

Programmabegroting 2024

Inhoudsopgave

Belangrijkste financiële aspecten uit de begroting	6
Leeswijzer	12
HOOFDSTUK 1: PROGRAMMA'S	15
Programma 1: Wonen + Leven	16
Programma 2: Economie + Ondernemen.....	37
Programma 3: Recreatie + toerisme	43
Programma 4: Sociaal domein.....	54
Programma 5: Bestuur + algemene dekkingsmiddelen.....	67
Programma 6: Overhead	80
HOOFDSTUK 2: PARAGRAFEN	83
Paragraaf Bedrijfsvoering	84
Paragraaf Wet Open Overheid	88
Paragraaf Grondbeleid	89
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.....	96
Paragraaf Subsidies.....	104
Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.....	107
Paragraaf Financiering	116
Paragraaf Lokale heffingen.....	121
Paragraaf Verbonden Partijen	130
Bijlagen.....	143
Bijlage 1: Begrotingsbeeld	144
Bijlage 2: Belangrijkste verschillen per programma, gesorteerd per product	147
Bijlage 3: Reserves en voorzieningen	152
Bijlage 4: Kerngegevens	176
Bijlage 5: Overzicht incidenteel budget	179
Bijlage 6: Kredieten	180
Bijlage 7: Geprognosticeerde balans	181
Bijlage 8: Totaaloverzicht ontwikkelingen	182
Bijlage 9: Overzicht algemene dekkingsmiddelen	185
Bijlage 10: Specificatie baten en lasten per taakveld	186
Bijlage 11: Lijst met afkortingen	187
Bijlage 12: Structuurvisie uitvoeringsparagraaf 2024	194

Aanbieding

Geachte raadsleden,

Voor u ligt de programmabegroting 2024 – 2027. Bij het vaststellen van de kadernota heeft u ons voor de komende jaren een duidelijke richting gegeven. Door het vaststellen van vier strategische hoofdlijnen op de grote opgaven voor de toekomst geeft u ons een koers die we vervolgens hebben verwerkt in deze programmabegroting volgens drie uitgangspunten: samenhang, realisme en resultaat.

Samenhang

Samenhang om de vastgestelde strategische doelen duidelijk te verbinden aan de uitvoering, dat wil zeggen aan de dagelijkse operationele werkzaamheden.

Hiermee leggen we de focus op doelen die er de komende jaren echt toe doen, die helpen de strategische visie van onze gemeente te realiseren en waaraan mensen zich willen verbinden; bestuurders, inwoners én medewerkers. De terreinen waarop zich de komende jaren grote opgaven voor Cranendonck zich zullen afspelen:

- De transitie landelijk gebied
- Verder bouwen aan vitale gemeenschappen
- De schaa sprong van onze regio
- De verdere verduurzaming

Daar hoort bij dat we ons als bestuur én organisatie steeds moeten blijven ontwikkelen in kennis en kunde om deze complexe maatschappelijke opgaven van vandaag en morgen succesvol het hoofd te kunnen blijven bieden. Een belangrijke bouwsteen voor onze ontwikkeling is de strategische visie die we in 2024 aan uw raad voorleggen. De fundamentele keuzes die de raad hierin maakt, bepalen de koers van onze gemeente op onder meer de bovengenoemde terreinen voor de lange termijn. Doel van de strategische visie is dat voor inwoner, gemeenteraad, bestuur en organisatie duidelijk is waar de gemeente Cranendonck voor staat en waarheen die zich ontwikkelt.

80 tot 90% doen we al.

Het goede nieuws daarbij is dat, wanneer we de vier strategische hoofdlijnen en de bestaande programmastructuur op elkaar leggen, we zien dat het werk, de budgetten, kredieten en projecten, vanuit beide perspectieven, elkaar voor 80 tot 90% overlappen. Natuurlijk zijn er ook zaken zoals de regionale ontwikkelstrategie waarin in 2024 en verder in deze raadsperiode besluiten moeten worden genomen over mobiliteit, woon en leefklimaat en economie met een impact op de organisatie en het bestuur waarin nu nog niet is voorzien. De opmerkingen, aanvullingen en wensen uit het bij de kadernota aangenomen amendement zijn zoveel mogelijk verwerkt in deze begroting, weliswaar soms in andere bewoordingen.

Realisme

Realisme omdat we bij de uitvoering van het werk er rekening mee houden dat er niet-beïnvloedbare verstoringen optreden die de gewenste resultaten en het dichterbij brengen van doelen in de weg kunnen staan. Die risico's moeten we steeds meewegen. Denk daarbij aan de blijvend krappe arbeidsmarkt, een verder stijgende rente, de hoge inflatie en de afhankelijkheid van derde partijen, zoals het Rijk en de gemeenschappelijke regelingen

Realisme betekent ook, naast het inschatten van de risico's, ook het goed inschatten van de haalbaarheid en de doorlooptijden van projecten. Daar hoort ook de afstemming van de ambtelijke capaciteit én kwaliteit op de opgaven en ambities bij. De strategische opgaven zoals de transitie landelijk gebied, de schaa sprong van onze regio, een verder verduurzaming en het verder bouwen aan vitale gemeenschappen zijn daarbij geen doelen die zich laten verwezenlijken in één raadsperiode.

Daar zijn minstens acht tot twaalf jaar voor nodig. Dat geeft ons overigens wél de verantwoordelijkheid om in deze raadperiode die beweging richting het behalen van die doelen op gang te brengen.

Resultaat

Samenwerking en draagkracht zijn belangrijke voorwaarden voor vitale gemeenschappen en daarmee voor het welzijn van onze inwoners. Om die te ondersteunen stellen we u voor om, met het vaststellen van deze programmabegroting, een “Bestemmingsreserve Gemeenschapsvoorzieningen” in te stellen. Gemeenschapsvoorzieningen zoals sport, cultuur en gemeenschapshuizen vormen een belangrijke pijler in de doorontwikkeling naar vitale gemeenschappen. Met zo’n bestemmingsreserve hebben we de komende jaren de mogelijkheid om alle incidentele voorbereidende werkzaamheden, onderzoeken en ondersteuning van inwonersinitiatieven mogelijk te maken die nodig zijn om de aanzet te geven om tot concrete resultaten te komen.

Sterke voorzieningen voor de dorpen

Het college wil volgend jaar ook belangrijke besluiten nemen over de voorzieningen voor de dorpen, zoals gemeenschapshuizen, sportmogelijkheden, scholen en cultureel erfgoed. Hiervoor wordt de bestemmingsreserve van €3 miljoen Euro ingezet.

- Het college werkt mee aan een aantal toekomstbestendige gemeenschapshuizen voor en door alle inwoners.
- Er komen meer openbare plekken voor inwoners om te sporten. Meerdere sportverenigingen krijgen nieuwe sportvelden of sportmaterialen.
- Er komt duidelijkheid over de restauratie van de Hervormde kerk en in september 2024 vieren we 80 bevrijding van Cranendonck met als thema: Geef vrijheid door!
- Het aantal leerlingen op het BRAVO! College groeit. Er wordt geld opzij gezet voor een tijdelijke uitbreiding van de school.
- Het college zoekt naar een geschikte plek voor een basisschool voor Budel-Schoot en Budel-Dorplein.

Inwoners worden waar nodig financieel ondersteund

Door de stijgende prijzen kunnen steeds meer inwoners van Cranendonck financieel in de problemen komen. Het college wil deze inwoners helpen, zodat iedere inwoner voldoende geld heeft om van te leven en mee te doen in de samenleving. In totaal komt hiervoor meer geld beschikbaar (€190.000) dan in 2023. Dit komt bovenop de ondersteuning van de landelijke overheid.

- Het college wil in 2024 vaststellen wat inwoners minimaal nodig hebben om écht mee te kunnen doen in Cranendonck. Daarna wil het college hiervoor projecten of maatregelen ontwikkelen.
- Om inwoners financieel te ondersteunen komt er extra geld voor bijzondere bijstand, kinderparticipatie en inkomenstoeslag.
- Het college wil de individuele inkomenstoeslag aan meer inwoners kunnen geven. Het college komt met een voorstel om het inkomen te verhogen dat inwoners hiervoor maximaal mogen hebben.
- In 2024 start een proef met de inzet van sociaal raadslieden om inwoners te ondersteunen bij het op orde krijgen en houden van hun financiële situatie.

Daarnaast willen we in 2024 voorstellen voorleggen besluiten nemen op een aantal langlopende onderwerpen (niet uitputtend):

- Een nieuwe strategische visie, een omgevingsvisie en de regionale ontwikkelstrategie (met richtinggevende afspraken over wonen, werken en mobiliteit en de keuze voor Maarheeze als te ontwikkelen HUB-locatie).
- Onze kernen ontwikkelen dorpsvisies in het kader van vitale gemeenschappen. Hoe daarmee om te gaan, wordt de komende maanden bepaald.
- Bij woningbouw is een verdere versnelling nodig. Een groot aantal projecten zit in de pijplijn. Deze vragen om voortgang en duidelijke besluitvorming bv in Dorplein, in Schoot, in Budel. We gaan daarbij zoveel mogelijk grond te benutten in eigendom van de gemeente. En woningbouw is ook steeds een belangrijk onderdeel van de dorpsvisies.
- Op het terrein van klimaat, verduurzaming, vergroening, de kwaliteit van ons buitengebied, het energieneutraal maken van onze gebouwen bevat deze begroting concrete voorstellen voor vervolgstappen in 2024.
- In 2024 zijn duidelijke en concrete besluiten nodig over mobiliteit, verkeer en de veiligheid van onze inwoners.

Om bij dit alles in 2024 tot goede besluiten en resultaten te komen is ook een bijpassende ambtelijke formatie nodig. Het college is daar zeer kritisch in, tegelijkertijd moet een begroting ook realistisch zijn in uitvoerbaarheid.

Kortom, 2024 wordt het jaar waarin we focussen op resultaten. Dat we doen wat we beloven en doen wat we kunnen om resultaten, ook in de toekomst, mogelijk te maken.

We maken inzichtelijk wat de gevolgen zijn voor Cranendonck van het huidige regeringsbeleid. Het demissionaire kabinet weigert om met de gemeenten structurele afspraken te maken over de omvang van het gemeentefonds in 2026 en verder. En wij weigeren om nu al vooruit te lopen op mogelijke bezuinigingen als een nieuw kabinet volhardt in deze opstelling. Daarmee volgen we de oproep vanuit de VNG om inzichtelijk te maken wat ongewijzigd rijksbeleid betekent voor de gemeenten in Nederland in 2026, 2027 en verder. De provincie als onze toezichthouder heeft inmiddels laten weten de oproep van de VNG te ondersteunen.

Woonlasten blijven laag

Met deze begroting kiezen we ervoor vast te houden aan een bestendige gedragslijn voor de nodige opbrengst OZB door ook voor 2024 aan te sluiten bij de loon- en prijsindex overheidsconsumptie (IMOC) van 3,9% en daarmee af te wijken van de 2% uit de kadernota. Daar tegenover hebben we het mogelijk gemaakt de woonlasten stijging voor riool en afval per saldo op nihil te houden.

Wijn zijn ervan overtuigd u een realistische begroting te presenteren met focus op resultaten voor 2024 en de jaren daarna.

Politiek blijft kiezen uit schaarste en daar wensen wij u veel wijsheid bij voor de bespreking van de programmabegroting 2024 – 2027 op 6 en 7 november.

Roland van Kessel
Karel Boonen
Hennie Driessen
Marcel Lemmen

Belangrijkste financiële aspecten uit de begroting

Begrotingsbeeld

Wij voeren een gezond financieel beleid dat past bij onze gedeelde ambities die onder deze begroting liggen. Bij een gezond financieel beleid zetten we in op een structureel meerjarig sluitende begroting (begrotingsevenwicht). Hierbij gaan we terughoudend om met de verhoging van de gemeentelijke belastingen.

In de inleiding is aangegeven dat de VNG adviseert dat duidelijk moet worden dat de gemeentelijke financiën momenteel onvoldoende zijn voor het uitvoeren van het huidige takenpakket. Daarom presenteren wij u een reëel en structureel sluitende begroting voor 2024 en 2025 en laten 2026 en 2027 structurele tekorten zien die grotendeels voortkomen uit onzekerheden en onduidelijkheden vanuit het Rijk voor structurele dekking op omvangrijke gemeentelijke taken zoals het sociaal domein.

De tekorten vanaf 2026 worden vooral veroorzaakt door de verwachte daling van de algemene uitkering, de sterk oplopende rentekosten en de hoge inflatie. Het jaar 2026 blijft zeer onzeker, omdat het huidige demissionaire kabinet niet verder kijkt dan de regeerperiode. Concreet betekent dit dat de kabinetsafspraken tot en met 2025 in de algemene uitkering zijn verwerkt en dat de onzekerheid blijft totdat het nieuwe kabinet haar plannen over de omvang van het gemeentefonds presenteert.

De voorliggende begroting is voldoende robuust. Dit wil zeggen dat we structureel evenwicht in de jaren 2024 en 2025 hebben en ons weerstandsvermogen (o.a. algemene reserve) uitstekend is om risico's de komende jaren op te kunnen vangen. Zeker in deze tijd, van flink stijgende prijzen (hoge inflatie) en een oplopende rente, is het belangrijk om een buffer te hebben. Met onderstaand begrotingsbeeld blijven we binnen de normen van het provinciaal toezicht.

In 2024 houden u op de hoogte van de ontwikkeling van deze macro-economische risico's en de onvoorziene ontwikkelingen. We blijven onze financiële positie intensief volgen en sturen indien nodig bij.

Het actuele begrotingsbeeld ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000)				
	2024	2025	2026	2027
Stand begroting				
Structureel	1.062	371	-2.260	-2.297
Incidenteel	-439	-164	-43	0
Totaal	623	207	-2.303	-2.297
Projecten in voorbereiding (nog geen besluitvorming)	299	276	320	321
Totaal structureel (inclusief projecten in voorbereiding)	763	95	-2.580	-2.618

In de voorliggende begroting hebben we vanuit de raadsagenda 2023-2026 onderwerpen opgenomen in deze begroting. Ook hebben we een aantal wensen van uw raad die zijn ingebracht tijdens de behandeling van de kadernota 2024 verwerkt. Verder zijn de structurele doorwerkingen van de Burap

2023 opgenomen. De algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2023. Het ozb tarief stijgt met het inflatiepercentage van 3,9% in 2024. De budgetten in het sociaal domein zijn aangepast om de beleidskeuzes vanuit de bestaande visie in het sociaal domein verder uit te werken en om de ingeslagen koers te verstevigen. De financiële gevolgen van het integraal huisvestingsplan, de nota beheer infrastructuur en vastgoed, het DMOP, het koersdocument cultuur en het koersdocument sport en bewegen (gedeeltelijk) zijn ook vertaald in deze begroting.

Op dit moment zijn een aantal projecten in voorbereiding. Omdat hiervoor nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden, zijn de financiële gevolgen hiervan niet verwerkt in de primaire meerjarenbegroting 2024-2027. De verwachte financiële gevolgen hebben we wel inzichtelijk gemaakt in het overzicht 'projecten in voorbereiding'. Verwerking in de begroting 2024-2027 vindt plaats nadat de raad hierover heeft besloten.

Ontwikkeling meerjarig perspectief

In onderstaande tabel ziet u de ontwikkeling van het begrotingssaldo.

Tabel: Ontwikkeling begrotingssaldo

	(Bedragen x € 1.000)			
	2024	2025	2026	2027
Saldo na raadsvergadering juli 2023				
Incidenteel	-218	-18	0	0
Structureel	1719	2262	515	-86
Totaal	1501	2244	515	-86
Ontwikkelingen				
1. Algemene Uitkering	727	192	-558	131
2. Toename rentekosten	-281	-521	-560	-941
3. Netto-verhoging bijdragen verbonden partijen	-174	-182	-112	-107
4. Structurele doorwerkingen Burap 2023	-154	-171	-169	-169
5. Ontwikkelingen in programma's	-811	-1.087	-1.248	-1.202
- programma 1	-27	-60	-318	-283
- programma 2	-25	0	0	0
- programma 3	-123	-228	-223	-218
- programma 4	-562	-589	-563	-557
- programma 5	-74	-210	-144	-144
6. netto-stijging salariskosten (inclusief bestuur)	-482	-482	-392	-302
7. Afval, riool, doorberekende uren aan projecten	136	38	38	38
8. afschrijvingskosten en reserves	26	35	33	49
9. Leges, toeristenbelasting, marktgelden en begraafrechten	10	10	10	10
10. Onroerende zaak belastingen	125	131	140	282
Saldo primitieve begroting 2024	623	207	-2.303	-2.297
Incidenteel	-439	-164	-43	0
Structureel	1.062	371	-2.260	-2.297
Totaal	623	207	-2.303	-2.297

Toelichting ontwikkelingen

1. Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds bepaalt voor 60% de inkomsten voor de gemeente. De algemene uitkering heeft de afgelopen jaren grote schommelingen laten zien door de economische ontwikkelingen en door de herverdeling van het gemeentefonds.

Begin juli 2023 bent u via de raadsinformatiebrief geïnformeerd over de financiële gevolgen van de meicirculaire 2023. De resultaten van de meicirculaire 2023 zijn verwerkt in de voorliggende begroting.

De positieve effecten van de herverdeling gemeentefonds zijn in de begroting 2023-2026 opgenomen.

2. Toename rentekosten

De afgelopen anderhalf jaar is de rente op de kapitaalmarkt fors gestegen. In de begroting 2024 houden we rekening met een rentepercentage van 3,75%. De financiële impact van de rentestijging loopt in 2027 op naar ruim € 0,9 miljoen.

3. Netto-verhoging verbonden partijen

Door de oplopende inflatie, de gestegen salariskosten en de oplopende rente zien we een stijgende lijn in de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Voor de jaarschijf 2024 bedragen de uitgaven aan de gemeenschappelijke regelingen ruim € 12,3 miljoen, circa 18% van het begrotingstotaal.

We hebben de betreffende begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen met daarin de onderbouwing van de kosten aan de raad gepresenteerd. Op basis van deze begrotingen stijgt de bijdrage van de verbonden partijen in 2024 met € 765.000.

De oorzaak van de stijging is de verhoging van de bijdrage aan de GRSA2 (€ 510.000), de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) (€ 89.000), de GGD (€ 86.000), de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) (€ 46.000), werkvoorzieningsschap Risse (€ 27.000) en MRE (€ 7.000). De bijdragen zijn gebaseerd op de vastgestelde begrotingen van deze verbonden partijen.

Een gedeelte van de stijging vangen we op door inzet van de stelpost loon- en prijscompensatie (€ 591.000).

4. Structurele doorwerkingen Burap 2023

In de vergadering van 26 september jl. is de Burap 2023 behandeld. De volgende structurele doorwerkingen van de BURAP 2023 zijn in de begroting 2024-2027 verwerkt:

Structruele doorwerkingen burap 2023	2024	2025	2026	2027
Structureel vanuit exploitatie burap 2023				
- per saldo hogere uitgaven bijstandsontvangers	-112	-112	-112	-112
- sociale recherche in bijdrage GRSA2	40	40	40	40
- vrijval budget Kansen over Grenzen	50	50	50	50
<i>Verwerkt in jaarschijf 2023 burap 2023</i>	<i>-22</i>	<i>-22</i>	<i>-22</i>	<i>-22</i>
- invulling 1 fte vitale gemeenschappen (in 2023 opgevangen binnen P-budget)	-90	-90	-90	-90
Kredieten burap 2023; kapitaallasten vanaf 2024				
- flexibele woonruimte	-47	-47	-46	-46
- woonunits opvang Oekraïense vluchtelingen	-54	-53	-53	-52
- verledning veldverlichting in 2023	-9	-1	0	0
- aanvullend krediet sportvelden s.v. Budel	-10	-10	-10	-10
- aanvullend krediet kleedlokalen s.v. Budel	-1	-1	-1	-1
- Meemortel; oplevering verwacht in 2024 i.p.v. 2023	25	0	0	0
inzet normbedragen opvang vluchtelingen Oekraïne	54	53	53	52
Verrekenen met huurbedragen S.v. Budel	pm	pm	pm	pm
Totaal structurele doorwerkingen Burap 2023	-154	-171	-169	-169

Ontwikkelingen binnen de programma's

In de begroting 2024 nemen wij in de jaarschijf 2024 (ruim € 0,8 miljoen) en in 2025 (ruim € 1,0 miljoen) op. Vanaf 2026 nemen wij ruim € 1,2 miljoen op. In bijlage 8 "ontwikkelingen begroting 2024" zijn deze lasten gespecificeerd.

De belangrijkste ontwikkelingen zijn:

- Investeringen in de openbare ruimte (wegen en verkeersveiligheid en riolering).
- Duurzaamheid: Uitvoering Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat-en energiebeleid (CDOKE) en de gemeentelijke isolatieaanpak.
- Stimuleren particulieren om op eigen grond meer groen en bomen te planten.
- Investeringen/vervanging sportaccommodaties:
Vervanging hockeyveld HCC, vervanging velden S.V. Budel (fase 2), VV Maarheeze renovatie top laag natuurgrasveld; Renovatie top laag 2 banen tennisverenging Budel.
- Tijdelijke huisvesting Bravo college.
- Recreatie en toerisme: Projecten recreatie via Interreg subsidie Groote Heide.
- Extra middelen armoedebestrijding en bestaanszekerheid.
- Extra middelen jeugdzorg.
- Vervanging van de tractiemiddelen.
- Organisatieontwikkeling en uitvoering dienstverleningsconcept.

5. P-budget

De salariskosten in de begroting 2024 zijn gebaseerd op de CAO die op 1 januari 2024 afloopt en een loonstijging van 5,2%. Onderhandelingen over een nieuwe CAO lopen nog. De verwachte loonstijging (5,2%) vangen we in de begroting 2024 op door de stelpost loon- en prijsstijging in te zetten.

De stijging van het P-budget wordt met name veroorzaakt door het laten aansluiten van de ambtelijke capaciteit én kwaliteit op de opgaven en ambities voor 2024 e.v. In de programma's wordt bij de onderwerpen een toelichting gegeven waarvoor en waarom formatie benodigd is. Voor een toelichting op het P-budget verwijzen wij naar de paragraaf bedrijfsvoering.

6. Afval, riool, doorberekende uren aan projecten

Binnen de beleidsvelden afval en riolering ontstaat per saldo een voordeel van € 98.000. Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat de doorberekende uren (inclusief overhead) per saldo hoger zijn dan de raming. Aan riolering worden meer uren en rentekosten doorbelast en aan afval worden minder uren doorberekend. Deze per saldo lagere doorbelastingen worden in het tarief doorberekend. Hierdoor wordt de exploitatie per saldo meer belast.

Anderzijds is de btw-component die in de afvalstoffenheffing en het rioolrecht wordt doorberekend hoger dan geraamd. Op de beleidsvelden afval en riool ontstaat hierdoor een voordeel.

Op basis van de actualisatie van de urenverdeling ontstaat een voordeel van € 38.000 in de doorberekende uren aan projecten en grondexploitaties.

7. Afschrijvingskosten en reserves

Jaarlijks actualiseren we de meerjarige kapitaallasten. Op basis van deze herberekening zijn in 2024 de afschrijvingskosten lager. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat niet alle investeringen in het tempo zijn uitgevoerd zoals in de raming is opgenomen. Het voordeel in 2026 ontstaat met name doordat de jaarschijf 2027 een kopie is van 2026.

8. Leges, toeristenbelasting, marktgelden en begraafrechten

De invoeringsdatum van de omgevingswet is 1 januari 2024. Op dit onderdeel vinden er belangrijke wijzigingen plaats in de leges. Bij de samenstelling van de begroting 2024 was de legesverordening op dit onderdeel nog niet helemaal compleet. Daarom behandelen we de legesverordening 2024 in de raad van december.

Bij het opstellen van de begroting 2024-2027 hebben we daarom nog geen berekening van de leges tarieven gemaakt. Eventuele financiële gevolgen van de actualisatie van de legesverordening 2024 worden in het raadsvoorstel van december verwerkt. In dit raadsvoorstel nemen we ook de kostendeckingspercentages op.

In de begroting 2023-2027 hebben we de marktgelden, de begraafrechten en de toeristenbelasting met 3,9% verhoogd. Dit levert een extra opbrengst van € 10.000 op.

9. Onroerende zaak belastingen

Met deze begroting kiezen we ervoor vast te houden aan een bestendige gedragslijn voor de nodige opbrengst OZB door ook voor 2024 aan te sluiten bij de loon- en prijsindex overheidsconsumptie (IMOC) van 3,9% en daarmee af te wijken van de 2% uit de kadernota. Hierdoor ontstaat een structureel voordeel van € 108.000.

In de begroting 2024-2027 is een areaaluitbreiding voor woningen (0,4%) en voor niet-woningen (0,2%) verwerkt. Verder is in de jaren vanaf 2025 een verhoging van 2% van het ozb tarief meegenomen. Dit doen we omdat jaarlijks de lonen en prijzen stijgen. Omdat de jaarschijf 2027 een kopie is van 2026 betekent dit een voordeel vanaf 2026 van € 122.000.

Projecten in voorbereiding (nog geen besluitvorming)

Op dit moment zijn de projecten die in onderstaande tabel staan in voorbereiding. Omdat hierover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden zijn de financiële gevolgen hiervan niet verwerkt in de primaire meerjarenbegroting 2024-2027.

		2024	2025	2026	2027
PR 1	(Overdracht) Woonwagens	pm	pm	pm	pm
PR 1	De Borgh Budel; extra middelen	pm	pm	pm	pm
PR 1	De Reinder Budel Schoot; extra middelen	pm	pm	pm	pm
PR 1	Smeltkroes Maarhezee; extra middelen	pm	pm	pm	pm
PR 1	De Schaapskooi Gastel, extra middelen	pm	pm	pm	pm
PR 1	De Schakel Budel-Dorplein; extra middelen	pm	pm	pm	pm
PR 1	Uitvoeringsprogramma Masterplan	pm	pm	pm	pm
PR1	Verbetering Openbare Ruimte Baronie		pm	pm	pm
PR 1	Verkeer: verkeersafwikkeling vrachtverkeer zuidkant Cranendonck	pm	pm	pm	pm
PR 3	Koersdocument sport en bewegen	-259	-276	-320	-321
PR 3	Toekomst kleine kermissen	-40	pm	pm	pm
PR 4	Sociaal makelaars	pm	pm	pm	pm
PR 5	Organisatie ontwikkeling; tijdelijke ondersteuning op HR-niveau		pm	pm	pm
	Totaal projecten in voorbereiding (nog geen besluit)	-299	-276	-320	-321

LEESWIJZER

Deze leeswijzer geeft u inzicht in de opbouw van de programmabegroting 2024 van de gemeente Cranendonck. De programmabegroting is opgebouwd uit drie hoofdstukken en de bijlagen. Hieronder wordt per hoofdstuk de inhoud kort toegelicht.

Hoofdstuk 1: Programmaverantwoording

In dit hoofdstuk vindt u een toelichting op de beleidsvoornemens per programma inclusief de financiële consequenties hiervan. De indeling in de zes programma's wordt aangehouden:

1. Wonen + leven
2. Economie + ondernemen
3. Recreatie + toerisme
4. Sociaal domein
5. Bestuur + algemene dekkingsmiddelen
6. Overhead

In programma 1 t/m 5 is per product de volgende informatie opgenomen:

De missie van het programma

Hierin refereren we naar wat we willen bereiken per programma. Dit is gebaseerd op de Strategische visie 2009 - 2024.

De producten

Hier staan de producten die onder het programma vallen.

Wat wil de raad bereiken?

Hier leest u wat over dit product in de raadsagenda staat. De tekst is overgenomen van de kadernota 2024.

Wat gaan we ervoor doen en toelichting beleid

In de algemene toelichting is de tekst van de kadernota 2024 overgenomen. De vertaling van de wat gaan we ervoor doen vraag is uitgewerkt onder "toelichting beleid". Onder "toelichting beleid" is een toelichting op de ontwikkelingen (bestaande en nieuwe beleid) opgenomen.

Resultaatafspraken LTA

De onderwerpen die op de LTA geagendeerd worden.

Resultaatafspraken

De resultaatafspraken schrijven we concreet op om te laten zien wat we in 2024 willen bereiken.

Beleidsindicatoren

Hier worden conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren benoemd.

Welke effectindicatoren horen daarbij?

Hier leest u alle meetbare bronnen met betrekking tot het product.

Relatie met verbonden partijen

Hier worden heel beknopt de verbonden partijen benoemd die een relatie hebben met het betreffende programma. Dit bevordert het integrale beeld (nieuwe BBV-richtlijn).

Overzicht baten en lasten programma

In dit overzicht zijn de totalen per product opgenomen.

Programma 6 heeft een afwijkende opbouw.

Hoofdstuk 2: Paragrafen

Conform de verslaggevingsregels voor het opstellen van de programmabegroting (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten BBV), zijn zeven paragrafen opgenomen:

- Paragraaf Bedrijfsvoering
- Paragraaf Wet Open Overheid
- Paragraaf Grondbeleid
- Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen
- Paragraaf Subsidies
- Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragraaf Financiering
- Paragraaf Lokale heffingen
- Paragraaf Verbonden partijen

HOOFDSTUK 1: PROGRAMMA'S

Programma 1: Wonen + Leven

Missie van het programma:

De gemeente Cranendonck focust zich vooral op het behouden en versterken van de groene en rustieke, fijne leef- en woonomgeving. Het 'eigene' van elke kern behouden of versterken we. Budel en Maarheeze hebben een centrumfunctie en voorzieningen in de verschillende kernen blijven behouden.

Producten

1. Wonen
 2. Mobiliteit
 3. Accommodaties
 4. Openbare ruimte
 5. Duurzaamheid
-

1 Product Wonen

Wat wil de raad bereiken?

Uitvoeringsprogramma woningbouw voor de korte termijn

In 2023 is de regionale woondeal Zuidoost Brabant getekend. Daarin is afgesproken dat de gemeente Cranendonck in de periode 2022 t/m 2030 555 woningen realiseert waarvan twee derde in de categorie "betaalbaar". In 2022 zijn 26 woningen gerealiseerd, dat betekent dat vanaf 2023 tot en met 2030 gemiddeld jaarlijks gemiddeld 66 woningen gerealiseerd moeten worden. Dit is doorvertaald in de actualisatie van de woonvisie van Cranendonck. Daarin wordt ook ingegaan op het thema voorrang eigen inwoners.

Uitvoeringsprogramma voor de middellange en lange termijn

De Brainportregio heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot één van de krachtigste motoren van de Nederlandse economie. Dit vraagt om een regionale schaa sprong in onder meer het aantal beschikbare woningen. In de regionale ambities is de horizon 2040 voor het realiseren van 60.000 woningen. In de regio werken we mee aan de ontwikkelstrategie waarin richtinggevend e keuzes voor wonen, werken én mobiliteit worden gemaakt. Voor Cranendonck werken we uit welk bijdrage onze gemeente kan en wil leveren aan de doelen van de ontwikkelstrategie. We betrekken daarbij ook de wensen van de kernen en hun dorpsontwikkelingsvisies.

Invoering Omgevingswet

Per 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. In 2024 werken we verder aan de omgevingsvisie en starten we met het omgevingsplan. Vergunningen die vanaf dan worden ingediend zullen conform de nieuwe Omgevingswet afgehandeld worden.

Overige plannen en projecten

Naast bovengenoemde hoofdthema's wordt er gewerkt aan de transitie van het landelijke gebied, worden de centrumplannen voor Maarheeze en Budel verder uitgevoerd en wordt het erfgoedbeleid geactualiseerd. Ook worden er keuzes gemaakt ten aanzien van de woonwag enlocaties.

Wat gaan we ervoor doen?

We zetten in op de bouw van extra woningen, met name in het betaalbare segment. Daar waar nodig worden wettelijke instrumenten ingezet om dit te realiseren. We bepalen in het kader van de Ontwikkelstrategie onze bijdrage ten aanzien van Wonen in de schaa sprong van de regio Eindhoven. Daarvoor beoordelen we of en welke nieuwe locaties nodig zijn. Vanwege de goede aansluiting op het regionale mobiliteitsnetwerk kijken we hiervoor in de eerste plaats naar Maarheeze. Voorwaarde daarbij is dat de bereikbaarheid en het voorzieningenniveau van de hele gemeente hierdoor versterkt worden.

Toelichting beleid

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026:

- Uitvoeringsprogramma woningbouw voor de korte, middellange en lange termijn
- Voorrang voor eigen inwoners bij nieuwbouw en een zelfbewoningsplicht
- Omgevingsvisie

Uitvoeringsprogramma woningbouw voor de korte termijn

Woonvisie

In 2023 heeft de gemeente de actualisatie woonvisie Gemeente Cranendonck vastgesteld. Dit is een actualisatie van de in 2018 vastgestelde Woonvisie Cranendonck 2018-2030. De woningmarkt is de afgelopen vijf jaar namelijk sterk veranderd. De woningnood is hoog en het Rijk heeft weer de regie op de volkshuisvesting en woningbouw genomen en een actieprogramma opgesteld. Dit is doorvertaald in nationale prestatieafspraken en regionale woondeals.

Voor Cranendonck betekent dat een opgave van 555 woningen in de periode 2022 tot en met 2030. Daarvan dient minimaal twee derde betaalbaar te zijn. Hieronder vallen sociale huurwoningen, middeldure huurwoningen en betaalbare koopwoningen tot een prijsgrens van € 355.000 is. De gemeente Cranendonck wil dat minimaal 20% sociale koopwoningen tot € 260.000 (prijsspeil 2023) worden gerealiseerd. Door de toename van het aantal kleinere en oudere huishoudens zetten we vooral in op nulredenwoningen, appartementen en andere kleinere woningtypen.

Voorrang voor eigen inwoners

In de actualisatie van de woonvisie Gemeente Cranendonck is ingegaan op voorrang eigen inwoners bij nieuwbouw en zelfbewoningsplicht. We bespreken deze onderwerpen met de woningcorporatie en andere partijen bij nieuwbouwprojecten. Door woCom worden nieuwe (nul-treden) woningen als volgt toegewezen: 1/3 van de woningen gaat naar doorstromers van woCom uit Cranendonck, 1/3 gaat naar inwoners uit Cranendonck en 1/3 wordt regulier toegewezen. Een aantal projectontwikkelaars geeft daarnaast ook (grotendeels) voorrang aan inwoners van Cranendonck bij de verkoop van nieuwbouwwoningen. Tot op heden is daarom geen huisvestingsverordening nodig. We houden de aantallen echter wel in de gaten en zodra het nodig is, stellen we een huisvestingsverordening op.

Prestatieafspraken

Met woCom worden prestatieafspraken gemaakt over (de realisatie van) sociale huurwoningen t/m 2030. Het gaat hierbij om ca. 170 woningen. In de afgelopen 10 jaar zijn slechts 21 sociale huurwoningen door een woningcorporatie toegevoegd. De aantallen die in de woondeal genoemd zijn, betreffen minimale aantallen. Meer woningen bouwen mag. Er vindt intensief overleg plaats

tussen gemeente en woCom om deze 170 sociale huurwoningen ook daadwerkelijk te realiseren zodat er een betere balans ontstaat tussen koop en huur in onze gemeente en om te voorzien in de vraag naar huurwoningen.

Uitvoeringsprogramma woningbouw voor de middellange en lange termijn

Ontwikkelstrategie

Op de Omgevingsdag van 13 juli 2023 hebben bestuurders van de 21 gemeenten uit Zuidoost-Brabant, waterschappen Aa en Maas en de Dommel, en de Provincie Noord-Brabant ingestemd met het afsprakenkader van de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant. De ontwikkelstrategie is een ruimtelijke strategie met richtinggevende keuzes op gebied van wonen, werken én mobiliteit in onze regio, en hangt nauw samen met andere regionale en provinciale beleidsdocumenten.

In de komende periode worden gemeenteraden, Provinciale Staten en het AB van de waterschappen actief betrokken in het vervolgproces. Ook voor Cranendonck wordt uitgewerkt welk bijdrage onze gemeente kan en wil leveren aan de doelen van de ontwikkelstrategie. Voor het verankeren van de keuzes is lokale besluitvorming nodig, bijvoorbeeld via de omgevingsvisie.

Invoering Omgevingswet

Invoering Omgevingswet

Per 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. De voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang. Ook in 2024 werken we nog op onderdelen verder aan de invoering van de wet. Hierbij denken we aan het verfijnen van werkprocessen (intern en met bijvoorbeeld ketenpartners), het maken van vragenbomen (ten behoeve van dienstverlening), het verbeteren van informatie op de website enz. Het werken volgens de wet is niet alleen nieuw voor onszelf, maar ook voor externe partijen (initiatiefnemers en adviesbureaus). De verwachting is dat, naast bovengenoemde, ook onvoorziene omstandigheden extra werkzaamheden met zich meebrengen.

Omgevingsvisie

In 2024 werken we verder aan onze omgevingsvisie. In 2023 is een inventarisatie uitgevoerd en zijn we in gesprek gegaan met de samenleving. De input die is opgehaald verwerken we in 2024 in de uiteindelijke omgevingsvisie. Eind 2024 is de omgevingsvisie naar verwachting in concept klaar en kan deze in procedure voor besluitvorming.

Bestemmings- en Omgevingsplannen

Gevolgen Omgevingswet

Met de ingang van de Omgevingswet per 1-1-2024 zullen de werkzaamheden in de eerste helft van 2024 nog voornamelijk concentreren op het afronden van bestemmingsplannen onder de oude wetgeving, waaronder het veegplan. Hiervoor zijn de leges in 2023 reeds ontvangen.

Omgevingsplannen voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden naar verwachting pas lopende 2024 gemaakt. Dit betekent dat we in 2024 in eerste instantie interen op de legesinkomsten van 2023. Bij de BURAP is gevraagd om deze extra inkomsten over te hevelen. Bij de jaarrekening 2023 beoordelen we opnieuw de extra legesopbrengsten. Dit kan leiden tot een extra verzoek tot overheveling. Dit stelt ons in staat om in de eerste helft van 2024 te werken aan de boeggolf die we hebben gecreëerd in de aanloop naar de Omgevingswet.

De legesverordening voor 2024 zal geënt zijn op de Omgevingswet en er dus anders uitzien dan de afgelopen jaren. Bestemmingsplannen verdwijnen, hiervoor in de plaats komen wijzigingen van het omgevingsplan. Verwacht wordt echter dat er meer en grotere ontwikkelingen mogelijk gemaakt

worden met een BOPA (Buitenplanse omgevingsplanactiviteit). Of deze verwachting ook uitkomt, waar initiatiefnemers voor zullen kiezen, en welke procedures veel en weinig worden ingezet om projecten te realiseren zal de tijd uit moeten wijzen. Vooralsnog worden ten aanzien van de leges dus enkele aannames gedaan.

Extra ondersteuning

Het is niet onbekend dat er een tekort is aan mensen in de vakgebieden ruimtelijke ordening en vergunningverlening. Om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren is ingezet op extra ondersteuning. In 2023 is extra ondersteuning gekomen voor zowel ruimtelijke ordening als vergunningverlening. Dit heeft gezorgd voor een grotere tevredenheid van de klanten, minder klachten, een betere bereikbaarheid en de mogelijkheid te focussen op verlening van vergunningen en voeren van ruimtelijke procedures door de medewerkers. De Omgevingswet gaat meer verantwoordelijkheid leggen bij de inwoners van de gemeente Cranendonck. Om de inwoners hierin te kunnen helpen en begeleiden zal er meer druk komen aan de voorkant van de aanvragen. De inzet van een goede dienstverlening zal onder de Omgevingswet steeds belangrijker worden. Alle redenen om de extra ondersteuning voor ruimtelijke ordening en vergunningverlening te behouden en eenzelfde ondersteuning te realiseren voor toezicht, handhaving, veiligheid, APV en bijzondere wetten. Daarom wordt gevraagd om 1 fte extra toe te voegen voor de dienstverlening van de clusters Vergunningverlening, Integrale Veiligheid en Toezicht & Handhaving. Verdere onderbouwing vindt u tevens in programma 5 onder het product Openbare Orde.

Continuering bestaande werkzaamheden RO

In de kadernota is ingezet op een aantal extra opgaven. Er wordt extra ingezet op wonen, op een mobiliteitstransitie, duurzaamheid en een transitie landelijk gebied. Ook op het gebied van leefbaarheid van de kernen liggen uitdagingen, samenhangend met vitale gemeenschappen en de dorpsvisies.

De extra uitdagingen in de kadernota behelzen vrijwel altijd een ruimtelijk spoor. Dit terwijl er binnen ruimtelijke ordening al jarenlang structureel personeel is ingehuurd. In 2022 heeft de gemeenteraad reeds een motie ingediend om de werkzaamheden o.a. vanuit Buitenkans in het buitengebied te willen blijven faciliteren. Daarbovenop zet in 2024 de planbegeleiding van de agrariërs die gebruik maken van de beschikbare beëindigingsregelingen de werkvoorraad onder druk. Deze werkzaamheden zullen in de totale context van de transitie van het landelijk gebied alleen maar toenemen.

Capaciteit RO

Op het vlak van RO merken we dat er krapte is op de arbeidsmarkt. De Provincie heeft samen met de Vereniging van Brabantse Gemeenten (VBG) de handen ineengeslagen: zij-instromers werven, die met een bijbehorend ontwikkeltraject worden klaargestoomd tot adviseur ruimtelijke ordening. Ook de gemeente Cranendonck neemt deel aan dit project. Met ingang van 1 mei is er een zij-instromer gestart. De bedoeling is dat deze starter uiteindelijk doorstroomt naar een vaste arbeidsplaats bij de gemeente Cranendonck. Om de reguliere werkzaamheden in het cluster ruimtelijke ordening te continueren wordt gevraagd om 2 fte toe te voegen aan het cluster ruimtelijke ordening. Extra werkzaamheden welke voortvloeien uit de ambitie van de kadernota, zoals transitie landelijk gebied en schaa sprong, kunnen dan in eerste instantie met inhuur worden gefaciliteerd, waarvoor dekking komt uit de legesopbrengsten.

Opstellen omgevingsplan

Vanaf 1 januari 2024 hebben alle gemeenten een tijdelijk omgevingsplan, dit wordt ook wel het omgevingsplan van rechtswege genoemd. Dit bestaat uit alle op dat moment geldende bestemmingsplannen, een aantal gemeentelijke verordeningen en de zogenaamde bruidsschat.

Tot 2032 hebben we tijd om te komen tot een gebiedsdekkend omgevingsplan (nieuwe stijl). In 2023 stellen we het plan van aanpak op, waarna we in 2024 starten met het opstellen van een deel van het nieuwe omgevingsplan. Hiervoor is in 2024 en verder een incidenteel budget geraamd. Naast dit budget vraagt het opstellen van het omgevingsplan ook ambtelijke capaciteit. Gezien de grote ruimtelijke component van de ontwikkelstrategie, mobiliteitstransitie, duurzaamheid, woningbouw, transitie landelijk gebied etc. is de ambtelijke capaciteit die overblijft voor het omgevingsplan beperkt. Omdat het werken met een omgevingsplan nieuw is, zullen we de gevolgen voor onze bedrijfsvoering in 2024 monitoren. Zo dient mogelijk rekening gehouden te worden met overschrijding van het budget voor het opstellen van een omgevingsplan. Dit vanwege mogelijk extra inhuur of kosten voor externe adviesbureaus.

Omgevingsvergunningen

Door de komst van de Omgevingswet is de verwachting dat de achterstand weggewerkt moet worden van de aanvragen die eind 2023 worden ingediend.

De nieuwe regelgeving betekent een verandering in de werkwijze en procedures. De medewerkers zijn voldoende opgeleid om deze nieuwe werkwijze te hanteren. De Omgevingswet leidt tot extra druk op de vergunningverleners, danwel extra vraag van onze inwoners voorafgaand aan een aanvraag. Om de benodigde dienstverlening te bieden en de vergunningverleners te ontlasten, refereren we aan de capaciteitsvraag zoals geformuleerd onder 'Bestemmings- en omgevingsplannen'.

Door de komst van de Omgevingswet bestaat de 'vergunning van rechtswege' niet langer. Ook zullen er naar verwachting meer (complexe) initiatieven via een omgevingsvergunningprocedure gefaciliteerd worden. Het raadsbesluit over het adviesrecht en de raadsproces, is de verwachting dat de proceduretermijn bij een aantal vergunningen overschreden wordt. Dit heeft tot gevolg dat initiatiefnemers dwangsommen kunnen verbeuren. We doen ons uiterste best de termijnen te behalen en streven naar een goede dienstverlening. Desalniettemin vinden wij het op zijn plaats dit risico te vermelden. Naar aanleiding van het raadsbesluit over het adviesrecht bij BOPA's, vindt in 2024 een eerste evaluatie plaats.

Onder de Omgevingswet wordt planschade vervangen door nadeelcompensatie. Nadeelcompensatie is pas aan de orde op het moment dat plannen gerealiseerd worden. Het moment van de geleden schade verschuift dus van de planvorming naar de uitvoering. Voor kosten nadeelcompensatie wordt geen bedrag begroot, indien aan de orde zijn dit dus onvoorziene kosten.

Voor het overige is nog niet in te schatten wat de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal betekenen voor de legesopbrengsten. De verwachting is voornamelijk dat de legesopbrengsten nagenoeg gelijk blijven. Ten tijde van het opstellen van deze begroting vindt nog uitvoerig onderzoek plaats. De bevindingen zullen worden meegenomen in de aanbidding van de nieuwe legesverordening.

Overige plannen en projecten

Centrumplan Budel

In 2024 wordt gestart met de realisatie van een volledig nieuwe openbare ruimte in een groot deel van het centrum van Budel onder de noemer 'Herinrichting centrum Budel en woonstraten'. In het resterende deel van 2023 wordt hiervoor de aanbesteding afgerond en de aannemer geselecteerd. 2024 en 2025 zijn benodigd om het totale plangebied te vernieuwen. Zowel boven- als ondergrondse infrastructuur wordt hierbij vervangen en waar mogelijk verduurzaamd.

Centrumvisie Maarheeze

In december 2023 wordt het 2e deel van de Sterkselseweg heringericht. Hiermee wordt het ondergrondse rioolstelsel waar de Stationsstraat op aansluit toekomstbestendig gemaakt. Daarmee is het project Herinrichting Stationsstraat - Sterkselseweg volledig afgerond. In 2024 wordt samen met de visie op Maarheeze bekeken welke projecten prioriteit hebben in de komende jaren.

Vergunningen bijzondere wetten en APV

In 2023 is het evenementenbeleid herzien. Het evenementenbeleid is vastgesteld en hier wordt geheel 2024 en de daaropvolgende jaren mee gewerkt. Bij de beoordeling van aanvragen voor evenementen is een nadrukkelijke rol weggelegd voor onder ander de Veiligheidsregio en politie

De komst van de Omgevingswet heeft ook gevolgen voor de APV en aanverwante regelingen. Met de komst van de Omgevingswet moeten in de periode tot 2032 de regels (over de fysieke leefomgeving) uit de APV worden gelicht en opgenomen in het nieuwe omgevingsplan. Dit kan zoveel mogelijk beleidsneutraal gebeuren, maar er kan ook gekozen worden om te dereguleren. De keuzes hiervoor zijn nog niet gemaakt, daar zal de raad te zijner tijd bij worden betrokken.

Na de coronapandemie waarin horeca en evenementen een poos stil hebben gelegen, zien we een toename in klachten op met name geluidsoverlast. De roep om toezicht en waar nodig handhavend optreden stijgt. Om die reden hebben er het afgelopen jaar diverse geluidsmetingen plaatsgevonden bij (grotere) evenementen.

Transitie Landelijk gebied

De opgave voor de transitie landelijk gebied omvat meerdere beleidsvelden en sectorale opgaves. Binnen het product Wonen betreft dit de procedurele begeleiding van de transitie van de landbouw. In 2024 zet de planbegeleiding van de agrariërs die gebruik maken van de beschikbare beëindigingsregelingen de reguliere werkvoorraad onder druk.

Cultuurhistorie/cultureel erfgoed

Het erfgoedbeleid wordt geactualiseerd, mede in de het kader van de Omgevingswet. Dit beleid gaat namelijk onderdeel uitmaken van de (nog op te stellen) omgevingsvisie en het omgevingsplan. De actualisering van het beleid loopt in A2-verband. De actualisatie van het erfgoedbeleid is in concept gereed en wordt opgeleverd in 2024.

In augustus 2021 is de lijst en rapportages van beeldbepalende panden in Cranendonck in de erfgoedkaart afgerond. In de geactualiseerde bestemmingsplannen kregen alle panden de aanduiding 'karakteristiek'. Het college kijkt samen met de A2 erfgoedcommissie of sprake is van uitbreiding van het aantal monumentale statussen. Inhoudelijke voorbereiding/besluitvorming gebeurt gefaseerd en - indien alles volgens planning loopt – vindt in 2024 de eerste besluitvorming plaats. Dit proces loopt in ieder geval nog door in 2025.

De gemeente Cranendonck kent een subsidie voor instandhouding van gemeentelijke monumenten. Door de aanwijzingsprocedures krijgen meer panden een monumentenstatus waardoor mogelijk extra geld in de begroting moet worden opgenomen. Het is nu niet in te schatten of er (massaal) aanspraak zal worden gemaakt op de subsidie en welke bedragen hiermee gemoeid gaan.

Het college stemde in met de garantstelling voor het restant restauratiebedrag voor het protestants kerkje (na toekenning van de maximale te verkrijgen subsidie). Subsidie was eerder afgewezen (subsidieplafond bereikt). Er wordt een aanvraag gedaan door de Stichting tot "Beheer en Behoud van het protestants Kerkje". Er zijn voor de gemeente ten aanzien van de restauratie geen financiële consequenties zolang de stichting geen aanspraak maakt op de garantstelling. Indien financiële ondersteuning noodzakelijk blijkt, maken we dit kenbaar. Het bestuur van de stichting heeft tevens kenbaar gemaakt het wenselijk te vinden om te onderzoeken of het Protestants Kerkje een andere bestemming gegeven kan worden.

Overdracht woonwagens

De overdracht van woonwagens aan woCom vindt voorlopig niet plaats. Er wordt een inventarisatie/nulmeting gemaakt van de staat van de wagens en standplaatsen van alle drie de locaties. Naar aanleiding hiervan wordt een inschatting gemaakt van de kosten voor onderhoud en/of vervanging. De resultaten van de nulmeting zijn eind 2023 bekend. Het is daarom nu niet mogelijk een inschatting te maken van de kosten voor de langere termijn.

Er wordt in 2023 een behoefte onderzoek uitgevoerd om de behoefte aan standplaatsen en wagens in beeld te brengen. Vervolgens dient er beleid geformuleerd te worden op welke wijze we omgaan met de vraag naar standplaatsen. Mogelijk moeten er meer standplaatsen gerealiseerd worden dan er nu zijn. Ook dat is eind 2023 begin 2024 bekend.

Voorgesteld wordt om in 2024 een bedrag van 50.000,- te reserveren voor projectleiding om scenario's uit te werken op grond van de nulmeting en de resultaten van het behoefte onderzoek. Vanaf 2025 wordt rekening gehouden met kosten voor het daadwerkelijke onderhoud, vervanging en/of uitbreiding van standplaatsen en/of woonwagens.

Uitvoeringsparagraaf structuurvisie

Jaarlijks actualiseren we de uitvoeringsparagraaf behorend bij de structuurvisie 'Landelijke Klasse!', 2015 - 2024. Deze structuurvisie loopt tot 2024, de omgevingsvisie vervangt deze structuurvisie op termijn. De projectenlijst wordt ieder jaar geactualiseerd i.h.k.v. de begroting.

Doelgroepenverordening gemeente Cranendonck 2022	Februari 2022
Beleids- en procesdocument Antennes Cranendonck 2022	April 2022

Resultaatafspraken LTA raad

- Plan van aanpak Omgevingsvisie 2023
- Cultureel erfgoedbeleid 2024
- Woonzorgvisie 2024

In 2024 zal het college een aanzet voor een woonzorgvisie presenteren.

2 Product Mobiliteit

Wat wil de raad bereiken?

Door de aanhoudende bevolkings- en economische groei van onze regio neemt de verkeersdruk in onze regio alleen maar toe en krijgt de mobiliteitshub Maarheeze een steeds strategischere positie. Daarom benaderen we mobiliteit steeds meer vanuit een regionaal perspectief met bijvoorbeeld een regionale aanpak bereikbaarheid. Dit betekent dat niet iedere Cranendonckse mobiliteitsuitgave altijd in Cranendonck landt, maar dat we bijdragen aan en profiteren van de versterking van het regionale netwerk. Daarnaast willen we de mobiliteitstransitie versnellen: een verschuiving van autogebruik naar meer OV, fiets, lopen en slimme mobiliteit. Hiermee blijft de leefbaarheid en gezondheid in onze kernen op peil. De gemeente Cranendonck moet nu en in de toekomst goed en makkelijk te bereiken zijn.

Wat gaan we ervoor doen?

In 2024 leggen we het Masterplan Verkeer voor aan de gemeenteraad ter besluitvorming. Dit gebeurt in twee stappen, een besluit over de kaderstelling en een besluit over het uitvoeringsprogramma. Aan het Masterplan koppelen we een Uitvoeringsprogramma met projecten om de bereikbaarheid van en binnen Cranendonck te verbeteren. We pakken de verkeersknelpunten aan die op dit moment spelen op het gebied van veiligheid, leefbaarheid en doorstroming. Met name de overlast van vrachtverkeer in de kernen is een knelpunt dat de komende tijd extra inzet vraagt. Ook verbeteren we de infrastructuur voor fietsers en voetgangers. We werken verder aan de realisatie van de route 611 en gaan door met het opwaarderen de recreatieve fietspaden en fietsroutes.

In de regio werken we met andere overheden en bedrijven al samen aan samenhangende maatregelen voor de mobiliteitstransitie zoals de korte termijn maatregelen randweg Eindhoven (o.a. de regionale mobiliteitshubs) de snelfietsroutes, de bus op de vluchstrook en de samenwerking met werkgevers voor vervoersoplossingen.

Met de Mobiliteitsregio Zuid (Heeze-Leende, Valkenswaard en Waalre) en buurgemeenten Weert en Nederweert kiezen we voor een subregionale bereikbaarheidsaanpak binnen het regionale en provinciale programma Mobiliteit. Voor de komende jaren betekent dit concreet de verdere uitbouw van de regionale mobiliteitshub Maarheeze, de realisatie van een doorfietsroute tussen Weert en Eindhoven en de gezamenlijke aanpak van knelpunten als gevolg van grensoverschrijdend (vracht)verkeer.

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026:

- Masterplan verkeer en uitvoering bestaande plannen
- Betere verbinding tussen Dorplein, Kempen-Broek en Groote Heide (tekstueel opgenomen in programma 3 Recreatie en Toerisme)

Toelichting beleid

Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan 2017-2025 (GVVP) en Mobiliteitskader en Masterplan Verkeer

Het bestaande beleid staat beschreven in het GVVP, wat vastgesteld is in maart 2017. Aan dit beleid toetsen we plannen. Het GVVP vormt de basis voor de projecten welke we in 2024 uitvoeren. De projecten die we in 2024 uitvoeren nemen we op in het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer.

Zoals in de raadsagenda opgenomen, werken we in 2024 verder aan het opstellen van een Masterplan Verkeer. We betrekken de raad bij het vormgeven en opstellen van dit Masterplan.

Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2024 (UVV)

Om uitvoering te geven aan het GVVP 2017-2025 stellen we een UVV op voor het jaar 2024. In 2024 is € 970.000 nodig voor het Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer.

In het UVV zijn de volgende projecten opgenomen:

Project	Dekking uit UVV [€]
Verbreding fietspad Koenraadweg - Hugten	200.000
A2 Problematiek	50.000
Bereikbaarheidsagenda	60.000
Doorberekening kosten	50.000
Verkeersveiligheid algemeen	25.000
Herinrichting Meemortel Budel	50.000
Verkeersmaatregelen Budel-Dorplein	445.000
Nadere uitwerking route 611 en sturing vrachtverkeer	25.000
Onderhoud spoorwegovergang Sint Paulusstraat	40.000
Pilotmaatregelen Soerendonk	25.000
Totaal	970.000

- Verbreding fietspad Koenraadweg - Hugten

Vanuit de verdere planuitwerking van dit project en door met name de gestegen civiele kosten nemen we in het UVV 2024 aanvullend middelen op voor dit project. De extra middelen zijn begroot op 200.000 euro.

- A2 problematiek

In 2017 is een MIRT-studie uitgevoerd voor de A2. MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Naar aanleiding van deze MIRT-studie besloot de Minister van Infrastructuur en Milieu om voornamelijk de A2 niet te verbreden, maar te starten met het zogenaamde 'no-regret'-pakket. Dit pakket is in 2021 aangevuld met het zogenaamde MIRT-pakket B en C. Dit zijn maatregelen op het gebied van fiets, openbaar vervoer en onderliggend wegennet. Binnen het Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2024 oormerken we een budget van € 50.000,- voor deelname aan het Platform A2 en uitvoeringskosten.

Vanaf 2024 werken we toe naar een gefaseerde aanleg voor de snelle fietsverbinding Weert-Eindhoven. Hiervoor zal in 2024 de planvoorbereiding worden doorgezet. Daarnaast vindt in 2024 de verdere planuitwerking voor de hub Maarheeze plaats. Tevens moeten er in 2024 in de regio afspraken gemaakt worden over financiering en exploitatie van de hub.

- Bereikbaarheidsagenda

Binnen het UVV reserveren we gelden voor de bereikbaarheidsagenda waar we onderdeel van zijn vanuit de regio. Het gaat hier om 60.000 euro.

- Doorberekening kosten

De personeelskosten om uitvoering te geven aan het UVV bedragen 50.000.

- Verkeersveiligheid algemeen

Ook in 2024 is er geld gereserveerd om zaken op het gebied van verkeersveiligheid op te kunnen pakken. Er is 25.000 euro gereserveerd.

- Herinrichting Meemortel Budel

Vanuit de verdere planuitwerking van dit project en door met name de gestegen civiele kosten nemen we in het UVV 2024 aanvullend middelen op voor dit project. De extra middelen zijn begroot op 50.000 euro.

- Verkeersmaatregelen Budel-Dorplein

In 2024 gaan we verder met uitvoering van maatregelen op de route 611 (Randweg-Oost, Randweg-Zuid, Fabrieksstraat, Hoofdstraat en Havenweg) en de aanpak van de overlast door het vrachtverkeer in de kernen. Hiervoor zijn we momenteel in gesprek met belanghebbende partijen en onze buurgemeenten. Deze gesprekken moet leiden tot een breed gedragen oplossing. De financiële consequenties van deze oplossing leggen we met een separaat voorstel aan de gemeenteraad voor. In het UVV hebben we echter al wel de middelen voor de maatregelen in Budel-Dorplein opgenomen. Dit is een bedrag van 445.000 euro.

- Sturing vrachtverkeer en motie route 611

Medio 2022 zijn we gestart met gesprekken met belanghebbende partijen over de sturing van het vrachtverkeer. De uitgangspunten zijn dat we het verkeer zoveel mogelijk over de hoofdwegen sturen en zo min mogelijk door de kernen waarbij lokaal leidend is op regionaal maar niet los van elkaar gezien kan worden. In 2024 lopen de gesprekken met de belanghebbende partijen verder door.

In 2024 voeren we de middellange termijn maatregelen in Budel-Dorplein uit en werken we aan een pakket van maatregelen voor het weren van vrachtverkeer over de “tijdelijke” Randweg Zuid en de sturing van het vrachtverkeer over de Kempenweg richting de A2. Voor deze uitwerking hebben we een post van 25.000 opgenomen in het UVV 2024.

- Onderhoud spoorwegovergang Sint Paulusstraat

Uit een nadere inspectie is gebleken dat de spoorwegovergang Sint Paulusstraat vernieuwd dient te worden. Hiervoor is 40.000 euro opgenomen.

- Pilot maatregelen Soerendonk

In Soerendonk starten we in 2024 met een pilot waarbij we het vrachtverkeer beter willen gaan sturen en het doorgaande (vracht)verkeer uit het centrum willen weren.

KTM-maatregelen A2/N2

In 2024 worden er middelen gereserveerd in deze begroting voor de bijdrage van de gemeente Cranendonck aan het korte termijn maatregelen (KTM) pakket voor de A2/N2. Dit pakket aan maatregelen bestaat onder andere uit de ontwikkeling van de regionale mobiliteitshubs, de aanleg van snelle fietsroutes in de regio en optimalisatie van aansluitingen N2. Vanwege het regionale belang van deze maatregelen wordt aan iedere gemeente hierin een bijdrage gevraagd. Voor Cranendonck is dit een bijdrage van € 173.000 verspreid over een periode van 10 jaar. De jaarschijven voor de komende vijf jaar staan hieronder weergegeven:

Bijdrage Cranendonck aan KTM-maatregelen

Omschrijving	Jaarschijf				
	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdrage Cranendonck	3.500	3.500	23.700	23.700	23.700

Schaalsprong

De MRE functioneert als 'daily urban system'; één regio waarin dagelijks de belangrijkste woon- en werkverplaatsingen plaatsvinden. Verplaatsingen houden niet op bij de grens van een gemeente. De gehele regio heeft baat bij verbeteringen in het (boven)regionale mobiliteitsstelsel. Daarmee is mobiliteit een regionale opgave die vraagt om een regionale aanpak. In het verlengde werkt de MRE samen aan het bepalen en realiseren van mobiliteitsambities en opgaven. De schaa sprong van de regio en de gewenste mobiliteitstransitie vragen om een forse investering. Naar aanleiding van het MIRT-onderzoek van november 2020 zijn er in het BO-MIRT 2022 afspraken gemaakt tussen het Rijk, de provincie en de regio over een eerste pakket mobiliteitsmaatregelen die de transitie helpt in gang te zetten. In 2023 is ook gewerkt aan een tweede pakket voor de regio, dat voor het BO-MIRT in het najaar van 2023 moet worden opgeleverd. Tezamen vormen zij de basis voor de programmering op het gebied van mobiliteit voor de komende jaren. Voor Cranendonck is dit een bijdrage van € 860.000 verspreid over een periode van 10 jaar gewenst voor de regionale schaa sprong. De jaarschijven voor de komende vijf jaar staan hieronder weergegeven:

Bijdrage Cranendonck aan Schaa sprong

Omschrijving	Jaarschijf				
	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdrage Cranendonck	12.800	12.800	25.500	25.500	25.500

We nemen deze jaarschijven op in de begroting, omdat deze opgaves op onze gemeente afkomen. Dit betekent niet al dat we het geld definitief beschikbaar stellen voor de regio. Het college gaat over de bijdrage voor de schaa sprong nog het gesprek aan met de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft hier het laatste woord in.

Wegenbeheer

Het "Beheerplan wegen 2021 - 2025" vormt de leidraad voor het bepalen van het onderhoud in 2024. Voor de kwaliteitsniveaus is de notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025 leidend. Op basis van de weginspecties en actuele schouwgegevens stellen we jaarlijks na de winterperiode het operationele uitvoeringsplan waar nodig bij.

Uitvoeringsprogramma wegen

Voor het vervangen van de kapitaalgoederen zijn naast middelen voor het dagelijks onderhoud en groot onderhoud middelen nodig voor de vervangingsinvesteringen. De kapitaallasten van de geraamde Vervangingsinvesteringen zijn opgenomen in het investeringsprogramma van de notitie "Beheer Openbare Ruimte 2021-2025". Deze kapitaallasten zijn bij de besluitvorming van de notitie in de begroting 2021-2025 opgenomen.

In 2024 zijn voor de vervangingsprojecten enkele woonstraten in de kern van Budel gepland. Deze woonstraten worden integraal met het Centrumplan Budel meegenomen. De geraamde kosten voor de uitvoering van de diverse woonstraten zijn opgenomen in het project Centrumplan van Budel.

Gelijktijdig met het asfaltonderhoud van de rijbaan, project Meemortel Budel, worden er ook voor de inrichting van de weg aanpassingen en verbeteringen meegenomen. De werkzaamheden hiervoor zijn:

- Aanpassing wegprofiel, vervangen molgoten door trottoirbanden
- Verbeteren afwatering met nieuwe trottoirkolken en kolkaansluitingen
- Aanvullend onderhoud en aanpassingen van de aansluitende kruispunten zijwegen en inritten
- Verplaatsing bebouwde komgrensmaatregelen, deze ligt nu na de bocht van de rijbaan, richting voor de bocht nabij de Boschdijkdwarsstraat

Door de verbeteringen van het plan en de prijsindexeringen voor de werkzaamheden is een aanvullend krediet nodig. De meerkosten voor het project worden voor de begroting van 2024 en 2025 op € 380.000 geraamd.

Om het beheer van de openbare ruimte te continueren is het gewenst tijdig te starten met het opstellen van de nieuwe notitie BOR 2026-2030. Planning is om de nieuwe notitie voor het beheer van de openbare ruimte in 2025 door de raad te laten vaststellen. In de notitie worden de kwaliteitsambities voor de openbare ruimte bepaald en afgestemd op de benodigde financiële middelen. De notitie vormt ook de basis voor het opstellen van het beheerplan wegen. De provincie toetst of de kwaliteitsambities en de daarbij behorende middelen voor de langere termijn op elkaar zijn afgestemd. Voor het behalen van deze doelstelling gaan we in 2024 starten met de verkennende onderzoeken en inventarisaties voor het opstellen van de notitie BOR 2026-2030.

Hierin volgen we twee stappen:

1. In samenspraak met de raad worden de kaders en ambities vastgelegd
2. Op basis van gestelde kaders en ambities wordt het uitvoeringsdocument gemaakt.

De benodigde kosten hiervoor worden geraamd op € 30.000,-. Waarvan € 10.000,- voor 2024 en € 20.000,- voor 2025 wordt opgenomen in de begroting.

Reguliere resultaatafspraken:

- Operationeel uitvoeringsplan Wegen 2024
- Vervangingen wegen planjaar 2024
- Uitvoeringprogramma Verkeer en Vervoer 2024

Operationeel Uitvoeringsplan Wegen

Geplande werkzaamheden kunnen worden vertraagd door beperkte capaciteit van de beschikbare stikstofruimte. Het kan hiervoor nodig zijn dat werkzaamheden van de projecten worden aangepast. Er kunnen vanuit de beperkte stikstofcapaciteit en beschikbare middelen keuzes gemaakt worden om knelpunten aangepast op te lossen of deze te temporiseren. Dit heeft uiteraard wel consequenties voor het product Verkeer en Vervoer.

3 Product Accommodaties

Wat wil de raad bereiken?

Het accommodatiebeleid is een belangrijke pijler onder de doorontwikkeling naar vitale gemeenschappen. We faciliteren daarom die gemeenschapshuizen die een bijdrage leveren aan de vitaliteit van de gemeenschap en het welzijn van onze inwoners.

Wat gaan we ervoor doen?

In 2024 voeren we het, in 2023 op te stellen, accommodatiebeleid uit. Het beleid bevat kaders en spelregels, voor de ontwikkeling en exploitatie van de gemeenschapshuizen. Onze ambitie is dat gemeenschapshuizen voor en door inwoners worden geëxploiteerd. Daarvoor maken we uniforme afspraken tussen gemeente en inwoners over de ontwikkeling en exploitatie. De spelregels daarvoor worden zo opgezet dat deze ook toepasbaar kunnen zijn voor de overige accommodaties. De verdere uitvoering van dit beleid gaat over het ontwikkelen van standaarden, overeenkomsten, huurprijsbeleid en juridische en fiscale toetsing ervan.

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026:

- Renovatie Smeltkroes;
- Duidelijkheid geven over toekomst gemeenschapshuizen Gastel en Budel-Dorplein
- Vitale gemeenschappen
- Alle mogelijkheden van project Buitenkans benutten

Toelichting beleid

Gemeenschapshuizen

Om ervoor te zorgen dat het nieuwe accommodatiebeleid begrepen en toegepast wordt in alle kernen, in nieuwe-, oude, en nog te ontwikkelen accommodaties organiseren we daarvoor de juiste begeleiding. De juiste ondersteuning, dichtbij, moet ervoor zorgen dat kleine hulpvragen direct geadresseerd worden en niet uitgroeien tot grote problemen. Zelfredzaamheid en community redzaamheid worden een steeds groter en belangrijker onderdeel van onze gemeenschap. Gezonde gemeenschapshuizen die dienend zijn voor onze inwoners en huisvesting bieden voor activiteiten voor meerdere doelgroepen zijn enorm belangrijk. In vijf van de zes gemeenschapshuizen spelen enorme ontwikkelingsvraagstukken die onder andere vragen om begeleiding, ondersteuning en visie. Deze gaan wij organiseren in de vorm van een beleidsmedewerker maatschappelijke accommodaties, de juiste hoeveelheid projectleiders en een nieuw accommodatiebeleid.

Voor de inhuur van een beleidsmedewerker maatschappelijke accommodaties begroten we structureel €90.000 extra. Tevens verwachten we een overschrijding van het toegekende budget in de kernen Gastel en Budel-Dorplein.

Bibliotheek

De subsidie van de bibliotheek wordt geïndexeerd conform CPI index (bestuurlijke afspraak). Deze indexering (5%) ligt hoger dan de gemeentelijke prijscompensatie van 3,9%.

4 Product Openbare ruimte

Wat wil de raad bereiken?

De inrichting, vormgeving en het gebruik van de fysieke leefomgeving heeft invloed op de gezondheid en leefstijl van inwoners. Met de komst van de Omgevingswet krijgen we meer ruimte om aandacht te besteden aan gezondheid bij ruimtelijke ontwikkelingen. We willen naar een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving en volgen daarin de brede doelstelling uit de Nota Duurzaamheid om onze gemeente in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te maken. In 2050 hebben alle inwoners van Cranendonck een koele plek op loopafstand, en zijn de particuliere tuinen verder vergroend.

Wat gaan we ervoor doen?

Met de ruimte die de nieuwe Omgevingswet ons biedt, besteden we de komende jaren extra aandacht aan de bescherming van onze inwoners tegen (de stapeling van) negatieve milieu- en gezondheidseffecten. We zetten met name in op het verminderen van geluidsoverlast, het verbeteren van de luchtkwaliteit en het beperken van de negatieve gezondheidseffecten van klimaatverandering. Tegenover de 'bescherming tegen' staat het positief stimuleren van inwoners. We richten de openbare ruimte bij vernieuwingen zo in dat het mensen stimuleert om te ontmoeten, bewegen en verblijven.

Met de doorontwikkeling van het groenbeleid gaan we verharding verder beperken waar dat kan. We bevorderen de biodiversiteit en streven naar een optimale verkoelende werking van groen binnen de gemeente. In 2025 maken we een nieuw breed Gemeentelijk Rioleringsplan, waarin klimaatadaptatie en vergroening een centrale rol spelen.

Toelichting beleid

Riolering

Het beleid ten aanzien van riolering is uitgewerkt in het vGRP (verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan) 2021-2025. De investeringen voor de riolering in 2024 zijn geraamd op € 1.767.250. De voorlopige projecten 2024 zijn in de paragraaf kapitaalgoederen op hoofdlijnen beschreven.

Groenvoorzieningen

De geraamde vervangingsinvesteringen voor de openbare groenvoorzieningen zijn opgenomen in het investeringsprogramma notitie "Beheer Openbare Ruimte 2021-2025". De kapitaallasten zijn bij de besluitvorming van deze vastgestelde notitie in de begroting meegenomen.

In samenhang met het in 2024 geplande project van wegen aan de Meemortel vragen wij in de begroting van 2024 het volgende krediet aan:

Project	Geraamde vervangingskosten [€]
Herinrichting groen Meemortel	48.000

In 2023 voeren we een pilotproject uit om particulieren te stimuleren om op eigen grond meer groen en bomen aan te planten. Dit is van groot belang voor de gemeentelijke opgaven omtrent klimaatadaptatie en biodiversiteitsherstel. Deze projecten (waaronder een tegelwipactie, het inzetten van tuin-klimaatcoaches, het uitvoeren van scans van tuinen hoe mensen het beste kunnen vergroenen, en het verstrekken van plantmateriaal) hebben een zeer positieve respons gehad. Daarom vragen we €50.000 structureel aan om hier een goed vervolg aan te geven die bijdragen aan onze doelstellingen.

In de begroting van 2023 hadden we voor 2024 en 2025 €200.000 extra budget aangevraagd om het onderhoudsniveau op te krikken naar een garantieniveau B. Sindsdien zijn echter de inzichten voor het beheer van ons groen veranderd. Het is niet overal wenselijk om een strak onderhouden plantsoen te hebben, in verband met onze biodiversiteitsdoelstellingen. Bovendien voldoen we op grote lijnen al aan een B-niveau.

Voornamelijk de boombeelden voldoen momenteel niet. Hierop zijn we momenteel een inhaalslag aan het maken, zodat deze in 2027 voldoen aan ons garantieniveau. Daarom willen we deze reservering graag wijzigen dat we in 2024, 2025 en 2026 €50.000 extra budget beschikbaar hebben om deze achterstanden weg te werken. De rest van de reservering kan komen te vervallen.

Reguliere resultaatafspraken

- Integraal beheer openbare ruimte (IBOR). Er vindt per kwartaal een monitoring van het garantieniveau plaats.

Afval

De resultaten van het huidige afvalbeleid zijn in 2023 geëvalueerd. Hieruit is gebleken dat de doelstellingen van het afvalbeleid 2017-2022 nog van toepassing zijn op de periode tot en met 2025. Als gevolg hiervan is de looptijd van het afvalbeleidsplan bijgesteld naar 2025. Uitgangspunt hierbij is het behalen van de landelijke doelstelling. Momenteel is dit de VANG-doelstelling van 30kg restafval in 2025. Aanvullend op het beleid wordt er in 2023 een plan van aanpak opgesteld voor de jaren 2024-2025.

In Cranendonck wordt er glas ingezameld met bovengrondse verzamelcontainers. In 2024 zullen de bovengrondse glascontainers op verschillende locaties vervangen worden door ondergrondse glascontainers. Het doel hiervan is het verminderen van de hoeveelheid afval (glasscherven en bijplaatsingen) rondom de glascontainers, het creëren van een netter straatbeeld en het beperken van de geluidsoverlast voor omwonenden. Voor de initiële aanschaf van de containers wordt een krediet aangevraagd van €130.000. Deze kosten worden over een periode van minimaal 10 jaar afgeschreven en worden vanaf 2025 verwerkt als kapitaallasten in de afvalstoffenheffing.

Speelplekken

Volgens besluitvorming bouwen we het aantal locaties met speeltoestellen in de gemeente Cranendonck af. Uitgangspunt is hierbij de levensduur van de toestellen. Daarnaast kijken we integraal naar andere (ruimtelijke) ontwikkelingen bij aanpassing of invulling van speelplekken. Hierbij kan gedacht worden aan de recente aanpassing van het Boudriepark waarbij rioolwerkzaamheden gecombineerd werden met de inrichting van een brede speel- en beweegvoorziening.

Steeds vaker komen er verzoeken of vragen van inwoners met betrekking tot speelplekken: een crossbaan, een calisthenicspark of het verzoek om een speelplaats te verplaatsen van locatie. We juichen ideeën en verzoeken van inwoners toe, en dagen ze uit om met de buurt in gesprek te gaan over hun ideeën om het draagvlak te vergroten. Hierdoor neemt het aantal klassieke speelplekken af en ontstaan meer natuurlijke en groene speelplekken waar kinderen én volwassenen kunnen klimmen, klauteren en recreëren. Doordat het initiatief van inwoners komt, is de kans groter dat de nieuwe vormen van deze speelplekken intensiever gebruikt worden. Als gemeente stimuleren we, denken we proactief mee en kijken we naar de (on)mogelijkheden binnen de (financiële) kaders, vanuit de verschillende beleidsdomeinen.

Wegmeubilair en openbare verlichting

Op adequate wijze onderhouden we het wegmeubilair (onder andere verkeersborden, bebakening en bewegwijzering) en de openbare verlichting. Naast het dagelijks onderhoud is het nodig om middelen te reserveren voor het vervangen van het defecte en ontbrekende wegmeubilair en verkeersvoorzieningen. Op basis van de monitoring kwaliteit openbare ruimte en schouwgegevens vervangen we het benodigde wegmeubilair.

Om tot de 50% energiebesparing (2013-2030) van het energieakkoord te komen, dienen we actief de huidige armaturen te vervangen door LED-armaturen. Om deze duurzaamheidsdoelen in 2030 te behalen wordt verdergegaan met het actief verduurzamen (verLEDden) van de openbare verlichting.

De verkeerslichten op de kruising Burg. Van Houtstraat-Nieuwstraat-Cranendoncklaan worden vervangen in 2024. Deze verkeerslichten zijn dusdanig oud dat onderhoud duurder wordt en het risico bestaat dat niet alle onderdelen meer leverbaar zijn, wat niet (goed) functionerende verkeerslichten tot gevolg kan hebben. Voor het vervangen van deze verkeerslichten gebruiken we de investeringsruimte uit de notitie “Beheer Openbare Ruimte 2021-2025”. Gezien de omvang van de investering zetten we een groot gedeelte van de gehele investeringsruimte verkeersvoorzieningen 2021-2025 in één keer in. Dit heeft geen impact op de overige geplande investeringen. Om de werkzaamheden zo efficiënt mogelijk te laten verlopen, worden deze gecombineerd met de plaatsing van de geheel nieuwe verkeerslichten op het kruispunt Burg. Van Houtstraat-Meemortel-Deken van Baarsstraat.

Straatmeubilair

In 2024 voeren we de noodzakelijke vervangingen uit die voortkomen uit de jaarlijkse schouw.

Milieu

Het milieubeleid van de gemeente Cranendonck omvat o.a. de thema's geluid, geur, externe veiligheid, luchtkwaliteit en bodem. Een groot aantal wetten gaat op in de Omgevingswet, waaronder veel wetten op het gebied van milieu. We passen ons gemeentelijk milieubeleid aan op de nieuwe begrippen, regels en methodiek uit de Omgevingswet.

Luchtkwaliteit

Om een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving te creëren zetten we in 2024 in op de verbetering van de luchtkwaliteit binnen onze gemeente. We oriënteren ons op mogelijke deelname aan het Schone Luchtakkoord. Dit is een convenant tussen overheden om zo de luchtkwaliteit te verbeteren en een gezondheidswinst van 50% te halen in 2030. Het akkoord bevat afspraken met betrekking tot o.a. de thema's mobiliteit, mobiele werktuigen, industrie en houtstook. In 2024 wordt het wel of niet deelnemen aan het Schone Luchtakkoord aan de gemeenteraad voorgelegd.

Geluid

Onderdeel van de Omgevingswet is het aanvullingsspoor geluid. Het aanvullingsspoor geluid heeft als doel om geluidshinder te verminderen en een gezonde leefomgeving te bevorderen. Het legt regels en procedures vast met betrekking tot geluidsoverlast en de bescherming van de bevolking tegen te veel lawaai. Voor het aspect geluid gaat er veel veranderingen. Er zijn een aantal verplichtingen waar we als gemeente aan moeten voldoen. Daarnaast krijgen we meer beoordelingsvrijheid om geluid passend te regelen binnen onze gemeente. In 2024 gaan we samen met de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant aan de slag met een nieuw geluidsbeleid.

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)

De Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) voert namens de gemeente Cranendonck de zogenoemde milieu basistaken uit. Dit zijn o.a. het verlenen van milieuvergunningen, het beoordelen van meldingen activiteitenbesluit en het uitvoeren van milieucontroles. Naast deze basistaken voert de ODZOB namens gemeente Cranendonck verschillende verzoektaken uit, zoals het adviseren op het gebied van geluid, geur of het bieden van juridische ondersteuning. Binnen onze eigen organisatie hebben we deze specialistische kennis op het gebied van milieu niet in huis. De ODZOB verwerkt de ontwikkelingen op het gebied van milieu die van invloed zijn op ons werkprogramma in hun begroting 2024. Voor 2024 zorgt de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor de grootste veranderingen binnen de werkzaamheden van de ODZOB.

Stikstof

De regels omtrent stikstof veranderen snel en jurisprudentie zorgt voor steeds nieuwe inzichten. Dit zorgt niet alleen voor onduidelijkheid en onzekerheid bij ondernemers, maar ook bij veel gemeenten. Cranendonck ligt tussen de Natura 2000 gebieden en we merken dat bedrijven, agrariërs en projecten te maken krijgen met stikstof. Binnen het milieubudget is geld gereserveerd om de kennis van onze medewerkers up-to-date te houden of extern advies in te winnen bij complexe stikstofvraagstukken. Een oplossing voor de stikstofcrisis is nog niet gevonden. We verwachten dat stikstof ook de komende jaren aan de orde is en gevolgen kan hebben voor ons als gemeente.

Onderhoud & vervanging Tractie

Tractie (rollend materieel gemeentewerf) is een onderdeel van de gemeentelijke kapitaalgoederen. De tractie wordt gebruikt voor de producten openbare groen, sport, riool, openbare gebouwen, evenementen enzovoort.

Het wagenpark is inmiddels aan zijn technische levensduur waardoor we over gaan tot vervanging hiervan. Dit zal gebeuren in de komende jaren 2024-2025-2026-2027. Hierbij worden voor de aanschaf de volgende kaders meegenomen:

- Tractiemiddelen dienen betrouwbaar in de bedrijfsvoering en veilig te zijn.
- Tractiemiddelen dient te voldoen aan de wettelijke eisen.
- Tractiemiddelen zijn elektrisch, mits dit past in het gebruik (technisch) ervan.

De totale kosten voor de vervanging van de tractiemiddelen (alle jaren) is € 911.930,-.

Onderzoek mogelijkheid laden gemeentewerf

Om elektrisch materieel te kunnen aanschaffen is ook een onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om te kunnen laden op de gemeentewerf. Hieruit is gebleken dat met een aanpassing van de aansluiting vanuit Enexis maximaal 5 laadpalen kunnen worden aangelegd voor het laden van elektrische voertuigen. Dit draagt dus bij aan het verder verduurzamen van de gemeentewerf. De kosten van deze mogelijkheid zijn opgenomen in de totale kosten voor vervanging van de tractiemiddelen.

5 Product Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Het begrip duurzaamheid is aan verandering onderhevig. Het label 'duurzaam' wordt aan steeds meer situaties of producten gehangen. Binnen de werkzaamheden van de gemeente zien we naast deze verbreding ook een verdieping die gaande is. Energie besparen is niet alleen meer het licht op tijd uit doen. Grotere maatregelen zoals energieopwek met zonnepanelen, het volledig isoleren van een woning en verwarmen zonder aardgas zijn de laatste jaren aan dit palet toegevoegd.

Klimaat en klimaatadaptatie komen steeds meer centraal te staan. Een geïsoleerde woning zonder tocht moet wel goed ventileren, het liefst zonder al te veel warmteverlies. Zomers worden warmer en het weer onbestendiger. Dus in de eigen tuin en in het eigen huis zullen maatregelen moeten worden genomen tegen hitte en wateroverlast. Vanwege deze verdieping richt Duurzaamheid zich in deze paragraaf/product primair op Klimaatadaptatie (als onderdeel van de opgave transitie landelijk gebied) en de Energietransitie. Groenbeleid, milieu en afval, ook allemaal onderdeel van duurzaamheid komen in product 4 Openbare ruimte aan bod.

De energie- en warmtetransitie in Cranendonck wordt zichtbaar in de verdere verduurzaming van de gebouwde omgeving. De middelen uit het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) en die voor de warmtetransitie in Cranendonck worden maximaal ingezet om koopwoningen en VVE-woningen met een laag energielabel beter te isoleren. Ook Wocom werkt eraan om haar slechte energielabels versneld weg te werken, op weg naar een gemiddeld label A in 2030.

Wat gaan we ervoor doen?

De belangrijkste instrumenten hiervoor zijn het beschikbaar stellen van middelen door het Rijk in het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) en het doorzetten van de warmtetransitie. Tot en met 2026 kan van het NIP gebruik worden gemaakt om koopwoningen en VVE-woningen met een laag energielabel beter te isoleren. We geven invulling aan het NIP via het regionaal isolatieproject 'De Groene Zone Isoleren'. We koppelen hiermee isolatiemaatregelen aan financieringsoplossingen, net als bij het gelijknamige zonnepanelenproject. We versnellen na afronding van het Wijkuitvoeringsplan Heesakker de warmtetransitie wijksgewijs in de rest van Cranendonck.

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026:

- Natuur, water en klimaat
- Actualisatie van de Nota Duurzaamheid in 2024
Evaluatie van de Nota Duurzaamheid 2020-2024 en vaststelling van een nieuwe Nota Energie- en Warmtetransitie is voorzien in december 2023.

Toelichting beleid

Transitie landelijk gebied

De opgave voor de transitie landelijk gebied omvat meerdere beleidsvelden en sectorale opgaves. Binnen het product Duurzaamheid betreft dit het beleid op het gebied van natuur, landschap, water en klimaat.

Natuur, landschap, water en klimaat

We vervolgen de in 2022 ingeslagen koers om beleid te ontwikkelen op de thema's natuur, landschap, water en klimaat in het buitengebied. Het jaar 2023 gebruiken we voor fase 1; projecten te identificeren die we op korte termijn uitvoeren. Hiervoor stellen we een projectenboek op. Met de gevraagde middelen voor 2023 (overgeheveld naar 2024) starten we in 2024 parallel met een beleidsvisie op landschap en landbouw. Dit resulteert in een uitvoeringsprogramma voor de langere termijn (fase 2). Met dit beleidskader borgen wij de gemeentelijke belangen op gebied van natuur, landschap, water en klimaat. Met deze beleidsontwikkeling sluiten we aan bij de wens uit de raadsagenda om actief in te zetten op de Cranendonckse potentie voor natuur en toerisme, en we achten dit beleid als faciliterend voor de omvorming naar een toekomstbestendig buitengebied.

Gemeentelijke isolatieaanpak

Landelijk is het doel gesteld om 2,5 miljoen woningen te isoleren via het Nationaal Isolatieprogramma (NIP). Cranendonck heeft hier middelen voor ontvangen. De focus van het NIP ligt hierbij op woningen met een laag energielabel (lager dan C). Doorvertaald naar de gemeente Cranendonck betekent dit dat er 2238 woningen geïsoleerd moeten worden.

Naast de lage energielabels is het voor de gemeente van belang om voor de lokale energie- en warmtetransitie om zoveel mogelijk woningen klaar te maken om van het aardgas af te stappen. Om beide doelen te behalen heeft de gemeente een meerjarig uitvoeringprogramma gebouwde omgeving opgesteld.

De middelen uit het NIP stellen ons in staat om de helft van de woningen uit de doelstelling van 2238 stuks te isoleren. Om de woningen te bereiken die niet gesubsidieerd worden via het NIP wordt verzocht om vanaf 2024 tot en met het jaar 2026 € 43.400 extra budget voor het uitvoeringsprogramma.

Groene Zone Isoleren

De Groene Zone Isoleren is een project van de RES-regio waarbij 19 van de 21 MRE-gemeenten deelnemen. Het isolatieproject is bedoeld om inwoners te begeleiden bij het isoleren van hun woning. Hierbij worden inwoners zoveel mogelijk ontzorgd bij de offerte en financiering die kan worden verkregen via het Nationaal Warmtefonds. Voor De Groene Zone Isoleren is een jaarlijks budget van €25.400 benodigd in de periode van 2024 t/m 2027.

Regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat-en energiebeleid (CDOKE)

Vanuit de Rijksoverheid zijn structurele middelen ter beschikking gesteld om gemeenten in de gelegenheid te stellen hun personele capaciteit voor het Klimaat- en Energiebeleid uit te breiden. Voor de periode 2023-2025 gaat het jaarlijks om circa 400.000 euro, een regeling voor de jaren 2026-2030 is aanstaande. Middelen zijn reeds aangevraagd en verkregen voor het jaar 2023. Ten minste 90% van de uitgaven dienen besteed te worden aan personele-, inhuur- of advieskosten.

Deze extra capaciteit stelt ons in staat om onze activiteiten op het gebied van duurzaamheid te verbreden, een ontwikkeling die verder wordt toegelicht in een nieuwe beleidsnota waar de raad in najaar 2023 over zal besluiten. Om deze ambities uit te voeren gaan we 3,2 fte extra formatie aantrekken voor 2023. De dekking voor deze formatie komt geheel uit de structurele Rijksmiddelen van 400.000 euro.

Deze middelen worden hiermee nog niet volledig ingezet. De reden is dat we eerst starten met 3,2 formatie in soort een van tweetrapsraket; 3,2 formatie in 2023 om het team uit te breiden en goed te laten landen (betekent ruime verdubbeling van huidige formatie). Op een later moment kan uit de middelen verdere formatie uitgebreid worden naar gelang nodig en/of voor andere disciplines in de organisatie ingezet worden die door de uitbreiding van de capaciteit bij duurzaamheid meerwerk op dit onderdeel ervaren. Dus zodra de exacte noodzaak duidelijk wordt dit later uitgeven.

Relatie met verbonden partijen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen wordt in elk programma beknopte informatie gegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is terug te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant

Doel: De Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) voert namens de provincie Brabant en 21 gemeenten (milieu)taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezichthouden en handhaving.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Overdracht prov. bodemtaken	-	-	-	115	115	115	115
	Gemeentelijke bijdrage milieu	347	391	473	485	485	485	485

Beleidsindicatoren programma Wonen + Leven

Omschrijving	Realisatie (voorgaande jaren)	Bron	Streefwaarden			
			2024	2025	2026	2027
Tevredenheid burger verkeersveiligheid	6,4	WSJG	6,4	6,4	6,4	6,4
Tevredenheid burger openbaar vervoer in gemeente	6,0	WSJG	6,0	6,0	6,0	6,0
Tevredenheid inwoners welzijnsvoorzieningen	6,5	WSJG	6,5	6,5	6,5	6,5

Omschrijving	Realisatie (voorgaande jaren)	Bron	Streefwaarden			
			2021	2022	2023	2024
De inwoners hebben invloed op wat er in de gemeente gebeurt	5,3	WSIG	5,8*	5,8	5,8	5,8
Inwoners worden voldoende betrokken bij de totstandkoming van gemeentelijke plannen	5,5	WSIG	5,8*	5,8	5,8	5,8
De gemeente is geïnteresseerd in de mening van haar inwoners	6	WSIG	6,2*	6,2	6,2	6,2
Er zijn voldoende mogelijkheden tot inspraak op gemeentelijke plannen	5,7	WSIG	6*	6	6	6
Inwoners worden voldoende betrokken bij de uitvoering van gemeentelijke plannen	5,4	WSIG	5,6*	5,6	5,6	5,6
Inwoners hebben voldoende invloed op datgene wat de gemeente doet	5	WSIG	5,2*	5,2	5,2	5,2

*De nieuwe streefwaarde is gebaseerd op de gemiddelde score voor gemeenten met < 25.000 inwoners uit de laatste meting.

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	2021	42	169
Hernieuwbare energie	%	WSG	2021	5,9	8,9
Woningen met zonnepanelen	%	CBS	2022	39,0	nmb
Nieuwgebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	2022	2,1	9,3

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 1 - Wonen en Leven	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
BELEIDSVELD 1.1 Wonen	-1.767	-2.390	-2.079	-1.999	-1.759	-1.759
BELEIDSVELD 1.2 Verkeer en vervoer	-3.159	-3.506	-3.809	-3.933	-3.938	-3.912
BELEIDSVELD 1.3 Leefbaarheid	-1.020	-1.400	-1.374	-1.367	-1.363	-1.363
BELEIDSVELD 1.4 Openbare ruimte	-6.401	-6.983	-7.040	-7.114	-7.054	-6.993
BELEIDSVELD 1.5 Duurzaamheid	-730	-533	-704	-604	-604	-561
Totaal Lasten	-13.077	-14.813	-15.006	-15.017	-14.719	-14.588
Baten						
BELEIDSVELD 1.1 Wonen	1.355	898	738	738	738	738
BELEIDSVELD 1.2 Verkeer en vervoer	329	27	38	38	38	38
BELEIDSVELD 1.3 Leefbaarheid	74	128	128	128	128	128
BELEIDSVELD 1.4 Openbare ruimte	5.227	5.154	5.242	5.247	5.245	5.245
BELEIDSVELD 1.5 Duurzaamheid	-	-	328	328	328	328
Totaal Baten	6.984	6.207	6.475	6.479	6.478	6.477
Saldo voor resultaatbestemming	-6.093	-8.605	-8.532	-8.538	-8.241	-8.110
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-920	-80	-80	-80	-80	-80
Onttrekkingen reserves	560	1.462	173	173	23	23
Bestemming per saldo	-359	1.382	93	93	-57	-57
Saldo na resultaatbestemming	-6.453	-7.223	-8.439	-8.445	-8.299	-8.168

Programma 2: Economie + Ondernemen

Missie van het programma:

In samenwerking met ondernemers bouwen we aan een toekomstbestendig en duurzaam 'Economisch Cranendonck' en versterken we het vestigingsklimaat en de positie van het Cranendonckse bedrijfsleven.

Producten

1. Economie
 2. Ondernemen
-

1 Product Economie

Wat wil de raad bereiken?

Cranendonck heeft een strategische ligging op het kruispunt van de economische regio's Brainport en Keyport. De schaa sprong die wordt voortgestuwd vanuit de Brainportregio zorgt op den duur voor een groei van onze economie en bevolking. Nu al is er een grote vraag naar werklocaties binnen onze gemeente. (Voor de A2-gemeenten is de geprognostiseerde vraag naar werklocaties meer dan 100 ha.) Deze dynamiek gebruiken we om kansen voor onze ondernemers te vergroten, een bloeiende vrijetijdseconomie te faciliteren en een aantrekkelijk te vestigingsklimaat te bieden.

Wat gaan we ervoor doen?

Op basis van het in 2023 verrichte regionale onderzoek stellen we in samenwerking met 21 gemeenten en Provincie een regionale bedrijventerreinprogrammering op met daarin de plannen voor de uitbreiding van bedrijventerreinen in de A2-gemeenten als ook de strategie voor lokale grondverwerving. In 2024 plannen we de ontwikkeling van bedrijventerreinen in Cranendonck tot en met 2040 en starten we waar mogelijk met de ontwikkeling van delen hiervan. Onderdeel van deze planmatige uitbreiding is ook de revitalisering, herstructurering en eventuele verplaatsing van bedrijven op verouderde bedrijventerreinen. We hebben hierbij een voorkeur voor de doorontwikkeling van lokale ondernemingen. Nieuwe ontwikkelingen zijn gehouden aan de Brainport Principles voor bedrijventerreinen. Dit is een set van kwaliteitscriteria waarmee wij nieuwe initiatieven voor vestiging op bedrijventerreinen beoordelen. De kwaliteitscriteria zijn in de Brainportregio afgesproken en moeten behulpzaam zijn in het krijgen van evenwicht in vraag en aanbod naar bedrijventerreinen, in hoeveelheid en kwaliteit. f

In 2024 komen we tot een model van samenwerking met en tussen ondernemers. In deze samenwerking stellen wij ons op als facilitator en ondersteuner van door de ondernemer(s) gewenste ontwikkelingen. Samenwerking tussen Cranendonckse ondernemers versterkt de positie van Cranendonck in de regionale economische samenwerkingsverbanden en overlegstructuren.

We werken in 2024 met de (georganiseerde) ondernemers van onze gemeente aan een nieuw meerjarenperspectief op basis van de vernieuwde strategische visie van de gemeente. Dit werken we concreet uit in een gemeentelijk economisch investeringsprogramma.

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026:

- Planmatige uitbreiding van bedrijventerreinen
- Revitalisering van bedrijventerreinen, geen grootschalige/vervuilende industrie

Toelichting beleid

Visie 'Economisch Cranendonck' en Investeringsprogramma 'Economisch Cranendonck'

In de afgelopen jaren hebben we gewerkt volgens de Economische Visie Cranendonck. Deze visie evalueren wij in 2024. Een investeringsprogramma voor economie pakken wij praktisch aan en baseren wij op de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant, de Visie en Programmering Werklocaties Zuidoost-Brabant en een Strategische Visie Cranendonck. Wij ontwikkelen dat in etappes in 2024 en 2025.

Planmatige ontwikkeling bedrijventerreinen

In 2023 zijn programmeringsafspraken gemaakt over bedrijventerreinen in de regio Zuidoost-Brabant. In 2024 starten wij met de planmatige uitwerking van deze afspraken voor Cranendonck. Deze afspraken leggen wij vervolgens aan uw raad voor ter besluitvorming. Het is een meerjarig proces en van belang voor de ontwikkeling van onze bedrijvigheid. Wij maken daarbij gebruik van de instrumenten die in de Visie Werklocaties zijn genoemd en voor de programmering zijn ontwikkeld.

Centrummanagement Budel

De gemeente heft reclamebelasting zoals vastgelegd in het convenant met Ondernemersfonds Stichting Centrummanagement Budel voor de looptijd 2020-2024. Evaluatie van het convenant vindt in 2024 plaats met als doel vast te stellen of het convenant voldoende draagvlak heeft om te verlengen.

Subsidie Ondernemerskracht

De subsidie Ondernemerskracht is ook in 2024 beschikbaar voor ondernemers. In 2024 is maximaal €8.000 beschikbaar voor subsidies Ondernemerskracht.

Keyport

Met Keyport onderzoeken wij in 2024 specifiek de waarde van de initiatieven Regio in je Rugzak en Meet the Youngsters op hun toepasbaarheid in Cranendonck. Hierbij vinden wij het noodzakelijk dat deze initiatieven bijdragen aan de inspanningen van ondernemers en gemeente om jongeren te interesseren voor werk in de eigen gemeente.

In 2024 biedt Keyport een nieuw activiteitenplan (voor de jaren na 2024) aan bij de deelnemende gemeenten.

Metalot

Wij zijn founding father van de stichting Metalot. Met de andere founding fathers is afgesproken dat wij jaarlijks € 75.000 bijdragen voor de kosten van organisatie van Metalot. Bij de planmatige ontwikkeling van bedrijventerreinen zien wij een rol voor Metalot op het vlak van duurzame energie. Onze relatie met Metalot herijken wij in 2024 met dat laatste in gedachte.

Baronie van Cranendonck

Dit betreft een gebiedsontwikkeling in het buitengebied van Soerendonk, waarvoor de raad in 2020 de ruimtelijke en financiële kaders (grondexploitatie) heeft vastgesteld. Het leidend thema is 'vitaliteit', waarbij de ontwikkeling van 'onderop' komt. Dat wil zeggen: de invulling van het gebied komt tot stand door initiatieven van derden, die passen binnen de visie van de Baronie. De gemeente is hierin faciliterend. Voor deze ontwikkeling wordt het bestemmingsplan aangepast, dat in het laatste kwartaal van 2023 ter inzage kan worden gelegd. Het concept bestemmingsplan biedt de basis voor vestiging van onder andere een horeca- en verblijfsinitiatief. Vooruitlopend hierop wordt ingezet op verbetering van de openbare ruimte (verkeersmaatregelen, groen, parkeerplaatsen). Hier wordt een plan voor uitgewerkt inclusief de daarbij behorende noodzakelijke middelen. De Baronie wordt tevens ontwikkeld als natuur-

en cultuurpoort. In 2023 is, in Groote Heide verband, een subsidieaanvraag (Interreg) in voorbereiding voor een openluchttheater (cofinanciering door gemeente vereist).

Samenwerking met ondernemers in realisatie van beleidsdoelstellingen en opgaven

Met Ondernemerscontact Cranendonck geven wij vaste vorm aan een samenwerking/partnerschap. Die samenwerking richt zich op de aanpak van duurzaamheid (waaronder energietransitie en klimaatadaptatie), mobiliteit, de match van werk en arbeid en waardering van ondernemers(chap). We doen dat door op basis van kansrijkheid en strategisch belang samen onze prioriteiten te stellen. Ook bepalen wij samen de rolverdeling en verantwoordelijkheden.

2 Product Ondernemen

Wat wil de raad bereiken?

Het grondbeleid is een belangrijk sturingsinstrument voor de bedrijvigheid in onze gemeente. Vanwege de grote woningbouwopgave, de vraag naar nieuwe bedrijventerreinen en de transitie van het landelijk gebied, speelt het gemeentelijk grondbeleid een steeds grotere rol.

Wat gaan we ervoor doen?

Het gemeentelijk grondbeleid in de bredere geschetste ontwikkelingen wordt onderdeel van de Nota Grondbeleid en de Begroting 2024.

Toelichting beleid

Grondbeleid

De nota grondbeleid wordt momenteel opgesteld en zal in kwartaal 1 van 2024 in de raad worden vastgesteld inclusief de financiële consequenties. De nota moet gezien worden als het instrument wat ons helpt om op sommige momenten voortvarend grondaankopen te kunnen doen. De nota is dan ook hoofdzakelijk volgend aan de andere beleidsterreinen binnen de gemeente.

Transitie landelijke gebied

De opgave voor de transitie landelijk gebied omvat meerdere beleidsvelden en sectorale opgaves. Binnen het product Ondernemen betreft dit het beleid op het gebied van strategische grondaankopen/grondstrategie, zie nota grondbeleid, en pacht.

Pacht

Voor de periode tot en met 2024 zijn de geliberaliseerde pachtgronden verpacht volgens de eind 2022 vastgestelde “Nota Duurzame Geliberaliseerde pacht 2022”. Per 2025 start een nieuwe pachtperiode voor deze gronden. In 2024 willen wij het in de Nota vastgelegde pachtbeleid evalueren en actualiseren zodat dit vóór 2025 gereed is.

De kosten voor de actualisering van de nota pachtbeleid wordt opgenomen binnen het budget woningvoorraad deze kosten zijn opgenomen in de begroting.

Gemeentelijke eigendommen

Voor gemeentelijke gebouwen worden jaarlijks een MJOP/DMOP geüpdatet en vastgesteld. Vanuit deze plannen voeren we het noodzakelijk gebouw gebonden onderhoud uit.

Voor de volgende stap een Meerjaren Investeringsplan (MJIP) wordt een totaalbudget van € 80.000 aangevraagd om dit op te laten stellen. Dit project zal in 2024 plaatsvinden. De dekking vindt plaats uit reserve verduurzaming gemeentelijke gebouwen.

Relatie met verbonden partijen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen wordt in elk programma beknopte informatie gegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is nog steeds terug te vinden in de paragraaf.

Het is belangrijk dat Cranendonckse ondernemers optimaal gebruik kunnen maken van de projecten én voordelen van onze samenwerkingsverbanden Keyport en Metropoolregio Eindhoven - Brainport. Vanuit de visie 'Economisch Cranendonck' zetten we vooral in op het vergroten van de zichtbaarheid en de meerwaarde van onze samenwerkingsverbanden.

Keyport

Doel:

Stichting Keyport is de samenwerking tussen de gemeenten Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roerdalen, Roermond, Weert en Cranendonck, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen.

De stichting wil een substantiële bijdrage leveren aan het versterken van de sociaal-economische structuur en het creëren van een stimulerend vestigingsklimaat van de regio Keyport zoals nader is uitgewerkt in het Routeplan Keyport Next Level 2021-2024.

In 2020 is deelname aan Keyport heroverwogen en besloten de samenwerking met Keyport voort te zetten onder voorwaarde dat:

- er geen verhoging van de inwonersbijdrage plaatsvindt;
- er een tussentijdse evaluatie plaatsvindt;
- Cranendonck een rol inneemt binnen het kernteam.

Eind 2020 is door Keyport ingestemd met het bevriezen van de bijdrage per inwoner voor de jaren 2021-2022 op het huidige niveau, zijnde €2,47. De voortgang van het Routeplan Keyport Next Level is in 2022 gepresenteerd aan de raad. Daarnaast zijn er leden uit Cranendonck benoemd als lid van het Kernteam van Keyport.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Gemeentelijke bijdrage	52	52	52	52	52	52	52	52

Metropoolregio Eindhoven - Brainport

Doel: Het doel van de samenwerking in Metropoolregio Eindhoven is het handhaven en uitbouwen van het kenmerkende economische profiel van de regio, om op die manier het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven te stimuleren. De deelnemende gemeenten zijn Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. De 21 gemeenten werken samen aan gemeentegrensoverschrijdende thema's zoals economie, mobiliteit, transitie landelijk gebied en energietransitie.

Vanaf 2023 wordt gewerkt op basis van het nieuwe samenwerkingsakkoord 2023-2026.

Brainport

In 2020 is ingestemd met het meerjarenplan 2021-2024: Brainport Next Generation, welke verder uitgewerkt is in de Brainport Agenda. De Brainport Agenda is de strategische meerjaren-agenda van Stichting Brainport, waarin de Triple Helix-samenwerking van bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden bestuurlijk gestalte heeft gekregen. In de Brainport Nationale Actieagenda (BNA) wordt de langjarige samenwerking tussen Rijk en regio vormgegeven. De regiodeal fungeert als vliegwiel voor de Brainport Nationale Actieagenda en geeft een belangrijke financiële impuls. Deze agenda gaat in op gesignaleerde knelpunten zoals kennis/innovatie & ondernemen, talent en leef- en vestigingsklimaat, maar ook op de kansen die er liggen om vanuit de regio bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.

Vanaf Financiële informatie: (x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Gemeentelijke bijdrage	286	299	298	298	305	305	305	305

Beleidsindicatoren Economie + Ondernemen

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Functiemenging *	%	WSG	2022	50,1%	53,8%
Vestigingen (van bedrijven) **	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar	WSG	2022	190,8	174,1

* De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

** Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-75 jaar.

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 2 - Werk en economie	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
BELEIDSVELD 2.1 Economie	-607	-879	-808	-808	-808	-808
BELEIDSVELD 2.2 Ondernemen	-1.915	-4.425	-4.669	-4.177	-4.177	-4.177
Totaal Lasten	-2.522	-5.304	-5.478	-4.985	-4.985	-4.984
Baten						
BELEIDSVELD 2.1 Economie	38	20	20	20	20	20
BELEIDSVELD 2.2 Ondernemen	2.042	4.489	4.682	4.215	4.215	4.215
Totaal Baten	2.080	4.509	4.702	4.235	4.235	4.235
Saldo voor resultaatbestemming	-442	-795	-776	-750	-749	-749
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	104	30	-	-	-	-
Bestemming per saldo	104	30	-	-	-	-
Saldo na resultaatbestemming	-338	-765	-776	-750	-749	-749

Programma 3: Recreatie + toerisme

Missie van het programma:

De gemeente Cranendonck wil voor haar inwoners en derden een gemeente zijn waar het prettig recreëren en verblijven is.

Producten

1. Sport
 2. Cultuur
 3. Recreatie en toerisme
-

1 Product Sport

Wat wil de raad bereiken?

Sport en bewegen zijn een middel om bij te dragen aan de positieve gezondheid en het welzijn van onze inwoners. Sportstimulering en daarmee het faciliteren van verenigingsaanbod zijn een nadrukkelijk onderdeel van de sociale agenda van de gemeente Cranendonck. De vier ambities uit het Koersdocument Sport zijn de komende jaren leidend:

- we streven naar vitale en toekomstbestendige sportaanbieders;
- sporten en bewegen in een gezonde omgeving;
- de mogelijkheid voor iedereen om mee te doen;
- duurzame sportinfrastructuur.

Toelichting beleid

Sportverenigingen, overige sportaanbieders (inclusief onderwijs, gezondheidsinstellingen, kinderopvang) en gemeente werken samen aan sport en bewegen in de samenleving. Het doel hierbij is zoveel mogelijk inwoners van Cranendonck te stimuleren om actief te (blijven) sporten en bewegen. Niet alleen omdat sport en bewegen leuk kan zijn, maar ook omdat het bijdraagt aan een betere gezondheid en betrokkenheid van inwoners. Met het vaststellen van de koers in het koersdocument 'Iedereen doet mee!' hebben we een richting voor de lange termijn.

Wat gaan we ervoor doen?

We spelen in op de ontwikkeling van niet-abonnement gebonden sporten en individuele vormen van sport door hiervoor laagdrempelige publieke voorzieningen aan te bieden die bereikbaar zijn voor alle inwoners. De aanbevelingen uit het Koersdocument Sport vormen de leidraad van ons uitvoeringsprogramma in 2024. Deze zijn:

1. Versterken van sport als publieke voorziening door mogelijkheden te onderzoeken en te faciliteren.
2. Ontwikkelen we het sport- en beweegaanbod
3. Samenwerken met onderwijs en de gemeenschap
4. Borgen van duurzame financiering.

Om de aanbeveling te versterken ondersteunen we de verenigingen met expertsessies voor bestuurders en vrijwilligers om professionalisering en ontschotting tussen de verenigingen te stimuleren.

Tijdspad en uitvoering n.a.v. koersdocument Sport en Bewegen

In het koersdocument heeft het college een tijdspad aangegeven. In 2024 zullen de volgende zaken gerealiseerd worden:

- Onderhoud en investeringen in sportvoorzieningen en -accommodaties
- Led- verlichting op de sportparken vervangen (aanvang in 2023)
- Het organiseren van kennissessies voor de verenigingen op het gebied van ontwikkelingen en vitaliteit
- Het verbinden van sport en bewegen met de dorpsontwikkelingsvisies, afhankelijk van de inhoud van de Dorpsontwikkeling Visies, zoals we deze aangeleverd krijgen.
- Een herijking op de MJOP, MJIP en daarbij aansluitend de (nadere) subsidieregels. Bij deze laatste wordt, zoals toegezegd, uw raad betrokken

Daarnaast zullen in 2024 de volgende zaken in de uitvoering opgepakt worden:

- Starten met onderzoek naar de transitie van basisvoorzieningen naar publieke voorzieningen
- Starten met het faciliteren van meer beweegmogelijkheden in de openbare ruimte.
- Verkennen van de mogelijkheden en (financiële consequenties) om Padeltennis gelijk te schakelen met regulier tennis;
- Vervangen van hockeyveld 1 op sportpark De Romrijten: dit vraagt om een krediet van € 1.039.000,- waarbij € 100.000,- gedekt gaat worden vanuit riolering en de overige gelden vanuit sport. Het krediet wordt onderverdeeld in twee zaken, te weten (a) realisatie waterveld € 600.000,- en (b) een hydrologisch neutrale berekening € 439.000,-
Conform de nota basisvoorziening dient een kunstgrasveld te worden aangelegd. Een waterveld is eveneens een kunstgrasveld. De meerkosten om van zand ingestrooid kunstgrasveld tot een waterveld te komen bedraagt € 150.000,-.
- Realiseren van fase 2 van de vervanging van de voetbal/trainingsvelden op sportpark Harry Derckx: vraagt om een krediet van € 205.000,-
- Vervangen van de toplaag van voetbal/trainingsveld 4 op sportpark De Romrijten: dit vraagt om een krediet van € 68.000,-
- Vervangen van de toplaag van tennisbanen 5 en 6 op sportpark Harry Derckx: dit vraagt om een krediet van € 93.000,-
- Inrichting openbare beweegruimte: dit vraagt om een budget van € 10.000,-
- Vervangen van afgekeurde turntoestellen in de turnhal van De Zuiderpoort: in 2008 is geïnvesteerd in turntoestellen. De afschrijvingstermijn voor die investering is volgens de financiële verordening Cranendonck 20 jaar. Mede omdat de investering destijds deels in 2e handtoestellen is gedaan blijkt nu de technische (veiligheids-)levensduur na 15 jaar verstreken. Als verantwoordelijk eigenaar van de turntoestellen moeten we ze daarom nu vervangen. Naar het huidige prijsniveau betekent dat een krediet van € 179.000,-. Omdat het een vervangingsinvestering betreft zijn de afschrijvingslasten voor dit krediet al structureel in de lopende exploitatiebegroting 2023 – 2027 verwerkt. Wel komt daar een beperkte extra last bij voor de prijsstijging van de afgelopen 15 jaar. Die extra afschrijvingslast bedraagt € 4.800 per jaar. De financiële restwaarde van de buitengebruik gestelde onveilige oude toestellen mag volgens financiële voorschriften niet langer geactiveerd blijven en moet worden afgeboekt. De incidentele last is € 37.000.

Deze zaken zijn vastgelegd in een uitvoeringsprogramma sport en bewegen (uw raad zal hiervan te zijner tijd een afschrift ontvangen).

Een gedeelte van de hogere kapitaallasten worden in tarieven van de accommodatie uiteindelijk verrekend. De hogere kosten zijn dan gedeeltelijk gedekt door hogere tarieven. Het college komt hierop nog terug.

Noodzakelijke investeringen en onderhoud; 2023-2026

In 2021 is een uitgebreide interne adviesrapportage opgesteld, onlangs is deze nog geactualiseerd, dit mede vanwege de inflatoire stijgingen. De velden en andere basisvoorzieningen op de vier sportparken zijn geïnventariseerd met als doel inzicht te verkrijgen in de kwaliteit van de sportvloeren, veldinrichtingen en de terreininrichtingen. Op basis hiervan is het noodzakelijke onderhoud voor de komende drie jaar ingericht. In 2023 hebben we een actualiseringsrapportage opgevraagd bij hetzelfde bureau.

Tevens heeft in 2023 een periodieke kwaliteitsopname sportvelden plaatsgevonden. Hiermee is er nu een nulmeting voorhanden van alle sportvelden in de gemeente Cranendonck waaruit een onderhoudsadvies is afgegeven aan alle verenigingen met een eigen onderhoudscontract. Dit wordt in 2024 herhaald.

Mocht uit deze metingen blijken dat er onvoldoende is voldaan aan het eigen onderhoud zullen de onderhoudsbijdragen worden aangepast en de onderhoudsafspraken bijgesteld. Deze afspraken zijn gemaakt in aanloop op het nieuw op te stellen MJOP.

Verdere ontwikkelingen

Om de inhoudelijke en kwalitatieve koers op sport en bewegen te versterken realiseren we in 2024 ook de volgende zaken:

1. Herijking Sportakkoord
2. Herijking Brede Regeling Combinatiefunctionarissen
3. Aandacht blijven vragen sporten voor mensen met een beperking
4. Aandacht voor een gezond, sociaal en veilig sportklimaat
5. Aanstellen van een Ambassadeur Sport en Bewegen
6. Meedoen voor iedereen

Ad. 1: herijking Sportakkoord en Brede Regeling Combinatiefunctionarissen

De rijksoverheid heeft aangestuurd op een herijking van Sportakkoord en op de herijking van de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen. Hierbij is het aanstellen van coördinator Sport & Preventie, een Kernteam Sport & Bewegen en een samenwerking met de koepelorganisatie POS (Platform Ondernemende Sportaanbieders) vereist.

Het Kernteam zal als klankbord werkgroep gaan fungeren en komt te bestaan uit al onze sport & beweegaanbieders*.

De coördinator Sport & Preventie zal naast de rol als sportconsulent (24 uur in dienst van Cranendonck) en 8 uur coördinator Sport & Preventie (gedekt vanuit de SPUK GALA regeling) aan de slag gaan met het Kernteam en onze vereniging, - en uitvoeringsvraagstukken. De coördinator zal het Kernteam samenbrengen en verbinden. Hier zijn we in september 2023 al van start gegaan.

Het doel van deze herijkingsexercitie is dat alle partijen aan elkaar verbonden worden teneinde sporten en bewegen teneinde een gezondheidsimpuls te realiseren en Cranendonck en onze inwoners vitaler te maken.

Ad. 2: combinatiefunctionarissen

De gemeente neemt deel aan de 'brede regeling combinatiefuncties' met als doel:

- Een leven lang inclusief sport, bewegen en beoefenen van culturele activiteiten mogelijk maken;
- Lokale verbindingen tot stand brengen en uitbouwen tussen sport, cultuur, onderwijs kinderopvang, welzijn, zorg, gezondheid etc.;
- Duurzaam versterken en innoveren van sport-, beweeg- en cultuuraanbieders.

Deze doelstellingen zijn onderdeel van het herijkte Sportakkoord en de regeling wordt met via deze weg gecontinueerd. Acties in 2024 t.b.v. de combinatiefunctionaris regeling zijn:

- Verbinden van de Combinatiefunctionarissen aan het Kernteam Sport en Bewegen
- Gezamenlijk opstellen van jaardoelen t.b.v. het sport en beweegaanbod in Cranendonck
- Gezamenlijk onderzoeken van de sport- en beweegstimulering en de cultuurstimulatie
- Inrichten van interactieve werksessies waarbij we onderzoeken hoe we de sociale basis kunnen versterken door het doelgericht inzetten van functionarissen

Ad. 3: regionaal loket aangepast sporten: www.unieksporten.nl/brabant

Het doel van de regionale samenwerking is om de spot- en beweegparticipatie onder de inwoners met een beperking te verhogen. Dit doen we door het in kaart brengen van de hulpvragen van de (potentiële) sporters met een beperking en de sportaanbieders. Hierdoor kunnen vraag en aanbod beter op elkaar worden afgestemd en de sport- en beweegparticipatie worden gestimuleerd. De samenwerking richt zich vooral op bekendheid en kennisdeling bij sportaanbieders, zorginstellingen en inwoners met een beperking.

Ad. 4: regionaal akkoord Sociaal en Veilig Sportklimaat

In een regionale samenwerking werken we aan een plan van aanpak om sociale veiligheid en integriteit bij lokale sportaanbieders te ondersteunen (niet vrijwillig).

Doel van deze aanpak in 2024:

- Het creëren van een veilige basis, zodat iedereen veilig en met plezier kan sporten. Verenigingen moeten voldoen aan de basiseisen sociale veilige sport: gratis VOG's voor verenigingen, vertrouwenscontactpersoon, gedragsregels en het doorlopen van een e- learning
- Inzetten op meer aandacht voor en het bespreekbaar maken van een veilig sportklimaat, uitgaande van bepaalde normen en waarden
- Versterken we de keten voor sociale veiligheid, denk aan bijvoorbeeld signalering
- Versterken we de infrastructuur rondom sociale veiligheid

Ad. 5: Ambassadeur Sport & Bewegen

We gaan werken met lokale sporthelden als beeldmerk, om in de vorm van een campagne, onze inwoners te enthousiasmeren en te motiveren om meer te sporten en bewegen. Deze sportambassadeur zal aansluiten bij sportevenementen en inspiratiesessies. Ook krijgt de ambassadeur een belangrijke rol binnen de klankbordwerkgroep om te ondersteunen in de interactieve werksessies die zullen gaan plaats vinden.

Ad. 6: Meedoen voor iedereen

Stichting Leergeld maakt de participatie van kinderen uit een gezin met een minimum inkomen mogelijk. Deze ondersteuning is bedoeld voor kinderen van 4 tot 12 jaar die wonen in de gemeente Cranendonck en waarvan de ouders/verzorgers een gezamenlijk inkomen hebben dat lager is dan 120% van het bijstandsniveau.

De volgende zaken worden in 2024 uitgevoerd

- Onderzoeken of naast Stichting Leergeld, onze gemeente ook aan kan sluiten bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur
- De verbinding leggen met onze samenwerkingspartners en ons beweegplatform clubcraan.nl;
- Stichting Leergeld onder de aandacht brengen bij onze inwoners door middel van samenwerking met ons Kernteam en het opstellen van een communicatieplan

- Sportfonds "Iedereen doet mee!" Inrichten: in de door de raad vastgestelde koers op sport en bewegen is een budget vrijgemaakt om inwoners die buiten de regeling Stichting Leergeld vallen een laagdrempelig verzoek doen om de kosten voor sporten en bewegen te bekostigen. Dit sportfonds zal ondergebracht worden in het Kernteam en er wordt bepaald hoe we het beleid vormgeven. Ook de communicatie aan onze inwoners ingericht zodat het bij iedereen bekend wordt waar mogelijkheden liggen

Resultaatafspraken

- De sportaccommodaties voldoen aan de veiligheidsnormen. Hierop wordt jaarlijks gecontroleerd.
- Minimaal 95% van de subsidieaanvragen wordt binnen wettelijke termijn afgehandeld.
- 100% van de hulpvragen van de sportorganisaties wordt afgehandeld.

Resultaatafspraken voor de LTA

- Subsidiebeleid sport & bewegen;
- Continuering rol van combinatiefunctionarissen;
- Opstellen MJOP-sportparken.

Product Cultuur

Wat wil de raad bereiken?

Cranendonck streeft naar een sterke culturele infrastructuur voor een rijk cultureel aanbod zodat veel meer mensen kunnen genieten van kunst, cultuur en landschap. Dit draagt zowel bij aan de kwaliteit van kunst en cultuur in de hele regio, als aan de economische ontwikkeling, het vestigingsklimaat en het voorzieningenniveau. Een uitdaging binnen het Cranendonckse (culturele) verenigingsleven is de vergrijzing van verenigingsbesturen, en de in sommige gevallen moeizame zoektocht naar jongere aanwas. Verenigingen zijn het sociale cement van onze maatschappij, daarom is het van groot belang dat jongeren worden gestimuleerd een actieve rol in het verenigingsleven te nemen.

Wat gaan we ervoor doen?

Verbinding culturele infrastructuur

Eind 2022 startten we met een zogenaamde 'Cultuurtafel'. Aan tafel zitten enkele vertegenwoordigers vanuit het culturele veld binnen de gemeente Cranendonck. In de eerste plaats is het overleg bedoeld om elkaar te leren kennen, maar ook om de programma's beter op elkaar af te stemmen en om kennis uit te wisselen. In 2024 gaan we verder met een uitgebreidere versie van de 'Cultuurtafel' met als doel nog beter samen te werken en elkaar te ondersteunen.

Vergrijzing verenigingen

We vinden het verenigingsleven erg belangrijk voor onze gemeenschap en daarom gaan we ook in 2024 verder met het ondersteunen van de verenigingen op diverse fronten: vrijwilligers, professionalisering, verandermanagement en promotie.

Door duurzaam te investeren in de verbinding en verdieping van het cultureel aanbod, krijgen we samen met de inwoner meer voor elkaar.

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026:

- Cranendonckse potentie voor groen, recreatie en toerisme benutten; met bijzondere aandacht voor historie.
- Financiële consequenties en uitvoering van Cultuurkoers inzichtelijk
- Stoelendans centrum Budel

Toelichting beleid

Koersdocument Cultuur

In 2024 brengen we de Cultuurkoers en de icoonprojecten – stapsgewijs - verder ten uitvoer. De icoonprojecten zijn: de Baronie, Smokkelhistorie en Budel-Dorplein Cite.

Icoonproject de Baronie

In het koersdocument cultuur (maart '22) wordt de Baronie gepositioneerd als een culturele hotspot. Dit betekent dat het wordt gezien als een locatie met veel potentie voor cultuur, recreatie en toerisme. Een prachtige locatie maar wel gelegen in een bewoond gebied tussen de natuur en weinig tot geen voorzieningen. Dit zijn de omstandigheden waar we rekening mee houden en daarom kiezen we voor een langzame opbouw. Ná een evenement (kleinschalig, laagdrempelig) plannen we met de bewoners een evaluatie in. De bewoners van de Baronie betrekken we ook bij het schrijven van een kader waaraan de evenementen op de Baronie moeten voldoen (denk hierbij ook aan geluid, duur, inhoud). Op basis van dit kader worden aanvragen voor evenementen besproken in een 'activiteitencommissie de Baronie'. Hierin zijn de bewoners vertegenwoordigd. De gemeente is aanjager en faciliteert maar de activiteiten worden door anderen, bij voorkeur lokale ondernemers georganiseerd.

Icoonproject Budel Dorplein Cite

In 2024 onderzoeken we met inwoners, ondernemers en andere partijen hoe we Budel Dorplein Cite kunnen ondersteunen er een cultuurhistorische trekpleister van te maken die past binnen de wensen van de gemeenschap. De resultaten van dit onderzoek presenteren wij aan de raad.

Icoonproject smokkelhistorie/smokkelmuseum

Het smokkelmuseum (inmiddels Smokkel & Grensmuseum), ontstaan onder de vleugels van de lokale VVV, is belangrijk om het smokkelverhaal in onze grensgemeente (door) te vertellen. Het is daarmee een belangrijke 'landmark' voor Cranendonck. Het museum zoekt nog een nieuwe locatie die aanzienlijk groter is en meer potentie heeft qua bezoekersaantallen en doorontwikkeling. De verhuizing zal naar alle waarschijnlijkheid in 2024 gebeuren. Wensen en kansen voor de toekomst zijn onder andere meer beleving, een interactiever museum, een meer diverse presentatie van het smokkelverhaal en een bredere culturele functie van het museum.

Community Art Cranendonck

In 2024 breiden we het programma Community Art Cranendonck uit door met laagdrempelige activiteiten de verbinding te maken tussen kunst, cultuur en het sociaal domein. In 2024 organiseren we – RICK, Cordaad Welzijn, gemeente Cranendonck en anderen - de Tijd van je Leven (www.tijdvanjeleven.com) waarbij eenzame ouderen door middel van culturele activiteiten hun zelfvertrouwen vergroten, elkaar leren kennen en vriendschappen ontwikkelen.

Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK), inzet cultuurcoach

Vanaf 2024 maken de Brede Regeling Combinatiefuncties waaronder de cultuurcoach, deel uit van de Brede Specifieke Uitkering (SPUK) gericht op gezondheid, sport- en beweegstimulering, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis.

De inzet van de functionarissen is omschreven in het plan van aanpak dat de gemeente Cranendonck heeft ingediend om aanspraak te maken op de middelen uit de Brede Specifieke Uitkering ten behoeve van het bevorderen van de gezondheid, sport- en beweegstimulering, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis.

Cultuurhistorie/Cultureel erfgoed

Begin 2024 is het duidelijk of de Hervormde Kerk een subsidie ontvangt van de provincie voor de restauratie van de kerk. Hiermee wordt ook duidelijk of de zogenaamde 'stoelendans' in 2024 wordt gerealiseerd.

80 jaar Herdenking Bevrijding Cranendonck

Op 21 en 22 september 2024 is het 80 jaar geleden dat de gemeente Cranendonck werd bevrijd en er een einde kwam aan vier jaar Duitse bezetting. In de week van donderdag 19 tot en met zondag 22 september 2024 worden activiteiten georganiseerd met als thema: Geef vrijheid door!

Om deze herdenking mede mogelijk te maken verzoeken wij aan uw raad om een budget van € 7.500 voor 80 jaar Herdenking Bevrijding Cranendonck.

Kunst, cultuur en het sociaal domein

De komende beleidsperiode gaan we door met het inzetten van kunst als middel binnen het sociaal domein.

Uit onderzoek van de laatste decennia blijkt keer op keer dat actieve cultuurdeelname een positieve invloed heeft op het welzijn en de gezondheid van mensen. Niet voor niets roept de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) op om meer te investeren in cultuur binnen de gezondheidszorg. Bij culturele activiteiten worden mensen niet aangesproken op hun probleem of handicap maar op hun talenten. Ze dragen bij met andere oplossingen aan de grote uitdagingen in onze maatschappij waar we nu mee te kampen hebben zoals vergrijzing, dementie, eenzaamheid, depressie, burn-out. Ze dragen daarmee ook bij aan vermindering van medicijngebruik en andere zorgkosten.

Met hun creatieve blik vinden kunstenaars en vormgevers mogelijkheden en oplossingen die niet voor de hand liggen.

We willen ons richten op mensen voor wie (cultuur)deelname minder vanzelfsprekend is: kwetsbare ouderen, mensen die leven in armoede, jongeren, nieuwkomers en mensen met geestelijke gezondheidsproblemen. We organiseren activiteiten waarbij mensen creatief bezig zijn, hun eigen talenten ontdekken, zelfvertrouwen opdoen en nieuwe contacten leren kennen. Zo is er bijvoorbeeld het project 'Gouden Dans' waarbij 'eenzame' ouderen gedurende een periode van 10 weken worden begeleid door een professioneel choreograaf en uiteindelijk een voorstelling geven voor hun kinderen, kleinkinderen en andere belangstellenden. Mensen leren elkaar kennen en worden trots op wat ze gepresteerd hebben. Maar kunstenaars geven ook les zoals Beeldkracht in Oisterwijk voor mensen met dementie en hun mantelzorger. Of bij Stoute Schoenen in Tilburg.

Formatie

Maart 2022 stelde de raad het koersdocument 'Cultuur locale, cultuur van en voor ons allemaal' vast. In het koersdocument staan diverse ontwikkelpunten die moeten worden uitgewerkt zoals het onderzoeken van een 'Brede Muziekregeling', een persoonlijk cultuurbudget voor inwoners onder de 18 jaar, het inzetten van kunst als middel binnen het sociaal domein, het stimuleren van een nauwere samenwerking tussen Cultuurcraan en de lokale VVV, de realisatie van een culturele hot spot op De Baronie, onderzoek naar de toekomstmogelijkheden van het Smokkelmuseum en de ontwikkeling van Budel Dorplein tot cultuurhistorische trekpleister. Tenslotte willen we het verenigingsleven Cranendonck blijven ondersteunen.

Op dit moment is er 0,2 fte beschikbaar voor genoemde acties en wordt dit ingevuld middels externe inhuur. We vragen extra formatie van 0,3 FTE waardoor we totaal op 0,5 FTE Cultuur uitkomen. Mocht blijken vanuit de praktijk dat dit onvoldoende is om het Koersdocument ten uitvoer te brengen komen we terug bij uw raad voor extra middelen.

3 Product Recreatie en toerisme

Wat wil de raad bereiken?

Een goed functionerende vrijetijdseconomie is een voorwaarde voor een goed woon- en vestigingsklimaat. De vrijetijdssector draagt onder andere bij aan welzijn, gezondheid, sociale cohesie en het versterken van de lokale identiteit. Daarnaast zorgt deze voor een aanzienlijke impuls aan de lokale economie. Hiervan hebben behalve de recreatiesector zelf ook de lokale horeca en middenstand profijt. Tevens kan de vrijetijdseconomie bijdragen aan een succesvolle transitie van het buitengebied.

De ligging van Cranendonck in de Brainportregio, met haar groeiend aantal inwoners en bezoekers, biedt volop kansen voor de lokale vrijetijdseconomie. Cranendonck kan zich als groene gemeente positioneren als interessant recreatief uitlooph gebied binnen de metropoolregio Eindhoven als ook bezoekers van (ver) buiten de regio. Onze natuur, de rust en ruimte en een kwalitatief en divers aanbod aan (buiten)recreatiemogelijkheden zijn hiervoor belangrijke ingrediënten. Daarnaast worden onze bijzondere cultuurhistorie en de ligging van Cranendonck op de grens van twee landen én twee provincies nu al beschouwd als 'bijzondere waarden', een reden om Cranendonck en de regio te bezoeken of in te verblijven. We plukken de vruchten van onze grensoverschrijdende regionale samenwerking en het feit dat Cranendonck deel uitmaakt van zowel Natuurgrenspark De Groote Heide als Grenspark Kempen-Broek.

Wat gaan we ervoor doen?

In 2024 ontwikkelen we een nieuwe toeristisch-recreatieve visie omdat de huidige visie inmiddels gedateerd is (2013). De nieuwe visie beschrijft de stip op de horizon en bepaalt de recreatieve koers daar naartoe voor Cranendonck in de komende jaren. Deze visie geeft richting aan onze positionering en productontwikkeling en helpt bij het maken van (de juiste) keuzes. Verder blijven we inzetten op het optimaliseren van de lokale routestructuren en het lokale recreatieve ecosysteem (VVV, ondernemers en andere partijen). Daarnaast zetten we in op de ontwikkeling van de Baronie tot Natuurpoort en recreatieve en culturele 'hotspot'. Deze Natuurpoort moet een wervende en aantrekkende werking krijgen, zowel voor de eigen inwoners als mensen van buiten. Via samenwerking met externe partijen promoten we actief ons lokale vrijetijdsaanbod en de kenmerkende cultuurhistorie van Cranendonck (waaronder het unieke voormalig fabrieksdorp Dorplein). Ook blijven we participeren in de regionale samenwerkingen De Groote Heide en Kempen-Broek en maken we waar mogelijk gebruik van (internationale) subsidiemogelijkheden. We benutten de bijzondere positie van Cranendonck als (recreatieve) verbinding van beide gebieden en daarmee ook de verbinding tussen Brabant en Limburg en België en Nederland.

Toelichting beleid

Samenwerkingsverbanden De Groote Heide en Kempen ~ Broek

Wij nemen actief deel aan de regionale samenwerkingsverbanden De Groote Heide en Kempen ~ Broek. In 2023 diende Kempen ~ Broek aanvragen in voor het verkrijgen van de Unesco Mens en Biosfeer en (Belgisch) Landschapspark status. Als één van deze wordt verstrekt óf beide - start het projectbureau - samen met de partners - met de uitvoering van de bijbehorende programma's en projecten. Daarnaast houdt Kempen ~ Broek zich continu bezig met regiopromotie via onder andere een website, foldermateriaal, evenementen en projecten.

Binnen De Groote Heide ligt de nadruk in 2024 vooral op het versterken en faciliteren van het netwerk van ondernemers en VVV's in het gebied en de doorontwikkeling van de toegangspoorten. Ook wordt een professionaliseringsslag gemaakt in de werkorganisatie. De Groote Heide diende in 2023 een aanvraag in voor een Interreg-subsidie. Indien deze aanvraag gehonoreerd wordt start de uitvoering van de deelprojecten in 2024 (zie hieronder 'nieuwe beleidsvoornemens'). Lopende activiteiten zijn verder gebiedspromotie (website, social media, magazine) en het uitvoeren van projecten om het gebied aantrekkelijker te maken voor inwoners en bezoekers (o.a. heidehapje, belevingsroutes).

Opwaarderen (recreatieve) fietspaden

Een kwalitatief goed en divers netwerk aan recreatieve routes vormt een belangrijke recreatieve basisvoorziening. Fietsen en wandelen behoren immers tot de meest ondernomen recreatieve activiteiten van zowel inwoners als toeristen. Met name ten aanzien van de (recreatieve) fietspaden in Cranendonck is een kwaliteitsslag vereist. Meerdere fietspaden die deel uitmaken van doorgaande recreatieve routes zijn op dit moment te smal en/of kwalitatief slecht. Voor het opwaarderen van de (recreatieve) fietspaden heeft de gemeente in 2023 een inventarisatie laten uitvoeren naar de breedte en kwaliteit van de fietspaden. Uit deze analyse zijn zes paden naar voren gekomen waarvoor opwaardering het meest gewenst is. In 2024 worden twee van deze fietspaden opgewaardeerd. Hiervoor is het bestaande krediet toereikend. De andere fietspaden worden vanaf 2025 aangepakt. Het benodigde extra budget hiervoor wordt in de begrotingscyclus 2025 aangevraagd.

Toekomst kleine kermissen

De kermissen vormen van oudsher een belangrijk en jaarlijks terugkerend onderdeel in de lokale evenementenkalender. De continuïteit van de kleine dorpskermissen staat echter al enige tijd onder druk. De kermisexploitanten zien afgelopen jaren het bezoekersaantal en daarmee ook hun omzet dalen.

Dit onderdeel opgenomen in projecten in voorbereiding waar nog geen besluit over is genomen. In dit project wordt met de lokale stakeholders, de kermisexploitanten en overige betrokkenen gesprekken gevoerd, hoe de toekomstige invulling van de kermis in de verschillende kernen eruit moet komen te zien.

Voor dit traject is externe begeleiding en expertise nodig, hier is geen capaciteit en voldoende kennis voor binnen de organisatie. Met name ten aanzien van procesbegeleiding, het betrekken van alle partijen en uitwerken van oplossingsrichting(en). Doel is het verkrijgen van een breed gedragen toekomstbestendige oplossing voor de kermissen in de diverse kernen.

Nieuwe toeristisch-recreatieve visie

In 2024 stellen we een nieuwe toeristisch-recreatieve visie op. Behalve een analyse van vraag en aanbod wordt ook ingegaan op behoeften, marktontwikkelingen en het zo goed mogelijk benutten van onze lokale recreatieve potentie. De visie krijgt de vorm van een tweetrapsraket. Eerst moet de 'basis op orde' zijn, waaronder de recreatieve routestructuren en informatievoorziening. Daarna wordt ingezet op het vraag-gestuurd inrichten van nieuw lokaal vrijetijdsaanbod, samen met lokale ondernemers en andere partners. De visie gaat ook een uitvoeringsprogramma bevatten.

Voor het opstellen van de nieuwe visie wordt externe expertise ingeschakeld. Deze wordt ingezet bij het maken van vraag/aanbod-analyses, het betrekken van de relevante partijen in dit proces en onafhankelijke advisering. Hiervoor is in 2024 eenmalig budget van € 20.000 nodig. Voor realisatie van de projecten uit het uitvoeringsprogramma voor de komende jaren zijn structurele middelen nodig. Deze middelen worden te zijner tijd aangevraagd wanneer er meer zicht is op de inhoud van het uitvoeringsprogramma.

Interreg-subsidie De Groote Heide

De Groote Heide diende in 2023 een aanvraag in voor Interreg-subsidie. Deze aanvraag is een mooie kans om met behulp van Europese middelen een aantal majeure ontwikkelingen te realiseren of te versnellen. De lokale en regionale recreatieve infrastructuur wordt hiermee aanzienlijk versterkt, evenals de regionale samenwerking binnen De Groote Heide en met andere stakeholders.

Vanuit de gemeente Cranendonck zijn de volgende projecten in de Interreg-aanvraag opgenomen:

- Opwaarderen fietspad Sint Barbaraweg (verbreden en verharderen fietspad, belangrijke recreatieve schakel tussen Hamont en Budel/Dorplein);
- Opwaarderen parkeerplaats Strijperdijk (recreatieve potentie benutten van deze parkeerplaats die momenteel nauwelijks wordt gebruikt, gebruik als startpunt voor diverse routes);
- Versterken beleving smokkelhistorie (beleving 'in het veld' realiseren om mensen het belangrijke cultuurhistorisch smokkel erfgoed te laten beleven, mede ter versterking van de recent ontwikkelde smokkelroute);
- Openluchttheater Baronie van Cranendonck (realisatie openluchttheater als podium voor de culturele programmering. In het ontwerp zal tevens het voormalige kasteel op een of andere manier worden gevisualiseerd);
- Mindervalide route Baronie van Cranendonck (op de Baronie gaan we een route realiseren die ook toegankelijk is voor minder validen).

Vanuit Interreg wordt maximaal 50% van de totale projectkosten gesubsidieerd. De overige kosten moeten worden gedekt door de projecteigenaren. Dit betekent dat voor deze subsidieaanvraag een budget (krediet) van €530.000 nodig is. Dit betreft de co-financiering voor het gehele programmamanagement (door alle partners gezamenlijk te betalen) en voor onze eigen projecten zoals hierboven genoemd. Met uitzondering van het fietspad Barbaraweg. Hiervoor is de co-financiering reeds beschikbaar vanuit het krediet voor het opwaarderen van de (recreatieve) fietspaden. Als deze subsidie wordt gehonoreerd, start de uitvoering in 2024. De Interreg-periode loopt van 2024 tot 2027.

Beleidsindicatoren Recreatie + Toerisme

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Niet sporters	%	WSJG	2020	47,3	49,2

Nr.	Omschrijving	Realisatie (voorgaande jaren)	Bron	Streefwaarden			
				2024	2025	2026	2027
1.1	Tevredenheid burgers t.a.v. sportvoorzieningen	7,9	WSJG	7,9	7,9	7,9	7,9
2.1	Tevredenheid burgers t.a.v. cultuur	6,4	WSJG	6,5	6,5	6,5	6,5

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 3 - Recreatie en toerisme	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
BELEIDSVELD 3.1 Sport	-1.877	-1.965	-2.156	-2.237	-2.196	-2.181
BELEIDSVELD 3.2 Cultuur	-373	-510	-459	-451	-451	-451
BELEIDSVELD 3.3 Toerisme en evenementen	-298	-411	-458	-475	-474	-474
Totaal Lasten	-2.548	-2.886	-3.072	-3.163	-3.121	-3.105
Baten						
BELEIDSVELD 3.1 Sport	920	626	626	626	626	626
BELEIDSVELD 3.2 Cultuur	16	16	16	16	16	16
BELEIDSVELD 3.3 Toerisme en evenementen	50	53	53	53	53	53
Totaal Baten	986	695	695	695	695	695
Saldo voor resultaatbestemming	-1.562	-2.190	-2.377	-2.468	-2.426	-2.410
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-250	-	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	248	89	87	59	15	15
Bestemming per saldo	-2	89	87	59	15	15
Saldo na resultaatbestemming	-1.564	-2.101	-2.290	-2.409	-2.411	-2.395

Programma 4: Sociaal domein

Missie van het programma:

Samen met inwoners en ketenpartners werken we aan een gezonde en een veerkrachtige gemeenschap. We gaan uit van eigen kracht en basisondersteuning. Een maatwerkvoorziening zetten we alleen in als dat echt nodig is.

Inleiding

Binnen het Sociaal Domein zien we 2024 als een investeringsjaar, omdat we naast de reguliere taken te maken krijgen met vele nieuwe ontwikkelingen en het uitrollen van nieuw beleid. We verwachten dat we in 2025 (financieel) de vruchten gaan plukken van een dekkend zorglandschap, de implementatie van het beleids- en uitvoeringsplan en een betere organisatie van het sociaal team. In de breedte van het sociaal domein zijn we ons aan het ontwikkelen, denk hierbij aan de SPUK GALA, de Hervormingsagenda Jeugd en het beleidsplan Sociaal Domein 2023-2030. We sluiten ons aan bij de beweging naar voren waarbij we de focus leggen op het informele basisaanbod en het formele basisaanbod (algemene voorziening en (semi)professionele organisaties). Vanuit een integrale aanpak werken we aan veerkrachtige inwoners en een toekomstbestendige samenwerking.

Burgerportaal

Om de informatievoorziening voor onze inwoners te verbeteren, zetten we in 2024 in op de implementatie van het ZorgNed burgerportaal. Vanuit het oogpunt van harmonisatie vindt deze implementatie op A2 niveau plaats. Behalve dat – indien inwoners dit wensen - communicatie tussen inwoner en gemeente en het delen van documenten dan via dit burgerportaal kunnen lopen, biedt het inwoners de mogelijkheid om hun eigen dossier in te zien. Uitgangspunt is dat het de kwaliteit van de dienstverlening naar onze inwoners ten goede komt.

Met de implementatie van het burgerportaal is een eenmalige investering gemoeid van €65.500,-, die door Cranendonck en Heeze-Leende gezamenlijk gedragen zal worden (½). Indien Valkenswaard besluit om meteen aan te sluiten, dan bedragen de uiteindelijke kosten voor Cranendonck 1/3 van genoemd bedrag.

Ontwikkelingen Werk & Inkomen

In 2024 en de daaropvolgende jaren staat het gemeentelijk beleid in het teken van grootscheepse (Rijksbrede) beleids- en stelselwijzigingen. Deze hebben naar alle waarschijnlijkheid grote betekenis voor zowel de beleidsvorming als de uitvoering van zowel (de uitvoering van) de participatiewet, maar ook voor bestaanszekerheid voor alle inwoners en ons minimabeleid. De gemeente voert grote delen hiervan in opdracht van de Rijksoverheid uit en dit willen we bereiken:

1. niet 'slechts' uitkering, maar bestaanszekerheid voor elke inwoner;
2. doorvoeren wijzigingen in het kader van participatiewet in balans;
3. mensen met arbeidsbeperking: Breed offensief;
4. minimabeleid (inclusief schuldhelpverlening en vroegsignalering).

Zorg dragen voor bestaanszekerheid en werkgelegenheid is vanuit de Grondwet een kerntaak van de overheid. De huidige participatiewet, blijkt niet altijd te werken zoals het Kabinet dat graag wil, wordt gezien als te complex en gaat bovendien onvoldoende uit van vertrouwen. Door het Kabinet is daarom aangekondigd dat de Participatiewet ingrijpend zal worden gewijzigd, met grote gevolgen voor het gemeentelijk beleid en de gemeentelijke uitvoeringspraktijk.

Kernachtig komen de wijzigingen op het volgende neer:

- een eenvoudiger participatiewet die een toereikend bestaansminimum biedt;
- een participatiewet die via werk, en als dat niet haalbaar is, via andere vormen van participatie toeziet op volwaardig meedoen in de samenleving;
- een participatiewet die zinvol en begrijpelijk is en uitgaat van vertrouwen en proportioneel sanctioneren;
- een participatiewet die beter aansluit bij wat mensen (aan)kunnen, dus bij hun doen vermogen;
- een participatiewet die beter uitvoerbaar is voor de professional.

Voor bovenstaande wijzigingen zijn wij mede afhankelijk van de Rijksoverheid.

Duidelijk is al wel dat de uitgangspunten van de huidige wet ingrijpend worden herzien door de volgende uitgangspunten:

1. Een realistisch mensbeeld in de participatiewet;
2. Versterking en ondersteuning van intrinsieke motivatie van uitkeringsgerechtigden;
3. Een passend perspectief op participatie;
4. Een toereikend sociaal minimum (een doelmatig, maar ook voorspelbaar vangnet).

Hierbij past wel een kanttekening. Ten tijde van het voorbereiden van de begroting 2024 was het Kabinet gevallen en was het nog onduidelijk wat de demissionaire status van het Kabinet en nieuwe verkiezingen voor de Tweede Kamer betekent voor de uitvoering van het Rijksbeleid en de hier genoemde (aangekondigde) Rijksmaatregelen ten aanzien van de participatiewet en het breed offensief.

1. Meedoen

Binnen het beleidsdomein Meedoen is het uitgangspunt is dat iedere inwoner van Cranendonck kan meedoen in de maatschappij, alle leeftijdsgroepen worden actief betrokken in Cranendonck. Meedoen is essentieel om een gezond, gelukkig en volwaardig leven te leiden. Dit kan zijn door het hebben van sociale contacten, het deelnemen aan activiteiten, het volgen van een opleiding, het hebben van werk of een combinatie daarvan.

In dat kader maken wij beleid op het gebied van bestaanszekerheid, zodat financiële omstandigheden voor niemand een drempel kunnen vormen voor maatschappelijke participatie. Daarnaast worden inwoners aangespoord om zichzelf te ontplooien door middel van deelname op de arbeidsmarkt of het hebben van anderszins waardevolle dagbesteding.

1.1 Re-integratie, Participatie en Arbeidsmarkt

Wat wil de raad bereiken?

Het hebben van een baan is de beste manier om financieel onafhankelijk te zijn. Een baan biedt structuur, persoonlijke ontwikkeling en sociaal contact. De gemeente wil dat zoveel mogelijk inwoners toegang hebben tot werk dat aansluit op hun behoeften en talenten, juist ook als zij een afstand tot de arbeidsmarkt hebben.

Wat gaan we (ervoor) doen?

In 2024 zullen we de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet Breed Offensief verder gaan implementeren en uitvoeren. Daardoor wordt het voor mensen aantrekkelijker om betaald werk te zoeken vanuit een uitkeringssituatie en tegelijkertijd wordt het voor werkgevers aantrekkelijker om mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen en te begeleiden. Door de instrumenten uit de Wet Breed Offensief helpt de gemeente in samenwerking met onder andere het UWV en ontwikkelbedrijf

Risse Groep onze inwoners sneller aan het werk, bij voorkeur binnen de eigen woonplaats. Daardoor kunnen inwoners van Cranendonck binnen de eigen omgeving wonen en werken.

Daarnaast wordt naar verwachting in 2025 de Participatiewet gewijzigd met het doel de menselijke maat in de uitvoering te bevorderen ('Participatiewet In Balans'). Hoewel de kaders hiervan bekend zijn, zijn er als gevolg van landelijke politieke ontwikkelingen enige onzekerheden opgetreden over het tijdspad en de wijze waarop deze wijzigingen zullen gaan plaatsvinden. Wij volgen de ontwikkelingen vanzelfsprekend op de voet en zullen in afwachting van de invoering van het wetsvoorstel de nodige voorzorgsmaatregelen treffen om onze inwoners zo goed mogelijk te blijven bedienen. Het staat in ieder geval vast dat we ons voorbereiden in 2024 op de wijzigingen.

In navolging van landelijke richtlijnen wordt de arbeidsmarktstructuur binnen elke regio geactualiseerd. Er dient één loket te komen voor alle arbeidsmarktfragen van zowel werkenden, werkzoekenden als werkgevers. De verschillende arbeidsmarktinstellingen (UWV, Leerwerkloket, vakbonden, werkgeversorganisaties, SBB, ontwikkelbedrijven) werken dan op de achtergrond aan het afhandelen van de klantvraag, zodat de klant niet langer naar verschillende loketten doorverwezen hoeft te worden en tegelijkertijd het juiste maatwerk wordt geboden. Doel is dat de gemeente de klant direct naar dit centrale loket doorstuurt wanneer deze een arbeids- of opleidings-gerelateerde vraag heeft.

Cranendonck participeert verder in een aantal projecten met het oog op de bevordering van de lokale werkgelegenheid, met een accent op deelname van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Een voorbeeld hiervan is de pilot Cranendonck Werkt!, hetgeen een samenwerking is tussen lokale ondernemers, opleiders en de vereniging OCC. Momenteel wordt dit gefinancierd met een budgetsubsidie van € 10.000 door EZ en € 10.000 door W&I. Bij goed gevolg wordt deze pilot omgezet in een langlopend project. De bijdrage van de gemeente wordt hierbij afgebouwd van € 7.500 in 2024 naar 0 in 2025. Het streven is dat Cranendonck Werkt! vanaf 2025 zonder gemeentelijke bijdrage kan opereren.

Tevens neemt de gemeente vanuit de Arbeidsmarktregio Midden-Limburg deel aan langlopende projecten, waaronder het IPS-project (Individuele Plaatsing en Steun), gericht op deelname van GGZ-cliënten aan het arbeidsproces. Gebruikmakend van de loonkostensubsidie en persoonlijke begeleiding op de werkvloer zorgen we ervoor dat het aantrekkelijker is om mensen met een beperking duurzaam in dienst te nemen.

Daarnaast zal er binnenkort een startsein worden gegeven voor deelname aan Jongeren in Beeld, waarbij jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt worden geholpen stappen te zetten op weg naar een werkzame toekomst. De kosten voor deze AMR-projecten worden grotendeels gedragen door de Arbeidsmarktregio, externe instanties en/of het Rijk. De gemeente speelt hierin een faciliterende en/of coördinerende rol ten aanzien van deelname van Cranendonckse burgers.

We geven verdere uitvoering aan de Wet Inburgering. In 2024 bieden we alle nieuwkomers een duaal traject aan waarbij leren en participeren wordt gecombineerd. We willen nieuwkomers vroegtijdig in beeld hebben om een tijdig een start te maken met het inburgeringstraject om deze binnen de termijn van 3 jaar af te kunnen ronden met als perspectief werk en onafhankelijk zijn van lokale overheid. De nieuwkomers worden begeleid in samenwerking met partners en periodiek monitoren we de voortgang.

Sociaal ontwikkelbedrijf Risse Groep

De incidentele aanvullende gemeentelijke bijdrage voor GR Risse Groep zal over 2024 en 2025 tijdelijk hoger uitvallen, gezien de ambitie van Risse Groep om de transitie van werkbedrijf naar sociaal ontwikkelbedrijf komende tijd vorm te geven. Om tot een robuuste en wendbare organisatie te komen zijn een aantal maatregelen noodzakelijk, waarmee de Raad ingestemd heeft in het Raadsvoorstel 1e Gewijzigde Begroting 2023 en Primaire Begroting 2024.

1.2 Bestaanszekerheid

Wat wil de raad bereiken?

Ons doel is dat alle inwoners van Cranendonck in hun levensonderhoud kunnen voorzien en meedoen aan de samenleving. Als een inwoner ondersteuning nodig heeft, maakt het niet uit waar men aanklopt. Diegene krijgt inzicht in en toegang tot alle mogelijkheden, voorzieningen en ondersteuning. Ook inwoners die minder digivaardig of laaggeletterd zijn kunnen deze voorzieningen bereiken.

Recente economische ontwikkelingen zoals de inflatie en energiecrisis hebben ervoor gezorgd dat bestaanszekerheid voor steeds meer mensen onder druk is komen te staan. Om direct de nodige ondersteuning te bieden is door de overheid een aantal maatregelen getroffen, zoals bijvoorbeeld de energietoeslag, in het leven geroepen. Deze maatregelen hebben een ad hoc karakter en momenteel beraden de VNG en het Rijk zich op een meer structurele aanpak vanaf 2024 voor bestaanszekerheid in de huidige tijd.

Wat gaan we (ervoor) doen?

We geven invulling aan het door Rijk op te stellen bestaanszekerheidsbeleid. We gebruiken daarbij ook de inzichten en handreikingen vanuit de VNG. Dit doen we met een lokaal op te stellen agenda waarmee we enerzijds het rijksbeleid aanvullen met lokale regelingen, en anderzijds inwonersinitiatieven op het gebied van armoede en bestaanszekerheid aanjagen. Doel van deze lokale agenda is om mensen sneller en beter van dienst te zijn. Hierbij herpositioneren we in samenspraak met de huidige deelnemers het platform 'Minimale armoede, maximaal meedoen'.

We zorgen ervoor dat voorzieningen voor alle inwoners vindbaar zijn: online, telefonisch of in een fysiek vertrouwenwekkend gesprek.

Sociaal minimum

Landelijk wordt er beleid geformuleerd over het sociaal minimum. Dit gaat mogelijk, op lange termijn, gepaard met een stelselwijziging. Aanvullend op landelijk beleid bepalen we in 2024 wat het sociaal minimum in Cranendonck inhoudt.

Wat is er minimaal nodig om echt mee te kunnen doen?

Naast dit proces en de projecten/instrumenten die hier vervolgens uitkomen, reserveren we ook extra middelen binnen ons bestaand instrumentarium. Het gaat hierbij om extra middelen voor bijzondere bijstand, gezien het beroep dat hierop gedaan wordt, kinderparticipatie en de inkomenstoeslag. In totaal vraagt dit om € 190.000 extra middelen.

Het minimebeleid wordt onverkort doorgezet. Hiervoor trekken wij meer geld uit. Enerzijds komt dat door stijgende kosten voor bijzondere bijstand bij bewindvoering. Anderzijds ruimen we extra geld in voor (een nog in te voeren) ophoging van de inkomensgrens van de individuele inkomenstoeslag.

Door de hoge taakstelling van onze gemeente voor huisvesting statushouders, lopen de kosten van leenbijstand op. Deze zijn dan ook bijgeraamd.

Pilot Sociaal Raadsliedenwerk

Om ervoor te zorgen dat het inkomen van inwoners op orde is en ze gebruik maken van alle voorzieningen richten we, naast de VoorzieningenWijzer, ook een pilot Sociaal Raadslieden in. Sociaal raadslieden zijn expert in sociale zekerheid. Sociaal raadslieden hebben verschillende rollen. Namelijk inwoners rechtstreeks adviseren en ondersteunen op het gebied van sociale zekerheid en de mogelijkheden die er voor hen zijn.

Daarnaast zijn het sociaal raadslieden vraagbaak voor vrijwilligers van het formulierencafé en de VoorzieningenWijzer, maatschappelijk werkers, klantmanagers en schuldhulpverlening. Sociaal raadslieden hebben ook een belangrijke signalerende taak. Bijvoorbeeld als inwoners tussen wal en schip komen of onder het bestaansminimum dreigen te komen als gevolg van (landelijke/lokale) wet- en regelgeving. De pilot duurt 2 jaar. Deze wordt afgesloten met een evaluatie en afhankelijk van resultaten het besluit om sociaal raadsliedenwerk structureel voort te zetten. De kosten bedragen € 30.000 per jaar.

2. Maatschappelijke ondersteuning

Wat wil de raad bereiken?

In de maatschappelijke ondersteuning zijn “positieve gezondheid” en preventie de belangrijke uitgangspunten. Dat wil zeggen dat niet de aandoening, maar de veerkracht en het breder welzijn van mensen centraal staan. De gemeente Cranendonck wil bereiken dat er een gezonde balans is en een breed aanbod van voorzieningen. Zowel informeel (met behulp van vrijwilligers) als formeel (met behulp van professionals). Zowel algemeen als maatwerk. Daarbij kijken we wat er per kern mogelijk is.

Op het vlak van de publieke gezondheid streven we naar 3 extra gezonde levensjaren voor alle inwoners in 2030, met name voor inwonersgroepen met een gezondheidsachterstand. We sluiten hiermee aan bij de doelstellingen van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

De inwerkingtreding van de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting in 2024 maakt de gemeente verantwoordelijk voor voldoende en passende woningen voor kwetsbare (zorgbehoevende) inwoners.

Wat gaan we ervoor doen?

We starten in 2024 met de uitvoering van het in 2023 op te leveren Beleidsplan Sociaal Domein, waarbij we het gedachtengoed van positieve gezondheid en samenredzaamheid toepassen en vanuit de organisatie uitdragen. Daarnaast bouwen we op basis van het landelijke Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het onderliggende Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) aan een regionale preventie-infrastructuur. Dit doen we met onze regionale en lokale partners. In de toelichting hieronder vindt u de operationele doelen per thema.

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026:

Onderwerp uit het programma die vallen onder maatschappelijke ondersteuning:

- Bestrijding van eenzaamheid

Toelichting – wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijke opvang

In 2026 wordt besloten of (de taken behorende bij) maatschappelijke opvang overgeheveld wordt naar de gemeente. Hier is een vergelijkbare inhoudelijke slag noodzakelijk als bij beschermd wonen. Ultiem doel is voorkomen van dakloosheid, te beginnen met een veilige basis en flexibele oplossingen dichtbij huis. Dit vraagt een domeinoverstijgende meerjarige aanpak. In de praktijk geven we hier op onderdelen al uitvoering aan en zetten we de komende tijd de grote lijnen verder uit.

Begeleiding 18 +

1 Januari 2024 is de startdatum van de nieuwe contracten met de zorgaanbieders. Dit is het eindproduct van het aanbestedingstraject dat nu loopt waarbij we inzetten op een nieuwe bekostigingsvorm, $p \times q$. (prijs x hoeveelheid) Naar verwachting zal dit een positief effect hebben op de budgetontwikkeling voor de toekomst. Dit omdat we beter gaan sturen op kwaliteit, indiceren op basis van omvang en afschalen naar een overzichtelijk aantal zorgaanbieders. Ook door te investeren aan de voorkant, in de informele en formele algemene voorzieningen, houden we het budget onder controle.

Huishoudelijke ondersteuning en de eigen bijdrage

In de begroting van 2023 is een extra raming gedaan naar aanleiding van natuurlijke groei door (dubbele) vergrijzing. Deze lijn zet zich onveranderd door in de begroting van 2024-2027.

De algemene uitkering wordt vanaf 2026 verlaagd in verband met de inkomensafhankelijke eigen bijdrage die vanaf 2026 weer in rekening wordt gebracht bij deze voorziening. De verwachting is dat deze afname gedekt kan worden uit de toename van inkomsten uit deze eigen bijdrage.

Recente CAO-stijgingen gaan structureel invloed hebben op de tarieven voor deze voorziening waarmee het begroot bedrag aangepast moet worden.

Naar aanleiding van recente uitspraken door de CrvB verwachten we een toename in kosten bij de post huishoudelijke hulp. De tarieven persoonsgebonden budget dienen vanuit de uitspraak van de CrvB aangepast te worden aan nieuwe normen.

Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV)

In het post-Corona tijdperk blijkt dat de vervoersvolumes lager zijn dan het tijdperk voor Corona. Door staffelafspraken over tarieven leidt dit daarom tot een toename van het algehele budget voor deze voorziening. De meerjarenbegroting moet daarmee vanaf 2024 omhoog bijgesteld worden van € 149.000 naar € 151.000. Nader onderzoek zal plaatsvinden naar het regionale afnemende vervoersvolume in het post-Corona-tijdperk.

Een tegen Eenzaamheid

Sinds 2021 is de gemeente Cranendonck aangesloten bij het landelijk programma één tegen eenzaamheid dat in 2022 tot een lokaal plan heeft geleid. Voor de uitvoering van dit actieplan, opgesteld door de werkgroep, vragen we om vanaf 2024 een structureel budget van € 30.000 in de meerjarenbegroting op te nemen. In 2024 en 2025 wordt een gedeelte van deze middelen opgevangen binnen de SPUK-GALA-gelden.

Gezondheidsbeleid – SPUK-GALA-gelden – Integraal Zorg Akkoord (IZA)-gelden

Een gezonde generatie in 2040, met weerbare, gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis. Dat is waar we naartoe willen en waarvoor we als gemeente Cranendonck nu:

- de SPUK-GALA -gelden aangevraagd en ontvangen hebben;
- waarmee we op 15 verschillende programma's rondom de thema's sport, bewegen, cultuur, sociale basis en (preventieve) gezondheid gaan inzetten;
- de centrumgemeente Eindhoven gemandateerd en gemachtigd hebben om op regionaal vlak namens ons regie te voeren in acties voortvloeiende uit het Integraal Zorgakkoord (IZA).

Al deze ontwikkelingen resulteren logischerwijs in een nieuw gezondheidsbeleid voor de gemeente Cranendonck dat in 2024 wordt opgesteld.

Sociaal makelaars

In juli dit jaar hebben we opdracht gegeven aan een onderzoeksbureau om namens de gemeente, onderzoek te doen naar de maatschappelijke impact van de inzet van de sociaal makelaars, de tevredenheid van onze inwoners hierover en eventuele door ontwikkelmogelijkheden van de sociaal makelaars. Eind 2023 zullen de resultaten worden gepresenteerd met eventuele verbetervoorstellen en kansen. Naar aanleiding van deze terugkoppeling zullen we een voorstel doen voor een hernieuwde inzet. Hiermee zal de pilot na vele jaren tot een einde komen en integreren we de rol definitief in ons zorgsysteem.

3. Jeugd

Wat willen we bereiken?

Met de meeste jongeren in Cranendonck gaat het goed, maar sommigen hebben ondersteuning nodig. In het kader van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd streeft de gemeente naar een verbetering van de jeugdhulpverlening en een financieel beheersbaar jeugdstelsel. Samen met andere gemeenten in de regio zorgen we voor kwalitatief goede en betaalbare hulp die aansluit bij de behoeften van gezinnen. We streven naar het verdwijnen van de gesloten jeugdzorg in 2030, en het afbouwen van de residentiële jeugdhulp. Tenslotte heeft de gemeente als doel om te voorkomen dat (kwetsbare) jongeren betrokken raken bij criminaliteit.

Wat gaan we ervoor doen?

Om lokaal aan te sluiten bij de landelijke Hervormingsagenda Jeugd ligt de focus het komende jaar op het versterken van het sociaal team. Dit houdt in dat we gaan investeren in de kennis, kwaliteit en formatie van het team Jeugd. Dit doen we door de verordeningen en kaders aan te passen en processen te stroomlijnen. Het jaar 2024 zal een investeringsjaar zijn. We verwachten dat in 2025 de effecten van de investeringen zichtbaar zijn.

Met de 10 gemeenten van het samenwerkingsverband Samen voor Jeugd stellen we een Regiovisie op waarin we ons committeren aan ontwikkelingen op het gebied van normaliseren (dat wil zeggen: een minder 'medische' aanpak van jeugdproblematiek), de aansluiting tussen onderwijs, jeugdhulp en 'samen leren'. Deze thema's vertalen we naar lokaal beleid.

We bouwen de residentiële jeugdhulp af om hulp zo dichtbij huis als mogelijk te bieden. Hierbij is het de wens dat er in 2030 geen gesloten jeugdzorg meer is. Daarnaast initiëren we alternatieven zoals kleinschalige verblijfsvoorzieningen, in 2023 starten we samen met de regio Een 10 voor de Jeugd met de eerste pilot.

In 2022 zijn 15 grote gemeenten waaronder Eindhoven, gestart met het (landelijk) programma 'Preventie met Gezag'. Dit programma heeft als doel te komen tot een brede preventieaanpak van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit en jeugdcriminaliteit. Ook wij willen zoveel mogelijk preventief inzetten op jongeren die zich aan aangetrokken voelen tot het criminele circuit of hier (soms) bij betrokken zijn.

Toelichting

Samenwerkingsovereenkomst Samen voor Jeugd

In 2023 is de Regiovisie Samen voor Jeugd vastgesteld door de colleges en gemeenteraden van de 10 gemeenten. Daarnaast wordt er in 2023 gestart met pilots om invulling te geven aan de gedragen transformatiedoelen. Vanaf 2024 beginnen we met het vertalen van regionaal naar lokaal beleid. De pilots die voortvloeien uit het behalen van de transformatiedoelen zijn in de meerjarenraming verwerkt.

Kleinschalige verblijfsvoorzieningen

In lijn met de Hervormingsagenda zijn we in 2023 gestart met een pilot 'kleinschalig verblijf'. Begin 2024 vindt hier besluitvorming over plaats om te kijken of we het product kleinschalig verblijf gaan borgen.

Preventieve aanpak

Voor de preventieve aanpak om te voorkomen dat jongeren betrokken raken bij ondermijnende criminaliteit, is het van belang dat partners uit het veiligheidsdomein en sociaal domein dicht bij elkaar gebracht worden.

In het (vastgestelde) Plan van aanpak Ondermijning 2023/2024 wordt hier dieper op ingegaan. In samenwerking met OOV is er aandacht voor en onderzoek naar de problematiek omtrent jonge aanwas binnen de gemeente Cranendonck. Politie, jongerenwerk, procesregisseur Zorg & Veiligheid (en eventueel ook handhaving) hebben momenteel al aandacht voor risicojongeren in een regulier overleg en er wordt ingezet op passende interventies; te denken valt aan persoonsgerichte aanpak/begeleiding van jongeren die al met politie in aanraking zijn geweest, of (kern)lid zijn van een problematische jongerengroep.

Hervormingsagenda Jeugd

In 2024 wordt de reikwijdte van de Jeugdwet verder bepaald, dit geeft aan welke zorg minimaal beschikbaar moet zijn in de gemeente. Ook is er verbinding met het GALA waarin ook de beweging naar de voorkant van de zorg wordt gemaakt. Daarnaast wordt er in 2023 een implementatieplan voor gemeenten bekend gemaakt. Eén van de implementatielijnen waar de gemeente trekker van is betreft het versterken van de lokale teams. In 2023 komt er een convenant 'Stevige lokale teams' waar uitgangspunten, richtlijnen en kaders in verwerkt worden. Hierbij denken we aan het terugdringen van het gebruik van jeugdhulp door normaliseren en aansluiting zoeken met aanpalende terreinen.

De hervormingsagenda hangt nauw samen met de beschikbaarheid van de middelen voor Jeugd in het gemeentefonds. Het Rijk rekent erop dat vanaf 2026 er structureel minder nodig is voor de uitvoering van de jeugdzorg. Ook de loon- en prijsstijgingen hebben vat op de uitvoeringskosten van de jeugdzorg. De hervormingsagenda jeugd bevat daarom ook indexeringsbepalingen binnen de kaders van de wettelijke verplichting een reële prijs te betalen voor de in te kopen zorg. Het daarin vastgelegde hebben we in deze begroting gebruikt en bedraagt 6,43%.

Financiële toelichting

Naast de indexatie, waar we ook bij Jeugd mee te maken hebben, is er nog steeds sprake van een toename in het gebruik van de jeugdzorg. De reden voor deze toename is aan verschillende oorzaken toe te schrijven, waarbij de Autoriteit Jeugd concludeert dat de meeste hiervan niet of nauwelijks te kwantificeren zijn. Het is wel duidelijk dat er sprake is van een complex samenspel van verschillende

factoren, dat niet eenvoudig op te lossen is. Deze toename van het gebruik is in ieder geval niet op te vangen door alleen additionele financiële middelen. Met deze wetenschap, en de ontwikkelingen die op ons afkomen in het achterhoofd, gaan we voor de toename van het gebruik van de jeugdzorg in Cranendonck in deze begroting uit van een 5% volumestijging op een aantal specifiek benoemde onderdelen. De toename van het gebruik vraagt om ook om extra inzet en de juiste ondersteuning bij steeds complexere vraagstukken. Hiervoor wenden we ons tot de raad en begroten we vanaf 2024 structureel € 25.000 extra. (0,28 FTE).

4. Onderwijs

Wat wil de raad bereiken?

De groei van de Brainportregio brengt uitdagingen met zich mee. Naar verwachting is een deel van de toekomstige inwoners anderstalig. Hierdoor ontstaat er een grotere behoefte aan nieuwkomersonderwijs, ook in Cranendonck. Een andere ontwikkeling die zorgt voor deze grotere behoefte is de toestroom van vluchtelingen.

Voor de gemeente en schoolbesturen is het wenselijk om (onderwijs)voorzieningen zo optimaal mogelijk te benutten, rekening houdend met inhoudelijke samenwerking, passend onderwijs en leerlingenaantallen en de flexibiliteit om groei, krimp en de ontwikkelingen binnen het onderwijs te vangen. Voor nieuwbouwscholen en renovaties hebben we de ambitie om deze aan respectievelijk de normen energieneutraal (ENG) en bijna energieneutraal te laten voldoen (BENG).

Wat gaan we ervoor doen?

In 2024 herijken we de visie op onderwijs (2018). In deze herijking houden we rekening met (bovenstaande) ontwikkelingen zoals de schaa sprong en de toename van het aantal nieuwkomers. Samen met scholen en andere nieuwkomersvoorzieningen proberen we rekening te houden met deze extra toestroom. Gezien de huidige arbeidsmarkt is dit geen gemakkelijke opgave.

We voeren het integraal huisvestingsplan (IHP) uit, gericht op diverse actuele huisvestingsvraagstukken. Met het integraal huisvestingsplan (IHP) bekijken we verschillende ontwikkelingen in samenhang met elkaar. Samen staan we voor de opgaven schoolgebouwen te verduurzamen, in te spelen op de gewenste flexibiliteit in voorzieningen en verbinding te maken met maatschappelijke vraagstukken binnen het sociaal domein. Het IHP geeft beeld van de organisatie- en financieringsopgave van de onderwijshuisvesting naar de toekomst. Tegen het licht van de toekomstige regionale ontwikkelingen kijken we naar de verdere vormgeving van het voortgezet onderwijs.

Voor 2024 staat de Stapsteen (tijdelijke uitbreiding) op het programma. Invulling is afhankelijk van de brede analyse van de Muzenberg en Smeltkroes.

Op dit moment vindt er onderzoek plaats bij het BRAVO college en de scholen in Dorplein en Schoot. We zijn inmiddels al aan slag samen met het bestuur van het LVO. Voor het BRAVO college geldt dat er gekeken wordt naar meerdere locaties voor de vernieuwbouw. In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2023-2038 is de huisvestingssituatie van het BRAVO college uitgebreid toegelicht. In 2024 nemen we een besluit over de vernieuwbouw van het BRAVO college.

De school heeft op de teldatum 1 oktober 2022 405 leerlingen en groeit door naar 452 leerlingen in 2027. Qua m² is de school passend gehuisvest maar dat is in de praktijk niet het geval. Door de directie van de school is aangegeven dat het leerlingenaantallen voor de komende jaren harder stijgt dan de prognose weergeeft. Volgens opgaaf van de directie groeit het aantal leerlingen naar 457 leerlingen in 2027.

In het IHP is reeds voorgesorteerd op deze groei en de inzet van langjarige tijdelijke huisvesting. Echter, er zijn hiervoor nog geen investeringsmiddelen aangevraagd, zoals ook vermeldt in het raadsbesluit IHP. Via deze begroting verzoekt het college om een investeringskrediet van € 637.500. Voorgesteld wordt om dit bedrag te onttrekken aan de algemene reserve en dit bedrag toe te voegen aan de reserve integraal huisvestingsplan. Er wordt opgemerkt dat de tijdelijke huisvesting vraagt om een Europese aanbestedingstraject. Dat is inmiddels opgestart, echter gunning wordt pas bekrachtigd nadat uw raad over de gevraagde investering heeft besloten. Voor projectleiderschap uitvoering IHP is in 2023 een krediet beschikbaar gesteld. Hiermee is incidentele inzet voor 2023 en 2024 geregeld. Voor de jaren erna is structureel budget nodig voor de uitvoering van het IHP.

Voor de school in Dorplein en Schoot zijn we op basis van een duidelijke opdracht vanuit het raadsbesluit aan de slag gegaan. Dit gebeurt samen met een vertegenwoordiging van het schoolbestuur en inwoners/ouders. Zoals ook tijdens de behandeling van het IHP is besproken is de realisatie tussen de beide dorpen een complexe opgave die ook een directe samenhang kent met andere voorzieningen en ruimtelijke vraagstukken. Duidelijk is dat dit een opgave is die jaren in beslag zal nemen.

Leerplicht

Volgens het landelijk advies zouden we in Cranendonck tussen 0,33FTE en 1 FTE per 1000 leerplichtigen moet hebben in de formatie om het werk goed te kunnen uitvoeren. Dit zou voor Gemeente Cranendonck betekenen dat we tussen de 0,9 en 2,6FTE zouden moeten hebben met +/-2600 leerplichtigen. Onze Gemeente is hierin nog bijzonder omdat we in meerdere opzichten een randgemeente zijn. We hebben leerlingen die uitwijken voor scholing naar bijvoorbeeld Eindhoven, maar ook Limburg en naar België. Dit vraagt van onze medewerkers extra aandacht op deze doelgroep waaronder voor de werkzaamheden vrijstelling 5c. Op dit moment hebben we 0,78FTE aan leerplicht in de formatie. Dat betekent dat we onder het minimum zitten.

In de begroting van 2024 vragen we structureel € 25.000 (0,28 FTE) extra formatieruimte om de vraag aan te kunnen die er nu is. We verwachten geen daling van de werkdruk over de komende 2 jaar. Wanneer dit wel het geval is zullen we opnieuw zorgvuldig naar de urenverdeling kijken over heel team samenleving.

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026 en raadsagenda:

- Blijvende ondersteuning voor BIVAK/BRAVO
- Knoop doorhakken over schoolvoorziening Schoot/Dorplein

Relatie met verbonden partijen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen wordt in elk programma beknopte informatie gegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is terug te vinden in de paragraaf.

GGD

Doel: De GGD Brabant Zuidoost is een regionaal samenwerkingsverband met de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Doel van deze regeling is de behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de Wet publieke gezondheid.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Gemeentelijke bijdrage	377	382	398	439	449	460	471
	Jeugdgezondheidszorg	325	313	354	349	356	363	370

Regionaal Bestuur Openbaar Onderwijs de Kempen

Doel: Samen met negen andere gemeenten houdt de gemeente Cranendonck het openbaar basisonderwijs in stand via een gemeenschappelijke regeling. De school bestuurlijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn overgedragen aan de Stichting de Kempen, regionaal bestuur voor openbaar en algemeen basisonderwijs.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Gemeentelijke bijdrage	0	0	0	0	0	0	0

Werkvoorzieningsschap de Risse

Doel: Werkvoorzieningsschap de Risse zorgt voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening voor de gemeenten Cranendonck, Nederweert en Weert. De Risse richt zich primair op het vinden van aangepast werk voor mensen met een Sw-indicatie. Met de komst van de Participatiewet ontwikkelt de Risse zich naar een mens- ontwikkelbedrijf.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Gemeentelijke bijdrage (gelijk aan budget ten behoefte van Wsw in participatie-budget)	1.920	1.957	1.926	1.993	1.922	1.800	1.731
	Extra gemeentelijke bijdrage o.b.v. meerjarenraming 2021-2024 de Risse	48	31	13				
	Incidentele gemeentelijke bijdrage t.b.v. aanvulling Eigen vermogen/ weerstandsvermogen	204	126	131	123	98	98	98
	Extra bijdrage o.b.v. bijgestelde begroting 2023				27	35		

Beleidsindicatoren Sociaal Domein

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Absoluut verzuim	% per 1.000 leerplichtigen van 5 - 18 jaar	DUO/Ingrado	2022	55,4% **	4,2%
Relatief verzuim	% per 1.000 leerplichtigen van 5 - 18 jaar	DUO/Ingrado	2022	12%	24%
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs (12-21 jaar)	DUO/Ingrado	2021	1,9%	1,9%
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 74 jaar	CBS/LISA	2022	721,4	825,4
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	CBS	2021	1%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS	2021	3%	6%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	2022	70,9%	72,2%
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	CBS	2021	2%	2%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2021	213,1	431,2
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	2022	110,4	197,7
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2022	11,8%	13,2%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2022	1,1%	1,2%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	2022	Onbekend	0,3%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2022	590	700
Demografische druk *)	%	CBS	2023	80,4%	70,3%

* De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.

** De grote stijging in het aantal meldingen wordt veroorzaakt door vluchtelingen uit Oekraïne. Aan het eind van schooljaar 2021/2022 was voor 87% geen sprake meer van absoluut verzuim.

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 4 - Sociaal domein	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
BELEIDSVELD 4.1 Werken inkomen	-9.560	-9.184	-9.183	-9.077	-8.891	-8.884
BELEIDSVELD 4.2 Maatschappelijke ondersteuning	-7.184	-7.534	-7.876	-8.107	-8.201	-8.220
BELEIDSVELD 4.3 Jeugd	-5.822	-6.049	-6.429	-6.433	-6.433	-6.433
BELEIDSVELD 4.4 Onderwijs	-2.070	-2.018	-1.850	-2.018	-2.006	-2.731
Totaal Lasten	-24.636	-24.785	-25.338	-25.634	-25.531	-26.267
Baten						
BELEIDSVELD 4.1 Werken inkomen	3.859	3.741	3.751	3.751	3.751	3.751
BELEIDSVELD 4.2 Maatschappelijke ondersteuning	110	100	192	192	448	446
BELEIDSVELD 4.3 Jeugd	14	-	-	-	-	-
BELEIDSVELD 4.4 Onderwijs	321	9	9	9	9	9
Totaal Baten	4.304	3.850	3.952	3.952	4.208	4.206
Saldo voor resultaatbestemming	-20.332	-20.934	-21.386	-21.682	-21.323	-22.061
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-	2.793	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	750	3.822	51	211	211	211
Bestemming per saldo	750	1.029	51	211	211	211
Saldo na resultaatbestemming	-19.582	-19.905	-21.334	-21.471	-21.112	-21.850

Programma 5: Bestuur + algemene dekkingsmiddelen

Missie van het programma:

De gemeente Cranendonck is een open, transparante en betrouwbare publiekrechtelijke organisatie. Op basis van een verantwoorde inzet van de beschikbare middelen draagt zij zorg voor handhaving en naleving van de geldende wet- en regelgeving. De gemeente staat ten dienste van alle inwoners en overige partijen.

Producten:

1. Algemeen bestuur
 2. Dagelijks bestuur
 3. Openbare orde
 4. Burgerdiensten
 5. Algemene dekking
 6. Bedrijfsvoering
-

1 Product Algemeen bestuur

Wat wil de raad bereiken?

Het streven van de raad is om een open, transparante en betrouwbare publiekrechtelijke organisatie te zijn die zijn kaderstellende en controlerende rol volgens het duale stelsel vervult.

Toelichting beleid

Raadsagenda 2022-2026

De raad heeft de raadsagenda 2022-2026 in juli 2022 vastgesteld. Deze raadsagenda 2022-2026 wordt vertaald naar een college uitvoeringsprogramma en gepresenteerd in de LTA (lange-termijn-agenda). Dit college uitvoeringsprogramma wordt apart aan de raad geleverd met of volgend op de begroting. Voor zover al mogelijk, zijn de onderwerpen van de raadsagenda in deze begroting geadresseerd. Zo wordt in 2023 aandacht besteed aan de vraag van de raad om als raad meer grip te krijgen op de 4 GR-en en de samenwerking met de A2 gemeenten.

De resultaatafspraken

De raad beschikt over een –door de griffier aangeleverde– actuele, digitale Lange Termijn Agenda (LTA).

Capaciteit griffie

De raadsagenda 2022-2026 richt zich niet alleen tot het college maar legt ook de raad zelf de verplichting op om onder andere aan de slag te gaan met burgerparticipatie, versterking van de grip op gemeenschappelijke regelingen en het terugwinnen van het vertrouwen van inwoners in de gemeente en de politiek. In 2023 heeft de raad hierover onder ander gesproken tijdens de heidagen. Dit betekent dat er ook meer en anders beroep wordt gedaan op de griffie dan voorheen. Momenteel bestaat de formatie van de griffie uit 2 fte (1,0 griffier, 0,5 griffiemedewerker, 0,5 commissiegriffier(vacature)). Voorgesteld wordt om de formatie van de griffie in 2024 als volgt uit te breiden tot 2,5 fte: 1,0 griffier, 1,0 raadsadviseur, 0,5 griffiemedewerker.

Inrichting Raadzaal

Bij de renovatie van het gemeentehuis is de raadzaal zodanig ingericht dat vanaf dat moment alle vergaderingen live kunnen worden uitgezonden (gestreamd) en aanwezigen vergaderingen kunnen volgen via een videowall. Daar wordt nu een Teams systeem geïntegreerd in de bestaande vergader- en camera installatie waardoor intuïtief en hybride vergaderen mogelijk wordt. Op dit moment is het ook noodzakelijk om de videowall te vervangen om dat onderdelen niet meer leverbaar zijn. Daarom wordt de huidige videowall vervangen door een LED-wall zonder randen tussen de schermen en een duidelijkere leesbaarheid vanaf alle afstanden.

Deze vervangingsinvestering vraagt een krediet van € 60.000 af te schrijven in 5 jaar.

Voorgesteld wordt om in één keer zowel de videowall te vervangen als het AV-systeem zodanig aan te passen dat het volledige systeem weer voor de komende jaren gebruiksklaar is en ook hybride vergaderingen mogelijk worden.

In 2024 wordt de Audio Visuele installatie van de raadzaal aangepast

Resultaatafspraken LTA raad

- De raad vervult zijn kaderstellende en controlerende rol aan de hand van de volgende P&C-producten c.q. beleidsnotities die wij in 2023 ter besluitvorming aanbieden:
 - o Kadernota
 - o Programmabegroting (meerjarig structureel sluitend)
 - o Jaarstukken
 - o Bestuursrapportage
- Over de jaarstukken geeft de controlerende externe accountant een (goedkeurende) controleverklaring af voor getrouwheid. Tevens controleert de accountant de rechtmatigheidsverklaring van het college. Bovendien is sprake van instemming van de Provincie Noord-Brabant van de programmabegroting, dat leidt tot het gebruikelijke financiële toezicht (repressief)

2 Product Dagelijks bestuur

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026:

- Meer grip van de gemeenteraad op de 4 GR'en
- Strategische visie

Wat wil de raad bereiken?

Om de doelstellingen van de raad te realiseren, voert het college het collegeprogramma uit dat bij aanvang van elke raadsperiode wordt opgesteld. Hierbij zorgt het college ervoor dat zij ten dienste staat van alle inwoners en overige partijen en haar rol vervult conform de Gemeentewet. De voortgang van het afhandelen van het collegeprogramma is door middel van de Lange Termijn Agenda (LTA) inzichtelijk gemaakt voor de raad. Planningen en mijlpalen worden in de LTA bijgehouden.

De resultaatafspraken:

- Jaarschijf 2024 van het collegeprogramma en uitvoeringsprogramma is uitgevoerd.
- Alle, op basis van wet- en regelgeving, noodzakelijke besluiten zijn genomen.
- De actieve informatieplicht aan de raad is vervuld door o.a. het opleveren van raadsinformatiebrieven en het organiseren van raadsinformatieavonden.

3 Product Openbare orde

Wat wil de raad bereiken?

Met nadrukkelijke aandacht voor ondermijning, veiligheid van de leefomgeving en de overlast van de COA-locatie streeft de gemeente Cranendonck naar een veilige en leefbare gemeente waarbij criminaliteit zoveel mogelijk wordt beperkt. Ten aanzien van het voorkomen van ondermijning heeft de gemeente als doel om eind 2024 te voldoen aan de Brabantse Norm Weerbare Overheid.

Van grote invloed op de inzet van team Veiligheid, maar ook Toezicht & Handhaving, zijn de ontwikkelingen rondom de COA-locatie. Afhankelijk van de onderhandelingsgesprekken blijft inzet van capaciteit in meer of mindere mate noodzakelijk. De raad wordt regelmatig geïnformeerd over de ontwikkelingen.

Wat gaan we ervoor doen?

In het kader van het nieuwe Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 stellen we een Uitvoeringsplan Openbare Orde en Veiligheid op. Tevens ontwikkelen we het Uitvoeringsbeleid VTH 2024-2027. Deze documenten worden in nauwe samenhang met elkaar opgesteld.

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026:

Het integraal veiligheidsplan neemt de gestelde prioriteiten uit het regionaal veiligheidsplan over, en daar worden de lokale prioritaire thema's overlast COA-locatie en Crisisbeheersing aan toegevoegd. In het Integraal veiligheidsplan worden ook de geplande werkzaamheden met betrekking tot de wet Bibob uiteengezet.

Toelichting beleid

Als laatste is een Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 opgesteld. Hierin worden voor de komende periode de prioriteiten voor team Veiligheid opgenomen. In dit plan zijn ook de prioriteiten voor de Dommelstroom gemeenten en binnen de regio opgenomen.

De prioriteiten voor team Veiligheid zijn als volgt:

1. Overlast COA Locatie Budel
2. Aanpak Ondermijning
3. Rampenbestrijding en Crisisbeheersing
4. Bibob
5. Digitale Veiligheid
6. Zorg en Veiligheid
7. Mensenhandel

De prioriteiten binnen de Dommelstroom zijn als volgt:

1. Zorg en Veiligheid (waaronder ook huiselijk geweld, kindermishandeling, personen met onbegrepen gedrag en jeugd);
2. Digitale Veiligheid (voorheen cybercrime en cybersecurity);
3. Maatschappelijke onrust (inclusief polarisatie en radicalisering);
4. Ondermijnde criminaliteit;
Het vergroten actiegerichtheid, zichtbare interventies, samenwerking uitbouwen, versterken informatiepositie, stevig fundament voor een weerbare overheid door ons te conformeren aan de Brabantse Norm Weerbare Overheid.
5. Mensenhandel.

In de jaren 2024 en verder werken we aan de verwezenlijking van deze doelstellingen.

2. Integrale aanpak toezicht en handhaving

Toelichting beleid

Handhaving en toezicht

Op 1 januari 2024 treden de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging in werking. Voor de medewerkers handhaving betekent met name de Wet Kwaliteitsborging een verandering.

Bepaalde zaken blijven hetzelfde. Naast de wettelijke onderdelen als toezicht op illegaal bouwen, blijft er ook aandacht voor adrescontroles, regionale detailhandelsvisie, milieu enz. Het uitgangspunt blijft dat toezicht en handhaving een integraal karakter heeft. Dit wil zeggen dat onze toezichthouders bij een locatiebezoek zoveel als mogelijk integraal controleren, zo kijken we niet enkel naar bouwvoorschriften, maar tevens naar strijdig gebruik en signalen die duiden op andere misstanden.

Door de Wet kwaliteitsborging verandert de manier van toezichthouden, met name bij de kleinere bouwwerken. De verwachting is dat dit, in ieder geval, in de eerste periode na de overgangsfase van de nog onder de Wabo ingediende aanvragen, meer werk oplevert.

Het toezicht op de vergunningen welke voor 1 januari 2024 zijn aangevraagd, verandert niet omdat dit onder de oude regelgeving valt. Na enkele maanden leidt de gewijzigde regelgeving daadwerkelijk voor verandering.

Door het veranderen van de regels, onder andere het afschaffen van bepaalde regels voor vergunningsvrij bouwen, zien we mogelijk meer overtredingen omdat inwoners denken dat de oude regelgeving nog geldt en ze daarom zonder vergunning mogen bouwen terwijl dit onder de nieuwe regelgeving niet meer het geval is.

Het Uitvoeringsplan vormt de basis voor de prioritering in combinatie met de verzoeken tot handhaving.

Administratieve werkzaamheden Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging

De invoering van de Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging brengen nieuwe werkzaamheden met zich mee. Voor een deel betreft het een administratieve lastenverzwaring. Zo worden er bouwwerkzaamheden meldingsplichtig in plaats van vergunningsplichtig. Dit vergt meer dan nu het geval is een toetsing vooraf, bijvoorbeeld op volledigheid, indieningsvereisten en de administratieve afhandeling (denk aan gereedmeldingen) hiervan. Snel in contact treden met aanvragers en andere belanghebbenden voorkomt onduidelijkheid en versnelt processen aanzienlijk. Dit draagt bij aan een goede dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers. Om te voorkomen dat dergelijke werkzaamheden te zeer drukken op de toch al beperkte capaciteit bij bouwtoezicht en vergunningverlening pleiten wij voor een uitbreiding van 1,0 fte aan (juridisch) administratieve ondersteuning. Dit in eerste instantie voor een duur van twee jaren, opdat we de gevolgen van de Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging kunnen evalueren. Buiten de voornoemde ondersteuning kan een dergelijke kracht tevens ondersteuning bieden aan de handhavingsjuristen, medewerkers APV en Bijzondere wetten en het cluster Veiligheid. Deze wens tot uitbreiding is tevens gemotiveerd in programma 1 onder 'Bestemmings- en omgevingsplannen'.

Toezicht door boa's

De uitbreiding van het aantal Boa's blijft ook voor 2024 nodig om alles naar behoren op te pakken.

Toezichthouders houden zich onder andere bezig met het toezicht op de APV.

We merken dat de roep om toezicht op evenementen sterk toeneemt, denk hierbij aan de naleving van geluidsnormen, eindtijden en het schenken van alcohol onder de leeftijd van 18 jaar. Dit vergt niet alleen capaciteit van onze Boa's/toezichthouders maar ook middelen voor het uitvoeren van geluidsmetingen.

De Boa's hebben zich daarnaast gespecialiseerd in de aanpak van overlast gerelateerd aan de opvanglocatie van het COA.

Product 4 Burgerdiensten

Wat wil de raad bereiken?

De gemeente Cranendonck zet zich in voor een goede uitvoering van haar wettelijke taken aangaande de verlening van Burgerdiensten en de Basisregistratie Personen (BRP). Van gemeenten wordt steeds meer inzet verwacht in het voorkomen van identiteitsfraude en ondermijning. Hierin vervult de Basisregistratie Personen een poortwachtersfunctie. Daarnaast moet de gemeente zorgdragen voor kwalitatief hoogwaardige en betrouwbare gegevens die voldoen aan de wettelijke eisen en verplichtingen.

De bevolkingsgroei en voorziene woningbouw in het kader van onder andere de Regionale Woondeal Zuidoost-Brabant leiden tot een toename van het aantal te verlenen diensten. Andere belangrijke ontwikkelingen zijn de verdere digitalisering van onder andere rijbewijzen, reisdocumenten en het doorgeven van verhuizingen.

Wat gaan we ervoor doen?

We voeren structureel kwaliteitscontroles uit zodat de kwaliteit van onze gegevens voldoet aan de wettelijke eisen die aan de administratie (BRP) worden gesteld. Fouten en verschillen worden opgelost. We investeren in de duurzame inzetbaarheid, opleiding en kwaliteit van de medewerkers. De Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) is sinds 15 mei 2023 wettelijk vastgelegd in de Wet BRP. Zo wordt het onderzoek naar juistheid van de adresgegevens een vast onderdeel van de dienstverlening rond de BRP. De Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) is verantwoordelijk voor de uitvoering van de LAA.

LAA (Landelijke aanpak adreskwaliteit)

De gemeente ontvangt vanuit het RvIG signalen over twijfel aangaande bewoning en adres. Indien nodig wordt een adresonderzoek opgestart en eventuele BRP-mutaties verwerkt in de BRP. Vanuit het Rijk ontvangen wij via het gemeentefonds een vergoeding voor het uitvoeren van huisbezoeken i.r.t. LAA-signalen, waarvoor wij kostendekkend een externe gespecialiseerde partij de controles willen laten uitvoeren. De LAA-signalen worden daarnaast intern, integraal opgepakt om adres gerelateerde fraude/ondermijning tegen te gaan.

Piek reisdocumenten

2024 is het eerste jaar van de periode van vijf jaar waarin het aantal aangevraagde reisdocumenten aanzienlijk hoger is dan de afgelopen vijf jaar. Dit heeft te maken met de wetswijziging van 2014 waarin de geldigheidsduur van reisdocumenten van vijf naar tien jaar is gegaan. In de periode 2024-2029 verwachten we zeker een verdubbeling van het aantal aanvragen. Dit heeft tot gevolg dat het aantal diensten en producten toeneemt, hetgeen consequenties heeft voor de formatie van Burgerdiensten. Deze formatie zal moeten worden uitgebreid aan zowel de front-, als de backoffice Burgerdiensten.

Naturalisatieceremonie

Een naturalisatieceremonie is een ceremonie voor mensen die Nederlander worden door naturalisatie of de optieprocedure. Het is een feestelijke bijeenkomst over de betekenis van de Nederlandse nationaliteit. Eens per jaar is de gemeente verplicht de ceremonie te houden op de nationale naturalisatiedag. De ceremonie is het laatste onderdeel om de Nederlandse nationaliteit te krijgen. Er geldt een verplichting om hieraan deel te nemen voor mensen die Nederlander willen worden, vanaf de leeftijd van 16 jaar. Als gemeente zijn wij verplicht de naturalisatieceremonie te organiseren.

Resultaatafspraken

- De gemeente voldoet aan de wettelijke eisen en verplichtingen rondom de BRP en voert structureel kwaliteitscontroles zodat de BRP actueel is;
- De gemeente organiseert minimaal jaarlijks, en verplicht een naturalisatieceremonie op nationale naturalisatiedag.

5 Product Algemene dekking

Wat wil de raad bereiken?

De gemeente voert een gezond financieel beleid dat past bij de gedeelde ambities. Hierbij wordt terughoudend omgegaan met de verhoging van de gemeentelijke belastingen.

Wat gaan we ervoor doen?

De meerjarenbegroting is structureel en reëel in evenwicht. Dit leidt tot het gebruikelijke financiële toezicht (repressief). De verhoging van de ozb wordt niet ingezet als instrument om de begroting sluitend te krijgen. Na 2026 komt er een nieuwe financieringssystematiek vanuit het gemeentefonds. Hierdoor ontstaat onzekerheid over de hoogte van de algemene uitkering. Daarmee houden wij rekening bij besluiten die leiden tot meerjarige structurele lasten waar nog geen reële dekking tegenover staat.

Toelichting beleid

Uitkering Gemeentefonds

De berekening van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2023.

De resultaatafspraken en uitgangspunten

Algemeen

De gemeente voert een langjarig solide financieel beleid. De meerjarenbegroting is structureel en reëel in evenwicht. Dit leidt tot het gebruikelijke financiële toezicht (repressief):

- structureel evenwicht: structurele lasten moeten gedekt zijn door structurele baten;
- reëel evenwicht: alle ramingen moeten volledig, realistisch en haalbaar zijn;
- structurele exploitatietekorten vangen we niet op met vermogen (reserves);
- incidentele meevallers worden gebruikt om de vermogenspositie verder te versterken.

Overige uitgangspunten

Bij het opstellen van de begroting 2024-2027 hanteren we de volgende financiële uitgangspunten:

- Als startpunt van de begroting 2024 wordt de bijgestelde meerjarenraming vanuit de begroting 2023 gehanteerd
- Om de loon- en prijsstijgingen op te vangen is een stelpost opgenomen en worden de budgetten niet automatisch verhoogd. Eventuele niet-benodigde loon- en prijsstijgingen in enig jaar komen dan als voordeel terug in de exploitatie. Het indexeren van budgetten is namelijk geen automatisme. Alleen aantoonbare loon- en prijsstijgingen komen hierdoor in aanmerking voor indexatie. Voor de begroting 2024-2027 ramen wij de volledige loon- en prijscompensatie.
- In de begroting 2024 passen we de volgende indexeringen toe:
salariskosten: CAO-ontwikkelingen, of als deze er niet zijn de loonvoet sector overheid (2024 5,2%); prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc) 2024 3,9%). Dit zijn de percentages die in de meicirculaire 2023 zijn opgenomen.
- In de meerjarenraming 2024-2027 wordt rekening gehouden met een autonome reële toename van de personeelslasten als gevolg van nominale periodieke verhogingen en met een te verwachten stijging van de pensioenlasten.
- In de meerjarenraming 2024-2027 wordt rekening gehouden met een opbrengstenstijging van 3,9% per jaar (is gelijk aan imoc 2024)
- De verhoging van de ozb wordt niet ingezet als instrument om de begroting sluitend te krijgen. In 2024 verhogen we de ozb met het inflatiepercentage (3,9%. In meerjarenperspectief (2025-2027) nemen we jaarlijks 2% opbrengstenstijging voor de OZB op. Deze stijging is een stijging zonder de areaaluitbreiding.
- Activering en afschrijving vinden plaats conform de financiële verordening.
- We hanteren een rentepercentage van 3,75% voor het aantrekken van nieuwe geldleningen op de kapitaalmarkt
- Voor de berekening van de rente over de reserves en de toegerekende rente aan de investeringen, hanteren we de omslagrente van 1,9%.
- De algemene uitkering van het gemeentefonds wordt berekend conform de laatst gepubliceerde circulaire. In dit geval is dat de meicirculaire 2023. De bijgestelde begroting wordt gebaseerd op de septembercirculaire 2023.
- Als uitgangspunt voor de hoogte van de afvalstoffenheffing wordt 100% kostendekkendheid gehanteerd. Voor de heffing van de rioolheffing wordt de ontwikkeling van het GRP gevolgd, gebaseerd op 100% kostendekkendheid.
- In het financiële overzicht zijn de begrotingen van de verbonden partijen zoals die voor zienswijze zijn aangeboden aan de gemeenteraad verwerkt. In de begroting 2024-2027 verwerken we de vastgestelde begrotingen van de gemeenteschappelijke regelingen.
- Eventuele bezuinigingsmaatregelen/taakstellingen moeten haalbaar, hard en reëel onderbouwd zijn.
- De ramingen voor onderhoud kapitaalgoederen in de begroting zijn in overeenstemming met het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau.

Resultaatafspraken LTA raad

- De tarieven van rechten, heffingen en belastingen zijn tijdig vastgesteld net als de bijbehorende verordeningen.
- Producten P&C-cyclus: kadernota, begroting, jaarrekening, bestuursrapportage.

6 Product Bedrijfsvoering

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026:

- Voordelen en nadelen van samenwerking en herindeling met A2- gemeenten in beeld

Wat wil de raad bereiken?

De samenleving verandert en de organisatie verandert mee. Cranendonck is een enthousiaste en stimulerende partner die samenwerkt in de breedste zin van het woord om maatschappelijke doelen te realiseren. Hierbij wordt altijd de positieve benadering gehanteerd: “Wat kan er wel” en “Hoe kunnen wij bijdragen” is bij elk vraagstuk de insteek. Vertrouwen is het uitgangspunt van waaruit wij handelen. De ambtelijke organisatie is extern gericht en zorgt daarmee voor een optimale ondersteuning van het bestuur bij het uitvoeren van haar taken.

Door de overheveling van de bedrijfsvoeringstaken naar de GRSA2 wordt de ondersteuning vanuit dit samenwerkingsverband geleverd. Een groot deel van dit product is derhalve opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen en paragraaf bedrijfsvoering. De bestuursrapportage 2023 van de GRSA2 komt voor besluitvorming in de raad van december 2023. De daaruit voortkomende gevolgen in de loon- en prijscompensatie zijn, daarop vooruitlopend, in deze begroting verwerkt vanuit de daarvoor beschikbare compensatie uit het gemeentefonds.

Toelichting

Binnen dit product staat de organisatieontwikkeling centraal. Voor 2023 en de komende jaren betreft dit vooral het verder ontwikkelen van de organisatie. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt hier nader op ingegaan en zijn de speerpunten voor 2023 nader toegelicht.

Vitale gemeenschappen

Op 26 mei 2020 stelde de raad de notitie “Ontwikkeling in rollen en relaties” vast. Deze notitie beschrijft de koers die we volgen als het gaat om de doorontwikkeling van burgerparticipatie.

De gemeenteraad heeft vitale gemeenschappen hoog in het vaandel. Vitale gemeenschappen mag dan ook geen thema zijn dat ‘op zichzelf staat’ maar moet een werkwijze worden, ingebed binnen de gemeenschap én de gemeentelijke organisatie. Dit is goed opgepakt door de inwoners. Een drietal kernen hebben inmiddels een plan opgesteld waarmee we aan de slag moeten gaan. De andere kernen zullen volgen. Hiervoor is een goede afstemming nodig met de gemeente. Met de aanstelling van een regisseur vitale gemeenschappen, tevens contactpersoon voor inwoners en verenigingen, kan een betere uitvoering en sturing gegeven worden aan het thema vitale gemeenschappen, rekening houdend met de publieke taken van de gemeente. Voor een regisseur vitale gemeenschappen is in de begroting 2024-2027 structureel een bedrag begroot van € 90.000.

Strategische visie?

De gemeenteraad stelt in 2024 een strategische visie vast. Deze strategische visie zet de overkoepelende koers uit waar bestuur en organisatie zich richting 2040 op zullen gaan richten. Aan deze koers liggen fundamentele keuzes ten grondslag die in 2024 aan de gemeenteraad zullen worden voorgelegd. De voorbereiding van deze keuzes gebeurt met een uitgebreid onderzoek naar de gemeente en de onderliggende feiten en cijfers. Dit onderzoek is tegelijkertijd een opmaat naar meer data gestuurd werken, waarbij de voortgang op de strategische opgaven in de toekomst inzichtelijk kan worden gemaakt door een vergelijking met de bijbehorende indicatoren. Deze opgaven worden bepalend voor de structuur van de gemeentelijke P&C-cyclus. Doelstelling is dat van alle activiteiten die de gemeente ontplooit, duidelijk is hoe zij bijdragen aan de gestelde opgaven. Een voorbeeld hiervan is de bij deze

begroting voor het eerst opgestelde doelenboom, waarbij de voorlopige opgaven uit de Kadernota 2024 zijn gebruikt als leidraad.

Organisatieontwikkeling

Inleiding

In september 2022 heeft het college van B&W ingestemd met het Programmaplan Organisatieontwikkeling. In dit programmaplan is het ontwikkeltraject voor de komende 3 tot 5 jaar uitgewerkt voor onze organisatie. Doel van het ontwikkeltraject is het verbeteren van de dienstverlening aan onze inwoners door het realiseren van een vitale en duurzame organisatie. Het ontwikkeltraject bestaat uit vier samenhangende programmaonderdelen: Visie, Structuur, Systemen & Instrumenten en Cultuur. De programmaonderdelen zijn verder uitgewerkt in zeven ontwikkellijnen:

- 1: Koers
- 2: Hoofd- en fijnstructuur
3. Strategische personeelsplanning en arbeidsmarktstrategie- en communicatie
4. HRM-cyclus
5. Basis op orde
6. Samenwerken
7. Dienstverlening

Op basis van het programmaplan worden jaarlijks de te behalen resultaten en een bijbehorende planning geformuleerd en worden de benodigde financiële middelen opgenomen in de begroting.

Er zijn op dit moment geen structurele budgetten voor organisatieontwikkeling en daarmee ook geen budget voor het 'op orde brengen' van de organisatie en vervolgens het 'onderhoud'. Omdat we nog in deze eerste fase bouwen aan een fundament om te komen tot een nieuwe balans en nulpunt, is het nu nog te vroeg om daar iets voor te ramen. Om steeds met realisme te kijken naar wat nodig is en wat de organisatie aankan, wordt steeds – relatief adhoc- gekeken naar wat nodig is voor het volgend jaar en daar wordt een raming op gemaakt.

Planning 2024

In 2024 zetten we vooral in op de volgende onderdelen uit het programmaplan:

Planning 2024	Ontvecklilijnen						
	1	2	3	4	5	6	7
Optimale bezetting van onze organisatie.			x				
Een goede en passende arbeidsmarktbenadering (waaronder communicatiemiddelen).			x				
Leer- en ontwikkelprogramma.			x				
Binden, boeien en behouden.				x			
Verbetering van de werkprocessen en inrichting van onze systemen					x		
Meenemen en begeleiden van de teams in de organisatieverandering (rollen, verantwoordelijkheden, eigenaarschap) d.m.v. een cultuurtraject.						x	
Uitvoeringsprogramma Dienstverlening 2024.							x

Om dit te realiseren wordt er in 2024 een extra incidenteel budget gevraagd voor de organisatieontwikkeling van € 150.000

Deze extra gevraagde worden voor een deel ingezet op de hierboven genoemde onderdelen uit het programmaplan, namelijk:

Leer- en ontwikkelprogramma (ontwikkellijn 3) € 50.000,-*

Organisatiebreed cultuurtraject (ontwikkellijn 6) € 100.000,-

* In de begroting 2023 was de verwachting dat het leer- en ontwikkelprogramma bekostigd zou kunnen worden uit het opleidingsbudget. De realisatie 2023 laat echter zien dat er juist een overschrijding zal plaatsvinden op het opleidingsbudget en dat het opleidingsbudget (zelfs met overheveling uit 2022) niet toereikend is. Dit is te verklaren doordat de nabijheid van de teammanagers zorgt voor aandacht voor en passende ontwikkeling van de medewerkers. Deze ontwikkeling zal zich in 2024 zeker voortzetten. Het leer- en ontwikkelprogramma zal dus op een andere manier gefinancierd moeten worden.

Dienstverlening

In het Dienstverleningsconcept (DVC) streeft de gemeente naar “een passende dienstverlening die onze inwoners, bedrijven en organisaties datgene biedt wat nodig is”. Daarin is rekening gehouden met maatschappelijke, wettelijke en organisatieontwikkelingen.

In de veranderende relatie tussen overheid en inwoners maken we het makkelijk om met de gemeente in contact te treden, zaken te regelen en feedback te geven. Onze dienstverlening is betrouwbaar in de zin van veilig, transparant, van goede kwaliteit, juist en actueel. Medewerkers zijn klantgericht, betrokken en deskundig op hun vakgebied.

We richten onze dienstverlening in samenwerking met inwoners en ketenpartners in en sturen daarbij op efficiency en zelfredzaamheid (minder afhankelijk van de overheid). Dat maakt het mogelijk om, waar wenselijk en nodig, als gemeente dienstbaar te zijn en nabijheid en maatwerk te bieden.

In 2024 voeren we de tweede jaarschijf van het uitvoeringsplan DVC uit die eind 2023 in overleg met de raad wordt vastgesteld. We houden rekening met nieuwe wettelijke ontwikkelingen, de organisatieontwikkeling en de focus van de raad. We houden regie op de opvolging van het DVC binnen de gemeentelijke organisatie.

College uitvoeringsprogramma 2022 – 2026

Het onderwerp ‘Verbetering bereikbaarheid en reactietijd gemeente’ uit het CUP/raadsagenda is opgenomen in het Dienstverleningsconcept en in het uitvoeringsprogramma. Ook voor 2024 maakt dit onderdeel uit van de nieuwe jaarschijf.

De resultaatafspraken

- De ondersteunende taken worden in A2 verband uitgevoerd op minimaal het niveau dat nu van toepassing is.
- Te bepalen met kengetallen uit eigen systemen (dashboard dienstverlening) als actiepoint in uitvoeringsprogramma.
- Het Dienstverleningsconcept kent een uitvoeringsprogramma dat jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld aan de hand van de ontwikkelingen in onze dienstverlening.

De resultaatafspraken LTA raad

- Periodiek bijpraten over de resultaten van de organisatieontwikkeling & daarbinnen het uitvoeringsprogramma Dienstverlening.

Burgerpeiling

Op basis van de notitie 'Burgerpeiling/Waar staat je Gemeente' (2021) zoekt de organisatie naar een structurele manier van onderlinge feedback tussen overheid en gemeenschap die minder intern gericht is. Eind 2023 verzamelt de organisatie op verschillende werkterreinen informatie om inzicht te krijgen in de randvoorwaarden voor inwonerparticipatie, de verschijningsvormen van maatschappelijke participatie en de behoeften in de samenwerkingsrelatie met de gemeente. Dienstverlening is er daar één van maar ook voor de strategische visie, de omgevingsvisie, duurzaamheid, zorg en vitaliteit wordt gezocht naar nieuwe mogelijkheden om de burgerparticipatie vorm te geven, feedback tussen gemeente en overheid anders te organiseren en de doelbereiking van gekozen instrumenten te meten.

Beleidsindicatoren

Om de vergelijkbaarheid van gemeenten te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2022	4,9	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2022	4,2	*
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	2022	€ 340	*
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	2022	21%	*
Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	2022	14,52%	*
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	2022	70	80
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2022	2,4	2,3
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2022	7	4,6
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2022	1,2	1,4
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2022	6,3	6,0
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	2023	€ 355	€ 369
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2023	€ 887	€ 860
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2023	€ 962	€ 942

Relatie met verbonden partijen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen is in elk programma beknopte informatie weergegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is nog steeds terug te vinden in de betreffende paragraaf.

A2-samenwerking

Doel: De gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard zijn de onderlinge samenwerking aangegaan vanuit de overtuiging dat dit de individuele bestuurskracht en identiteit van de afzonderlijke gemeenten versterkt. Het behoud van kwaliteit, het borgen van de continuïteit, het verbeteren van de dienstverlening, het verminderen van de kwetsbaarheid en (op termijn) efficiencyvoordelen zijn voor alle gemeenten belangrijke motieven om een nieuwe stap in de samenwerking te zetten.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Gemeentelijke bijdrage	5.183	5.467	5.830	6.691	6.691	6.656	6.651

Veiligheidsregio Brabant Zuidoost

Doel: De veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO) behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van:

- Brandweezorg
- Ambulancezorg
- Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
- Rampenbestrijding en crisisbeheersing
- Gemeenschappelijke meldkamer.

De VRBZO is een regionaal samenwerkingsverband van de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.

De veiligheidsregio's in Nederland nemen beslissingen ten aanzien van de voorbereiding op en de bestrijding van zware ongevallen, branden, rampen en crises.

Financiële informatie: (x €1.000,-)		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Gemeentelijke bijdrage	1.205	1.227	1.283	1.330	1.330	1.330	1.330

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 5 - Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
BELEIDSVELD 5.1 Algemeen bestuur	-532	-506	-732	-746	-746	-745
BELEIDSVELD 5.2 Dagelijks bestuur	-816	-1.120	-1.010	-1.010	-1.010	-1.010
BELEIDSVELD 5.3 Openbare orde	-2.636	-2.364	-2.544	-2.545	-2.542	-2.542
BELEIDSVELD 5.4 Burgerdiensten/dienstverlening	-1.586	-1.531	-1.685	-1.688	-1.730	-1.640
BELEIDSVELD 5.5 Algemene dekking	-1.324	-2.169	-2.227	-4.156	-5.272	-5.368
BELEIDSVELD 5.6 Bedrijfsvoering	-202	-84	-1.612	-1.990	-2.046	-2.592
Totaal Lasten	-7.095	-7.774	-9.811	-12.136	-13.347	-13.897
Baten						
BELEIDSVELD 5.1 Algemeen bestuur	-	-	-	-	-	-
BELEIDSVELD 5.2 Dagelijks bestuur	-	15	15	15	15	15
BELEIDSVELD 5.3 Openbare orde	820	221	222	222	221	221
BELEIDSVELD 5.4 Burgerdiensten/dienstverlening	262	200	408	394	487	509
BELEIDSVELD 5.5 Algemene dekking	46.459	46.088	50.216	52.141	50.154	51.011
BELEIDSVELD 5.6 Bedrijfsvoering	8	-	1.272	1.411	1.408	1.691
Totaal Baten	47.549	46.524	52.133	54.182	52.284	53.447
Saldo voor resultaatbestemming	40.454	38.750	42.323	42.047	38.938	39.550
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-250	2.145	-	-	-	-
Onttrekkingen reserves	601	2.936	307	85	92	92
Bestemming per saldo	351	791	307	85	92	92
Saldo na resultaatbestemming	40.805	39.541	42.629	42.132	39.030	39.642

Programma 6: Overhead

Inleiding

Door de herziening van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is dit programma vanaf de begroting 2017 opgenomen. Door deze herziening worden de overheadkosten vanaf 2017 verantwoord op een taakveld "Overhead". Hierdoor wordt direct zichtbaar wat de overheadskosten van de gemeente zijn. De kenmerken van dit programma zijn anders dan in de andere programma's; om die reden wijkt de indeling ook af.

Doelstelling van het programma Overhead is om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead van de gehele organisatie en de raad ook meer zeggenschap over die kosten te geven. Om dit te kunnen vaststellen, wordt een definitie van het begrip overhead geïntroduceerd, waarbij we gebruik maken van de definities uit 'vensters voor bedrijfsvoering'.

De definitie van overhead luidt: *alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces*. De definitie maakt het mogelijk een aantal kosten rechtstreeks toe te rekenen. Hieronder een samenvatting van wat onder overhead valt:

1. Leidinggevenden primaire proces
2. Financiën, toezicht en controle op eigen organisatie
3. Personeel en organisatie
4. Inkoop
5. Communicatie
6. Juridische zaken
7. Bestuursondersteuning
8. Informatie en automatisering
9. Facilitaire zaken en huisvesting
10. DIV (Documentatie en Informatie Voorziening)
11. Managementondersteuning primaire proces

De overhead voor Cranendonck bedraagt voor 2024 ruim € 9,1 miljoen. Dit betekent een opslag per productief uur van € 57,3. Ten opzichte van de primaire begroting van vorig jaar is de overhead € 0,7 miljoen hoger. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de bijdrage in de bedrijfsvoering aan de GRSA2 hoger is.

De overhead voor Cranendonck is in onderstaande tabel gespecificeerd.

Omschrijving	Bedrag x 1.000
Directie/leidinggevende en overig niet toe te rekenen aan producten in het primair proces (incl. OR)	1.568
Communicatie	162
Personeel & organisatie/HRM	626
Gemeentewerf/tractie	286
Facilitaire zaken/huisvesting	751
Ondersteuning	331
A2 samenwerking (exclusief W&I)	5.037
Dienstverleningsconcept	256
Organisatieontwikkeling	150
Totaal overhead	9.168

De gegevens van de doorbelasting van de uren actualiseren we jaarlijks. De geactualiseerde urentoerekening is verwerkt in begroting 2024.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de overhead op een apart taakveld moet worden verantwoord en dat de doorberekende uren worden toegerekend exclusief overhead. Het taakveld overhead wordt apart zichtbaar gemaakt en niet meer verdeeld over de verschillende programma's. Door het centraal begroten van kosten van overhead gebeurt het berekenen van de overhead in de "tarieven" daarom extracomptabel.

Overzicht baten en lasten programma

PROGRAMMA 6 - Overhead	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
BELEIDSVELD 5.7 Overhead	-9.006	-9.394	-9.168	-8.849	-8.762	-8.777
Totaal Lasten	-9.006	-9.394	-9.168	-8.849	-8.762	-8.777
Baten						
BELEIDSVELD 5.7 Overhead	104	-	-	-	-	-
Totaal Baten	104	-	-	-	-	-
Saldo voor resultaatbestemming	-8.902	-9.394	-9.168	-8.849	-8.762	-8.777
Bestemmingen						
Stortingen reserves						
Onttrekkingen reserves						
Bestemming per saldo	-	-	-	-	-	-
Saldo na resultaatbestemming	-8.902	-9.394	-9.168	-8.849	-8.762	-8.777

HOOFDSTUK 2: PARAGRAFEN

Paragraaf Bedrijfsvoering

De Gemeentelijk Schappelijke Regeling Samenwerking A2 (GRSA2)

Algemeen

Sinds 2004 werken de gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard samen op het gebied van bedrijfsvoering en het onderdeel Werk & Inkomen. Dit samenwerkingsverband is genoemd naar de snelweg A2 die de 3 gemeenten met elkaar verbindt: A2-Samenwerking. Vanaf april 2012 is deze samenwerking vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking A2-gemeenten en is de GRS A2 een zelfstandig rechtspersoon geworden.

De bedrijfsvoeringstaakgebieden van de gemeente zijn per 1 januari 2017 ondergebracht in deze gemeenschappelijke regeling. Het doel is om de deelnemende gemeenten optimaal te faciliteren bij het realiseren van hun ambities. Dit door de uitvoering van de ondersteunende taken op het gebied van financiën, communicatie, personeel en organisatie, informatiemanagement, juridische zaken, inkoop en facilitaire zaken. Daarnaast blijft de GRSA2 de uitvoerende werkzaamheden op gebied van Werk en Inkomen (W&I) voor de deelnemende gemeenten uitvoeren.

Wat willen we bereiken

De begroting van de GRSA2 is op 12 april 2023 voorgelegd aan de gemeenteraden. Kort samengevat zijn enkele aandachtspunten in de zienswijzen van de drie gemeenteraden genoemd:

- het behouden en borgen van kwalitatieve werkzaamheden en dienstverlening staat voorop;
- inzet op het op orde krijgen van de basis, specifiek het invullen van de vacatures en het terugdringen van het ziekteverzuim;
- harmoniseren van de werkprocessen waar nodig;
- een kritische houding ten aanzien van ambities in relatie tot de vacatures en de financiële kaders.

Wat gaat de GRSA2 in 2024 doen?

Doorontwikkeling GRSA2

Er is in 2023 gestart met een analyse van de huidige en toekomstige situatie van de GRSA2; dit heeft geresulteerd in een aantal projecten. Deze projecten starten in 2023 en lopen door in 2024:

1. governance (waar liggen welke verantwoordelijkheden/bevoegdheden);
2. organisatie en inrichting GRSA2 (o.a. het functiegebouw);
3. management(ontwikkeling);
4. HR/Cultuur/werkgeverschap;
5. financiën;
6. de producten- en dienstencatalogus.

Producten- en dienstencatalogus

Eind 2023 wordt gestart met het opstellen van een producten- en dienstencatalogus (PDC); de verwachting is dat deze begin 2024 gereed is. Aan de hand van deze PDC kunnen verwachtingen over en weer (tussen gemeenten en de A2) beter afgestemd worden.

Financiën: de basis op orde

Om de basis op orde te blijven houden, moet meer geïnvesteerd in de GRSA2. Uiteindelijk is het doel om op alle gebieden in control te komen. Dit betekent onder andere het optimaliseren van de beheersing Personeelskosten (begroting versus realisatie) en de activamodule. Ook de activiteiten rondom SiSa alsmede IV3¹ worden in kaart gebracht, waarbij verbeteringen worden doorgevoerd.

Implementeren aanbevelingen financiële functie

Eind 2022 heeft BMC een rapport opgeleverd met betrekking tot de financiële functie. Hierin zijn enkele concrete verbeterpunten genoemd. In 2024 wordt in ieder geval de optimalisering van de budgethouders-regeling en de prestatieverklaringen (in verband met de rechtmatigheidsverantwoording) meegenomen.

BTW/BCF

In 2022/2023 zijn met de belastingdienst gesprekken gevoerd over BTW en het BTW Compensatie Fonds (BCF). Hieruit is gebleken dat er verbeteringen nodig zijn. Door verbetering/borging van de fiscale kennis en kunde, in combinatie met het doorlichten van de boekingsgangen, worden risico's beter beheerst. Daarnaast zal het taakgebied fiscaliteit bij één medewerker centraal belegd worden.

Interne Controle, rechtmatigheid en frauderisico

Om te voldoen aan de eisen van rechtmatigheid wordt, in nauwe samenwerking met de gemeenten, het plan uitgevoerd om de Verbijzonderde Interne Controle (kortweg (V)IC), rechtmatigheid en het frauderisico toekomstbestendig te maken voor de vier organisaties.

Implementatie Samenhangende Objecten Registratie (SOR)

Om te voldoen aan de eisen voor een goede WOZ-uitvoering (Wet Onroerende Zaken) is een verplichte implementatie van de SOR (Samenhangende Objecten Registratie) vereist. Ook een koppeling met de BAG (Basisadministratie Adressen en Gebouwen) is noodzakelijk. Afhankelijk van de nieuwe omgevingswet, zullen wellicht ook nog andere aanpassingen nodig zijn.

Ontwikkelingen gemeenten

Gemeenten worden (vaak) geconfronteerd met diverse inhoudelijke ontwikkelingen, zoals de omgevingswet, het woningbouw vraagstuk en het sociaal domein. De meeste ontwikkelingen hebben ook een raakvlak met c.q. impact op de ondersteunende diensten. Ook de diverse bestuurlijke- en organisatieontwikkelingen van de gemeenten, kunnen van invloed zijn op de GRSA2.

Informatisering en Automatisering (I&A)

De volgende elementen staan centraal:

- uitwerken en implementeren informatiebeveiliging, waarbij getoetst wordt of voldaan is aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Het implementeren en in gebruik nemen van management SIEM/SOC omgeving (Security Information and Event management/ Security Operations Centre) voor monitoring en beheer, maakt hier eveneens deel van uit.
- vertalen eisen ENSIA. ENSIA staat voor Eenduidige Normatiek Single Information Audit. ENSIA helpt gemeenten in één keer verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de normen die gelden voor de Nederlandse overheid, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Met ENSIA sluit de verantwoording over informatieveiligheid aan op de planning en control-cyclus van de gemeente;
- volgen ontwikkelingen rondom digitalisering, zoals Software as a Service (SAAS) en data in de cloud;
- verder uitwerken hybride werken / plaats- en tijd onafhankelijk kunnen werken (PTOW).

¹ IV3 = Informatie voor derden, welke aangeleverd dient te worden aan het CBS)

Juridisch

Uiterlijk in 2024 dient de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regelingen geïmplementeerd te zijn. Dit heeft zowel impact op de GRSA2 als de gemeenten. Ook de wet Openbaarheid Overheid (WOO) eist de nodige aandacht.

Human Resources (HR)

De focus ligt onder andere op:

- selectie- en generatiebeleid;
- arbeidsmarktbeleid
- aanbesteding en implementatie van een nieuw HRM-systeem en salarisadministratie.

Werk en inkomen

Geanticipeerd dient te worden op:

- krappe arbeidsmarkt om goede maatschappelijke dienstverlening te borgen;
- aanpassingen participatiewet;
- mogelijke gevolgen van het regeerakkoord (nu nog onbekend);
- verzwaring inburgeringseisen;
- wijzigingen Suwinet (digitaal uitwisselen van gegevens van burgers en bedrijven).

Het P-BUDGET 2024

Onderstaand overzicht geeft inzicht in het P-budget 2024. De salariskosten in de begroting 2024 zijn gebaseerd op de CAO die op 1 januari 2024 afloopt. We hebben voor 2024 een verwachte loonindexering op de salariskosten van 5,2% aangehouden.

In onderstaande tabel staat weergegeven hoe het P-budget voor 2024 is opgebouwd.

	2023	2024
Niet-beïnvloedbare kosten (Bestuur en Raad)	1.257.000	1.310.000
Opleiding en secundaire arbeidsvoorwaarden	518.000	387.700
Administratieve kosten	284.000	284.000
Totale salariskosten (inclusief inhuur, exclusief griffie)	9.259.000	9.700.000
Voorgestelde formatie-uitbreidingen		482.400
Totaal primitieve begroting	11.318.000	12.164.100

Ten opzichte van de bijgestelde raming 2023 stijgt het p-budget stijgt met ruim € 0,8 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door het laten aansluiten van de ambtelijke capaciteit én kwaliteit op de opgaven en ambities voor 2024 e.v.

De verhoging van het P-budget wordt als volgt gespecificeerd:

- De voorgestelde formatie-uitbreidingen (9,56 fte)*	€ 482.400
- Lagere raming o.a. incidentele kosten organisatieontwikkeling	- € 130.000
- Verwachte loonontwikkeling en periodieken	€ 495.000

Een gedeelte van de voorgestelde formatie-uitbreidingen wordt gedekt uit klimaatgelden (3,2 fte) en het niet invullen van de functie rechtmatigheid (1 fte). De verwachte loonontwikkeling en de periodieken worden opgevangen binnen de stelpost loon- en prijsontwikkeling.

** Dit betreft de totale formatie uitbreiding voor de gemeente Cranendonck, individueel in de programma's bij de onderwerpen wordt een toelichting gegeven waarvoor en waarom deze formatie benodigd is.*

Paragraaf Wet Open Overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De Woo vervangt de Wet openbaarheid van bestuur. De Woo heeft tot doel om overheden en semioverheden transparanter te maken.

Artikel 3.5 van de Woo schrijft voor dat een bestuursorgaan in de begroting aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de wet. In de jaarstukken moeten we verslag doen van de uitvoering van de wet, mede in relatie tot de beleidsvoornemens.

De wet geeft regels over het actief openbaar en toegankelijk maken van overheidsinformatie en moet ervoor zorgen dat deze informatie beter vindbaar, voor burgers onderzoekbaar en goed te archiveren is. Daarbij bouwt de Woo op drie pijlers:

- Actieve openbaarmaking
- Passieve openbaarmaking
- Verbetering van de informatiehuishouding

Actieve openbaarmaking

Ten eerste verplicht de Woo op grond van artikel 3.3. overheidsorganisaties documenten actief openbaar te maken. De Woo noemt hierbij elf categorieën documenten die actief openbaar moeten worden gemaakt. Het overgangsrecht van de Woo regelt dat de start van de actieve openbaarmaking van deze elf categorieën wordt geregeld in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Daarin zal naar verwachting naast de datum ook worden bekend gemaakt dat de elf categorieën niet allemaal tegelijk openbaar moeten worden gemaakt, maar dat daar een fasering in wordt aangebracht. Momenteel worden een aantal typen documenten al actief openbaar gemaakt. Hierbij valt te denken aan raadsstukken, lokale wet- en regelgeving en beleidsregels.

Om actieve openbaarmaking te ondersteunen, komt er een verwijzindex. Deze 'Woo-index' moet het voor inwoners makkelijker maken openbare documenten te doorzoeken. In de index wordt verwezen naar locaties waar gemeenten hun informatie publiceren. Om aansluiting te kunnen vinden bij de index, wordt er door gemeente zelf een publicatieplatform ingericht.

Passieve openbaarmaking

Naast actieve openbaarmaking, kunnen inwoners op eigen verzoek vragen om bepaalde informatie openbaar te maken. Ook bij *openbaarmaking op verzoek* gaat de Woo ervan uit dat het belang van openbaarheid altijd geldt en dat alleen in uitzonderingsgevallen een bijzonder belang vóór openbaarmaking kan gaan. Deze belangen zijn omschreven in de Woo. Concreet betekent dit dat een Woo-verzoek (of onderdelen daarvan) alleen kan (of kunnen) worden geweigerd wanneer een bijzonder belang in het geding is.

Verbetering informatiehuishouding

De Woo verplicht gemeenten de informatiehuishouding op orde te brengen en te houden. Wij werken voortdurend aan de verbetering van onze informatiehuishouding. Jaarlijks worden stappen gezet, mede door de invoering van zaakgericht werken en de invloed van digitalisering. Het afgelopen jaar zijn er al verschillende acties uitgevoerd om de Woo binnen de organisatie te implementeren. Zo zijn medewerkers via intranet geïnformeerd, zijn standaardbrieven aangepast en is er informatie over de Woo op de gemeentelijke website geplaatst. Ook zijn de verplichte Woo- contactpersonen aangewezen en is het ambitieniveau bepaald. Het komende jaar wordt gewerkt aan de verdere implementatie van de Woo, onder meer door aansluiting te zoeken op de eerdergenoemde Woo-index.

Paragraaf Grondbeleid

Deze paragraaf beschrijft voor 2024 de manier waarop de gemeente haar grondbeleid inzet. Dit beleid ligt vast in de Nota Grondbeleid. Op basis van de halfjaarlijkse actualisatie, welke midden 2023 in het kader van deze begroting plaats heeft gevonden, worden de geprognoseerde resultaten in beeld gebracht en nader toegelicht. Het uitgangspunt bij de opzet en uitwerking van deze paragraaf betreffen de vernieuwde voorschriften, zoals opgenomen in de notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)" van de commissie besluit Begroting en verantwoording (BBV). Overigens leiden deze nieuwe voorschriften niet tot aanpassingen in de huidige grondexploitaties.

Grondbeleid en doelstellingen

Nota Grondbeleid

In de nota Grondbeleid Gemeente Cranendonck 2016-2020 zijn de beleidskaders vastgelegd voor het beheer en de ontwikkeling van onroerend goed, gericht op het uiteindelijk realiseren van beleidsdoelstellingen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, economie, etc. De gemeente kan hierbij in voorkomende gevallen overgaan tot het voeren van een actief grondbeleid, zoals blijkt uit onderstaand citaat uit de nota Grondbeleid.

"Indien concrete gemeentelijke doelen niet realiseerbaar blijken door de inzet van alleen faciliterend grondbeleid en realisering wel dringend gewenst is kan de gemeenteraad besluiten om zelf actief, risicodragend, tot ontwikkelingen over te gaan of een samenwerking aan te gaan met een particuliere initiatiefnemer. Deze ontwikkeling en de daarmee verbonden risico's moeten passen binnen de financiële randvoorwaarden van de gemeente. In dat geval kan de keuze zijn om bij een groot maatschappelijk belang een exploitatieplan met een tekort, dat door voorzieningen of reserves is afgedekt, te accepteren."

Op 5 oktober 2021 is er een aanvulling gekomen op het grondbeleid door vaststelling van de notitie "Grondverwerving als oplossing voor versnelling woningbouwopgaaf" en een jaarlijks krediet beschikbaar te stellen voor grondaankopen ten behoeve van woningbouwontwikkelingen en bedrijventerreinen. Door het beschikbaar stellen van een krediet voor grondaankopen kan de gemeente naast het voeren van faciliterend grondbeleid ook actieve grondpolitiek toepassen. Via actieve grondpolitiek kan de gemeente optimaler sturen op de realisatie van publieke doelen, met name omdat de gemeente als eigenaar sturing kan geven aan het inhoudelijke programma, fasering, inspraak van burgers, kostenverhaal c.q. winstrealisering en de algehele kwaliteit van de planontwikkeling. Er kan sturing worden gegeven aan de (kwalitatieve) invulling van de behoefte en de snelheid van de ontwikkeling.

De nota grondbeleid zal worden aangepast ten gevolge van onder meer de komst van de Omgevingswet. In de nota zullen onder andere het grondprijsbeleid en het door de gemeente voeren van een situationeel grondbeleid worden opgenomen. De werkzaamheden voor de aanpassingen van het grondbeleid zijn gestart in Q3 2023. Naar verwachting zal de nieuwe nota grondbeleid in de 1e helft van 2024 worden aangeboden aan de raad ter besluitvorming.

Grondprijzen

In de grondnota is opgenomen dat de grondprijzen in Cranendonck marktconform moeten zijn en dat ze jaarlijks bij de begroting worden vastgesteld. Hiervoor worden minimale m² prijzen vastgesteld, per kern, bedrijventerrein en ligging. De bovengrens wordt voor onderhandeling per project vrijgelaten. Als we naar omliggende gemeenten kijken zien we dat door de grote stijging van de gemiddelde VON prijs van

een woning de grondprijzen fors zijn verhoogd. In de gemeente Cranendonck werken we met een index op de grondprijzen. Momenteel wordt er gewerkt aan de nieuwe Nota Grondbeleid. Hier zal ook een voorstel worden opgenomen om te komen tot kaderstelling als het gaat om het kunnen hanteren voor marktconforme grondprijzen. We stellen voor om de grondprijzen alvast voor het jaar 2024 met 2% te indexeren met uitzondering van de grondprijzen voor kavels voor sociale huurwoningen en de prijs voor reststroken. Door de grote vraag naar woningen zijn de bouwkosten enorm gestegen. Desondanks kan een toegelaten instelling niet meer huur vragen omdat zij gehouden is aan de liberalisatiegrens. Als de grondprijzen verder zouden stijgen wordt het nog moeilijker om huurwoningen daadwerkelijk te gaan realiseren. Rekening houdend met vorenstaande beleidskaders zijn de (minimale) grondprijzen voor 2024 voorlopig als volgt bepaald en conform opgenomen in de afzonderlijke grondexploitaties:

Woningbouw 2024

Kavels sociale huurwoningen € 246,00 per m² exclusief BTW

Bouwkavels vrije sector € 318,92 per m² exclusief BTW

Bedrijventerreinen (nieuwe uitgiften) 2024

Zichtlocaties € 132,00 per m² exclusief BTW

B-locaties € 112,50 per m² exclusief BTW

Gronden belast met zakelijk recht € 71,00 per m² exclusief BTW

Deze grondprijzen gelden voor nieuw te maken (prijs-)afspraken en overeenkomsten. Bestaande afspraken/overeenkomsten worden gerespecteerd. Overigens zijn er op dit moment geen uitgeefbare gronden in gemeentelijke projecten beschikbaar met uitzondering van Baronie.

Reststroken 2024

Reststroken zijn benoemd als voor-, zij- en achtertuinen met over het algemeen wat kleinere perceeloppervlakten. De grondprijzen zijn voor 2024:

- € 100,- per m² voor de reststroken gelegen achter de voorgevelrooilijn bij een woning en
- € 50,- per m² voor de reststroken voor de gevelrooilijn.

Rente

Het rentepercentage, wat bij de actualisatie van de gemeentelijke grondexploitaties wordt gehanteerd, is berekend op basis van de voorschriften van het BBV. Voor de begroting 2024 wordt voor de lopende grondexploitaties gerekend met een rentepercentage van 1,14%.

Actualisatie gemeentelijke grondexploitaties en particuliere plannen

Gemeentelijke grondexploitaties

Er is sprake van een gemeentelijke grondexploitatie indien de grond in eigendom is van de gemeente, of gedurende de looptijd van het plan wordt verworven, en de raad een grondexploitatie heeft vastgesteld. De boekwaarde wordt op de balans verantwoord in de categorie 'In exploitatie genomen (bouw)gronden'.

De prognoses van de grondverkoop van de lopende grondexploitaties zijn gebaseerd op de meest recente actualisatie. Op basis van deze actualisatie is het geprognosticeerd resultaat van de gemeentelijke grondexploitaties € 6.388.000 positief. Van dit begrote resultaat op eindwaarde is reeds € 1.922.000 aan winst genomen in het kader van de jaarrekening. Dat betekent dat er nog € 5.277.000 aan winst genomen moet worden in de periode 2023 tot en met 2029.

	Exploitatieresultaat (prognose)		
Naam	Boekwaarde per 31-12-2022	Verwachte eindwaarde op basis van de begroting 2023 (inclusief tussentijds genomen winsten)	
Budel Noord	-765.652	-811.000	Nadeel
Airpark Brabant, fase II/IIb	5.323.321	4.134.000	Voordeel
Neerlanden	-456.437	2.977.000	Voordeel
Baronie van Cranendonck	-3.793.030	88.000	Voordeel
Rubenslaan 1	-69.891	0	Voordeel
	238.311	6.388.000	Voordeel

Budel Noord

In het plan Budel worden momenteel de laatste werkzaamheden verricht rondom het woonrijpmaken. De grondexploitatie voor dit plan zal naar verwachting in 2024 kunnen worden afgesloten.

Airpark Brabant

Voor deze grondexploitatie zijn alle gronden voor fase II verkocht of onder optie. Vanwege de aanhoudende vraag naar bedrijventerreinen is een aanvang gemaakt met de planstudie en voorbereiding voor de realisatie van fase IIb en is inmiddels de herziene grondexploitatiebegroting van Airpark Brabant fase II/IIb vastgesteld. Inmiddels heeft ook de provincie groen licht gegeven voor de ontwikkeling van deze volgende fase. Momenteel vinden de gesprekken plaats inzake de grondaankopen om de realisatie van de laatste fase mogelijk te maken.

Neerlanden

Voor het project Neerlanden is het bestemmingsplan in 2020 vastgesteld. Tegen het bestemmingsplan was beroep ingesteld. Door de Raad van State is inmiddels een uitspraak gedaan waarbij het beroep ongegrond is verklaard waarna het bestemmingsplan onherroepelijk is geworden. Inmiddels is de omgevingsvergunning voor de eerste fase afgegeven en is gestart met de werkzaamheden voor het bouw- en woonrijpmaken. Begin 2024 zal gestart worden met de bouw van de woningen.

Baronie van Cranendonck

Deze grondexploitatiebegroting is in januari 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierdoor is dit project vanaf 2020 een grondexploitatie. Tot 31 december 2019 is er voor dit project een verlies genomen van € 871.375. Dit verlies is direct genomen ten laste van de algemene reserve en maakt geen onderdeel uit van de boekwaarde van het project. De boekwaarde per 31-12-2022 voor Baronie van Cranendonck bedraagt € 3.793.030. Het idee was dat De boekwaarde plus de toekomstig te maken kosten worden terugverdiend door nog te realiseren opbrengsten. Als we de grondexploitatie doorrekenen zien we aan het einde van de looptijd een positief resultaat van € 88.000. Als we op dit positieve resultaat de reeds genomen verliezen uit het verleden ter grootte van € 871.375 in mindering brengen blijft er een negatief resultaat over van € 783.375.

Voor het plan Baronie vinden er momenteel verschillende gesprekken plaats met ondernemers die belangstelling hebben om zich te vestigen op de Baronie passend binnen de doelstellingen van het gebied. Op basis hiervan zal voor het proces van de jaarrekening de grondexploitatie aan zowel de opbrengsten kant als de kostenkant herijkt worden.

Financiële positie

De financiële positie bestaat uit de boekwaarde van de gemeentelijke grondexploitaties en de reserves en risico's die samenhangen met de exploitatie van (bouw)grond. Bij de bepaling van de financiële positie kijken we achtereenvolgens naar de reserve ruimtelijke kwaliteit, de voorziening nadelige grondexploitaties, de reserve grondexploitatie en het weerstandsvermogen.

Reserve Ruimtelijke Kwaliteit

De gemeenteraad heeft in december 2018 de Nota Fonds Bovenwijkse Voorzieningen ingetrokken en de nota fonds ruimtelijke kwaliteit vastgesteld. De reserve bovenwijkse voorziening was bedoeld voor de financiering van infrastructurele voorzieningen die niet gekoppeld konden worden aan een specifieke grondexploitatie. De gemeente heeft naast deze infrastructurele projecten met een bovenwijks karakter nog veel wensen en ambities vanuit het ruimtelijke beleid, zoals o.a. vastgelegd in de Structuurvisie 2024 waarvoor geen dekking aanwezig is. Om hiervoor een bijdrage te kunnen vragen aan derden is een fonds met bredere investeringsmogelijkheden nodig dan het Fonds Bovenwijkse voorzieningen. Dit is de aanleiding geweest om het Fonds Bovenwijkse voorzieningen om te vormen naar de reserve Fonds Ruimtelijke Kwaliteit. De voeding vindt plaats vanuit particuliere plannen waar een bijdrage wordt gevraagd voor deze reserve en door een bijdrage vanuit de gemeentelijke grondexploitaties op basis van een bijdrage per m2 verkochte grond. De mutatie van deze reserve is weergegeven in onderstaande tabel.

Verloop reserve Fonds Ruimtelijke kwaliteit		
Stand per 31-12-2022		3.328.231
Verwachte stortingen vanuit gemeentelijke grondexploitaties	0	
Verwachte stortingen vanuit anterieure overeenkomsten	150.000	
Minus: verwachte Bestedingen vanuit de reserve	150.000	
<i>Totaal mutaties 2023</i>		<i>0</i>
Verwachte stand per 31-12-2023		3.328.231

Voorziening Nadelige grondexploitaties

Volgens de richtlijnen van de BBV moet een voorziening getroffen worden voor gemeentelijke grondexploitaties die een tekort laten zien op basis van een begroting op einde looptijd. Op basis van de jaarlijkse actualisatie van de gemeentelijke grondexploitatie wordt de hoogte van de voorziening herijkt. De voorziening wordt in mindering gebracht op de balanspost 'Onderhanden werk inzake grondexploitaties'.

Bijstellingen van de hoogte van de voorziening geschiedt middels verrekening met de reserve grondexploitatie.

Specificatie voorziening Nadelige grondexploitaties		
Stand per 1-1-2023		795.330
Benodigd per 31-12-2023 (prognose)		
Budel-Noord	795.330	
Bijstorting t.l.v. reserve grondexploitaties		0
Stand 31-12-2023 (prognose)		795.330

Risico's grondexploitaties

Aan het exploiteren van (bouw)grond zijn risico's verbonden. Zeker gelet op de lange looptijden, de relatief hoge voorinvesteringen en omvangrijke geprognosticeerde verkoopopbrengsten bij gemeentelijke grondexploitaties, moet rekening gehouden worden met een reëel risico.

Voor de kwantificering van de risico's wordt onderscheid gemaakt in algemene (exploitatie)risico's en project specifieke risico's. Voor het complex Baronie is de risico inschatting, uitgaande van een 'slecht weer scenario' (dit wil zeggen een verslechtering van het geprognosticeerd resultaat of het niet (geheel) kunnen verhalen van de door de gemeente Cranendonck gemaakte kosten), berekend op een bedrag van €214.000. Voor Budel Noord hoeven we geen risicoreserve op te nemen omdat nagenoeg alle werkzaamheden zijn afgerond. Voor de locatie Rubenslaan 1 hebben we te maken met een bodemverontreiniging en sloop. Voor deze locatie nemen we daarom een bedrag op aan risicoreserve van €50.000. Voor de complexen Neerlanden en Airpark zijn de geprognosticeerde resultaten dusdanig dat risico's opgevangen kunnen worden binnen het resultaat van de grondexploitatie.

In de vermogenspositie is rekening gehouden met een risicobedrag van € 200.000 voor reeds gestarte initiatieven (het niet geheel kunnen verhalen van de door de gemeente gemaakte kosten) en € 150.000 (algemeen voorbereidingsbudget) voor nieuwe initiatieven welke uiteindelijk niet doorgaan; totaal een risicobedrag van € 350.000. Het totale bedrag voor risico's komt daarmee uit op een bedrag van €350.000 plus € 264.000 = € 614.000.

Reserve grondexploitaties

De reserve grondexploitaties is ingesteld om negatieve resultaten van de lopende projecten op te vangen. Jaarlijks wordt op basis van de stand van de noodzakelijke reservepositie bepaald hoe hoog het bedrag is dat overgeheveld kan/moet worden naar/van de gemeentelijke algemene reserve.

Het uitgangspunt voor het bepalen van de minimumhoogte van de reserve grondexploitaties is dat er voldoende financiële buffer aanwezig moet blijven voor een verantwoorde continuering van de bedrijfsvoering. De minimumhoogte wordt berekend door 1,5 keer de hoogte van het berekende risicobedrag voor de grondexploitaties te nemen. Het risico bedrag was berekend op €614.000. De minimale hoogte van de reserve grondexploitatie wordt dan 1,5 keer € 614.000 = € 921.000 (afgerond op een geheel duizendgetal). Dit gebaseerd op de hiervoor genoemde risico's.

Overzicht verloop reserve Grondexploitaties		
Stand per 01-01-2023		524.000
Bij: Op basis van het verwachte resultaat 2023		
Bijstorting voorziening nadelige grondexploitaties	0	
Verwachte tussentijdse winstneming	361.000	
Afsluiten gemeentelijke grondexploitaties	0	
Storting ten laste van algemene reserve; jaarrekening 2022	375.000	
Af: Correctie boekwaarde particuliere plannen	p.m.	
Nota grondbeleid	30.000	
Mutaties 2023		706.000
Saldo		1.230.000
Het verwachte begrote bedrag aan afoming buffer ten gunste van de algemene reserve (bij de jaarrekening 2023 zal de daadwerkelijke hoogte van de afoming worden berekend)		309.000
Stand 31-12-2023 (prognose)		921.000

De omvang van de reserve per 31-12-2023 is (inclusief de verwachte tussentijdse winstneming) ruim voldoende volgens de berekening van de buffer om de bestaande risico's af te dekken. De verwachting is dat we bij de jaarrekening 2023 een bedrag van € 309.000 kunnen afomen ten gunste van de algemene reserve.

Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen bestaat uit "de relatie tussen de weerstandcapaciteit, zijnde de mogelijkheid waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen of onvoldoende voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie". Of anders gezegd de mate waarin middelen vrijgemaakt kunnen worden om naast het afdekken van tekorten ook substantiële tegenvallers en risico's op te vangen (zonder aanpassing van beleid).

Voor het bepalen van het weerstandvermogen zijn drie zaken van belang:

1. De uiteindelijke resultaten van de grondexploitaties en particuliere plannen;
2. De risico's van/rondom grondexploitaties;
3. De stand en ontwikkeling van de reserve grondexploitatie.

Specificatie weerstandsvermogen		
Reserve grondexploitatie per 31-12-2023(prognose)		921.000
Bij:	Verwacht resultaat grondexploitatie (winst einde looptijd minus reeds tussentijds genomen winst)	
	- Gemeentelijke grondexploitatie	5.277.000
<i>Subtotaal</i>		5.277.000
Af:	Risico's dekking en verlies	-614.000
	Risico minder winst	-344.000
<i>Subtotaal</i>		-958.000
Totaal weerstandsvermogen per 31-12-2023		5.240.000

Er kan worden geconcludeerd dat de huidige reserve grondexploitatie en de geprognosticeerde positieve resultaten van de grondexploitatie ruimschoots de risico's afdekken.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Een groot vermogen is geïnvesteerd in de kapitaalgoederen in onze gemeente. De kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het zo optimaal mogelijk functioneren van onze gemeente, onder meer op het gebied van de leefbaarheid, veiligheid, verkeer en vervoer en recreatie. Onderhoud en beheer is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. Met het beheer en onderhoud van onze wegen, de openbare verlichting, het water, het openbaar groen en onze gemeentelijke gebouwen is een grote inzet van onze middelen (personeel en financiën) gemoeid. Deze paragraaf geeft via een dwarsdoorsnede van de begroting, inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten daarvan.

Algemeen kaderstellend is:

Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025 vastgesteld in september 2020. Hierin is afgesproken dat het garantieniveau van de kapitaalgoederen niveau B is. Hierbij wordt gestreefd naar het onderhoudsniveau B-plus voor de belangrijkere openbare ruimte en infrastructuur. Twee keer per jaar wordt het niveau gemonitord.

Opstellen BOR 2026-2030

Om het beheer van de openbare ruimte te continueren is het gewenst tijdig te starten met het opstellen van de nieuwe notitie BOR 2026-2030. Planning is om de nieuwe notitie voor het beheer van de openbare ruimte in 2025 door de raad te laten vaststellen. Bij de integrale notitie voor het Beheer van de Openbare Ruimte worden de volgende vakdisciplines meegenomen:

- Wegen -- > Integrale afstemming groot onderhoud en vervangingen
- Openbaar Groen -- > Vergroening openbare ruimte / beperken hittestress
- Openbare Verlichting -- > Energiebesparing
- Verkeersvoorzieningen -- > Afstemming en sturing verkeer
- Straatmeubilair -- > Afstemming onderhoud en vervangingen
- Rioleringen -- > Integrale afstemming groot onderhoud, afkoppelen, infiltreren en opvangen regenwater
- Afval/reiniging -- > Afstemming inzameling afval en schoonhouden openbare ruimte
- Energietransitie -- > Afstemmen plannen voor besparen energie

In 2024 starten we met de verkennende onderzoeken en inventarisaties voor het opstellen van de notitie BOR 2026-2030.

Hierin volgen we twee stappen:

1. In samenspraak met de raad worden de kaders en ambities vastgelegd
2. Op basis van gestelde kaders en ambities wordt het uitvoeringsdocument gemaakt.

De benodigde kosten hiervoor worden geraamd op € 30.000,-. Waarvan € 10.000,- voor 2024 en € 20.000,- voor 2025 wordt opgenomen in de begroting.

Openbaar groen

Met de aanleg, het beheer en onderhoud van het gemeentelijke groen versterken we het groene en rustieke karakter van Cranendonck. Groen speelt een belangrijke rol in het behouden van en versterken van de eigen uitstraling van elke kern. Daarnaast draagt een robuuste groenstructuur bij aan het behalen van onze duurzaamheids- en klimaatdoelstellingen, onder meer door het verminderen van hittestress en het bufferen van regenwater. Zo kunnen wij Cranendonck ook in de toekomst leefbaar houden voor alle inwoners. Product Openbaar groen maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed “groen” is het volgende kaderstellend:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025
- Wet Natuurbescherming
- Zorgplicht bomen (VTA-controle en beheer)
- Bomenbeleid Cranendonck, december 2015
- Groenontwikkelplannen, december 2015

Kosten onderhoud 2024

Ieder jaar wordt een werkplan groen opgesteld. Aangezien groen een levend kapitaalgoed is, kunnen we geen meerjarenplanning hiervoor maken. De gemeentelijke bomen worden in een vaste cyclus van vier jaar gesnoeid.

Onderhoudsachterstanden

De huidige onderhoudsbudgetten zijn afgestemd op het behalen van het kwaliteitsniveau C in de openbare ruimte. We trachten hiervoor niveau B te realiseren. Momenteel behalen wij niveau B.

De kwaliteit van ons bomenbestand is achterstallig omdat hieraan al jaren geen regulier periodiek onderhoud heeft plaatsgevonden. In 2022/2023 zijn alle achterstanden in en rondom Maarheeze weggewerkt. De planning is dat we in 2025/2026 alle snoeiachterstanden hebben weggewerkt.

Ontwikkelingen

Het bomenplan van de gemeente Cranendonck loopt af in 2024. Eind 2023 wordt een nieuw groenbeleid vastgesteld, waarin we omschrijven hoe we vanaf 2024 met ons Cranendonckse groen om willen gaan.

Wegen

De “Wegen” zijn een onderdeel van het programma 1: Wonen + Leven. De gemeente heeft een uitgebreid wegennet met een groot areaal aan verhardingen, wegmarkeringen, bermen, onverharde en halfverharde wegen. Voor het in stand houden en verbeteren van het wegennet is het noodzakelijk tijdig en continue onderhoud te verrichten. Met het uitvoeren van voldoende en effectief onderhoud wordt tegemoetgekomen aan het verlengen van de levensduur van de verhardingen en het verbeteren van de verkeersveiligheid. Tevens wordt met de ontwikkeling en afstemming met integrale projecten een beter woon- en leefklimaat gecreëerd. Aanleg en onderhouden van civieltechnische kunstwerken, verharde en onverharde wegen, recreatieve fietspaden, dorpskernen en rustlocaties dragen bij aan het stimuleren van bedrijfsontwikkelingen, recreatie en toerisme.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen “wegen” is het volgende kaderstellend:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025, vastgesteld door de Raad in 2020 Hierin staat het gewenste kwaliteitsniveau beschreven.
- Beheerplan wegen 2021-2025, vastgesteld door het college december 2020.
- Wet- en regelgeving zoals:
 - De Wegenwet en Wegenverkeerswet
 - Risico- en schuldaansprakelijkheid
 - Wet milieubeheer, Besluit bodemkwaliteit en Geluid
 - Duurzaamheid
 - Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP) 2017 – 2025, vastgesteld in april 2017.
- De kwaliteit van de wegen is mede vormgegeven op basis van de CROW (Centrum voor Regelgeving in de Grond-, Wegen- en Waterbouw) richtlijnen.

Kosten onderhoud in 2024

Het “Beheerplan wegen 2021- 2025” gemeente Cranendonck vormt de basis voor het bepalen van de benodigde onderhoudsmiddelen voor het dagelijks onderhoud (DO) en het reguliere grotere onderhoud (GO). De actuele technische kwaliteit van de wegen kan continue veranderen door het versneld verouderen van de verhardingen door winterse invloeden, zware transporten etc. Dit is een continu doorlopend proces welke wordt gemonitord en waar nodig bijgesteld. Ieder jaar worden op basis van de laatste wegininspecties en schouwgegevens de definitieve onderhoudsmaatregelen bepaald. Voor het bepalen van de kwaliteit van de wegen is het garantieniveau C leidend. Bij de hoofdwegen en centra wordt gestreefd naar het onderhoudsniveau C-plus. De onderhoudsprojecten worden integraal afgestemd met verkeersmaatregelen, reconstructies en rioleringsprojecten.

Naast het dagelijks en groot onderhoud worden op basis van aanvullende verhardingsonderzoeken en adviseringen de jaarlijkse vervangingsinvesteringen bepaald.

In de periode 2024 tot en met 2026 zijn voor de vervangingsprojecten enkele woonstraten in de kern van Budel gepland.

Deze woonstraten worden gelijktijdig met het Centrumplan Budel integraal met de herinrichting meegenomen. Voor beheer onderhoud wegen zijn de volgende wegen ingepland:

- Treurenburgstraat, Rozenstraat, Dahliastreet, Anjerstraat en Leliestraat
- Dr. Anton Mathijssenstraat, gedeelte tussen Willem II straat en Wolfswinkel
- Burg. van Velthovenstraat
- Jan van Schoonvorststraat, gedeelte tussen Deken van Baarsstraat en Burg. Remmenstraat
- Burg. Remmenstraat

De geraamde kosten voor de uitvoering van de diverse woonstraten zijn integraal meegenomen in het project Centrumplan van Budel.

Onderhoud wegen

Het onderhoud aan de wegen kan onderverdeeld worden in:

- Het beheren en verzorgen van het dagelijks en groot onderhoud van het gemeentelijk wegennet en recreatieve fietspaden.
- Het afhandelen van meldingen en calamiteiten.
- Onderhouden en beheren wegmarkeringen en straatmeubilair.
- Het uitvoeren van onderhoud aan de half- en onverharde wegen en paden.
- Beheer en onderhoud van de bermen.
- Onderhoud van de civieltechnische kunstwerken.
- Uitvoering van rehabilitaties (vervangingen).

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden. In de meerjarenplanning stemmen we het onderhoud integraal af op de geplande reconstructies, verkeersmaatregelen, rioleringsprojecten en werkzaamheden nutsbedrijven. Bij deze wegen en pleinen worden de gewenste kwaliteitsambities voor het beheer en onderhoud tijdelijk lager aangehouden. Voor de verkeersveiligheid schouwen we periodiek en wordt benodigd klein onderhoud en serviceonderhoud verricht.

Openbare verlichting (elektrische installaties)

Openbare verlichting verbetert de leefbaarheid, de sociale- en verkeersveiligheid. Een belangrijk aandachtspunt is ook duurzaamheid en energiebesparing. Het product Openbare Verlichting maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'elektrische installaties' is het volgende kaderstellend:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025, vastgesteld door de Raad in 2020. Hierin staat het gewenste kwaliteitsniveau beschreven.
- Richtlijn NPR 13201 (Nederlandse Praktijk Richtlijn voor de kwaliteitscriteria van openbare verlichting).
- Nieuwe ontwikkelingen in de woonkernen.
- Nationaal energie-/klimaatakkoord.

Kosten onderhoud 2024

Binnen de vastgestelde beheerkaders onderhouden wij de openbare verlichting. In reactie op eigen waarneming of meldingen van anderen repareren we defecten op adequate wijze. De huidige onderhoudsbudgetten zijn toereikend voor dagelijks onderhoud.

Verduurzaming (verLEDding) van de openbare verlichting

Om tot de 50% energiebesparing (2013-2030) van het energieakkoord te komen is in 2023 gestart met de "verLEDding" van de openbare verlichting. Ongeveer 65% van de openbare verlichting bestaat vanaf dan uit duurzame LED-verlichting. De vervangingsinvesteringen voor de overige openbare verlichting wordt in het nieuwe investeringsprogramma "Beheer Openbare Ruimte" (2026 en verder) opgenomen.

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Speelvoorzieningen

Spelen is voor kinderen van groot belang voor hun lichamelijke en geestelijke ontwikkeling. Daarnaast nodigt een veilige openbare speelruimte uit tot actief bewegen. Product Speelvoorzieningen maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'speelvoorzieningen' is het volgende kaderstellend:

- Veiligheid van de speeltoestellen wordt getoetst aan de hand van wettelijke richtlijnen.

Kosten onderhoud 2024

De jaarlijkse inspecties en de daaruit voortvloeiende onderhoudswerkzaamheden kunnen binnen het onderhoudsbudget worden betaald. Volgens de vastgestelde besluitvorming is er geen ruimte voor vervangingsinvesteringen op krimplocaties.

Onderhoudsachterstanden:

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Uitvoering projecten ter verbetering van kapitaalgoederen:

Conform eerder genomen besluiten bouwen we de locaties met speeltoestellen af van 58 naar 16 locaties. De natuurlijke levensduur van de toestellen is leidend voor de afbouw. Wanneer alle speeltoestellen zijn verwijderd aan de hand van de natuurlijke levensduur, blijven de locaties wel bestaan als speelveld of groenstrook.

Ontwikkelingen:

Steeds vaker komen er verzoeken of vragen van inwoners met betrekking tot speelplekken: een crossbaan, een calisthenicspark of het verzoek om een speelplaats te verplaatsen van locatie. We juichen ideeën en verzoeken van inwoners toe, en dagen ze uit om met de buurt in gesprek te gaan over hun ideeën om het draagvlak te vergroten. Hierdoor neemt het aantal klassieke speelplekken (schommel, glijbaan, wip-kip) af en ontstaan meer natuurlijke en groene speelplekken waar kinderen én volwassenen kunnen klimmen, klauteren en kunnen recreëren. Doordat het initiatief van inwoners komt, is de kans groter dat de nieuwe vormen van deze speelplekken intensiever gebruikt worden. Als gemeente stimuleren we, denken we proactief mee en wordt gekeken naar de (on)mogelijkheden.

Riolering & water

Alle inwoners en bedrijven in de gemeente Cranendonck hebben baat bij een goed en functioneel rioolstelsel uit oogpunt van volksgezondheid, voorkomen van wateroverlast en milieubescherming. Daarnaast draagt doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater bij tot een aangenaam woonklimaat met een groen karakter. “Riolering & Water” maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen ‘riolering & water’ is het volgende kaderstellend:

- De Wet milieubeheer (afvalwaterzorgplicht)
- Waterwet (hemelwater- en grondwaterzorgplicht)
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2021 – 2025 (vastgesteld oktober 2020): dit is een wettelijke verplichting die is vastgelegd in de wet milieubeheer artikel 4.22. Het huidige vGRP is vertaald in de begroting 2024.

Kosten onderhoud in 2024

In het vGRP is weergegeven hoe de gemeente haar zorgplichten de komende planperiode vorm zal geven. De kosten die hiermee gepaard gaan zijn ook in het plan verwerkt. In het vastgestelde vGRP 2021-2025 zijn de lasten en inkomsten voor het product riolering onderbouwd voor de periode 2021-2025.

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Uitvoering projecten ter verbetering van kapitaalgoederen

Conform het vGRP 2021-2025 voeren we vervangings- en verbeteringsinvesteringen uit. Binnen de financiële kaders van het vGRP 2021-2025 vinden jaarlijks verschuivingen plaats. Voor 2024 zijn de investeringen geraamd op € 1.767.250.

De volgende projecten zijn voorzien:

Project	Geraamd bedrag
Vervangingsinvesteringen drukriolering en gemalen	€ 57.250
Boudriepark fase 2	€ 400.000
Bijdrage centrumplan (kleine straten)	€ 335.000
Rioolvervanging en afkoppelen Brunellastraat en omgeving	€ 650.000
Overige bijdrage (afkoppelen en vergroening)	€ 325.000
Totaal	€ 1.767.250

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente verzorgt het beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. De gemeentelijke gebouwen zijn onderdeel van programma 1: Wonen + Leven en programma 2: Economie + Ondernemen.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'gebouwen' is het volgende kaderstellend:

- Nota gemeentelijke gebouwen, vastgesteld september 2016.
- Gebouwen dienen te voldoen aan de wettelijke eisen.
- De Raad heeft op 29 september 2020 het MJOP 2020 –2034 vastgesteld. Daarmee is het MJOP mede kaderstellend.

Kosten onderhoud 2024

De middelen voor dagelijks onderhoud worden uit de exploitatie bekostigd. Klachtonderhoud en dagelijks onderhoud is niet actueel begroot. Starten daarmee in 2024. De middelen voor meer jaren onderhoud (MJOP) worden uit de voorziening onderhoud gebouwen onttrokken. In het Meerjarig Onderhoudsplan 2020-2034 is de Meerjarenplanning van de voorziening onderhoud gebouwen bijgesteld. De extra lasten die voortvloeien uit het MJOP 2020-2034 zijn opgenomen in deze begroting.

Ontwikkelingen

In 2020 heeft de Raad de meerjarenonderhoudsplanung 2020-2034 gemeentelijke gebouwen vastgesteld. Met deze meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) is inzichtelijk gemaakt wat de kosten zijn die (theoretisch) de komende jaren op ons afkomen. Het MJOP was stap één als onderdeel van het totaalplaatje. Het vervolg is een DMOP: een duurzaamheidsmeerjarenonderhoudsplanung. Het DMOP

gaat in op het onderhoud dat nodig is om te voldoen aan de duurzaamheidseisen die gesteld worden vanuit het Rijk. De energiescans bieden een eerste basis voor de later op te stellen verplichte routekaart verduurzaming gemeentelijke gebouwen. Na deze fase is er per gebouw een goed beeld om in de toekomst strategische keuzes te kunnen maken. Eind november 2022 heeft de gemeenteraad het DMOP vastgesteld.

Na het DMOP volgen de investeringsplannen (MJIP). De MJIPs geven aan welke investeringen nodig zijn bij vervanging en/of renovatie. Hierbij gaat het dus om aanvullende kosten ten opzichte van het MJOP waarin alleen het groot onderhoud is opgenomen. Het MJIP maakt het mogelijk voor de langere termijn keuzes te maken in vastgoed. Doordat inzichtelijk is welke investeringen wanneer nodig zijn kan een goede afweging gemaakt worden of deze investering nog wenselijk is of gekozen wordt voor andere oplossingen. Voor een Meerjaren Investeringsplan (MJIP) wordt een totaalbudget van € 80.000 aangevraagd om dit op te laten stellen. Dit project zal in 2024 plaatsvinden. De dekking vindt plaats uit reserve verduurzaming gemeentelijke gebouwen.

Gemeentelijke sportaccommodaties

De sportaccommodaties maken deel uit van programma 3: Toerisme + Recreatie. De gemeente wil een gevarieerd aanbod aan sportactiviteiten ondersteunen. Hierbij werd de verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud van de accommodaties zoveel mogelijk bij de gebruikers (lees: verenigingen) neergelegd.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'sportaccommodaties' is het volgende kaderstellend:

- Actualisering MJOP/MJIP).
- Actualisering van de onderhoudscontracten inclusief onderhoudsbijdrage.
- Nulmeting sportvelden inclusief onderhoudsadvies.
- Groot onderhoud sportvelden en lichtmasten worden terug opgenomen in het gemeentelijke onderhoud.

We gaan afspraken tussen gemeente en verenigingen met betrekking tot onderhoud en beheer evalueren, o.a. aan de hand van beide nul- metingen. Daarbij willen we dat de rollen en taken duidelijk op papier komen te staan en aansturen op nieuwe onderhoudscontracten waarbij verenigingen kunnen kiezen uit drie onderhoudsvormen en een daarbij passende onderhoudsbijdrage. Tevens zal het groot onderhoud van de velden inclusief het onderhoud van de lichtmasten terug gaan naar de Gemeente om hiermee gezonde en duurzame sportaccommodaties te kunnen garanderen. De verenigingen hebben te kampen met een vrijwilligersterugloop. De zelfredzaamheid voor verenigingen wordt gewaarborgd doordat verenigingen kunnen kiezen uit drie onderhoudscontracten en een hierbij passende onderhoudsbijdrage.

Kosten onderhoud 2024

De onderhoudskosten zijn verwerkt in het meerjarig onderhoudsplan van de gemeentelijke gebouwen. Het dagelijks en groot onderhoud van de bouwhallen is via de huur-, gebruiksovereenkomst belegd bij de verenigingen.

Resultaatafspraken

De sportaccommodaties voldoen aan de veiligheidsnormen. Hierop wordt jaarlijks gecontroleerd.

Resultaatafspraken voor de LTA

Opstellen MJOP-sportparken

Onderhoud & vervanging Tractie

Tractie (rollend materieel gemeentewerf) is een onderdeel van de gemeentelijke kapitaalgoederen. De tractie wordt gebruikt voor de producten openbare groen, sport, riool, openbare gebouwen, evenementen enzovoort.

Het wagenpark is inmiddels aan zijn technische levensduur waardoor we over gaan tot vervanging hiervan. Dit zal gebeuren in de komende jaren 2024-2025-2026-2027. Hierbij worden voor de aanschaf de volgende kaders meegenomen:

- Tractiemiddelen dienen betrouwbaar in de bedrijfsvoering en veilig te zijn.
- Tractiemiddelen dient te voldoen aan de wettelijke eisen.
- Tractiemiddelen zijn elektrisch, mits dit past in het gebruik (technisch) ervan.

De totale kosten voor de vervanging van de tractiemiddelen (alle jaren) is € 911.930,-.

Kosten onderhoud 2024

We vragen 18.000,- voor extra onderhoud van tractie. Dit omdat we aanbestedingen moeten doorlopen en daadwerkelijke leveringen van de tractiemiddelen hoogst waarschijnlijk vanaf 2025 plaats zullen vinden.

Ontwikkelingen

Vanaf 2024 en verder dient het wagenpark in stappen vervangen te worden, de voertuigen hebben hun technische levensduur bereikt. Omdat het gaat om 10 voertuigen is het voorstel dit getrapt te doen in 3 opvolgende jaren (2024, 2025, 2026). Hierbij is de insteek om zoveel als mogelijk, vanuit duurzaamheid, het wagenpark elektrisch uit te voeren. Dit is mits dat er elektrische voertuigen beschikbaar zijn voor het type werk wat gedaan dient te worden.

In 2027 zullen nog de graaflaadcombinatie (JCB) en wat kleinere zaken worden vervangen om zo goed te kunnen blijven functioneren.

Paragraaf Subsidies

De gemeente levert een financiële bijdrage aan diverse instellingen en verenigingen in de vorm van subsidies. De subsidies zijn verwerkt in de programma's van de programmabegroting 2024. In totaal gaat het om een bedrag van circa € 3,9 miljoen. In 2024 wordt naast de basisvoorzieningen onderzoek gedaan naar de inrichting van publieke voorzieningen wat invloed kan hebben op de subsidieaanvragen. In deze paragraaf subsidies is het totaalbeeld van de subsidies opgenomen.

Soorten subsidies

Subsidie is 'de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen en diensten' (artikel 4:21 van de Awb).

De Awb eist dat gemeenten de grondslag voor het verstrekken van subsidie vastleggen in een algemeen verbindend voorschrift (= subsidieverordening), dat door de raad is vastgesteld. Hierop zijn vier uitzonderingen mogelijk:

1. Subsidies die worden verleend in afwachting van de totstandkoming van een wettelijk voorschrift. Het wettelijk voorschrift moet dan binnen een jaar tot stand zijn gekomen;
2. Subsidieregelingen die door de Europese Unie zijn vastgesteld;
3. Indien de begroting de subsidieontvanger specifiek vermeldt en het bedrag aangeeft waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld (subsidieverstreking op basis van een begrotingspost);
4. Eenmalige subsidies, mits deze voor ten hoogste vier jaren wordt verstrekt.

Bij bovenstaande uitzonderingen blijft gelden dat de procedure voor subsidieverstreking moet voldoen aan de bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht. Ook is het uitgangspunt dat de subsidie moet worden verstrekt voor een doel dat bijdraagt aan de realisatie van gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Er zijn diverse soorten subsidies, elk met eigen kaders en richtlijnen:

1. Stimuleringsubsidies: een eenmalige subsidie voor een activiteit/activiteiten met een eenmalig of experimenteel karakter; of een eenmalige subsidie voor activiteiten waarvan het college heeft aangegeven dat ze die wil stimuleren.
2. Budgetsubsidies: een subsidie voor activiteiten die bij voortdurend dan wel periodiek (één jaar of langer) plaatsvinden en die op grondslag van meetbare activiteiten wordt verleend aan (professionele) organisaties, waarbij een uitvoeringsovereenkomst met de organisatie kan worden gesloten.
3. Accommodatiesubsidie: een subsidie die bijdraagt aan de kosten van een accommodatie.
4. Activiteitsubsidie: een subsidie voor activiteiten die bijdragen aan gemeentelijke beleidsdoelen en bij voortdurend dan wel periodiek (één jaar of langer) plaatsvinden waarmee de gemeente aangeeft het aanbod van bepaalde activiteiten door een organisatie van belang te vinden.
5. Basissubsidies: optelsom van activiteiten- en accommodatiesubsidie.

Beleid

Het beleid met betrekking tot subsidies is vastgelegd in het subsidiebeleid, de subsidieverordening van de gemeente Cranendonck en bijbehorende nadere subsidieregels 2018. In 2021 is de Algemene subsidieverordening Cranendonck 2021 vastgesteld. In deze (nieuwe) subsidieverordening zijn onder andere begripsbepalingen geactualiseerd en is de datum van indienen van de vaststelling en de aanvraag aangepast. Op basis van het koersdocument en in overleg met verenigingen worden de nadere subsidieregels geactualiseerd en vastgesteld. De nadere regels zijn een bevoegdheid van het college.

Het subsidiebeleid geeft weer welke uitgangspunten de gemeente hanteert bij de toepassing van het instrument subsidie. Deze uitgangspunten vormen het kader voor de uitwerking van de subsidieverordening en de subsidieregels.

In de subsidieverordening staat de procedure van aanvraag, verlening, verantwoording en vaststelling van subsidies inclusief hieraan gekoppelde voorwaarden. Ook zijn er de administratieve verplichtingen (termijnen, te overleggen bewijsstukken, etc.) in opgenomen. Basis voor de verordening zijn de bepalingen zoals opgenomen in de Algemene wet bestuursrecht.

In de nadere regels, aangepast in 2018, wordt aangegeven hoe de hoogte van de subsidie wordt berekend en aan welke eisen en verplichtingen een aanvrager moet voldoen.

De gemeente streeft voor de diverse beleidsterreinen specifieke doelstellingen na. Subsidie wordt ingezet als middel om bepaalde maatschappelijke doelstellingen te behalen, bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen te stimuleren.

De doelstellingen zijn uitgewerkt en vastgelegd in diverse beleidsplannen. Daarnaast wordt aangesloten op de strategische visie. De volgende algemene doelstellingen kunnen worden genoemd:

Wonen en leven

De gemeente biedt de mogelijkheid om burgers in elke kern samen te laten komen. Hierdoor versterken we de sociale cohesie. Onze burgers wonen in een omgeving waarbij ze tevreden zijn over het beheer van de openbare ruimte.

Kunst en cultuur

De gemeente biedt haar inwoners de mogelijkheid kennis te maken met en deel te nemen aan (lokale) kunst- en culturele activiteiten. Onderdeel hiervan is het behoud van de eigen identiteit van Cranendonck.

Sport

De gemeente biedt haar inwoners, met speciale aandacht voor jeugd en mensen met een beperking, de mogelijkheid kennis te maken met en deel te nemen aan een gevarieerd aanbod aan sport- en beweegactiviteiten.

Zorg

De gemeente stimuleert dat inwoners, van jong tot oud, zich kunnen ontplooien en verantwoordelijkheid nemen. Inwoners doen mee in de samenleving.

Subsidieplafond

De gemeente Cranendonck werkt met een subsidieplafond. Dit subsidiebudget is het bedrag dat gedurende een subsidiejaar ten hoogste beschikbaar is voor verstrekking van basis- en stimuleringsubsidies. Het subsidiebudget kent een plafond dat voor 2024 wordt vastgesteld op € 569.463, dit is het plafond van 2023 verhoogd met een index van 3,9%. Door de gemeenteraad is besloten om het subsidieplafond jaarlijks met € 5.000 te verhogen voor subsidiering van legeskosten. Daarmee is jaarlijks maximaal € 20.000 binnen het totale subsidiebudget beschikbaar voor stimuleringsubsidies. Bij een subsidieplafond worden subsidies verstrekt zolang er middelen beschikbaar zijn. Als het budget op is, wordt een subsidieverzoek in principe afgewezen. Voor de manier waarop de middelen worden verdeeld, zijn nadere (subsidie)regels vastgesteld.

Vanwege de huidige manier van subsidiëren, op basis van maatschappelijke doelstellingen, ondernemen verenigingen extra activiteiten om aan meer maatschappelijke doelstelling een bijdrage te kunnen leveren en daarmee meer subsidie ontvangen. Hiermee lijkt het subsidiebeleid een gewenst effect te behalen namelijk de bijdrage aan de doelstellingen van gemeentelijk beleid.

Financieel overzicht subsidies

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de subsidiebedragen zoals voorgesteld voor de begroting 2024.

Basissubsidies	Verwachting 2024 (met index van 3,9%)	€ 549.463
Stimuleringsubsidies	Maximaal budget	€ 20.000
	Totaal subsidiebudget	€ 569.463
Budgetsubsidies	Subsidies op basis van overeenkomsten	€ 1.936.323
	Subsidie obv historische grondslag	€ 51.712
Andere regelingen	Bijdragen:	
	• Bibliotheken Budel en Maarheeze	€ 426.250
	• GGD	€ 787.385
	• Gemeenschapshuizen:	
	*de Reinder, Budel-Schoot	€ 32.536
	*de Schakel, Budel-Dorplein	€ 3.187
Totaal subsidies		<u>€ 3.806.856</u>

Budgetsubsidies vallen alleen onder de werking van het subsidiebeleid voor zover het gaat om de toepassing van aanvraag- en afhandeltermijnen. Inhoudelijk wordt per budgetgesubsidieerde instelling de subsidie bepaald. Er zijn geen algemeen geldende criteria voor deze instellingen (bijvoorbeeld voor het berekenen van de subsidie), zodat ook geen sprake is van een algemeen geldend subsidieplafond voor budgetsubsidies.

Te ontvangen subsidies

In de afgelopen jaren is gestart met het structureel actief zoeken naar subsidiemogelijkheden voor gemeentelijke projecten-activiteiten door middel van de inzet van een subsidioloog. Hier worden positieve resultaten mee geboekt, waardoor er meer middelen beschikbaar komen voor bepaalde projecten en ontwikkelingen binnen onze gemeente. Voor 2024 wordt deze werkwijze voortgezet.

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de robuustheid van de gemeentelijke begroting. In deze paragraaf beschrijven wij hoe sterk de gemeente is om onvoorziene, financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid daarvoor veranderd hoeft te worden. Om dit te kunnen beoordelen, moeten we inzicht hebben in de omvang en achtergronden van de aanwezige weerstandscapaciteit en de risico's die voor onze gemeente aanwezig zijn. In de afgelopen jaren hebben we het risicomanagement verder doorontwikkeld en ook in 2024 zetten we hier verdere stappen in.

Met die doorontwikkeling in 2024 streven we een aantal specifieke doelen na:

Het inzicht krijgen in de risico's met financiële gevolgen die de gemeente Cranendonck loopt en dit inzicht actueel houden.

Dit doel is gericht op het in kaart brengen van de risico's van de gemeente, zodat er meer inzicht is in mogelijke gebeurtenissen die negatieve gevolgen voor de gemeente met zich meebrengen.

Het inzicht krijgen in de risico's met niet financiële gevolgen die de gemeente Cranendonck loopt en dit inzicht actueel houden.

Dit gaat over politiek/bestuurlijke, juridisch/wettelijke, technische/ICT, organisatorische, geografisch/ruimtelijke, maatschappelijke, imago- en frauderisico's. Ook gaat het hier om het beheersen van de rechtmatigheidsrisico's in relatie tot de rechtmatigheidsverantwoording door het college vanaf het begrotingsjaar 2023.

Het opzetten van een effectief frauderisico methode

Van een gemeente als lokale overheidsinstantie wordt verwacht dat zij volkomen integer en onkreukbaar is. Dit komt voort uit het feit dat we met belastinggelden werken en vaak een monopolie positie hebben. De controlerend accountants van Nederlandse gemeenten schenken daarom bijzondere aandacht aan risico's van fraude, corruptie en niet-integer gedrag. Die aandacht aan fraude wordt steeds explicieter en is de accountant inmiddels verplicht in zijn controleverklaring rapporteren over frauderisico's en de beheersing ervan.

Het optimaliseren van een dynamisch en integraal risicomanagement

We zien risicomanagement niet meer als een statische en afzonderlijke activiteit, waarbij risico's enkel bij de begroting en bij de jaarstukken in beeld worden gebracht en geëvalueerd. In onze opgavegerichte programma organisatie koppelen wij risicomanagement aan de strategische en operationele doelstellingen.

Het risicobewustzijn van de organisatie en het bestuur stimuleren en vergroten.

Dit doen we door het continu organiseren van aandacht voor risico's en het gesprek voeren over risico's.

De onderbouwing van de berekening van de weerstandscapaciteit.

Deze doelstelling richt zich op de wettelijke verplichting die voortvloeit uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De gemeente moet een inventarisatie van de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit maken en bovendien beleid over weerstandscapaciteit en de risico's te voeren.

De nota Risicomanagement Cranendonck 2024 wordt einde 1e kwartaal 2024 voor besluitvorming voorgelegd.

Actuele ontwikkelingen op het weerstandsvermogen 2024

Mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne werden we geconfronteerd met een hoge inflatie. Dit heeft een impact op de economie die een klein krimp lijkt te vertonen. De krapte op arbeidsmarkt blijft daarentegen waarschijnlijk ook nog in 2024 voelbaar. Beide ontwikkelingen blijven van invloed op de gemeentelijke bedrijfsvoering. Budgetten en kredieten vertonen regelmatig tekorten als gevolg van prijsstijgingen en vacatures blijven moeilijk in te vullen.

Bij de actualisatie van deze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is het daarom zaak een zo goed mogelijke inschatting te maken van de risicogevolgen van algemene en macro-economische ontwikkelingen. Dat benadrukt het belang van een solide financiële positie om onverwachte tegenvallers te kunnen opvangen. Naast het risico als gevolg van economische ontwikkelingen houden we ook steeds meer rekening met de risico's van informatie (on)veiligheid en cyberbedreigingen. De experts zijn het erover eens dat overheidsorganisaties ooit geraakt worden door cybercriminelen. Het is dus niet de vraag of, maar wanneer en in welke mate dat impact heeft. Voor de beheersing van dit risico zijn we gedeeltelijk afhankelijk van de dienstverlening van de GRSA2.

Actuele ontwikkelingen op het weerstandsvermogen 2024

Verschillende soorten risico's

Bij het inventariseren van risico's is het van belang om een onderscheid te maken tussen jaarlijks terugkerende risico's en risico's die specifiek zijn voor een bepaald jaar. Er zijn risico's, zoals onzekerheden ten aanzien van de hoogte van de algemene uitkering, die van invloed zijn op het beleid van de gemeente, die elk jaar voorkomen en daarmee structureel van aard zijn. Dit betekent echter niet dat de kans op het risico en het financieel gevolg bij het voorkomen van het risico elk jaar hetzelfde is. Deze risico's worden elk jaar opnieuw gekwantificeerd.

Daarnaast zijn er risico's die specifiek zijn voor een bepaald jaar, omdat er in dat jaar bijvoorbeeld een project loopt dat risico's met zich meebrengt. Dit soort risico's, zoals vertraging van een project door externe omstandigheden, moet elk jaar opnieuw in beeld worden gebracht. Bepaalde ontwikkelingen, spelen niet elk jaar en zijn daardoor enkel in bepaalde jaren een risico.

Het risicoprofiel verschilt hierdoor van jaar tot jaar. Niet alleen de risico's verschillen qua kans en impact, maar ook de benodigde weerstandscapaciteit verschilt per jaar.

Naast jaarlijkse, structurele risico's en specifieke risico's per jaar zijn er ook nog risico's die niet te kwantificeren zijn. Hierbij gaat het om risico's die niet uit te drukken zijn in financiële middelen, maar waar we wel rekening mee moeten houden. In de nieuwe nota Risicomanagement Cranendonck 2024 geven we ook meer aandacht aan die risico's zonder direct financieel gevolg. Daarbij gaat het om zaken die zicht kunnen voordoen en daarmee het behalen van onze geplande resultaten en doelstelling in de weg zitten. Daarbij gaat het om risico's in de kwaliteit van dienstverlening, juridische procedures, ICT applicaties, HRM processen en dergelijke.

Wat is weerstandscapaciteit?

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, op te vangen. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit

invloed heeft op de uitvoering van taken op het huidige niveau. Structurele weerstandscapaciteit omvat de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's. Hoe groot de totaal minimaal beschikbare weerstandscapaciteit moet zijn, is afhankelijk van de risico's die de gemeente loopt.

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- De algemene reserve voor enerzijds het opvangen van risico's waarvoor geen voorziening is getroffen zonder dat de uitvoering van het reguliere beleid van de gemeente wordt verstoord (= ondergrens) en anderzijds een vrij aanwendbaar deel.
- Vanuit het BBV is de gemeente verplicht om een post 'onvoorziene uitgaven' op te nemen in de begroting. Deze post is bedoeld voor het opvangen van onvoorzienbare, niet uitstelbare en onontkoombare uitgaven.
- De vrij aanwendbare bestemmingsreserves zijn reserves waaraan de gemeente een bepaalde bestemming heeft gegeven. Er is echter voor gekozen om de vrij aanwendbare bestemmingsreserves niet mee te nemen in de beschikbare weerstandscapaciteit. Aanwending van deze reserves kan namelijk negatieve gevolgen hebben voor bestaande voorzieningen.
- Stille reserves bestaan uit het verkoopresultaat (verkoopopbrengst minus lagere boekwaarde) van bijvoorbeeld groenstroken, gronden, gebouwen en aandelen, voor zover de verkoop binnen één jaar te realiseren is, de verkoop niet leidt tot een gat in de begroting en de verkoop de taakuitoefening van de gemeente niet aantast. Omdat deze stille reserves moeilijk te kwantificeren zijn bij het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit is besloten om dit niet mee te nemen.
- De algemene reserve grondexploitatie (ARG) beschouwen we vanaf 2024 niet langer als onderdeel van de algemene weerstandscapaciteit. Deze reserve is weliswaar onderdeel van ons eigen vermogen maar reserveren we nu specifiek voor het opvangen van risico's met betrekking tot de grondexploitatie. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid.

Naast de incidentele weerstandscapaciteit, heeft de gemeente nog de mogelijkheid om de structurele weerstandscapaciteit te verhogen. Er is namelijk een deel onbenutte belastingcapaciteit: bij het heffen van de OZB zitten we op dit moment nog niet aan de maximaal te heffen belasting. Hier zit nog ruimte voor de gemeente, waardoor het deel uit maakt van de beschikbare weerstandscapaciteit. Indien het nodig is, kan de OZB verhoogd worden, zodat risico's opgevangen kunnen worden.

In de onderstaande tabel staat aangegeven op welke manier de beschikbare weerstandscapaciteit is opgebouwd.

Beschikbare weerstandscapaciteit * € 1.000, --	1-1-2024
Algemene Reserve	12.748
Onvoorziene uitgaven	10
Stille Reserves	Pm
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	12.758
Eigenaar woning	1.218
Eigenaar niet-woning	0
Gebruiker niet-woning	0
Totaal structurele weerstandscapaciteit *	1.218
*Globaal op basis van ruimte 202X	
Totaal weerstandsvermogen	13.976

Hoe is bepaald hoeveel weerstandscapaciteit we nodig hebben?

Om te bepalen of het weerstandsvermogen voldoende is, is naast de *beschikbare* weerstandscapaciteit ook inzicht nodig in de *benodigde* weerstandscapaciteit. Om de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen, zijn de risico's die onze gemeente loopt organisatie-breed in kaart gebracht. Bij elk risico dat is genoemd in de inventarisatie, is aangegeven wat het risico inhoudt, wat de gevolgen zijn mocht het risico zich voordoen, welke beheersmaatregelen er eventueel genomen zijn en wat de geschatte maximale financiële gevolgen zijn (de impact). Op basis van deze analyse is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald.

Onze top 11 aan risico's

In de onderstaande tabel presenteren we de top 10 van de risico's. In deze top 10 bevinden zich risico's die enerzijds een reële kans hebben om voor te komen en anderzijds als ze voorkomen, substantiële financiële gevolgen kunnen hebben.

	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans x impact / financiële gevolgen
1	Informatiebeveiliging ontwikkelt langzamer dan de cyberdreigingen	Gevolg is dat we steeds kwetsbaarder worden voor ransomware aanvallen waardoor de dienstverlening stil komt te staan en persoonsgegevens van onze inwoners in handen van derden komen. Herstelkosten zijn dan aanzienlijk.	Investeringen in techniek, bewustwording en structurele rol bezetting: FG, PO en CISO	750.000
2	Oplopende inflatie	Hogere kosten (o.a. door stijgende energieprijzen), en blijvende inflatie	Stelpost loon- en prijscompensatie extra verhogen Verduurzaming gemeentelijke gebouwen versnellen	500.000
3	Stelpost Jeugd 2022 – 2024 Kabinet/Prov.	De stelpost jeugd van 1 mld wordt alsnog niet structureel doorgezet door het demissionaire of /nieuwe kabinet		500.000
4	Renterisico	De rente stijgt en komt en blijft op een hoger niveau dan in de begroting voorzien.	Herzieningen van het investeringsprogramma	500.000
5	Gemeentefonds > 2024	De algemene uitkering wordt aangepast op nieuwe beleidsvoorkeuren van een nieuw kabinet. Reeds in 2023 worden door diverse ministeries bezuinigingen aangekondigd		500.000

	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans x impact / financiële gevolgen
6	De begroting van de GR-en w.o. de GRSA2 zijn niet toereikend waardoor de gemeente meer moet betalen aan de GR-en dan begroot zonder merkbare verbetering van de dienstverlening	Het gevolg is dat de kosten van de gemeente stijgen inclusief die van de GRSA2 alsof het om een niet-beïnvloedbare stijging gaat. Paradoxaal heeft de keuze om dat niet toe te staan directe gevolgen voor de dienstverlening en resultaten.	De raad kan via het zienswijze traject op de begrotingen invloed uitoefenen op de bedrijfsvoering van de GR-en.	297.000
7	Hogere kosten en lagere baten als gevolg van een pandemie	Hoewel de COVID-19 pandemie voorbij lijkt is de gevolgschade voor inwoners en ondernemers nog steeds merkbaar. Een belangrijke les is dat een dergelijke pandemie een realistisch risico is met een ontwrichtende werking op de samenleving.	Op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren beter voorbereid en wendbaarder zijn op het risico.	250.000
8	Participatiewet / BUIG / WSW	De BUIG middelen vanuit het Rijk zijn ontoereikend. Minimumloon stijgingen zijn gekoppeld aan de bijstand. WSW voorziening geeft daardoor een fikse kostenstijging die na 2024 niet helemaal gecompenseerd wordt.	Ontwikkelingen nauwlettend volgen en daarop flexibel proberen te anticiperen	250.000
9	Exploitatietekorten gemeenschaps huizen voor rekening gemeente	Gemeenschapshuizen komen niet tot een sluitende exploitatie en voorzieningen gaan failliet of sluiten wanneer de exploitatietekorten niet door de gemeente worden gedekt	Visie op gemeenschapshuizen opstellen	250.000
10	De competenties van het personeel blijven achter en we kunnen onvoldoende gekwalificeerd personeel werven, terwijl de omgeving blijft veranderen.	Door krapte op de arbeidsmarkt vinden we moeilijk nieuw personeel. Het verandervermogen van de eigen organisatie is niet voldoende, wat leidt tot tijdsverlies en overvraging van personeel. Het gevolg is dat men fouten maakt en personeel uitvalt.	Met de nieuwe visie op de organisatie en het implementatieplan wordt er gewerkt om dit risico te verkleinen / op te vangen. Ook is de afgelopen jaren al ingezet op verbetering van de competenties van het personeel.	250.000

	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans x impact / financiële gevolgen
11	Bodem verontreiniging en drugslozingen aanwezig te zijn, waardoor de gemeente verplicht is tot sanering. En/of opruimen	Hiervoor zijn onvoldoende financiële middelen beschikbaar	Middelen reserveren	€ 250.000

Totaalbedrag top-11 risico's 2023 en 2024

In 2023 (begroting) bedroeg het totaalbedrag voor de top-10 risico's € 3.509.000. In 2024 is dit een bedrag van € 4.297.000. Dit verschil wordt met name verklaard doordat we voor 2024 het risico van een informatie veiligheidsincident hoger hebben ingeschat met een grotere financiële impact.

Risico's met of zonder beheersmaatregel

Op het moment dat de risico's in beeld zijn, ontstaat natuurlijk de vraag hoe we die risico's beheersen. In bovenstaande tabel is nog niet voor elk risico een beheersmaatregel opgenomen. Maatregelen om het risico te verminderen kunnen oorzaakgericht of gevolggericht zijn. De eerste zorgen ervoor dat de kans dat de gebeurtenis optreedt, kleiner wordt. De gevolggerichte maatregelen zorgen ervoor dat de schade minimaal is wanneer de gebeurtenis toch plaatsvindt. In bovenstaande tabel is nog niet bij elk risico een beheersmaatregel benoemd. Dit is een vervolgstap die de organisatie nog moet zetten. Belangrijk om in het achterhoofd te hebben, is dat niet elk risico af te dekken valt met een beheersmaatregel. Een beheersmaatregel kan zo complex en/of duur van aard zijn, dat deze niet opweegt tegen het risico dat gelopen wordt.

Focus aanbrengen ten aanzien van sturing op risico's

Als we kijken naar de sturing op de risico's heeft het weinig zin om flink te sturen op risico's met een kleine impact en een kleine kans. Om gestructureerd om te gaan met risico's en te focussen op risicobeheersing richten we ons op de risico's boven de € 250.000 en die een kans van 70% of meer hebben dat ze voor komen.

Conclusie: Op dit moment is ons weerstandsvermogen uitstekend. Met beschikbare weerstandscapaciteit kunnen we alle risico's 2 keer opvangen. Doordat een gedeelte van het positieve rekeningresultaat 2022 is toegevoegd aan de algemene reserve is het weerstandsvermogen verder toegenomen.

Het weerstandsvermogen wordt berekend aan de hand van de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit is € 13.976.000. Hier staat een benodigde weerstandscapaciteit tegenover van € 6.717.250. Dit is de optelsom van alle risico's die zijn geïnventariseerd (en dus niet alleen de hiervoor gepresenteerde top 11). In vergelijking met vorig jaar is de benodigde weerstandscapaciteit nagenoeg gelijk gebleven. Dit wordt verklaard doordat er kritisch wordt gekeken naar mogelijke risico's (o.a. gevolgen oplopende inflatie, pandemie en de toename van cyberdreigingen). Verder nemen we ook naar beheersmaatregelen waardoor de risico's zijn verkleind of de risico's zijn niet meer actueel. Dit houdt echter niet in dat de kans dat alle risico's zich voordoen groter is geworden; er is enkel kritischer gekeken naar mogelijke risico's en de bewustwording is daarmee ook vergroot.

Zoals eerder vermeld focussen we sinds een aantal jaren op een brede risico-inventarisatie. In de aankomende jaren vindt een verdere kwaliteitsverbetering plaats ten aanzien van de beoordeling en inschatting van de risico's en wordt ook bepaald hoe Cranendonck om moet gaan met de situatie waarin verschillende risico's tegelijk voordoen. Wat betreft de betekenis hiervan voor de ondergrens van de Algemene reserve zal bij een eerstvolgende doorontwikkeling van deze paragraaf een voorstel worden gedaan.

Financiële kengetallen

De kengetallen en hun beoordeling in samenhang zijn enerzijds bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken. Anderzijds zijn de kengetallen bedoeld om gemeenten met elkaar vergelijkbaar te maken.

Het opnemen van deze kengetallen in de begroting past in het streven naar meer transparantie. Daarnaast stelt het de raad in staat om op een eenvoudigere manier inzicht te krijgen in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente. Deze kengetallen drukken namelijk de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting. Daarnaast maken de getallen inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Hiermee geven ze inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeentelijke begroting.

Wat betekenen deze financiële kengetallen?

1. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente weer, ten opzichte van de eigen middelen. Ook geeft het een indicatie van de druk op de rentelasten en de aflossingen op de exploitaties. Dit kengetal geeft aan hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Vanaf 100% blijft te weinig leencapaciteit over om financiële tegenvallers op te vangen. Bij 130% of hoger is sprake van een zeer hoge schuld. Dit kengetal is gevoelig voor schommelingen in inkomsten.

Een hoge netto schuldquote hoeft niet per definitie een probleem te zijn: deze kan veroorzaakt zijn door afgesloten leningen die worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Hierdoor wordt inzichtelijk wat het aandeel van verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

1a Netto schuldquote	Rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
A. Vaste schulden	26.217	34.854	38.131	38.216	54.873	53.530
B. Netto vlottende schuld	5.661	4.100	5.661	5.661	5.661	5.661
C. Overlopende passiva excl. grexen	3.278	12.013	12.713	12.856	11.998	11.162
D. Financiële activa						
E. Uitzettingen < 1 jaar	7.444	8.873	7.444	7.444	7.444	7.444
F. Liquide middelen	2	598	2	2	2	2
G. Overlopende activa	5.910	3.846	5.910	5.910	5.910	5.910
H. Totale baten	62.008	61.550	67.958	69.545	67.901	69.061
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%)	35,2%	61,2%	63,5%	62,4%	87,1%	82,5%

1b Netto schuldquote gecorrigeerd						
A. Vaste schulden	26.217	34.854	38.131	38.216	54.873	53.530
B. Netto vlottende schuld	5.661	4.100	5.661	5.661	5.661	5.661
C. Overlopende passiva excl. grexen	3.278	12.013	12.713	12.856	11.998	11.162
D. Financiële activa	2.063	1.680	1.601	1.405	1.209	1.013
E. Uitzettingen < 1 jaar	7.444	8.873	7.444	7.444	7.444	7.444
F. Liquide middelen	2	598	2	2	2	2
G. Overlopende activa	5.910	3.846	5.910	5.910	5.910	5.910
H. Totale baten	62.008	61.550	67.958	69.545	67.901	69.061
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	31,8%	58,4%	61,1%	60,4%	85,4%	81,1%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Normaal bevindt de solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 80% en 30%. Bij een solvabiliteitsratio tussen de 30% en de 20% moet de gemeente oppassen en bij minder dan 20% is het bezit met zeer veel schuld belast. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

2. Solvabiliteitsratio	Rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
A. Eigen vermogen	29.242	25.391	25.239	25.158	24.230	23.502
B. Balanstotaal	68.389	83.727	85.190	84.755	99.616	96.424
Solvabiliteit (A/B) x 100%	42,8%	30,3%	29,6%	29,7%	24,3%	24,4%

2. Grondexploitatie

De grondexploitatie kan een grote impact hebben op de financiële positie van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Terugverdienen betekent het aflossen van de schuld en het goedmaken van de rentelasten. Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen bepalen of er een reële verwachting is of de grondexploitatie kan bijdragen in de verlaging van de schuld.

3. Grondexploitatie	Rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
A. Bouwgronden in exploitatie	-238	173	-2.330	249	1.455	1.455
B. Totale baten	62.008	61.550	67.958	69.545	67.901	69.061
Grondexploitatie (A/C) x 100%	-0,4%	0,3%	-3,4%	0,4%	2,1%	2,1%

3. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Hiervoor gebruiken we het kengetal structurele exploitatieruimte. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat er wordt gekeken naar de structurele baten en lasten ten opzichte van de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

4. Structurele exploitatieruimte	Rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
A. Totaal structurele lasten	56.877	60.645	66.981	69.427	70.331	71.529
B. Totaal structurele baten	61.548	61.550	67.958	69.545	67.901	69.061
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	72	80	80	80	80	80
D. Totale structurele onttrekkingen uit de reserves	120	115	166	333	341	341
E. Totaal baten	62.008	61.550	67.958	69.545	67.901	69.061
Structurele exploitatieruimte $((B-A)-D-C)/E \times 100\%$	7,6%	1,53%	1,56%	0,53%	-3,20%	-3,20%

4. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar opgevangen kan worden en of er ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte te kunnen weergeven is een ijkpunt nodig. Er is gekozen om de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven, ook omdat er behoefte is om inzicht te hebben in de lokale tarieven van omliggende gemeenten. De belastingcapaciteit wordt gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Daarnaast wordt er ook gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing. Bij de beoordeling van dit kengetal kan daarnaast worden vermeld welke ruimte er is ten opzichte van het te heffen tarief.

5. Belastingcapaciteit	Rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024
A. OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	355	355	354
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	206	210	243
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	274	274	229
D. Eventuele heffingskorting	0	-	-
E. Totale woonlasten voor gezin (A+B+C-D)	835	839	826
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin	811	811	904
Belastingcapaciteit (E/F) x 100%	103%	103%	91%

Paragraaf Financiering

Algemeen

In deze paragraaf wordt het financieringsbeleid voor 2024 en verder toegelicht. Het doel van deze paragraaf is het verstrekken van informatie over en het inzichtelijk maken van het treasurybeleid, het beheersen van de financiële risico's en het zorgen voor zo voordelig mogelijke renteresultaten.

De financieringsparagraaf gaat achtereenvolgens in op de volgende onderwerpen:

1. Ontwikkelingen
2. Kaderstelling
3. Rentevisie
4. Rentesystematiek
5. Financieringspositie
6. Leningenportefeuille
7. Kasgeldlimiet
8. Renterisiconorm
9. EMU-saldo

Ontwikkelingen

Met de invoering van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) kregen het Rijk en de medeoverheden een gelijkwaardige inspanningsverplichting opgelegd om hun begrotingen binnen de EMU-norm te houden. Dit laatste houdt in dat er meer gestuurd dient te worden op liquiditeiten en de ruimte voor investeringen mede bepaald wordt door het EMU saldo.

De gemeente Cranendonck maakt op basis van de informatie uit de organisatie een integrale liquiditeitsplanning. Bij het aangaan van transacties op de geld- en kapitaalmarkt houden wij rekening met die liquiditeitsplanning en de kapitaalmarktrente.

De gemeente Cranendonck heeft een aantal grotere investeringen (o.a. Centrumplan Budel, de Schakel en de Schaapskooi, diverse wegen, rioleringsprojecten, verledning openbare verlichting en duurzaamheidsinvesteringen). Hierdoor is het noodzakelijk externe financiering aan te trekken. Wij beschikken over een meerjarige liquiditeitenplanning, waardoor het inzicht in geldstromen is verbeterd. Op grond van dat verbeterd inzicht kunnen potentiële financiële risico's beperkt c.q. ondervangen worden en hebben we een beter inzicht in de financieringsbehoefte.

In de begroting 2024 wordt gerekend met een rente omslagpercentage van 1,9%. Dit percentage was in de begroting 2023 1,1%. De stijging wordt veroorzaakt doordat in 2023 aanvullende financiering moet worden aangetrokken tegen een hoger rentepercentage dan de bestaande leningenportefeuille. Het omslagpercentage wordt onder andere gehanteerd om binnen de gemeente rentekosten van geldleningen te verrekenen. Ook de rente die wordt gerekend over eigen financieringsmiddelen bedraagt 1,9%.

Kaderstelling

De uitvoering van de financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals die zijn vastgelegd in de Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido), de Wet Houdbare overheidsfinanciën (HOF) het besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de regeling Uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO), en in de financiële verordening en het treasurystatuut van de gemeente Cranendonck. In de vastgelegde kaders staan transparantie en risicobeheersing centraal.

Rentevisie

Een visie omtrent de renteontwikkeling van de korte- en de lange termijn rente is een voorwaarde om de treasuryfunctie adequaat uit te oefenen. Door de huidige economische en politieke ontwikkelingen is het maken van een goede visie op de renteontwikkeling niet eenvoudig. De geld en kapitaalmarkt zijn op niveaus beland die gelet op het verleden niet eerder voorgekomen zijn. Voor een rentevisie vertrouwt de gemeente op de publicaties en verwachtingen van de Europese Centrale Bank (ECB).

Als gesproken wordt over de rente van de ECB gaat het meestal om de zogenaamde refirente. De refirente is de rente die banken moeten betalen aan de ECB wanneer zij geld bij de ECB opnemen (de zogenaamde herfinancieringsrente). Per 27 juli staat de ECB rente op 4,25%. Deze rente was in maart 2023 verhoogd naar 3,5%. In september 2022 was deze verhoogd van 0,5% naar 1,250 %. Door de rente zo fors te verhogen hoopt de ECB ervoor te zorgen dat de economie wat vertraagt en dat de extreem hoge inflatie af zal zwakken.

De situatie op de rentemarkt kan worden gezien op de lange en korte termijn. Als referentierente voor de korte markt (geldmarkt) wordt gewoonlijk de 3-maands Euribor (Euro Interbank Offered Rate) gebruikt. Voor de lange markt ofwel kapitaalmarkt fungeert het tarief van de 10-jaars staatslening als referentie.

De standen van de genoemde renteniveaus zijn op het moment van het opstellen van de paragraaf financiering:

3-maands Euribor: 3,822% (bron: 11 september 2023)

De 3-maands Euribor is het afgelopen jaar conform verwachting verder gestegen.

10-jaars staatsobligatie: 2,98% (bron: IEX 11 september 2023)

Ook deze rente is het afgelopen jaar gestegen. De praktijk leert echter dat gemeenten veelal geldleningen aantrekken voor een wat langere periode, met daaraan een langere rentevaste periode. Veelal valt de keuze op 20 of 25 jaar.

Uit het voorgaande blijkt dat de rente de afgelopen periode bleef stijgen. In de begroting 2024 hanteren wij een rentepercentage van 3,75% voor het aantrekken van geldleningen op de kapitaalmarkt. Een stijgende rente betekent een risico dat de werkelijke rentelasten hoger kunnen zijn dan de geraamde rentelasten. In de risicobeheermatrix hebben we een hoger risicobedrag (€ 500.000) hiervoor meegenomen.

Rentesystematiek

Als regel past de gemeente totaalfinanciering toe en als uitzondering financiert de gemeente op projectbasis. Van projectfinanciering is sprake als een lening specifiek is aangetrokken voor een project of (door)verstrekking (o.a. voor het project zonnepanelen). Van totaalfinanciering wordt gesproken als er geen verband is tussen de financieringsmiddelen en de activa die daarmee zijn verkregen.

Alle rentebaten en -lasten met betrekking tot de financiering worden vastgelegd binnen het taakveld treasury waarna het saldo wordt toegerekend aan de aanwezige vaste activa via de omslagrente. Vervolgens worden de kapitaallasten (rente + afschrijving), zoals die zijn berekend in de staat van activa toebedeeld aan de producten/taakvelden.

Deze werkwijze wordt in onderstaand schema weergegeven.

Exploitatie	2024
Externe rentelasten kort geld	10
Externe rentelasten langlopende leningen O/G	754
Totaal rentelasten	764
Rentebaten op kort geld	0
Rentebaten op langlopende leningen U/G	0
Totaal rentebaten	0
Saldo	764
Rente doorberekend aan grondexploitatie (af)	6
Rente projectfinanciering	9
Rentebaat van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	-9
Aan taakvelden toe te rekenen rente	758
Rente eigen vermogen	486
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.244
Werkelijk aan taakvelden toegerekend (omslagrente)	-1.267
Renteresultaat op taakveld treasury	-23

Financieringspositie

Bij de aanvang van het begrotingsjaar 2024 wordt een theoretisch financieringstekort van afgerond € 22,8 miljoen verwacht. Tenminste als alle voor de meerjarenraming opgenomen investeringen voor genoemde datum daadwerkelijk worden gerealiseerd. Dit betekent dat het beschikbare vermogen (reserves en voorzieningen, geldleningen) lager is dan de vaste activa. Een tekort aan eigen vermogen leidt ertoe dat financiering met vreemd vermogen noodzakelijk wordt. Dat brengt rentekosten met zich mee. De rentekosten zijn in de begroting geraamd. Het meerjarige beeld van de financieringspositie ziet er op basis van de huidige meerjarenbegroting als volgt uit:

Financiering meerjarig	1-1-2024	1-1-2025
Vaste activa	83.717	85.190
Voorraad gronden grexten	505	-2.330
Reserves en voorzieningen	-28.302	-28.443
langlopende schulden	-33.137	-38.131
Financieringstekort	22.782	16.286

Bovenstaand overzicht vormt de basis voor de op te stellen liquiditeiten- en kapitaalsbehoefte voor de komende perioden. Alle onderdelen worden beoordeeld op basis van bovenstaand overzicht voor de bepaling van de behoefte aan middelen.

Leningenportefeuille

De leningenportefeuille kan voor 2024 als volgt worden weergegeven:

Opgenomen geld	2023	2024
Overige langlopende leningen O/G per 1-1	26.206	33.127
Aflossingen	-2.079	-7.006
Nieuwe leningen	9.000	12.000
Saldo overige langlopende leningen per 31-12	33.127	38.121

In het onderstaande overzicht zijn alle uitgezette leningen opgenomen:

Uitgeleend geld	Restantbedrag 31-12-2023	Restantbedrag 31-12-2024
Leningen aan deelnemingen	39	39
Overige verstrekte leningen	1.793	1.562
Totaal	1.832	1.601

De verstrekte leningen betreffen voornamelijk de leningen aan particulieren voor zonnepanelen en de lening voor de inrichting voor de Borgh.

Kasgeldlimiet

Het doel van de kasgeldlimiet is conform de Wet Fido het beperken van de renterisico's rond de kortlopende schulden. Dit betekent dat de kortlopende schulden maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mogen bedragen zodat het risico van het op enig moment om moeten zetten naar langlopende financiering is beperkt. Voor 2024 is het beeld van de kasgeldlimiet als volgt:

Kasgeldlimiet	2024
Omvang begrotingstotaal (lasten) per 1 januari	67.872
Toegestane kasgeldlimiet	
- in procenten van de grondslag	8,50%
- in bedrag	5.769
Gemiddelde netto vlottende schuld (-/-)/ gemiddeld overschot vlottende middelen	-7.695
Ruimte (+)/overschrijding (-)	13.464

Indien de kasgeldlimiet meer dan 2 kwartalen achtereen wordt overschreden, dient de gemeente maatregelen te nemen. Het beleid van de gemeente is erop gericht om binnen de norm te blijven.

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is conform de Wet Fido het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. De jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hiermee wordt voorkomen dat op eenzelfde moment herfinanciering van leningen plaats dient te vinden tegen een op dat moment ongunstige rente waardoor de rentelasten snel zouden oplopen.

Renterisiconorm	2024
Begrotingstotaal lasten	67.872
In procenten van de grondslag	20,00%
In bedrag	13.574
Renteherziening op vaste schuld o/g	0
Aflossingen	7.006
Ruimte (+), overschrijding (-) van renterisiconorm	6.568

Dit betekent dat de gemeente voldoet aan de renterisiconorm.

EMU-saldo

Binnen de Europese Unie is afgesproken dat het EMU-tekort van een land maximaal 3% van het BBP (Bruto Binnenlands Product) mag zijn. Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo voor het nieuwe en eerstvolgende begrotingsjaar een verplicht onderdeel in de programmabegroting.

De ontwikkeling van het EMU-saldo van de gemeente Cranendonck vertoont het volgende beeld:

EMU-saldo vanuit exploitatiesaldo		2024	2025	2026	2027
A	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV artikel 17c)	85	-240	-2.563	-2.557
B	Mutatie (im)materiële vaste activa	4.539	-2.818	13.852	-2.997
C	Mutatie voorzieningen	-175	-582	-10	-285
D	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-2.835	2.579	1.206	0
E	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verkoop (im)materiële vaste activa				
Berekend EMU-saldo (A + C - D - B - E)		-1.794	-583	-17.631	155
EMU saldo referentiewaarde		-2.275	-2.275	-2.275	-2.275
Verschil		481	1.692	-15.356	2.430

In 2026 voldoen we naar verwachting niet aan de referentiewaarde. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt omdat wij ervan uitgaan dat in 2026 aanzienlijke investeringen in onderwijshuisvesting worden gedaan.

Aan het niet voldoen aan de referentiewaarde zijn geen consequenties (sancties) verbonden.

Paragraaf Lokale heffingen

Wettelijk kader

Op grond van het besluit “Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)” dient in de paragraaf “Lokale heffingen” in ieder geval de volgende onderdelen te worden vermeld:

Onderdeel	Op grond van:
• De geraamde inkomsten	art. 10, letter a BBV
• Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen	art. 10, letter b BBV
• Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, inclusief Onderbouwing berekening maximaal kostendekkende tarieven	art. 10, letter c BBV
• Een aanduiding van de lokale lastendruk	art. 10, letter d BBV
• Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid	art. 10, letter e BBV

Wat willen we bereiken?

De lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt voor haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken waarbij de lastendruk voor de inwoners in een goede verhouding staat tot het niveau van de voorzieningen.

Bovendien vindt door middel van de lokale heffingen sturing plaats op bepaalde doelstellingen, zoals het scheiden van afval en bewuster omgaan met water.

Algemeen

De gemeente is autonoom in het bepalen van de hoogte van de gemeentelijke heffingen. Het bedrag van een gemeentelijke heffing mag niet afhankelijk worden gesteld van inkomen, winst of vermogen. Dit wil zeggen dat het voor gemeenten niet is toegestaan om door middel van belastingverordeningen inkomenspolitiek te voeren.

In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. In de gemeente Cranendonck zijn de volgende verordeningen van toepassing:

Verordening op de heffing en invordering van:
Afvalstoffenheffing
Leges
Lijkbezorgingrechten
Marktgelden
Onroerende Zaakbelastingen
Reclamebelasting
Rechten en precariobelastingen
Rechten voor het innemen van standplaatsen
Rioolheffing
Toeristenbelasting

Bovenstaande verordeningen zijn te raadplegen op de website van de gemeente www.cranendonck.nl onder het tabblad wonen en leven bij het onderdeel “belastingen”. De gemeente Cranendonck heft geen hondenbelasting, forensenbelasting en parkeerbelasting. Bij de redactie van de belastingverordeningen gelden zoveel als mogelijk de modelverordeningen van de VNG als leidraad.

In deze paragraaf zijn de bestaande beleidsuitgangspunten en –voornemens betreffende belastingen opgenomen, toegelicht en vervolgens op hun uitkomsten geanalyseerd. Hierbij zijn voor de woonlasten en de toeristenbelasting de tarieven vermeld. Voor de hoogte van de belastingen, rechten en tarieven gelden de volgende uitgangspunten:

- Binnen de wettelijke kaders de leges berekenen met toepassing van het profijtbeginsel en streven naar zo veel als mogelijk kostendeckende tarieven. Het profijtbeginsel houdt in dat hoe meer iemand profijt heeft van de door de overheid geleverde prestaties, hoe meer belasting/rechten daarvoor betaald dient te worden.
- Daar waar mogelijk binnen de wettelijke kaders specificeren van de producten en diensten in de legesverordening.

Vergelijking tarieven 2023 met gemeenten van A2-samenwerking volgens Coelo:

Coelo 2023	Cranendonck	Valkenswaard	Heeze-Leende
1-persoonshuishouden	887	906	924
meerpersoonshuishouden	962	1.001	1.082
Rangnummer eigenaar meerpersoonshuishouden	195	246	306
Rangnummer huurder meerpersoonshuishouden	280	65	331
OZB:			
Tarief woningen	0,1019	0,1065	0,0912
Tarief niet-woningen eigenaar	0,2799	0,2968	0,1861
Tarief niet-woningen gebruiker	0,2221	0,2373	0,1649
Afvalstoffenheffing:			
Tarief 1-persoonshuishouden***	265	237	206
Tarief meerpersoonshuishouden***	340	332	280
Rioolheffing:			
Tarief 1 persoons huishouden***	210	210	253
Tarief meerpersoonshuishouden***	210	210	336

* De verdeling van de lastendruk is als volgt: afvalstoffenheffing € 412, OZB € 340 en rioolheffing € 210

**Voor het rangnummer geldt dat nummer 1 de laagste woonlasten heeft. Coelo gaat uit van 355 gemeenten.

***In Cranendonck is het vastrecht voor 1-persoons of meerpersoonshuishoudens gelijk. Het Coelo gaat bij afvalstoffenheffing voor meerpersoonshuishoudens uit van een ander aantal containerledigingen.

Ontwikkelingen

Lokaal belastinggebied

Al vele jaren bepleit de VNG, maar ook andere instellingen zoals Raad voor de financiële verhoudingen en de Raad van State, voor een lokaal belastinggebied dat qua omvang beter past bij de steeds grotere hoeveelheid taken en verantwoordelijkheden van gemeenten. De VNG pleit voor een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied. Deze uitbreiding houdt in dat gemeenten meer inkomsten uit de eigen belastingheffing krijgen en tegelijkertijd minder uitkeringen van het Rijk ontvangen. Het gevolg hiervan

zal zijn dat er meer verschillen tussen gemeenten ontstaan doordat de verschillende gemeenteraden lokaal andere afwegingen maken tussen inkomsten en uitgaven.

Per saldo hoeft een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied niet tot stijging van de belastingdruk te leiden. Door de vermindering van de uitkeringen van het Rijk aan gemeenten heeft het Rijk minder uitgaven en kunnen de rijksbelastingen omlaag. De uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied zal wel leiden tot verschuiving van belastingdruk tussen individuele burgers en bedrijven. Gemeenten heffen de belastingen immers naar andere maatstaven dan het Rijk doet en de tarieven zullen per gemeente verschillen.

In het meest recente regeerakkoord (december 2021) lijkt het nieuwe kabinet voorlopig vast te houden aan de bestaande financieringssystematiek. Een uitbreiding van het lokaal belastinggebied lijkt er dan in ieder geval tot 2025 niet te komen. Om een stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en hun autonomie te vergroten, wordt in de komende jaren wel een nieuwe financieringssystematiek voor de periode na 2025 uitgewerkt, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Hierbij worden in ieder geval ook alternatieven voor de onroerendezaakbelasting onderzocht.

Handreiking kostenonderbouwing VNG

Voorgeschreven is om de mate van kostendekking van de lokale heffingen toe te lichten. Hiervoor heeft de VNG een handreiking opgesteld. In deze handreiking wordt o.a. ingegaan hoe om te gaan met:

- De directe lasten;
- De indirecte lasten;
- Baten en kruissubsidiëring;
- Beleidsuitgangspunten en toelichting.

Deze aspecten richten zich voornamelijk op de bestemmingsheffingen (afval, riool, leges). Bij deze heffingen wordt hierop ingegaan.

Aansluiting landelijke voorziening WOZ

Vanaf 1 oktober 2016 dienen gemeenten/samenwerkingsverbanden de WOZ-waarden van woningen openbaar te maken. Dit openbaar maken geschiedt landelijk door een WOZ-viewer (LV WOZ), waarmee de WOZ-waarden van woningen bekeken kunnen worden. Van gemeenten die op dat moment nog niet zijn aangesloten op de LV WOZ zijn de WOZ-waarden niet zichtbaar. De gemeente Cranendonck is sinds december 2016 aangesloten op de LV WOZ.

Ontwikkeling lastendruk gemeente Cranendonck 2022-2024 meerpersoonshuishouden

De berekening van de lastendruk is gebaseerd op de gemiddelde lastendruk per meerpersoonshuishouden.

	2022	2023	Voorlopig 2024
OZB	355	341	354
Afvalstoffenheffing	274	260	243
Rioolheffing	206	210	229
Totaal	824	811	826

LET OP: bovenstaande aantallen wijken af van de gehanteerde aantallen door Coelo. De afwijking van de lastendruk zoals berekend door Coelo wordt veroorzaakt door de afvalstoffenheffing.

De lokale lasten 2024 stijgen ten opzichte van 2023. Deze stijging bestaat uit een verhoging van het onroerende zaakbelasting met het inflatiepercentage (3,9%), een verhoging van de rioolheffing en een verlaging van de afvalstoffenheffing. De daadwerkelijke tarieven worden bij de behandeling van de begroting 2024 vastgesteld.

Belastingopbrengsten

In onderstaande tabel zijn de werkelijke opbrengsten van het jaar 2022 opgenomen. Ter vergelijking zijn de geraamde opbrengsten 2023 en 2024 vermeld.

De onderstaande vermelde bedragen vermenigvuldigen met € 1.000

	Jaarrekening 2022	Begroting 2023 Incl. begr.wijz. 1 ^e halfjaar	Begroting 2024
Onroerendezaakbelastingen	5.837	5.702	5.943
Afvalstoffenheffing	2.486	2.489	2.195
Rioolheffing (vGRP)	2.165	2.176	2.350
Toeristenbelasting	252	242	252
Begraafplaatsrechten (v/h Lijkbezorgingrechten)	42	55	55
Leges omgevingsvergunningen	899	499	427
Marktgelden	15	20	20
Precariobelasting/leges bijz.wetten	27	35	36
Leges verkeer	221	20	30
Leges bestemmingsplannen	179	186	86
Leges secretarie	246	200	403
Reclamebelasting	24	33	33
Totaal	12.393	11.657	11.830

Uit bovenstaande tabel blijkt, dat de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor het overgrote deel van de belastingopbrengsten zorgen. Deze heffingen en belastingen bepalen dan ook de lokale belastingdruk.

Toelichting per belastingsoort

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Onder de naam "onroerendezaakbelastingen" worden van onroerende zaken die binnen de gemeentegrenzen liggen de volgende belastingen geheven:

- Een gebruikersbelasting van degenen die bij het begin van het kalenderjaar onroerende zaken gebruiken. Dit geldt alleen voor niet-woningen.
- Een eigenarenbelasting van degenen die bij het begin van het kalenderjaar eigenaar zijn van onroerende zaken. Dit geldt voor woningen en niet-woningen.

Het tarief van de onroerendezaakbelastingen wordt weergegeven als een percentage van de waarde van een onroerende zaak. Daalt de gemiddelde waarde van de objecten, dan stijgen de tarieven OZB meer. Stijgt echter de waarde, dan dalen de tarieven. Door het hanteren van deze systematiek betaalt de belastingplichtige van een gemiddeld gewaardeerd object het voor dat jaar van toepassing zijnde indexatiepercentage meer dan in het voorgaande jaar.

De heffingsgrondslag voor 2024 is de waarde van de onroerende zaak naar peildatum 1 januari 2023. Hierbij is rekening gehouden met de waardeontwikkelingen tussen de vorige waarde-peildatum 1 januari 2022 en de geldende waarde-peildatum 1 januari 2023.

Ontwikkeling tarieven OZB-gemeente Cranendonck:

Tarieven	2022	2023	2024
Woningen			
Eigenaren	0,1165 %	0,1019 %	nmb
Niet-woningen			
Eigenaren	0,2842 %	0,2799 %	nmb
Gebruikers	0,2255 %	0,2221 %	nmb

In 2024 verhogen we de tarieven van de OZB met het inflatiepercentage van 3,9%.

De tarieven van de OZB worden berekend op basis van deze parameters gecorrigeerd voor de gemiddelde stijging van de waarde van een huis. Een woningeigenaar waarvan de waarde van de woning gelijk is aan de gemiddelde waarde-stijging betaalt in 2024 3,9% meer ozb dan in 2023. In de verordening "Verordening op de heffing en invordering van onroerendezaakbelastingen 2024" worden de nieuwe tarieven opgenomen. Op het moment van samenstellen van de begroting zijn deze tarieven nog niet bekend. De verordening "Verordening op de heffing en invordering van onroerendezaakbelastingen 2024" wordt nagezonden.

Opbrengst OZB	Raming 2024
Eigenaren woningen en niet-woningen	€ 4.922.944
Gebruikers niet-woningen	€ 1.019.920
Totaal	€ 5.942.864

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degenen die in de gemeente gebruik maken van een perceel waarvoor een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijk afval geldt.

De afvalstoffenheffing in de gemeente Cranendonck bestaat uit een vast en een variabel gedeelte. Elk huishouden is het vaste gedeelte verschuldigd. Het variabele gedeelte bestaat uit het aantal ledigingen, waarbij de bestemming (container voor gft-afval of restafval) en de grootte van de container van invloed zijn op het tarief.

Uitgangspunt bij de bepaling van de tarieven is een kostendeckendheid van 100%. De opbrengsten mogen op begrotingsbasis niet hoger zijn dan de kosten. In 2022 realiseerden we een voordeel van € 255.000 op het product afval. Dit voordeel is toegevoegd aan de voorziening afvalstoffenheffing. Deze voorziening heeft naast het alloceren van gelden verkregen via heffingen van burgers tot doel om fluctuaties in de tariefstelling van de afvalstoffenheffing tot een minimum te beperken. Per saldo dalen de kosten van de afvalinzameling en –verwerking waardoor de tarieven in 2024 dalen. De daling wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er minder uren en overhead aan de het product afval wordt toegerekend.

Ontwikkeling tarieven afvalstoffenheffing gemeente Cranendonck:

	2022	2023	2024
Vastrecht per jaar	€ 200,51	€ 190,25	€ 172,92
Ledigen container gft-afval			
140 liter *	€ 2,75	€ 2,75	€ 2,75
240 liter *	€ 3,75	€ 3,75	€ 3,75
Ledigen container restafval			
140 liter	€ 14,00	€ 14,00	€ 14,00
240 liter	€ 24,00	€ 24,00	€ 24,00

* 4^e kwartaal gratis

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel, waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Met ingang van 2018 is er nieuw systeem van heffen van toepassing. Om meer tegemoet te komen aan het principe “de vervuiler betaalt” wordt vanaf 2018 de rioolheffing gebaseerd op het geloosde water op het riool op basis van de waterverbruik gegevens van Brabant Water. Dat deze wijze van heffen een verschuiving te zien geeft is evident. De rioolheffing voor bedrijven en niet-woningen zal afhankelijk van hun gebruik worden bepaald. De termijn waarbinnen het beoogde tarief voor particulieren op basis van het vastgestelde vGRP bereikt wordt, zal als gevolg van de nieuwe heffingssystematiek toenemen.

In het vGRP is weergegeven hoe de gemeente haar zorgplichten de komende planperiode vorm zal geven. De kosten die hiermee gepaard gaan zijn ook in het plan verwerkt. In november 2020 stelde uw raad het vGRP 2021-2025 vast. Hierin zijn de lasten en baten voor het product riolering onderbouwd voor de periode 2021-2025. De rioolheffing is gebaseerd op dit vGRP.

Het voorgestelde tarief van € 228,60 is € 12,60 hoger dan het tarief dat is opgenomen in het vGRP 2021-2025. Met name de hogere rentekosten en de forse inflatie zijn vertaald in rioolheffing 2024. Wij stellen voor om in 2024 deze structureel hogere kosten in het tarief te verwerken om het tarief geleidelijk te laten stijgen. Niet doorvoeren van deze verhoging betekent een forse stijging van het tarief in 2025. In de begroting is voor het jaar 2024 rekening gehouden met de volgende tarieven.

De belasting als bedoeld in artikel 3, lid 1 onder a bedraagt per jaar:

a. Van 0 m3 tot en met 250 m3	€ 228,60
b. Van 251 m3 tot en met 500 m3:	
Bedrag onder a. + € 141,00	€ 369,60
c. Van 501 m3 tot en met 750 m3:	
Bedrag onder b. + € 141,00	€ 510,60
d. Van 751 m3 tot en met 1.000 m3:	
Bedrag onder c. + € 141,00	€ 651,60
e. Van 1.001 m3 tot en met 1.250 m3:	
Bedrag onder d. + € 141,00	€ 792,60
f. Van 1.251 m3 tot en met 1.500 m3:	
Bedrag onder e. + € 141,00	€ 933,60

Indien in een belastingtijdvak meer dan 1.500 m3 wordt verbruikt, is boven het ingevolge het onder f verschuldigde bedrag een recht verschuldigd van € 141,00 per jaar van het belastingtijdvak, voor elke hoeveelheid van 250 m3 of gedeelte daarvan waarmee de hoeveelheid van 1.500 m3 wordt overschreden.

De belasting als bedoeld in artikel 3, lid 1 onder a en b bedraagt per jaar:

- a. Tot 15.000 m3 is de opbouw van de belasting gelijk aan het vermelde onder artikel 3, lid 1 onder a;
- b. Boven de 15.000 m3 maar minder dan 30.000 m3 € 11.580,00
- c. Boven de 30.000 m3 maar minder dan 100.000 m3 € 23.160,00
- d. Boven de 100.001 m3 € 34.740,00

Ontwikkeling tarief rioolheffing:

Tarief per jaar	2022	2023	Voorlopig 2024
Gebruiker	€ 205,80	€ 210,80	€ 228,60

Rioolheffing 2024	raming
Kosten van riolering (inclusief BTW)	€ 2.573.849
Opbrengsten	€ 2.350.000
Het exploitatietekort in 2024 bedraagt en komt uit voorziening riolering	€ 223.849

Toeristenbelasting

Onder de naam toeristenbelasting wordt een directe belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene zijn opgenomen in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens van de gemeente.

In 2019 is door een extern bureau onderzoek gedaan naar de heffing en innig van de toeristenbelasting. Op basis van dit onderzoek is het aantal overnachtingen verhoogd van 100.000 naar 150.000 en is het tarief van de toeristenbelasting in overeenstemming gebracht met de gemeenten in de regio. Het tarief is verhoogd van € 1,10 naar € 1,50. Voor 2024 stellen we voor om het tarief te verhogen met inflatiepercentage van 3,9%.

Ontwikkeling tarief toeristenbelasting

Tarief per overnachting	2022	2023	Voorlopig 2024
Bedrag	€ 1,50	€ 1,55	€ 1,60

Tarief per seizoen/jaar	2022	2023	Voorlopig 2024
Bedrag	315,00	€ 324,45	€ 337,10

In afwijking van het tarief per overnachting bedraagt met ingang van 2020 het tarief 325 euro voor het verblijf in verhuurde kampeermiddelen op een vaste standplaats of woningen op een recreatieterrein, die voor een seizoen of jaar worden verhuurd.

De (geraamde) opbrengst van de toeristenbelasting bedraagt voor:

Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Raming 2023	Raming 2024
€ 191.778	€ 230.452	€ 242.366	€ 251.818

Begraafrechten (v/h Lijkbezorgingrechten)

De naam “lijkbezorgingrechten” is gewijzigd in begraafrechten. Hierbij worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. De tarieven voor 2024 zijn gebaseerd op de tarieven 2023 aangepast met de inflatiecorrectie. Hierbij is rekening gehouden met een afronding van de tarieven op 5 eurocent.

In de laatste jaren neemt het percentage begraven ten opzichte van cremen af. Hierdoor nemen de inkomsten verder af. De geraamde opbrengst voor begraafrechten zijn vanaf 2021 met € 30.000 naar beneden bijgesteld. In deze begroting hebben wij de kosten van de begraafplaatsen aangepast aan de realiteit. In de afgelopen periode is nagegaan in hoeverre een verlaging van de kosten van de begraafplaats mogelijk zou zijn. Dit bleek niet mogelijk.

Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Raming 2023	Raming 2024
€ 58.090	€ 42.042	€ 53.300	€ 53.300

Leges

Onder naam “leges” wordt een aantal verschillende rechten geheven voor verstrekte diensten. De tarieventabel kent dan ook een diversiteit aan tarieven.

De kostendekkendheid van de leges en overige rechten en heffingen dient op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) jaarlijks te worden onderbouwd. Voor belastingjaar 2023 is geen aanvullend onderzoek gedaan. De tarieven voor 2024 worden voor het merendeel gebaseerd op de tarieven 2023 aangepast met de inflatiecorrectie (3%). Hierbij houden we rekening met een afronding van de tarieven op 5 eurocent.

Verder houden we bij het bij de berekening van de legestarieven rekening met de kaders van uw raad. Geconcludeerd is dat het bereiken van 100% kostendekkendheid van tarieven complex is. Dit is complex omdat we rekening moeten houden met regionale afspraken, kaders van de raad, maatschappelijke doelstellingen en wettelijk vastgestelde tarieven.

De invoeringsdatum van de omgevingswet is 1 januari 2024. Op dit onderdeel vinden er belangrijke wijzigingen plaats in de leges. Bij de samenstelling van de begroting 2024 was de legesverordening op dit onderdeel nog niet helemaal compleet. Daarom behandelen we de legesverordening 2024 in de raad van december.

Bij het opstellen van de begroting 2024-2027 hebben we daarom nog geen berekening van de leges tarieven gemaakt. Eventuele financiële gevolgen van de actualisatie van de legesverordening 2024 worden in het raadsvoorstel van december verwerkt. In dit raadsvoorstel nemen we ook de kostendeckingspercentages op.

Marktgelden

Onder de naam “marktgeld” wordt een recht geheven voor het innemen van een standplaats op markten, daaronder begrepen de diensten welke in verband met een en ander, door of vanwege de gemeente worden verleend. De tarieven voor 2024 zijn gebaseerd op de tarieven 2023 aangepast met de inflatiecorrectie van 3%. Hierbij is rekening gehouden met een afronding van tarieven op 5 eurocent.

Naast het marktgeld wordt bij iedere marktkoopman die standplaats inneemt op de markt tevens servicekosten in rekening gebracht op basis van het solidariteitsprincipe. Onder deze servicekosten vallen de kosten voor de stroomvoorziening en de bijdrage in de kosten voor het organiseren van centrumactiviteiten.

Opbrengst marktgelden inclusief bijdrage in servicekosten:

Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Raming 2023	Raming 2024
€ 9.105	€ 14.727	€ 20.724	€ 21.532

Reclamebelasting

Sinds 1 januari 2014 wordt in het centrum van Budel onder de naam reclamebelasting een belasting geheven voor een openbare aankondiging die zichtbaar is vanaf de openbare weg. De opbrengst van de heffing, na aftrek van de heffingskosten, komt ten goede aan de ondernemersvereniging Budel-Centrum ten behoeve van het algemene ondernemersklimaat van het centrum van Budel.

Opbrengst reclamebelasting:

Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Raming 2023	Raming 2024
€ 25.620	€ 23.637	€ 32.577	€ 33.847

Kwijtscheldingsbeleid

De minima komen in aanmerking voor bijzondere bijstand, woonkostentoeslag, zorgtoeslag, huurtoeslag, minimaregelingen enzovoorts. Kwijtschelding van gemeentelijke heffingen komen daar nog bovenop. Door uw raad is op 29 januari 2019 de Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen vastgesteld. In de programmabegroting 2024 is hiervoor een budget van € 35.160 opgenomen.

Werkelijk 2021	Werkelijk 2022	Raming 2023	Raming 2024
€ 33.520	€ 32.556	€ 35.160	€ 35.160

Paragraaf Verbonden Partijen

Algemeen

De gemeente Cranendonck heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen, te verdelen in gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en samenwerkingsverbanden.

Als een gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere organisatie, spreken we van een verbonden partij. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente een zetel heeft in het bestuur of dat de gemeente stemrecht heeft. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van een faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Gemeenschappelijke regelingen/stichtingen

- GRSA2 samenwerking
- GGD Brabant-Zuidoost
- Keyport 2020
- Metropoolregio Eindhoven
- Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
- Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen
- Veiligheidsregio Brabant Zuidoost
- Werkvoorzieningsschap de Risse Groep

Deelnemingen

- Bank Nederlandse Gemeenten
- NV Brabant Water

Samenwerkingsverbanden

- Stichting Bureau Inkoop en aanbesteding Zuidoost Brabant (BIZOB)
- Taskforce – RIEC Brabant Zeeland
- Veiligheidshuis

De totale bijdrage 2024 aan de verbonden partijen is ruim € 10,1 miljoen (ruim 18% van de begroting). In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de bedragen zoals ze zijn opgenomen in de begroting 2024-2027.

	2024	2025	2026	2027
GRSa2	6.691.000	6.691.000	6.656.000	6.651.000
GGD	787.000	805.000	823.000	841.000
Keyport 2020	52.000	52.000	52.000	52.000
MRE	305.000	305.000	305.000	305.000
ODZOB	980.000	980.000	980.000	980.000
VRBZO	1.330.000	1.330.000	1.330.000	1.330.000
De Risse (WSW)	1.993.000	1.922.000	1.800.000	1.731.000
De Risse (extra)	150.000	133.000	98.000	98.000
Totaal	12.288.000	12.218.000	12.044.000	11.988.000

Gemeenschappelijke regelingen/stichtingen

A2 samenwerking								
Vestigingsplaats	Heeze- Leende							
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling							
Bestuurlijk verantwoordelijk:	R. van Kessel							
Zitting in dagelijks bestuur	Ja, college van B&W							
Belang op basis van stemverhouding	33.3%							
Relatie met programma	Programma 5: bestuur en algemene dekkingsmiddelen							
Doel	Doelstelling van de samenwerking is het verbeteren van de kwaliteit, het verminderen van de kwetsbaarheid, het borgen van de continuïteit en verminderen van de kosten.							
Bestuurlijke ontwikkelingen	De volgende ontwikkelingen binnen de GRSA2 spelen in 2023 om de gemeenten kwalitatief te kunnen ondersteunen bij hun dienstverlening, te weten: • Invoering Wet Open Overheid • Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer • Invoering rechtmatigheidsverklaring door het college van B&W Verder is rekening gehouden met 2 wettelijke ontwikkelingen in de begroting. • Samenhangende Objectregistratie geo-informatie samenvoegen • E-depot informatie duurzaam beheren en overdragen							
Risico	Zoals in de gemeenschappelijke regeling is aangegeven ligt het financiële risico bij de deelnemende gemeenten. Uit bovenstaande blijkt dat de gemeenten tezamen € 956.500,- als buffer in hun jaarrekening dienen aan te houden. Bij toepassing van het aantal inwoners als verdeelsleutel betekent dit voor gemeente Cranendonck een niet-gedekt financieel risico van € 296.515							
Financiële informatie (x €1.000,-)		2023	2024	2025	2026	2027		
	Resultaat	0	0					
	Eigen vermogen	0	0					
	Vreemd vermogen	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500		
	Gemeentelijke bijdrage (excl. Btw)	5.830	6.691	6.691	6.656	6.651		

GGD	
Vestigingsplaats	Eindhoven
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijk verantwoordelijk:	H. Driessen
Zitting in dagelijks bestuur	Ja, portefeuille financiën
Belang op basis van bijdrage	2,8%
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein
Doel	De GGD Brabant Zuidoost is een regionaal samenwerkingsverband met de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ). Kerntaken: • Infectieziektebestrijding (incl. TBC-bestrijding, SOA-bestrijding, reizigerszorg en hygiënezorg) • Medische milieukunde • Toezichthoudende taken (o.a. kinderopvang) • Jeugdgezondheidszorg 0 –18 jaar • Onderzoek en beleidsadvisering • Gezondheidsbevordering, waaronder ondersteuning lokaal gezondheidsbeleid • Ambulancezorg
Bestuurlijke ontwikkelingen	De ontwikkelingen waarmee de GGD te maken worden beschreven in het meerjarig beleidsplan 2022-2026. De belangrijkste maatschappelijke uitdagingen zijn: • Effecten van Covid-19 op de volksgezondheid • Verkleinen van gezondheidsverschillen • Bevorderen van een gezonde leefstijl in een gezonde leefomgeving • Bevorderen van een mentaal gezonde samenleving • Een signalerende regionale functie in de openbare geestelijke gezondheidszorg • De juiste ambulancezorg als onderdeel van de acute zorgketen. N.B. Het Meerjarig Beleidsplan plan wordt momenteel uitgewerkt in uitvoeringsprogramma's inclusief een financieel meerjarig perspectief.
Risico	Het bestuur van de GGD maakt in zijn programmabegroting 2024 melding van de volgende onzekerheden: - Toenemende arbeidsmarktkrapte bij specifieke functies betekent dat vaker tijdelijk een andere invulling van de taakuitvoering moet worden georganiseerd (bv duurder personeel van derden / ZZP inhuren) om de noodzakelijke dienstverlening op peil te houden. - Het risico dat er zich beveiligingsproblemen voordoen. Hierbij te denken aan risico's van stroomuitval, cybercrime en andere situaties waarin systemen uitvallen en/of gegevens (tijdelijk) niet beschikbaar zijn of dat er schade ontstaat vanwege misbruik. Vanwege toegenomen (inzicht in de) externe dreiging en ervaringen (o.a. datalek covid), de geconstateerde achterstand in informatiebeveiliging in combinatie met de grote hoeveelheid persoonsgegevens die de GGD zowel bij PG als AZ beheert,

	- wordt de omvang van dit risico hoger ingeschat. - Onder andere vanwege de nog af te sluiten nieuwe CAO per 2023, is het risico van stijging van de salariskosten boven de indexering actueel, hoewel de verwachting is dat gemeenten dit gezien de omvang zullen compenseren. - De Corona-, M-Pox en Oekraïne-crisis maken duidelijk dat rampen en pandemieën een enorme impact op de werkzaamheden van de GGD kunnen hebben. Veelal zal het Rijk de kosten daarvan echter vergoeden, zoals ze nu ook voor de genoemde crises heeft toegezegd; de daarvoor toegekende vergoedingsregeling vanuit VWS geeft op dit moment vertrouwen dat alle extra kosten vergoed worden. Er bestaat echter wel het risico op meer werk en kosten op de langere termijn als gevolg van een verslechterde algemene gezondheidssituatie van de burgers in onze regio. Weerstandsvermogen De omvang van de algemene reserve/weerstandsvermogen van de GGD neemt de laatste jaren weer langzaam toe, maar is gezien de opvang van de risico's en de exploitatie-omvang bij met name de Publieke Gezondheid nog beperkt. De risico-inventarisatie van begin 2022 resulteerde in een benodigde weerstandscapaciteit van ca. € 2.400.000 voor het programma Publieke Gezondheid en ca. € 2.500.000 voor het programma Ambulancezorg. Het bestuur heeft eerder vastgesteld dat het weerstandsvermogen niet direct tot deze bedragen hoeft te worden aangevuld, maar dat de kaders en staffels zoals vastgesteld in de beleidsnotitie Kaders P&C-documenten 4GR-deel2 leidend zijn. Gegeven de verwachte omzet 2024 is voor beide programma's inmiddels een hogere trede in de staffel van toepassing; voor Publieke Gezondheid is een bandbreedte van toepassing van € 2.000.000 tot € 2.400.000 en voor Ambulancezorg van € 1.500.000,- tot € 2.000.000,-. Een laag weerstandsvermogen betekent dat financiële tegenvallers van enige omvang niet uit de algemene reserve kunnen worden opgevangen. Na de voorgestelde bestemming van het verwachte resultaat 2022 bedraagt de Algemene Reserve Publieke Gezondheid ca. € 1.700.000 en de Algemene Reserve Ambulancezorg ca. € 1.350.000,-.							
Financiële informatie				2024	2025	2026	2027	
(x €1.000,-)	Gemeentelijke bijdrage			439	449	460	471	
Financiële informatie	Jeugdgezondheidszorg			2024	2025	2026	2027	
	Gemeentelijke bijdrage			349	356	363	370	

Stichting Keyport								
Vestigingsplaats	Weert							
Rechtsvorm	Stichting							
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen							
Zitting in dagelijks bestuur	M.Lemmen heeft zitting in het algemeen bestuur							
Belang op basis van stemverhouding	Het bestuur van de Stichting Keyport bestaat uit: Bestuurders A namens de helix partner overheid (één per gemeente) Bestuurders B namens de helix partner bedrijfsleven (maximaal vier bestuurders) Bestuurders C namens de helix partner onderwijs- en kennisinstellingen (maximaal vier bestuurders) De stemverhouding tussen de bestuurders A, B of C moet te allen tijde in gelijke verhouding zijn en onafhankelijk van het aantal bestuurders namens het bedrijfsleven, het onderwijs of de overheid.							
Relatie met programma	Programma 2: Economie + Ondernemen							
Doel	Stichting Keyport is de samenwerking tussen de gemeenten Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roerdalen, Roermond, Weert en Cranendonck, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen. De stichting wil een substantiële bijdrage leveren aan het versterken van de sociaal-economische structuur en het creëren van een stimulerend vestigingsklimaat van de regio Keyport zoals nader is uitgewerkt in het Routeplan Keyport Next Level 2021-2024.							
Bestuurlijke ontwikkelingen	De gemeente is in 2015 toegetreden tot Keyport, waarmee de connectie met de grensprovincie en de daarin gelegen gemeenten versterkt wordt. In 2020 is deelname aan Keyport heroverwogen en besloten de samenwerking met Keyport voort te zetten onder voorwaarde dat: • er geen verhoging van de inwonersbijdrage plaatsvindt; • er een tussentijdse evaluatie plaatsvindt; • Cranendonck een rol inneemt binnen het kernteam. Eind 2020 is door Keyport ingestemd met het bevriezen van de bijdrage per inwoner voor de jaren 2021-2022 op het huidige niveau, zijnde € 2,47. De voortgang van het Routeplan Keyport Next Level is in 2022 gepresenteerd bij de raad. Daarnaast zijn er leden uit Cranendonck benoemd als lid van het Kernteam van Keyport. Naast de bijdrage voor deelname aan Keyport is het van belang om werkbudget te hebben om activiteiten bij ondernemers onder de aandacht te brengen, dit werkbudget is onderdeel van de visie 'Economisch Cranendonck'.							
Risico	Het bevriezen van de inwonersbijdrage kan impact hebben op de realisatie van de ambitie zoals verwoord in het Routeplan Next Level. De Keyport begroting wordt jaarlijks separaat aan de gemeenteraad voorgelegd. Het Routeplan Keyport Next Level en de meerjarenbegroting 2021-2024 wordt in 2022 geëvalueerd. Indien de begroting de door de gemeenteraad vastgestelde jaarlijkse bijdrage overschrijdt, dan zal eerst budget worden gevraagd aan de gemeenteraad.							
Financiële informatie		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
(x €1.000,-)	Resultaat	95	16					
	Eigen vermogen	95	16					
	Vreemd vermogen	1303	1258					
	Gemeentelijke bijdrage	52	52	52	52	52	52	52

Metropoolregio Eindhoven		
Vestigingsplaats		Eindhoven
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijk verantwoordelijk:		M. Lemmen
Zitting in dagelijks bestuur		Nee
Belang op basis van stemverhouding		De gemeente Cranendonck heeft 1 vertegenwoordiging in het AB met 2 stemmen (gelijk aan de andere twintig gemeenten m.u.v. Eindhoven, Helmond en Laarbeek).
Relatie met programma		Programma 2: Economie + Ondernemen
Doel		De 21 gemeenten in de Regio Eindhoven zetten zich op bepaalde terreinen van economie, energietransitie, transitie landelijk gebied en mobiliteit gezamenlijk in voor hun inwoners. Doel is het handhaven en uitbouwen van ons uniek economisch profiel. De 21 gemeenten in de Regio Eindhoven zetten zich op bepaalde terreinen van economie, energietransitie, transitie landelijk gebied en mobiliteit gezamenlijk in voor hun inwoners. Doel is het handhaven en uitbouwen van ons uniek economisch profiel. De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Brainport In 2020 is ingestemd met het meerjarenplan 2021-2024: Brainport Next Generation, welke verder uitgewerkt is in de Brainport Agenda. De Brainport Agenda is de strategische meerjarenagenda van Stichting Brainport, waarin de Triple Helix-samenwerking van bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden bestuurlijk gestalte heeft gekregen. In de Brainport Nationale Actieagenda (BNA) wordt de langjarige samenwerking tussen Rijk en regio vormgegeven. De regiodeal fungeert als vliegwiel voor de Brainport Nationale Actieagenda en geeft een belangrijke financiële impuls. Deze agenda gaat in op gesignaleerde knelpunten zoals kennis/innovatie & ondernemen, talent en leef- en vestigingsklimaat, maar ook op de kansen die er liggen om vanuit de regio bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.
Bestuurlijke ontwikkelingen	-	- Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 wordt voor de MRE een nieuw samenwerkingsakkoord opgesteld. Op basis daarvan wordt in het najaar van 2022 een concept werkprogramma 2023 opgesteld. Mogelijk volgt uit het nieuwe samenwerkingsakkoord een begrotingswijziging. - Er wordt de komende periode invulling gegeven aan een grote uitdaging: invulling geven aan de duurzame schaa sprong Brainport in balans met een gezonde leefomgeving. Dit om de sterke economische groei van ASML en de hele regio optimaal te faciliteren. Er moeten voldaan worden aan de vraag naar woningen, voorzieningen, energie, mobiliteit, en tegelijkertijd moet invulling worden gegeven aan de stikstof- en klimaatproblematiek, natuur en transformatie van landbouw. - Ten behoeven van de regionale energie transitie wordt in juli 2023 een 2.0 versie opgeleverd. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om afspraken op het gebied van programmeren in relatie tot de schaarste op het elektriciteitsnetwerk en het gebruiken van een regionaal afwegingskader voor warmtebronnen.
Risico		Op basis van de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Metropoolregio Eindhoven (vastgesteld AB juli 2018) wordt bepaald wat de organisatie onder risicomanagement verstaat en welke uitgangspunten hierbij worden gehanteerd. Tevens is bepaald welke risico's door de Metropoolregio Eindhoven worden gedragen en welke door de deelnemende gemeenten. Als uitwerking van de nota zijn voor de organisatie de risico's in beeld gebracht, geclassificeerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting en

		jaarrekening deze risico's opnieuw beoordeeld. De huidige stand van de algemene reserves is voldoende om deze risico's af te dekken.						
Financiële informatie		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
(x €1.000,-)	Resultaat	698	0	0	0	0	0	0
	Eigen vermogen	14.325	14.325	14.325	14.325	14.325	14.325	14.325
	Vreemd vermogen	14.427	14.427	14.427	14.427	14.427	14.427	14.427
	Gemeentelijke bijdrage	286	298	298	305	305	305	305

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant								
Vestigingsplaats	Eindhoven							
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling							
Bestuurlijk verantwoordelijk:	K. Boonen							
Zitting in dagelijks bestuur	Nee							
Belang op basis van stemverhouding	Ieder lid van het algemeen bestuur heeft één stem. Cranendonck heeft dus 1/22 van de stemmen. Besluiten worden genomen met een meerderheid van stemmen van de aanwezige leden. Besluiten betreffende vaststelling van de begroting, begrotingswijzigingen en jaarrekening worden genomen met een meerderheid van stemmen, met dien verstande dat de meerderheid van stemmen eveneens tenminste de helft van de omzet vertegenwoordigt welke de uitvoeringsdienst in het voorafgaande jaar heeft gegenereerd op basis van de basistaken en verzoektaken.							
Relatie met programma	Programma 1: Wonen en leven Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen							
Doel	De Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) voert namens de provincie Brabant en de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezichthouden en handhaving.							
Bestuurlijke ontwikkelingen	De ODZOB voert volgens afspraak met de deelnemers taken uit volgens twee programmadelen. Enerzijds het programma lokale dienstverlening, zoals de basis- en verzoektaken. Anderzijds het programma regionale samenwerking. Dit betreft gemeentegrens-overstijgende ontwikkelingen, bundeling van expertise en schaalvoordelen. In maart 2023 is de meerjarenvisie vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Deze visie is het uitgangspunt voor de te volgen koers van de ODZOB voor de komende jaren.							
Risico	De omgevingsdienst heeft in haar begroting (niet-limitatief) een aantal risico's benoemd: • Bezuinigingen deelnemers die leiden tot een omzetverlaging • Ransomware • Niet volledige implementatie VTH-systeem • Kosten ontwikkeling ICT voorzieningen • Niet actuele beheer en investeringsplannen voor apparatuur / faciliteiten • Toename regeldruk vanuit de rijksoverheid • Personeelskosten te laag begroot • Ziekteverzuim en doorbetaling loonkosten • Niet kunnen beschikken over voldoende en gekwalificeerd personeel, zowel vast als inhuur • Kennisverlies als gevolg van uitstroom van medewerkers / inhuur via flexibele schil Deze risico's kunnen leiden tot een negatief resultaat. Volgens de GR kan een negatief resultaat ten laste komen van de reserves en/of ten laste van de deelnemers.							
Financiële informatie		2021*	2022*	2023	2024	2025	2026	2027
(x €1.000,-)	Resultaat	1.046	0					
	Eigen vermogen	3.266	1.012					
	Vreemd vermogen	8.620	6.548					
	Totale bijdrage gemeente Cranendonck	661	718	803	980	980	980	980
	- Milieutaken	347	391	473	485	485	485	485
	- Overdracht bodemtaken	0	0	0	115	115	115	115
	- Overige opdrachten**	314	327	330	380	380	380	380

* Cijfers op basis van gerealiseerde werkzaamheden

** Schatting op basis van voorgaande jaren en stijging uurtarief

Regionaal Bestuur Openbaar Onderwijs de Kempen								
Vestigingsplaats	Veldhoven							
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling							
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen							
Zitting in dagelijks bestuur	Nee							
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein							
Doel	Samen met negen andere gemeenten (Bladel, Eersel, Heeze-Leende, Nederweert, Oirschot, Reusel-De Mierden, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre) houdt de gemeente Cranendonck het openbaar basisonderwijs in stand via een gemeenschappelijke regeling. De schoolbestuurlijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn overgedragen aan de Stichting de Kempen, regionaal bestuur voor openbaar en algemeen basisonderwijs.							
Bestuurlijke ontwikkelingen	De gemeente heeft in principe geen enkele inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid en bevoegdheid ten opzichte van Stichting de Kempen. Ook niet waar het gaat om de begroting van het schoolbestuur. Alleen als het schoolbestuur failliet zou gaan, wordt de gemeente weer verantwoordelijk voor de binnen de gemeentegrenzen aanwezige openbare basisscholen. De 10 aangesloten gemeenten vormen tezamen het Regionaal Samenwerkingsverband Openbaar Basisonderwijs De Kempen.							
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's benoemd.							
Financiële informatie (x €1.000,-)		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Gemeentelijke bijdrage	0	0	0	0	0	0	0

Veiligheidsregio Brabant Zuidoost								
Vestigingsplaats	Eindhoven							
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling							
Bestuurlijk verantwoordelijk:	R. van Kessel							
Zitting in dagelijks bestuur	Nee							
Belang op basis van stemverhouding	Bij het vaststellen van de jaarrekening, begroting en begrotingswijzigingen brengen de leden die een gemeente vertegenwoordigen tot 20.000 inwoners één stem uit, de leden die een gemeente vertegenwoordigen met 20.000 of meer inwoners brengen twee stemmen uit, vermeerderd met een stem per volledig veelvoud van 15.000 inwoners, waarmee het aantal van 20.000 inwoners door die gemeente wordt overschreden. In dit geval heeft de gemeente Cranendonck twee stemmen. Bij de overige besluitvorming door het algemeen bestuur vindt stemming plaats op basis van de gewone stemwaardering (één stem per gemeente).							
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen							
Doel	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin de brandweer, de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) en de regionale ambulancevoorziening (RAV) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden. VRBZO is een samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.							
Bestuurlijke ontwikkelingen	Visie 2025: De VRBZO stelt een nieuwe visie op die richting geeft aan de te bereiken resultaten en de inspanningen die daarvoor nodig zijn. Er zijn drie ontwikkelthema's verwoord: • Samen voor veilig; • Weerbare samenleving; • Toekomstbestendige taakuitvoering. Door de coronacrisis zijn deze thema's en de daaraan gekoppelde speerpunten mogelijk nog aan verandering onderhevig. Ook de evaluatie op de Wet veiligheidsregio's kan nog invloed hebben op de ontwikkeling van visie 2025.							
Risico	Er is een mogelijkheid dat de Visie 2025 niet wordt behaald. Reden hiervoor is een intensieve inzet op Corona en direct daarna een volledige inzet op de opvang van vluchtelingen uit de Oekraïne.							
Financiële informatie		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
(x €1.000,-)	Resultaat	-72	390					
	Eigen vermogen	2.145	2.167					
	Vreemd vermogen	41.762	40.267					
	Gemeentelijke bijdrage	1.205	1.227	1.283	1.330	1.330	1.330	1.330

Werkvoorzieningsschap de Risse Groep								
Vestigingsplaats	Weert							
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling							
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen							
Zitting in bestuur	Ja, M. Lemmen, H. Driessen							
Belang	De gemeente Cranendonck is, evenals de andere deelnemende gemeenten, met twee leden in het bestuur vertegenwoordigd.							
Relatie met programma	Programma 4: Zorg Uitvoering vanuit GR A2 samenwerking							
Doel	Werkvoorzieningsschap Risse Groep zorgt voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening voor de gemeenten Cranendonck, Nederweert en Weert. Risse Groep richt zich op het vinden van aangepast werk voor mensen met een Sw en Pw-indicatie. De organisatie is gericht op het begeleiden en detacheren van mensen bij externe werkgevers via het onderdeel Werk.Kom.							
Bestuurlijke ontwikkelingen	Eind 2021 is de nieuwe strategische visie door de Risse Groep gepresenteerd waarbij wij de verwachting hebben dat dit een solide basis is voor een stabiele (financiële) toekomst van de Risse Groep. We blijven inzetten op een slagvaardige en resultaatgerichte aanpak van onze werkzoekenden.							
Risico	In 2021 hebben de deelnemende gemeenten in totaliteit een extra bijdrage gedaan van € 1,3 miljoen (extra bijdrage Cranendonck € 204.000) om het weerstandsvermogen van Risse Groep op peil te brengen. Om de risico's op te kunnen vangen moet het weerstandsvermogen van Risse Groep minimaal € 0,6 miljoen zijn. Per ultimo 2022 bedraagt het weerstandsvermogen van Risse Groep € 850.000. De extra bijdrage in 2021 was dus noodzakelijk. Tijdelijk hogere transitiekosten voor de uitvoering van de toekomstvisie (€ 113.000 in 2023 en € 115.000 in 2024) worden ten laste gebracht van het weerstandsvermogen, waardoor dit daalt naar € 737.000 eind 2023. Per ultimo 2024 bedraagt dit € 622.000. De marge t.o.v. de minimale omvang van het weerstandsvermogen (€ 0,6 miljoen) om mogelijke onvoorziene tegenvallers/risico's op te kunnen vangen is daardoor klein.							
Financiële informatie		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
(x €1.000,-)	Resultaat	-562	139	8	-63	-6	-6	-6
	Extra gemeentelijke bijdragen (totaal 3 gemeenten)							
	Resultaat na bijdragen gemeenten							
	Eigen vermogen	108	404					
	Vreemd vermogen	3.110	3.182					
	Gem. bijdrage (gelijk aan budget t.b.v. Wsw in participatie-budget)	1.920	1.957	2.085	1.993	1.922	1.800	1.731
	Gem. bijdrage (extra in exploitatie)	48	31	13				
	Extra gemeentelijke bijdrage o.b.v. primaire begroting Risse							
	Incidentele gemeentelijke bijdrage t.b.v. aanvulling Eigen vermogen/weerstandsvermogen	204	126	131	123	98	98	98
	Extra bijdrage o.b.v. bijgestelde begroting 2023				27	35		

Deelnemingen

Bank Nederlandse Gemeenten					
Vestigingsplaats	's-Gravenhage				
Bestuurlijk verantwoordelijk:	De burgemeester vertegenwoordigt, als wettelijke vertegenwoordiger, de gemeente in de algemene aandeelhoudersvergaderingen.				
Aantal aandelen	5.000				
Belang	0,009% (de BNG heeft in totaal 55.690.720 aandelen). De gemeente heeft zeggenschap in de BNG in het stemrecht op de aandelen (1 stem per aandeel)				
Doel	De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.				
Financiële informatie		2019	2020	2021	2022
(x €1.000)	Resultaat	163	221	236	300
	Eigen vermogen	4.887	5.097	5.062	4.615
	Vreemd vermogen	144.802	155.262	143.995	107.459
	Dividend per aandeel (in €)	1,27	1,81	2,28	2,28
	Totaal dividend Cranendonck (in € 5.000 aandelen)	6.350	9.050	11.400	11400

NV Brabant Water					
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch				
Bestuurlijk verantwoordelijk:	R. van Kessel				
Aantal aandelen	19.976				
Belang	0,2% (Brabant Water heeft 10 miljoen aandelen geplaatst)				
Doel	Brabant Water N.V. is het waterleidingbedrijf voor vrijwel geheel Noord-Brabant. De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied. De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied.				
Financiële informatie		2019	2020	2021	2022
(x €1.000)	Resultaat	29.508	8.913	10.493	nbn
	Eigen vermogen	665.384	674.183	684.676	nbn
	Vreemd vermogen	479.546	523.344	534.399	nbn
	Dividend per aandeel (in €)	0	0	0	

Samenwerkingsverbanden

Stichting Bureau Inkoop en aanbesteding Zuidoost Brabant (BIZOB)					
Vestigingsplaats	Oirschot				
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen				
Belang	5,6%				
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen				
Doel	De stichting Bizob is een samenwerking door achttien gemeenten in Zuidoost Brabant op inkoopgebied, waarbij een drietal doelstellingen worden nagestreefd: financieel (betere condities en prijzen, lagere inkoopkosten), kwaliteit (verbeterde specificaties, verkorte levertijden enz.) en procesmatig (transparant inkoopproces, integriteit inkoopprocessen, betrouwbaarheid enzovoort).				
Financiële informatie		2019	2020	2021	2022
(x €1.000,-)	Resultaat	401	569	1.003	614
	Eigen vermogen	868	975	1.405	977
	Vreemd vermogen	956	886	1.140	1.210
	Gemeentelijke bijdrage	166	162	141	126

Taskforce – RIEC Brabant Zeeland	
Portefeuillehouder	R. van Kessel
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
Doelstelling	Georganiseerde misdaad komt in allerlei vormen voor. Denk aan hennepeteelt, witwassen en vermogenscriminaliteit. Taskforce – RIEC is een bondgenootschap van gemeentelijke en provinciale overheden tegen ondermijning in Brabant en Zeeland. Zij ondersteunt met haar producten en diensten gemeenten en veiligheidspartners in de herkenning en aanpak van criminele activiteiten. Zo helpen ze onder meer bij de versterking van bestuurlijke weerbaarheid en een geïntegreerde aanpak van georganiseerde criminaliteit. Taskforce RIEC Brabant-Zeeland positioneert zich als partner, die intelligence, expertise, innovatie en uitvoering (actie) met elkaar verbindt. Zij bundelen krachten door samen te werken met bestuurders, overheidsdiensten, ondernemers en inwoners in Brabant en Zeeland om samen ondermijnende criminaliteit te bestrijden en te voorkomen.
Financiële informatie (x €1.000,-)	€ 16

Zorg- en Veiligheidshuis	
Vestigingsplaats	Helmond
Bestuurlijk verantwoordelijk:	M. Lemmen
Zitting in dagelijks bestuur	Nee
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
Doelstelling	Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost zorgt voor een succesvolle aanpak van complexe casuïstiek binnen de thema's (risico)jeugd, veelplegers, nazorg ex-gedetineerden, relationeel geweld, overlast en verslaving is een gezamenlijke inspanning van gemeenten en ketenpartners een voorwaarde. Het gaat om het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijk uitval bij complexe problemen, door een combinatie van repressie, bestuurlijke interventie en zorg.
Financiële bijdrage (x €1.000,-)	€ 5

BIJLAGEN

Bijlage 1: Begrotingsbeeld

1. Begrotingsbeeld

Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2026
Saldo structureel	1.062	371	-2.260	-2.297
Saldo incidenteel	-439	-164	-43	-
Totaal saldo	623	207	-2.303	-2.297
Omschrijving	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2026
Resultaat voor bestemming	85	-240	-2.563	-2.557
Mutaties reserves	538	448	261	261
Totaal saldo	623	207	-2.303	-2.297

2. Totalen per programma

Totale programmakosten (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Wonen en Leven	-13.077	-14.813	-15.006	-15.017	-14.719	-14.588
Werk en economie	-2.522	-5.304	-5.478	-4.985	-4.985	-4.984
Recreatie en toerisme	-2.548	-2.886	-3.072	-3.163	-3.121	-3.105
Sociaal domein	-24.636	-24.785	-25.338	-25.634	-25.531	-26.267
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	-7.095	-7.774	-9.811	-12.136	-13.347	-13.897
Overhead	-9.006	-9.394	-9.168	-8.849	-8.762	-8.777
Totaal Lasten	-58.885	-64.956	-67.872	-69.785	-70.464	-71.619
Baten						
Wonen en Leven	6.984	6.207	6.475	6.479	6.478	6.477
Werk en economie	2.080	4.509	4.702	4.235	4.235	4.235
Recreatie en toerisme	986	695	695	695	695	695
Sociaal domein	4.304	3.850	3.952	3.952	4.208	4.206
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	47.549	46.524	52.133	54.182	52.284	53.447
Overhead	104	-	-	-	-	-
Totaal Baten	62.007	61.786	67.958	69.545	67.901	69.061
Gerealiseerd totaal van saldo van baten en lasten	3.122	-3.169	85	-240	-2.563	-2.557
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-1.420	-5.018	-80	-80	-80	-80
Onttrekkingen reserves	2.264	8.339	618	528	341	341
Bestemming per saldo	844	3.322	538	448	261	261
Vennootschapsbelasting						
Gerealiseerd resultaat	3.966	153	623	207	-2.303	-2.297

3. Saldi per product

	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
PROGRAMMA 1 - Wonen en Leven						
BELEIDSVELD 1.1 Wonen	-412	-1.492	-1.341	-1.261	-1.021	-1.021
BELEIDSVELD 1.2 Verkeer en vervoer	-2.831	-3.479	-3.771	-3.895	-3.900	-3.874
BELEIDSVELD 1.3 Leefbaarheid	-946	-1.271	-1.245	-1.239	-1.235	-1.235
BELEIDSVELD 1.4 Openbare ruimte	-1.175	-1.829	-1.798	-1.867	-1.809	-1.748
BELEIDSVELD 1.5 Duurzaamheid	-730	-533	-376	-276	-276	-233
Saldo	-6.093	-8.605	-8.532	-8.538	-8.241	-8.110
PROGRAMMA 2 - Werk en economie						
BELEIDSVELD 2.1 Economie	-568	-859	-788	-788	-788	-788
BELEIDSVELD 2.2 Ondernemen	127	64	12	38	39	39
Saldo	-442	-795	-776	-750	-749	-749
PROGRAMMA 3 - Recreatie en toerisme						
BELEIDSVELD 3.1 Sport	-957	-1.339	-1.530	-1.612	-1.570	-1.555
BELEIDSVELD 3.2 Cultuur	-357	-494	-443	-435	-435	-435
BELEIDSVELD 3.3 Toerisme en evenementen	-249	-358	-404	-422	-421	-420
Saldo	-1.562	-2.190	-2.377	-2.468	-2.426	-2.410
PROGRAMMA 4 - Sociaal domein						
BELEIDSVELD 4.1 Werk en inkomen	-5.701	-5.443	-5.432	-5.326	-5.140	-5.133
BELEIDSVELD 4.2 Maatschappelijke ondersteuning	-7.074	-7.434	-7.684	-7.915	-7.753	-7.774
BELEIDSVELD 4.3 Jeugd	-5.808	-6.049	-6.429	-6.433	-6.433	-6.433
BELEIDSVELD 4.4 Onderwijs	-1.750	-2.008	-1.840	-2.008	-1.997	-2.721
Saldo	-20.332	-20.934	-21.386	-21.682	-21.323	-22.061
PROGRAMMA 5 - Bestuur en algemene dekkingsmiddelen						
BELEIDSVELD 5.1 Algemeen bestuur	-532	-506	-732	-746	-746	-745
BELEIDSVELD 5.2 Dagelijks bestuur	-816	-1.106	-995	-995	-995	-995
BELEIDSVELD 5.3 Openbare orde	-1.816	-2.143	-2.321	-2.323	-2.321	-2.321
BELEIDSVELD 5.4 Burgerdiensten/dienstverlening	-1.324	-1.331	-1.277	-1.294	-1.243	-1.131
BELEIDSVELD 5.5 Algemene dekking	45.135	43.919	47.989	47.985	44.881	45.643
BELEIDSVELD 5.6 Bedrijfsvoering	-194	-84	-340	-579	-638	-901
Saldo	40.454	38.750	42.323	42.047	38.938	39.550
PROGRAMMA 6 - Overhead						
BELEIDSVELD 5.7 Overhead	-8.902	-9.394	-9.168	-8.849	-8.762	-8.777
Saldo	-8.902	-9.394	-9.168	-8.849	-8.762	-8.777
Mutatie reserves	844	3.322	538	448	261	261
Saldo totaal	3.966	153	623	207	-2.303	-2.297

Bijlage 2: Belangrijkste verschillen per programma, gesorteerd per product

Programma 1 Wonen + Leven	uitgaven	inkomsten
1.1 Wonen	310	-159
advieskosten en kosten omgevingswet; Overheveling vanuit 2022	550	
Toerekening salariskosten bestemmingsplannen	-479	
leges bestemmingsplannen en bijdrageregelingen	100	-100
woonwagencentra; mutatie t.o.v. 2023 projectleiding overdracht woonwagens	-20	12
bouw, woning- en welstandstoezicht; ingeleend personeel	71	
bouw, woning- en welstandstoezicht; toerekening salariskosten salarissen	101	
leges bouwvergunningen		-71
overige afwijkingen	-13	
1.2 Verkeer en vervoer	-302	11
wegen, straten en pleinen; ingeleend personeel	90	
wegen, straten en pleinen; leges en andere rechten		11
wegen, straten en pleinen; overige kosten	-23	
openbare verlichting; hogere energiekosten	-34	
Toerekening salariskosten	-47	
kapitaallasten	-279	
overige afwijkingen	-9	
1.3 Leefbaarheid	26	0
cultuurcentra; algemene/overige uitgaven	50	
cultuurcentra; hogere kapitaallasten	-70	
cultuurcentra; toegerekende salarissen; formatie	-90	
openbare bibliotheek; hogere subsidie	-23	0
overheveling onderhoud gemeenschapshuizen jaarrekening 2022	150	
overige afwijkingen	9	0
1.4 Openbare ruimte	-57	88
openbaar groen; wegwerken achterstanden	-50	
openbaar groen; overig onderhoud	-27	
bos- en natuurterreinen	54	0
riolen en gemalen; energiekosten	-38	
riolen en gemalen; onderhoud	21	
mutatie voorziening riolering		63
rioolrechten	0	191
Zwerfafval	24	
mutaties voorzieningen afvalinzameling en -verwerking; storting vanuit jaarrekening 2022	255	
Milieustraat	-13	-7
Afvalstoffenheffing	0	-159
Toegerekende salariskosten	-73	
hogere kapitaallasten (met name riolen)	-207	
overige afwijkingen	-3	
1.5 Duurzaamheid	-171	328
Gemeentelijke isolatie aanpak NIP	-43	
Gemeentelijke isolatie aanpak groene zone	-25	
toerekening salariskosten; formatie	-339	
lagere overige kosten 2023 (o.a. eenmalige kosten wijkuitvoeringsplannen en warmtetransitie, natuur- water- en klimaatopgaven en overheveling jaarrekening 2022	276	
Overige kosten (CDOKE)	-40	
Klimaatgelden (CDOKE)		328
Totaal	-194	268
Mutaties reserves; o.a. incidentele overhevelingen	0	-1290

Programma 2 Werk en Wonen	uitgaven	inkomsten
2.1 Economie	71	0
Toegerekende salariskosten	-56	
Hogere bijdrage MRE	-7	
Verlagen werkbudget Metalot	50	
Vervallen werkbudget Kansen over grenzen	50	
overige afwijkingen	34	
2.2 Ondernemen	-244	193
Grex airpark Fase II en lib bedrijventerrein	618	-612
Grex Budel-Noord	7	
Grex Neerlanden II	-224	203
Baronie van Cranendonck	-622	602
Woningvoorraad, incidenteel budget 2023 opstellen nota grondbeleid tlv reserve	30	
evalueren actualiseren pachtbeleid	-25	
hogere kapitaallasten	-53	
overige afwijkingen	25	
Totaal	-173	193
Mutaties reserves; o.a. incidentele overhevelingen		-30

Programma 3 Recreatie en Toerisme	uitgaven	inkomsten
3.1 Sport	-191	0
Toegerekende salariskosten	41	
compensatie subsidies leges maatschappelijke organisaties	-5	
Sportvisie; actueel MJOP	-25	
Kapitaallasten sportparken	-176	
hogere kosten gas en electra	-25	
Overige afwijkingen	-1	
3.2 Cultuur	51	0
Toegerekende salariskosten	-26	
eenmalige kosten 2023 (Smokkelmuseum)	80	
overige afwijkingen	-3	
3.3. Toerisme & Evenementen	-46	0
Toegerekende salariskosten	-69	
Nieuwe toeristische visie	-20	
toeristische routes; overheveling jaarrekening 2022	26	
Overige afwijkingen	17	
Totaal	-186	0
Mutaties reserves; o.a. incidentele overhevelingen		-2

Programma 4 Sociaal Domein	uitgaven	inkomsten
4.1 Werk en Inkomen	1	10
sociale recherche in bijdrage A2 (burap 2023 nog niet verwerkt in 2023)	40	
Bijstand; uitkeringen levensonderhoud (burap 2023 nog niet verwerkt in 2023)	-201	10
IOAW/IOAZ; uitkeringen levensonderhoud (burap 2023 nog niet verwerkt in 2023)	70	
armoedebestrijding en schuldhulpverlening	-191	
pilot sociaal raadsliedenwerk	-30	
Energietoeslag; in 2023 uitgekeerd	361	
sociale werkvoorziening de Risse	-73	
Participatiebudget; niet benodigd	19	
Overige afwijkingen	6	
4.2 Maatschappelijke ondersteuning	-342	92
SPUK GALA; een tegen eenzaamheid	17	92
Clientondersteuning; overheveling jaarrekening 2022 incidenteel in 2023	129	
overheveling jaarrekening 2022 beschermd wonen en dak- en thuisloosheid	75	
Hulp bij huishouden; hogere tarieven en stijging aantal klanten	-180	
bijdrage GGD	-94	
Toegerekende salariskosten	-374	
overige afwijkingen	85	
4.3 Jeugd	-380	0
overheveling jaarrekening 2022 jeugdconsulenten	157	
Jeugdzorg; meer (complexe) jeugdzorg en stijging tarieven	-243	
Jeugdgezondheidszorg	-23	
Toegerekende salariskosten	-257	
Overige afwijkingen	-14	
4.4 Onderwijs	168	0
Projectleider IHP (in 2023 als eenmalige kosten)	185	
Huisvesting primair onderwijs; hogere kapitaallasten	-35	
Bijdrage de Boogurt (eenmalige kosten 2023)	50	
Leerplicht; formatie	-25	
overige afwijkingen	-7	
Totaal	-553	102
Mutaties reserves programma 4		-978

Programma 5 Bestuur + Algemene Dekkingsmiddelen	uitgaven	inkomsten
5.1 Algemeen bestuur	-226	0
Raad en raadscommissies; toegerekende salariskosten	-184	
Bestuurlijke samenwerking; bijdrage VNG	-24	
overige afwijkingen	-18	
5.2 Dagelijks bestuur	110	0
College B&W; toegerekende salariskosten	-24	
Griffie; toegerekende salariskosten	184	
Griffie; formatie	-45	
overige afwijkingen	-5	
5.3 Openbare Orde	-180	1
Bijdrage Veiligheidsregio BZO	-46	
Toegerekende salariskosten	-112	
Integraal veiligheidsbeleid; versterkingsgelden 2023 (eenmalig)	53	
Opvang vluchtelingen Oekraïne; kapitaallasten	-54	
overige afwijkingen	-21	1
5.4 Burgerdiensten	-154	208
Secretarieleges	-154	208
5.5 Algemene dekking	-58	4.128
Bespaarde rente	0	254
Toegerekende salariskosten	-161	38
Onroerende zaakbelastingen (areaaluitbreiding en stijging tarief 3,9%)		240
Gemeentefonds (algemene uitkering)	41	3.500
Dekking kapitaallasten kredieten 2023 uit stelpost Ibor	108	
Loon- en prijscompensatie	-46	0
Toeristenbelasting	0	10
Opvang asielzoekers		86
5.6 Bedrijfsvoering	-1.527	1.272
toegerekende salarissen	-200	
bespaarde rente	-254	
(doorberekende) kapitaallasten	-1.073	1.272
Totaal	-2.035	5.609
mutaties reserves		-485

Bijlage 3: Reserves en voorzieningen

	Jaarrekening 2022			Raming 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Toename	Afname	Saldo 31-12-22	Toename	Afname	Saldo 31-12-23	Toename	Afname	Saldo 31-12-24	Toename	Afname	Saldo 31-12-25	Toename	Afname	Saldo 31-12-26	Toename	Afname	Saldo 31-12-27
RUBRIEK A ALGEMENE RESERVES Algemene reserve vrij aanwendbaar (ARVA)	31.475	685.408	12.124.661	1.566.793	3.618.000	10.073.454	-	150.000	9.923.454	-	150.000	9.773.454	-	150.000	9.623.454	-	-	9.623.454
TOTAAL RUBRIEK A	31.475	685.408	12.124.661	1.566.793	3.618.000	10.073.454	-	150.000	9.923.454	-	150.000	9.773.454	-	150.000	9.623.454	-	-	9.623.454
RUBRIEK B BESTEMMINGSRESERVES																		
Reserve randweg	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677
Reserves dekking kapitaallasten	-	120.028	1.097.258	-	121.370	975.888	-	121.370	854.518	-	121.370	733.148	-	121.370	611.778	-	121.370	490.408
Reserve eigen risico organisatie/ww rechten	-	55.372	553.485	-	-	553.485	-	-	553.485	-	-	553.485	-	-	553.485	-	-	553.485
Reserve personeel (tijdelijk)	-	-	-	450.000	450.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve aanleg glasvezel	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367
Reserve Duurzaamheid	187.000	34.000	337.791	-	150.000	187.791	-	-	187.791	-	-	187.791	-	-	187.791	-	-	187.791
Reserve verduurzaming gebouwen	-	74.531	784.230	-	-	784.230	-	29.266	754.964	-	37.669	717.295	-	44.908	672.387	-	44.915	627.472
Reserve overgehevelde budgetten	1.136.469	1.245.738	604.325	1.937.343	2.541.668	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve natuurcomp.DIC	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932
Reserve Landschapsversterking	60.394	15.000	431.951	-	15.000	416.951	-	15.000	401.951	-	15.000	386.951	-	15.000	371.951	-	15.000	356.951
Reserve grondexploitatie	31.475	21.895	524.105	375.000	30.000	869.105	-	-	869.105	-	-	869.105	-	-	869.105	-	-	869.105
Reserve ruimtelijke kwaliteit	72.322	11.718	3.388.835	80.000	200.000	3.268.835	80.000	-	3.348.835	80.000	-	3.428.835	80.000	-	3.508.835	80.000	-	3.588.835
Reserve MJO sport	250.000	-	250.000	-	48.000	202.000	-	72.000	130.000	-	44.000	86.000	-	-	86.000	-	-	86.000
Reserve integraal huisvestingsplan	250.000	-	250.000	2.792.952	235.000	2.807.952	-	-	2.807.952	-	-	2.807.952	-	-	2.807.952	-	-	2.807.952
Reserve tegemoetkoming energie maatsch. org.	-	-	-	207.168	207.168	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL RUBRIEK B	1.924.710	1.578.282	10.475.956	5.635.295	3.791.038	12.320.213	80.000	237.636	12.162.577	80.000	218.039	12.024.539	80.000	857.681	11.246.858	80.000	808.168	10.518.690
RUBRIEK C VOORZIENINGEN																		
Voorziening Riolerings	228.692	-	1.711.110	-	148.787	1.562.323	-	212.045	1.350.278	-	150.922	1.199.356	-	150.652	1.048.704	-	150.652	898.052
Voorziening Afvalstoffenheffing	-	-	-	255.000	-	255.000	-	-	255.000	-	-	255.000	-	-	255.000	-	-	255.000
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen	282.730	186.256	754.276	282.730	465.172	571.834	282.730	261.142	593.422	282.730	347.016	529.136	282.730	297.988	513.878	282.730	261.842	534.766
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen VTBC	179.370	377.375	69.171	179.370	133.992	114.549	179.370	89.873	204.046	179.370	375.142	8.275	179.370	23.344	164.300	179.370	334.724	8.946
Voorziening salarissen VTBC	-	38.236	49.371	-	49.371	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
Voorziening onderhoud wegen	765.085	960.033	505.036	765.085	741.163	528.958	765.085	838.741	455.302	765.085	936.320	284.067	765.085	765.085	284.067	765.085	765.085	284.067
Voorziening onderhoud groen	47.283	58.288	36.278	47.283	47.283	36.278	47.283	47.283	36.278	47.283	47.283	36.278	47.283	47.283	36.278	47.283	47.283	36.278
Voorziening straatverlichting	27.941	27.962	211.955	27.941	27.941	211.955	27.941	27.941	211.955	27.941	27.941	211.955	27.941	27.941	211.955	27.941	27.941	211.955
Voorziening 2bconnect	-	20.259	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
91205151 Voorziening claim Attero	309.240	-	309.240	-	309.240	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
91208500 Voorziening verlofsparen	98.000	-	98.000	-	-	98.000	-	-	98.000	-	-	98.000	-	-	98.000	-	-	98.000
TOTAAL RUBRIEK C	1.938.341	1.668.409	3.744.438	1.557.409	1.922.949	3.378.898	1.302.409	1.477.025	3.204.282	1.302.409	1.884.624	2.622.067	1.302.409	1.312.293	2.612.183	1.302.409	1.587.527	2.327.065
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	3.894.526	3.932.099	26.345.055	8.759.497	9.331.987	25.772.565	1.382.409	1.864.661	25.290.313	1.382.409	2.252.662	24.420.059	1.382.409	2.319.974	23.482.494	1.382.409	2.395.695	22.469.208

reserve	Algemene Reserve (AR)
---------	-----------------------

soort reserve	Algemene reserve
budgethouder	Directeur/gemeentesecretaris.
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Opvangen van jaarrekeningtekorten en het afdekken van risico's in algemene zin, waarvoor geen bestemmingreserves of voorzieningen zijn gevormd.
voeding uit	De voeding van deze reserve geschiedt door positieve programmarekening saldi aan deze reserve toe te voegen.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	12.778.594	12.124.661	10.073.454	9.923.454	9.773.454	9.623.454
resultaat 2022		1.566.793				
Raadsbesluit Jaarrekening 2021: vrijval reserve grondexploitatie	31.475					
Totaal toevoegingen	31.475	1.566.793	-	-	-	-
Organisatievisie	229.998-					
Garantstelling de Borgh	15.600-					
Omgevingsplan			150.000-	150.000-	150.000-	
Raadsbesluit jaarrekening 2020, punt 5a:						
ontwikkelas Randweg-Oost en Fabriekstraat	24.203-					
Masterplan kansen over grenzen						
Uitvoeringskosten TOZO						
projectleider ondermijning	15.943-					
Raadsbesluit jaarrekening 2020, punt 5b:						
sociaal domein, overheveling vanuit jaarrekening 2020	200.000-					
inzet planbegeleiding RO initiatieven 2021	100.000-					
inzet planbegeleiding RO initiatieven 2022	100.000-					
MVA opboeking	336					
Storting in reserve grondexploitatie		375.000-				
Storting in reserve IHP		2.793.000-				
Storting in reserve personeel		450.000-				
Totaal onttrekkingen	685.408-	3.618.000-	150.000-	150.000-	150.000-	-
Stand reserve per 31-12-	12.124.661	10.073.454	9.923.454	9.773.454	9.623.454	9.623.454

reserve	791012 Reserve Randweg
---------	------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Opvangen van grote fluctuaties in de reguliere bedrijfsvoering als gevolg van uitgaven in het kader van de voorbereiding/ontwikkeling van een eventuele randweg.
voeding uit	Resultaatbepaling bij eventuele positieve jaarresultaten.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Verbetermogelijkheden randweg zuid						
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677

reserve	Reserve dekking kapitaallasten
---------	--------------------------------

soort reserve	Bestemmingreserve
budgethouder	Afdelingshoofden
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Overeenkomstig de voorschriften BBV de beschikking over de reserves te verantwoorden.
voeding uit	Eventuele stortingen van de onttrekkingen uit reserves die voor de dekking van kapitaallasten van diverse investeringen ter beschikking gesteld zijn.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	1.217.286	1.097.258	975.888	854.518	733.148	611.778
Verbetermogelijkheden randweg zuid						
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Aankoop stationstraat 50 Maarheeze (7810005)	5.925-	5.925-	5.925-	5.925-	5.925-	5.925-
Harrie Derckx complex (7530017)	10.850-	10.850-	10.850-	10.850-	10.850-	10.850-
Extra lasten voetbalveld Budel (7531002)	1.733-	1.733-	1.733-	1.733-	1.733-	1.733-
Duur. Energiemaat. gemeentehuis (7001056)	47.297-	47.297-	47.297-	47.297-	47.297-	47.297-
Onderwijs asielzoekers basisschool (7621000)	26.625-	26.625-	26.625-	26.625-	26.625-	26.625-
Onderwijs asielzoekers voortgezet onderwijs (7641000)	18.750-	18.750-	18.750-	18.750-	18.750-	18.750-
Onderwijs asielzoekers basisschool	6.090-	6.090-	6.090-	6.090-	6.090-	6.090-
Vervanging turnvloer(7530023)	2.469-					
Verbetermogelijkheden randweg zuid (721083)	289-	4.100-	4.100-	4.100-	4.100-	4.100-
Totaal onttrekkingen	120.028-	121.370-	121.370-	121.370-	121.370-	121.370-
Stand reserve per 31-12-	1.097.258	975.888	854.518	733.148	611.778	490.408

reserve	Reserve eigen risico organisatie/ww rechten
---------	---

soort reserve Bestemmingsreserve

budgethouder

wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens

wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens

doel van de reserve

voeding uit Voorziening voormalig bestuur en personeel

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	608.858	553.485	553.485	553.485	553.485	553.485
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Betaalde transitievergoedingen	55.372-					
Totaal onttrekkingen	55.372-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	553.485	553.485	553.485	553.485	553.485	553.485

reserve	Reserve aanleg glasvezel
---------	--------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Honderd procent verglazing van de gemeente te komen, waarbij deze reserve het mogelijk maakt om kosten en opbrengsten met elkaar in verhouding te laten.
voeding uit	Eenzijds door de vergoeding van de glasvezel exploitant en anderzijds de vergoeding in de degeneratiekosten in de reserve te storten.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367
toevoeging 31/12/2020						
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Overheveling Glasvezel Cranendonck						
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367

reserve	Reserve Duurzaamheid
---------	----------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	

voeding uit

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	184.791	337.791	187.791	187.791	187.791	187.791
Meicirculaire 2022: middelen uitvoeringskosten Klimaataakkoord.	187.000					
Totaal toevoegingen	187.000	-	-	-	-	-
onttrekkingen warmtetransitie(klimaataakkoord) opstellen wijkuitvoeringsplannen Burap: niet uitgeven jaar later Dekking (extra) inzet medewerker Duurzaamheid 2022	34.000-	150.000-				
Totaal onttrekkingen	34.000-	150.000-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	337.791	187.791	187.791	187.791	187.791	187.791

reserve	Reserve verduurzaming gebouwen
---------	--------------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	

voeding uit

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	858.761	784.230	784.230	754.964	717.295	672.387
saldo verkoop 3 panden						
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
DMJOP 22-11-2022	74.531-	-	29.266-	37.669-	44.908-	44.915-
Totaal onttrekkingen	74.531-	-	29.266-	37.669-	44.908-	44.915-
Stand reserve per 31-12-	784.230	784.230	754.964	717.295	672.387	627.472

reserve	Reserve overgehevelde budgetten
---------	---------------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Alle afdelingshoofden
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Voorkomen dat middelen van lopende projecten opnieuw vrijgemaakt dienen te worden.
voeding uit	Middelen die via de bestuursrapportages of via de resultaatbepaling bij de programmarekening aangegeven zijn.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	713.594	604.325	-	-	-	-
Jaarrekening 2022: oormerken bedragen (uit AR)	536.469	1.937.343				
Raadsbesluit omgevingswet december 2022	600.000					
Totaal toevoegingen	1.136.469	1.937.343	-	-	-	-
Tonk						
Afronden reserve naar 0		4.325-				
Reserve corona	178.351-	-				
reserve TONK corona	81.657-	-				
Omgevingswet	280.472-	600.000-				
Koploper cliëntondersteuning	150.000-	-				
Jaarrekening 2022: oormerken bedragen		1.937.343-				
Budgetoverhevelingen jaarrekening 2021 punt 7a:						
economische visie	63.000-	-				
preventie dak en thuisloosheid	32.000-					
hoofdlijnenakkoord midelen GGZ	21.469-					
aanpak huiselijk geweld/kindermishandling	52.000-					
gemeenschapshuizen	150.000-					
binnen en buiten sprrt accomodaties	218.000-					
Totaal onttrekkingen	1.245.738-	2.541.668-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	604.325	-	-	-	-	-

reserve	Reserve landschapversterking
---------	------------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	De ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied te verbeteren en/of te versterken waaronder het gebiedsgericht stimuleren van de Groen Blauwe Diensten.
voeding uit	Storting van een deel van de middelen die via verkoop van het Maarheezerbos /Hoenderbos zijn verkregen.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	386.557	431.951	416.951	401.951	386.951	371.951
storting, stika regeling	60.394					
Totaal toevoegingen	60.394	-	-	-	-	-
Stika regeling (raadsbesluit 18 dec 2018) herinrichting Blake Beemd	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-
Totaal onttrekkingen	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-
Stand reserve per 31-12-	431.951	416.951	401.951	386.951	371.951	356.951

reserve	Reserve ruimtelijke kwaliteit
---------	-------------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Uitgaven af te dekken die niet in het betreffende plan vallen maar die wel ten gunste van het plan komen.
voeding uit	Gerealiseerde verkopen van grond en de daaraan gekoppelde tarieven overeenkomstig de paragraaf Grondbeleid.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	3.328.231	3.388.835	3.268.835	3.348.835	3.428.835	3.508.835
Bijdrage per m2 verkochte bouwgrond	-					
Bijdrage op basis van anterieure overeenkomst (incl. BURAP 2021)	72.322	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Totaal toevoegingen	72.322	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Basisschool Wereldwijzer	11.718-	200.000-				
Totaal onttrekkingen	11.718-	200.000-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	3.388.835	3.268.835	3.348.835	3.428.835	3.508.835	3.588.835

reserve	Reserve grondexploitatie
---------	--------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Gekoppeld aan een ondergrens welke blijkt uite paragraaf Grondbeleid
wenselijk maximum bedrag	Anderhalf maal de omvang van de noodzakelijke ondergrens/buffer
doel van de reserve	Onvoorziene risico's in de gemeentelijke grondexploitatie opvangen met betrekking tot het kunnen voldoen van aanvullende kosten buiten de gevoteerde middelen om.
voeding uit	Gerealiseerde winsten op bouwgrondexploitatie of indien noodzakelijk aanvulling vanuit de algemene reserve.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	577.475	524.105	869.105	869.105	869.105	869.105
Jaarrekening 2021: overhevelen naar algemene reserve Jaarrekening 2022: uit algemene reserve Tussentijdse winstneming 2023	31.475-	375.000				
Totaal toevoegingen	31.475-	375.000	-	-	-	-
Verliesnemen DIC Verliesnemen Nieuwstraat 55 Verlies nemen grex Jumbo 2022 Aanslag VPB Nota grondbeleid Bijdrage per m2 verkochte bouwgrond	21.895- - -	30.000-				
Totaal onttrekkingen	21.895-	30.000-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	524.105	869.105	869.105	869.105	869.105	869.105

voorziening	Reserve MJOP Sport
-------------	--------------------

soort voorziening	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Een reserve MJOP (sport) op te zetten en hiervoor incidenteel in de begroting 2022 een bedrag van 250.000 euro op te nemen.
voeding uit	

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	-	250.000	202.000	130.000	86.000	86.000
Storting 2022	250.000					
Totaal toevoegingen	250.000	-	-	-	-	-
Onttrekking		48.000-	72.000-	44.000-	-	-
Totaal onttrekkingen	-	48.000-	72.000-	44.000-	-	-
Stand reserve per 31-12-	250.000	202.000	130.000	86.000	86.000	86.000

voorziening	Reserve IHP (Integraal Huisvestings Plan)
-------------	--

soort voorziening	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Een reserve IHP op te zetten en hiervoor incidenteel in de begroting 2022 een bedrag van 250.000 euro op te nemen.
voeding uit	

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	-	250.000	2.807.952	2.807.952	2.807.952	2.131.549
Storting 2022	250.000					
Storting 2023 conform raadsbesluit voorstel IHP		2.792.952				
Storting IHP begroting 2024 Bravo college			-			
Totaal toevoegingen	250.000	2.792.952	-	-	-	-
Raadsbesluit nota van wijzigingen begroting 2023 1-11-2022		235.000-				
Onttrekking sloopkosten en boekwaarde St. Andreas					676.403-	626.883-
Totaal onttrekkingen	-	235.000-	-	-	676.403-	626.883-
Stand reserve per 31-12-	250.000	2.807.952	2.807.952	2.807.952	2.131.549	1.504.666

voorziening	Voorziening riolering
-------------	-----------------------

soort voorziening	Waarvoor een heffing wordt geheven
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Naast het alloceren van gelden verkregen via heffingen van burgers tot doel om fluctuaties in de tariefstelling tot een minimum te beperken.
voeding uit	Door stortingen of onttrekkingen op basis van eventuele positieve of negatieve jaarresultaten bij het product riolering.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	1.482.418	1.711.110	1.562.323	1.350.278	1.199.356	1.048.704
Storting: resultaat 2019 Storting resultaat 2021	228.692					
Totaal toevoegingen	228.692	-	-	-	-	-
Onttrekking mutatie 2e burap		148.787-	212.045-	150.922-	150.652-	150.652-
Totaal onttrekkingen	-	148.787-	212.045-	150.922-	150.652-	150.652-
Stand reserve per 31-12-	1.711.110	1.562.323	1.350.278	1.199.356	1.048.704	898.052

voorziening	Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen
-------------	---

soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het meerjarig onderhoudsplan.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	657.802	754.276	571.834	593.422	529.136	513.878
Storting conform MJOP Schadevergoeding	282.730	282.730	282.730	282.730	282.730	282.730
Totaal toevoegingen	282.730	282.730	282.730	282.730	282.730	282.730
Onttrekking conform MJOP	186.256-	465.172-	261.142-	347.016-	297.988-	261.842-
Totaal onttrekkingen	186.256-	465.172-	261.142-	347.016-	297.988-	261.842-
Stand reserve per 31-12-	754.276	571.834	593.422	529.136	513.878	534.766

voorziening	Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen VTBC
-------------	--

soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het meerjarig onderhoudsplan.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	267.177	69.171	114.549	204.046	8.275	164.300
Storting conform MJOP	179.370	179.370	179.370	179.370	179.370	179.370
Totaal toevoegingen	179.370	179.370	179.370	179.370	179.370	179.370
Onttrekking binnensport	335.600-	133.992-	89.873-	375.142-	23.344-	334.724-
Onttrekking buitensport	41.775-					
Totaal onttrekkingen	377.375-	133.992-	89.873-	375.142-	23.344-	334.724-
Stand reserve per 31-12-	69.171	114.549	204.046	8.275	164.300	8.946

voorziening	Voorziening salarissen VTBC
soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Aanvulling salarissen voormalig personeel inzake privatesering Zuiderpoort
voeding uit	Eenmalige storting in 2018

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Stand reserve per 1-1-	87.607	49.371	0-	0-
Storting				
Totaal toevoegingen	-	-	-	-
Onttrekking	38.236-	35.624-		
Vrijval restant voorziening		13.747-		
Totaal onttrekkingen	38.236-	49.371-	-	-
Stand reserve per 31-12-	49.371	0-	0-	0-

voorziening	Voorziening onderhoud wegen
-------------	-----------------------------

soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor het wegennet.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het meerjarig onderhoudsplan.

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	699.984	505.036	528.958	455.302	284.067	284.067
Storting conform notitie beheer openbare ruimte 2021-2025/ beheerplan wegen 2021-2025	765.085	765.085	765.085	765.085	765.085	765.085
Totaal toevoegingen	765.085	765.085	765.085	765.085	765.085	765.085
Storting conform notitie beheer openbare ruimte 2021-2025/ beheerplan wegen 2021-2025	960.033	741.163	838.741	936.320	765.085	765.085
Totaal onttrekkingen	960.033	741.163	838.741	936.320	765.085	765.085
Stand reserve per 31-12-	505.036	528.958	455.302	284.067	284.067	284.067

voorziening	Voorziening onderhoud groen
-------------	-----------------------------

soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor groen
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het plan Beheer openbare ruimte

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	47.283	36.278	36.278	36.278	36.278	36.278
Storting 2019	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
Totaal toevoegingen	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
Onttrekking	58.288-	47.283-	47.283-	47.283-	47.283-	47.283-
Totaal onttrekkingen	58.288-	47.283-	47.283-	47.283-	47.283-	47.283-
Stand reserve per 31-12-	36.278	36.278	36.278	36.278	36.278	36.278

voorziening	Voorziening straatverlichting
-------------	-------------------------------

soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor de straatverlichting.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het onderhoudsplan straatverlichting

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	211.976	211.955	211.955	211.955	211.955	211.955
Storting 2019	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941
Totaal toevoegingen	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941
Onttrekking	27.962-	27.941-	27.941-	27.941-	27.941-	27.941-
Totaal onttrekkingen	27.962-	27.941-	27.941-	27.941-	27.941-	27.941-
Stand reserve per 31-12-	211.955	211.955	211.955	211.955	211.955	211.955

voorziening	Voorziening 2bconnect
soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Burgers en Bedrijven
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Voor het behouden en verbeteren van biodiversiteit op bedrijventerreinen

voeding uit

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Stand reserve per 1-1-	20.259	0	0	0
Storting				
Totaal toevoegingen	-	-	-	-
Onttrekking Vrijval ivm opheffen voorziening	20.259-			
Totaal onttrekkingen	20.259-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	0	0	0	0

voorziening	Voorziening verlofsparen
-------------	--------------------------

soort voorziening Voor verplichtingen, verliezen en risico's

budgethouder

wenselijk minimum bedrag Geen ondergrens

wenselijk maximum bedrag Geen bovengrens

doel van de voorziening Verlofsparen conform nieuwe CAO 2022

voeding uit

	Realisatie 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Stand reserve per 1-1-	-	98.000	98.000	98.000	98.000	98.000
Storting 2022	98.000	-	-	-	-	-
Totaal toevoegingen	98.000	-	-	-	-	-
Onttrekking						
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	98.000	98.000	98.000	98.000	98.000	98.000

Bijlage 4: Kerngegevens

A: Sociale structuur	Werkelijke gegevens 31-12-2022	Geraamde gegevens 1-1-2024
Aantal inwoners	20.652	20.851
waarvan:		
inwoners 0 - 19 jaar	3.726	2.917
inwoners 20 -64 jaar*	11.803	12.650
inwoners 65 + 74 jaar*	2.874	5.284
inwoners 75 en ouder *	2.247	Niet bekend
*de indeling van inwoners is enigszins aangepast waardoor de aantallen een vertekend beeld kunnen geven		
Aantal mannen	10.438	10.541
Aantal vrouwen	10.214	10.310
Aantal leerl. basisonderwijs scholen Cranendonck	1.478*	1.536
Aantal leerl. voortgezet onderwijs (dependance Budel)	405*	486
*stand per 1 oktober		
Participatiewet(PW)	207	215
Besluit Bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ)	1	1
De Inkomensvoorziening voor Ouderen en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werkloze werknemers (IOAW)	11	12
De Inkomensvoorziening voor Ouderen en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Zelfstandigen (IOAZ)	3	5
Aantal voorzieningen Jeugdzaken	470	465
Aantalvervoersvoorzieningen WMO	552	580
Aantal rolstoelvoorzieningen WMO	184	185
Aantal woonvoorzieningen WMO	240	250
Aantal voorzieningen:huishoudelijke hulp WMO	460	485

B: Fysieke structuur	Werkelijke gegevens 31-12-2022	Geraamde gegevens 1-1-2024
Oppervlakte gemeente in hectare	7.814	7.814
totaal woonruimten	9.588	9.654
waarvan:		
aantal woningen	9.113	9.179
aantal bijzondere wooneenheden	445	445
aantal woonwagens	30	30
Lengte van wegen:		
wegen buiten de bebouwde kom in km	125	127
wegen binnen de bebouwde kom in km	126	124
semi- en onverharde wegen, fiets- en voetpaden in km	73	73
Aantal m² openbaar groen:	599.000	599.000
Oppervlakte bossen en natuur in hectare	310	310

C: Financiële structuur	Werkelijke gegevens 31-12-2022	Geraamde gegevens 1-1-2024
Gewone uitgaven*		
- absoluut	58.885.000	67.872.000
- per inwoner	2.851	3.255
Gewone inkomsten*		
- absoluut	62.007.000	67.958.000
- per inwoner	3.002	3.259
Opbrengst belastingen en rechten		
- absoluut	12.393.000	11.830.000
- per inwoner	600	567
Algemene uitkering Gemeentefonds		
- absoluut	39.305.966	40.320.000
- per inwoner	1.903	1.934
Algemene uitkering Jeugd, Participatie en Wmo	2.482.192	2.457.000
- absoluut	118	118
- per inwoner		
Eigen financieringsmiddelen		
- absoluut	25.275.000	25.068.000
- per inwoner	1.224	1.202
Vaste schuld		
- absoluut	26.206.000	33.127.000
- per inwoner	1.269	1.589

* Uitgaven/Inkomsten voor resultaatbestemming

Bijlage 5: Overzicht incidenteel budget

Programma	ECL omschrijving	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Wonen en Leven	omgevingsplan	-150	-150	-150		In de jaren 2024 t/m 2026 wordt het omgevingsplan opgesteld.
Wonen en Leven	incidentele lasten omgevingsplan t.l.v. algemene reserve	150	150	150		Incidentele lasten worden gedekt uit de algemene reserve.
Wonen en Leven	Geo informatie	-30				Incidentele invoeringskosten voor de invoering van de samenhangende objectenadministratie. Met name eenmalig migreren van basisadministraties
Wonen en Leven	Projectleiding overdracht woonwagens	-50				Voor projectleiding om scenario's uit te werken op grond van de nulmeting en de resultaten van het behoefte onderzoek. Incidentele kosten voor projectleiding
Wonen en Leven	Opstellen integraal beheer openbare ruimte plan (IBOR)	-10	-20			Incidentele kosten voor het opstellen van een IBOR plan. Plan wordt 1 keer in 5 jaar geactualiseerd.
Wonen en Leven	Natuur- water en klimaatopgaven	-80				Opstellen van een beleidskader en uitvoeringsagenda om de gemeentelijke belangen op het gebied van natuur, water en klimaat te borgen. Incidentele kosten voor het opstellen van een kader.
Wonen en Leven	Inzet reserve overgehevelde budgetten	80				Incidentele lasten worden gedekt uit de reserve overgehevelde budgetten
Wonen en Leven	Gemeentelijke Isolatie aanpak NIP	-43	-43	-43		De middelen uit het NIP stellen ons in staat om de helft van de woningen uit de doelstelling van 2238 stuks te isoleren. Om de woningen te bereiken die niet gesubsidieerd worden via het NIP incidentele middelen voor 2024 t/m 2026
Wonen en Leven	Milieubeleid passend voor omgevingswet	-10				Met de invoering van de omgevingswet moeten de milieuregels eenmalig worden aangepast. Eenmalig moeten verschillende beleidsdocumenten en daarbij behorende regels worden aangepast.
Werk en ondernemen	Evalueren en actualiseren pachtbeleid	-25				Per 2025 start een nieuwe pachtperiode voor de geliberaliseerde pachtgronden. In 2024 evalueren en actualiseren wij eenmalig het in de Nota vastgelegde pachtbeleid, zodat dit vóór 2025
Recreatie en toerisme	Onderzoek inrichten publieke/ openbare bewegingsruimte	-10				Incidentele kosten voor een onderzoek hoe we de mogelijkheden van sport en bewegen in de openbare ruimte en op de gemeentelijke sportaccommodaties meer én multifunctioneel kunnen benutten
Recreatie en toerisme	Kleine vervangingen (o.a. doelen, dugouts, grondkokers)	-72				eenmalige kosten voor kleine vervangingen (o.a. doelen, dugouts, grondkokers).
Recreatie en toerisme	Inzet reserve MJOP sport	72				Incidentele lasten worden gedekt uit de reserve MJOP sport
Recreatie en toerisme	advieskosten actualisatie MJOP; sport	-25				Eenmalige kosten voor het opstellen van een nieuw op te stellen MJOP door een onafhankelijk bureau.
Recreatie en toerisme	80 jaar herdenking bevrijding Cranendonck	-8				Om deze herdenking mede mogelijk te maken is een eenmalig budget van € 7.500,- nodig.
Recreatie en toerisme	Nieuwe toeristisch-recreatieve visie	-20				Voor het opstellen van de nieuwe visie wordt externe expertise ingeschakeld. Deze wordt ingezet bij het maken van vraag/aanbod-analyses, het betrekken van de relevante partijen in dit proces en onafhankelijke advisering. Hiervoor is in 2024 eenmalig budget van € 20.000 nodig.
Sociaal domein	Pilot valpreventie	-18	-18			Begin 2023 start een 3-jarig pilotproject gericht op valpreventie (einddatum 31-12-2026). Doelstelling is het aantal valincidenten onder de deelnemers met 60% te verlagen. In de pilotperiode van 3 jaar willen we in totaal 2000 65-plussers via de pilot te bereiken. Voor Cranendonck betekent dit naar rato maximaal 400 deelnemers in 3 jaar.
Sociaal domein	Pilot sociaal raadsliedenwerk	-30	-30			De pilot duurt 2 jaar. Deze wordt afgesloten met een evaluatie en afhankelijk van resultaten het besluit om sociaal raadsliedenwerk structureel voort te zetten.
Bestuur en organisatie	Opstellen Meerjaren Investeringsplan (MJIP)	-80				In 2024 wordt eenmalig het MJIP opgesteld. De incidentele externe kosten zijn € 80.000
Bestuur en organisatie	ten laste van reserve verduurzaming gebouwen	80				Incidentele kosten worden gedekt uit de reserve verduurzaming gebouwen.
Bestuur en organisatie	Organisatie ontwikkeling	-150				Er ligt een ambitieus programmaplan voor, waarvoor in 2024 incidenteel budget nodig is voor het leer- en ontwikkelprogramma en het cultuurtraject.
Bestuur en organisatie	Incidentele lasten organisatie ontwikkeling t.l.v. algemene reserve	150				Incidentele lasten worden gedekt uit de algemene reserve.
Bestuur en organisatie	Uitvoering dienstverleningconcept	-160	-53			In 2023 als in 2024 hebben we incidenteel 2 FTE extra nodig om het dienstverleningsconcept goed te kunnen uitvoeren. Daaronder vallen ook aanpassing van werkprocessen rondom invoering van nieuwe wetgeving; Woo, Wep, (digitale) toegankelijkheid en de Omgevingswet. Omdat later gestart is in 2023 wordt een gedeelte van de 2fte doorgeschoven naar 2025. Vanaf mei 2025 is het werk in de reguliere formatie van de teams geborgd.
Totaal incidenteel		-439	-164	-43	0	

Bijlage 6: Kredieten

Nieuwe kredieten 2024	Bedrag
a. Uitvoeringsprogramma wegen 2024	428.000
b. GRP 2024	1.767.250
c. Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2024	970.000
d. aanschaf ondergrondse containers	130.000
e. Hockeyveld HHC; waterveld	600.000
f. hydrologisch neutraal beregening waterveld	439.000
g. Vervanging velden S.V. Budel (fase 2)	205.000
h. VV Maarheeze; renovatie toplaag natuurgrasveld	68.000
i. BTV; 2 tennisbanen BTV renovatie toplaag	93.000
j. Vervanging toestellen turnlust	179.000
k. projecten recreatie via Interreg subsidie Groote Heide	530.000
l. tijdelijke huisvesting BRAVO college	637.500
m. inrichting raadszaal	60.000
n. Vervanging tractiemiddelen; 2024-2027	911.930
o. DMOP jaarschijf 2024	168.071
Totaal	7.186.751

Bijlage 7: Geprognosticeerde balans

Activa	Rekening 2022	2023	2024	2025	2026	2027
Immateriële vaste activa	600	564	528	492	456	420
Materiële vaste activa	53.404	68.256	72.830	70.048	83.936	80.975
Financiële vaste activa	2.063	1.832	1.601	1.405	1.209	1.013
Totaal Vaste Activa	56.067	70.652	74.959	71.945	85.601	82.408
Voorraden	-1.034	-291	-3.125	-547	659	659
Uitzettingen <1 jaar	7.444	7.444	7.444	7.444	7.444	7.444
Liquide middelen	2	2	2	2	2	2
Overlopende activa	5.910	5.910	5.910	5.910	5.910	5.910
Totaal Vlottende Activa	12.322	13.065	10.231	12.809	14.015	14.015
Totaal Activa	68.389	83.717	85.190	84.754	99.616	96.424
Passiva	Rekening 2022	2023	2024	2025	2026	2027
Eigen vermogen	25.276	25.068	24.616	24.951	24.230	23.502
Resultaat jaar	3.966	-145	623	207	-	-
Begrotingsresultaat						
Voorzieningen	3.744	3.379	3.204	2.622	2.612	2.327
Vaste schuld	26.217	33.137	38.131	38.216	54.873	53.530
Totaal Vaste Passiva	59.203	61.439	66.574	65.996	81.715	79.359
Vlottende schuld	5.661	5.661	5.661	5.661	5.661	5.661
Overlopende passiva	3.525	16.616	12.955	13.098	12.240	11.403
Totaal Vlottende Passiva	9.186	22.277	18.616	18.759	17.901	17.064
Totaal Passiva	68.389	83.716	85.190	84.755	99.616	96.423

Bijlage 8: Totaaloverzicht ontwikkelingen

Omschrijving	Investering	incidenteel				structureel			
		2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
1.1 Wonen									
Projectleiding overdracht woonwagens		-50							
huuropbrengst woonwagens						12	12	12	12
Verkeer en Vervoer									
Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan (GVVP)	970						-69	-67	-66
Bijdragen aan schaa sprong mobiliteit						-13	-13	-25	-25
Bijdrage korte termijn maatregelen A2/N2						-3	-3	-24	-24
leges kabels en leidingen						11	11	11	11
Accommodaties									
extra bijdrage bibliotheek						-6	-6	-6	-6
1.4 Openbare ruimte									
Groen: wegwerken achtstanden						-50	-50	-50	0
Groen: c.Stimuleren particulieren om op eigen grond meer groen en bomen te planten						-50	-50	-50	-50
Groen: extra budget niet benodigd						200	200		
Groen: niet benodigd budget						26	26	26	26
Uitvoeringsprogramma wegen									
- verbeteringen Meemortel (incl prijsstijgingen)	380							-27	-26
- herinrichting groen meemortel	48						-4	-4	-4
Opstellen IBOR plan		-10	-20						
notitie beheer en onderhoud; kopie jaarschijf 2027									-60
Aanschaf ondergrondse containers	130						-14	-13	-13
Dekking uit afvalstoffenheffing							14	13	13
GRP 2024; investeringen	1767						-79	-79	-79
Dekking via GRP							79	79	79
Verlaging stikstofbudget						20	20		
1.5 Duurzaamheid									
Gemeentelijke isolatieaanpak NIP		-43	-43	-43					
Gemeentelijke isolatieaanpak Groene zone						-25	-25	-25	-25
Tijdelijke regeling capaciteit overheid voor klimaat- energiebeleid (CDOKE)						400	400	400	400
Inzet middelen CDOKE						-400	-400	-400	-400
Hogere energiekosten programma 1						-46	-46	-46	-46
Totaal nieuw beleid	3.295	-103	-63	-43	0	76	3	-275	-283

Omschrijving	Investering	2024	2025	2026	2027	2024	2026	2026	2027
Economie									
Evalueren en actualiseren pachtbeleid		-25							
Ondernemen									
Totaal nieuw beleid	0	-25	0	0		0	0	0	0

Investering									
Omschrijving		2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
Sport									
Vervanging Hockeyveld HCC	600						-65	-64	-62
hydrologisch neutraal beregning waterveld	439						-48	-47	-46
Vervanging velden s.v. Budel (fase 2)	205						-18	-18	-17
VV Maarheeze renovatie toplaag natuurgrasveld	68						-6	-6	-6
BTV: 2 banen renovatie toplaag	93						-11	-11	-11
Vervanging toestellen tumlust	179					-30	-12	-11	-11
kosten actueel MJOP		-25							
Onderzoek inrichting publieke / openbare beweegruimte		-10							
subsidies: tegugave leges maatschappelijke organisaties						-5	-5	-5	-5
Cultuur									
80 jaar herdenking bevrijding Cranendonck		-8							
3.3 Toerisme en evenementen									
Nieuwe toeristisch- recreatieve visie		-20							
Projecten recreatie (interreg subsidie Grootte Heide)	530						-38	-37	-36
hogere energiekosten programma 3						-25	-25	-25	-25
Totaal nieuw beleid	2.114	-63	0	0	0	-60	-228	-224	-219

Investering									
Omschrijving		2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
Onderwijs									
Tijdelijke huisvesting Bravo college	638						-183	-177	-171
inzet reserve huisvesting onderwijs							159	159	159
Jeugd									
meer (complexe) jeugdzorg en stijging tarieven						-243	-243	-243	-243
Maatschappelijke ondersteuning									
Huishoudelijke hulp (stijging tarieven)						-92	-92	-92	-92
een tegen eenzaamheid						-17	-20	-30	-30
Werk & Inkomen									
Uitkeringen						-8	-8	-8	-8
Armoede en schuldhulpverlening: "Minimale armoede, maximaal meedoen"; voorzieningenwijzer						-191	-191	-191	-191
participatiebudget niet benodigd						19	19	19	19
pilot sociaal radsliedenwerk		-30	-30						
Totaal nieuw beleid	638	-30	-30	0	0	-532	-559	-563	-557

Investering										
Omschrijving		2024	2025	2026	2027		2024	2025	2026	2027
Bedrijfsvoering										
Organisatie ontwikkeling		-150								
Inzet algemene reserve		150								
Dienstverlening: niet benutte formatie 2023 van 2 fte			-53							
Opstellen Meerjarig investeringsplan (MJIP)		-80								
Inzet reserve verduurzaming gebouwen		80								
Vervaning tractiemiddelen	911						-18	-33	-71	-93
Bestuur										
Inrichten raadszaal	60							-14	-14	-13
contributie VNG							-24	-24	-24	-24
Burgerdiensten										
Netto resultaat leges							1	-39	12	28
Verkiezingen							-7	-21	-21	-15
Algemene dekking										
Openbare orde										
Rattenbestrijding/kadaverhuisje							-10	-10	-10	-10
Hogere energiekosten programma 5							-16	-16	-16	-16
Totaal nieuw beleid	971	0	-53	0			-74	-157	-144	-143

Omschrijving		2024	2025	2026	2027		2024	2025	2026	2027
Totaal ontwikkelingen programma 1	3.295	-103	-63	-43			76	3	-275	-283
Totaal ontwikkelingen programma 2	0	-25	0	0			0	0	0	0
Totaal ontwikkelingen programma 3	2.114	-63	0	0			-60	-228	-224	-219
Totaal ontwikkelingen programma 4	638	-30	-30	0			-532	-559	-563	-557
Totaal ontwikkelingen programma 5	971	0	-53	0			-74	-157	-144	-143
Totaal Ontwikkelingen	7.018	-221	-146	-43			-590	-941	-1.206	-1.202

Bijlage 9: Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Hier wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen bestaande uit:

1. Lokale heffingen;
2. Algemene uitkering;
3. Bespaarde rente;
4. Dividend;
5. Saldo van de financieringsfunctie

In voorkomende gevallen wordt aangegeven waar in de begroting meer informatie te vinden is.

Totaal overzicht algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Lokale heffingen	5.954	6.089	6.228	6.369
Algemene uitkering	42.777	43.991	41.968	42.552
Algemene uitkering toezegging Jeugd	0	591	494	636
Bespaarde rente	486	470	465	455
Dividend	7	7	7	7
Saldo van de financieringsfunctie	23	-296	-355	-618
Totaal	49.247	50.853	48.807	49.401

1. Lokale heffingen

Informatie over de lokale heffingen is opgenomen in de paragraaf “Lokale heffingen” met een beeld van onder andere de beleidsuitgangspunten, belastingvoorstellen en het kwijtscheldingsbeleid. De paragraaf “Lokale heffingen” is breder van opzet dan deze paragraaf. Onder lokale heffingen vallen ook items als afvalstoffenheffing, rioolrecht, diverse leges, etc. Deze heffingen zijn geraamd onder de diverse programma's. De lokale heffingen zoals opgenomen in bovenstaand overzicht betreffen alleen de onroerendezaakbelastingen en de precariorechten.

2. Algemene uitkering

De algemene uitkering is gebaseerd op de uitkomsten van de Meicirculaire 2023. Tevens is reeds rekening gehouden met de toegezegde additionele middelen voor Jeugdzorg.

3. Bespaarde rente

Dit betreft de rente voor het aanhouden van reserves als intern financieringsmiddel waardoor rentekosten van externe financieringsmiddelen worden bespaard. In 2024 is het rentepercentage 1,9% (begroting 2023 was dit 1,1%).

4. Dividend

Het betreft hier de inkomsten van het structureel dividend van de Bank Nederlandse Gemeenten.

5. Saldo van de financieringsfunctie

In de paragraaf financiering is het renteschema opgenomen. Dit schema geeft inzicht in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Uit het renteschema blijkt dat het renteresultaat voor 2024 € 23.000 bedraagt. Dit wordt veroorzaakt doordat het berekende omslagpercentage is afgerond op 1,9%. Dit omslagpercentage wordt ook bij de verantwoording (jaarrekening) gehanteerd (voorcalculatie = nacalculatie).

Bijlage 10: Specificatie baten en lasten per taakveld

taakvelden met omschrijving	2024U	2025U	2026U	2027U	2028U	2024I	2025I	2026I	2027I	2028I
0.1 Bestuur	1.742.283	1.756.290	1.755.596	1.754.903	1.754.903	14.521	14.521	14.521	14.521	14.521
0.2 Burgerzaken	1.685.433	1.688.355	1.730.277	1.640.197	1.640.197	408.314	394.314	487.414	508.714	508.714
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	270.630	270.630	270.630	270.630	270.630					
0.4 Overhead	9.167.768	8.849.043	8.762.424	8.776.858	8.776.858	-	-	-	-	-
0.5 Treasury	1.263.871	1.721.671	1.777.374	2.324.110	2.324.110	1.765.330	1.888.781	1.879.954	2.153.534	2.153.534
0.61 OZB woningen	59.467	59.467	59.467	59.467	59.467	3.423.192	3.503.851	3.586.447	3.671.025	3.671.025
0.62 OZB niet-woningen						2.519.672	2.574.095	2.629.711	2.686.553	2.686.553
0.64 Belastingen overig	14.239	14.239	14.239	14.239	14.239	55.271	55.271	55.271	55.271	55.271
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	157.900	173.900	178.900	178.900	178.900	42.776.760	44.581.898	42.461.898	43.187.898	43.187.898
0.8 Overige baten en lasten	1.692.718	3.406.072	4.517.190	4.612.278	4.612.278	614.350	614.350	614.350	614.350	614.350
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.453.265	1.452.710	1.452.154	1.451.599	1.451.599	82.000	82.000	82.000	82.000	82.000
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.157.549	1.159.549	1.158.549	1.158.549	1.158.549	110.054	110.054	110.054	110.054	110.054
2.1 Verkeer en vervoer	3.752.914	3.877.510	3.883.701	3.858.525	3.858.525	37.927	37.927	37.927	37.927	37.927
2.5 Openbaar vervoer	3.209	3.157	3.105	3.053	3.053					
3.1 Economische ontwikkeling	786.947	786.814	786.681	786.548	786.548					
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.831.045	784.385	784.385	784.385	784.385	1.831.045	784.385	784.385	784.385	784.385
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	21.318	21.318	21.318	21.318	21.318	20.170	20.170	20.170	20.170	20.170
3.4 Economische promotie	452.706	470.148	469.386	468.723	468.723	300.835	300.835	300.835	300.835	300.835
4.1 Openbaar basisonderwijs	180.738	180.738	180.738	180.738	180.738					
4.2 Onderwijs huisvesting	903.353	1.071.357	1.059.787	1.783.901	1.783.901	4.260	4.260	4.260	4.260	4.260
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	765.880	765.880	765.880	765.880	765.880	5.216	5.216	5.216	5.216	5.216
5.1 Sportbeleid en activering	682.429	620.739	585.039	585.039	585.039					
5.2 Sportaccommodaties	1.544.504	1.659.561	1.609.349	1.594.674	1.594.674	625.318	625.318	625.318	625.318	625.318
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.022.113	1.011.141	1.007.470	1.007.461	1.007.461	54.913	54.913	54.913	54.913	54.913
5.4 Musea	2.225	2.188	2.151	2.114	2.114					
5.5 Cultureel erfgoed	47.132	47.131	47.129	47.128	47.128					
5.6 Media	446.345	446.345	446.345	446.345	446.345					
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.902.598	1.902.163	1.901.728	1.851.292	1.851.292	33.468	33.468	33.468	33.468	33.468
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.283.640	2.437.888	2.419.068	2.418.723	2.418.723	249.722	249.190	248.657	248.657	248.657
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.734.327	1.736.327	1.736.327	1.736.327	1.736.327					
6.3 Inkomensregelingen	6.425.843	6.447.843	6.417.843	6.417.843	6.417.843	3.731.000	3.731.000	3.731.000	3.731.000	3.731.000
6.4 WSW en beschut werk	2.142.588	2.055.588	1.898.588	1.829.588	1.829.588					
6.5 Arbeidsparticipatie	475.400	476.400	477.400	539.400	539.400					
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	806.148	830.068	828.988	829.907	829.907	-	-	-	-	-
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	87.930	175.855	263.780	263.780	263.780	-	-	-	-	-
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	2.378.531	2.403.531	2.402.531	2.402.531	2.402.531					
6.71b Begeleiding (WMO)	1.279.215	1.304.215	1.303.215	1.303.215	1.303.215					
6.71c Dagbesteding (WMO)	566.730	591.730	590.730	590.730	590.730					
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	58.389	83.389	82.389	82.389	82.389	100.000	100.000	356.000	354.000	354.000
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-	-					
6.72a Jeugdhulp begeleiding	1.342.785	1.342.785	1.342.785	1.342.785	1.342.785					
6.72b Jeugdhulp behandeling	674.696	674.696	674.696	674.696	674.696					
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	4.368	4.368	4.368	4.368	4.368					
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	891.172	891.172	891.172	891.172	891.172					
6.73a Pleegzorg	152.783	152.783	152.783	152.783	152.783					
6.73b Gezinsgericht	294.988	294.988	294.988	294.988	294.988					
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	538.317	538.317	538.317	538.317	538.317					
6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	552.283	552.283	552.283	552.283	552.283					
6.74b Jeugdhulp crisis/I,TA/IGGZ-verblijf	269.771	269.771	269.771	269.771	269.771					
6.74c Gesloten plaatsing	20.858	20.858	20.858	20.858	20.858					
6.82 Ge A=scaleerde zorg 18-	2	1.002	1.002	1.002	1.002					
6.82a Jeugdbescherming	336.814	336.814	336.814	336.814	336.814					
6.82b Jeugdreclassering	1.213	1.213	1.213	1.213	1.213					
7.1 Volksgezondheid	892.271	911.835	940.092	959.092	959.092	92.000	92.000	92.000	92.000	92.000
7.2 Riolering	2.051.499	2.108.778	2.090.690	2.080.420	2.080.420	2.579.545	2.406.011	2.405.741	2.405.741	2.405.741
7.3 Afval	1.986.416	2.013.458	2.012.625	2.012.300	2.012.300	2.565.385	2.744.357	2.744.032	2.743.707	2.743.707
7.4 Milieubeheer	1.021.849	1.011.849	971.849	971.849	971.849	9.408	8.472	7.537	7.537	7.537
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	128.446	128.126	127.806	127.487	127.487	54.899	54.899	54.899	54.899	54.899
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.233.497	1.203.497	963.497	963.497	963.497	166.278	166.278	166.278	166.278	166.278
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.620.121	3.200.413	3.200.413	3.200.413	3.200.413	2.620.121	3.200.413	3.200.413	3.200.413	3.200.413
8.3 Wonen en bouwen	1.601.417	1.424.979	1.423.626	1.379.198	1.379.198	1.106.651	1.106.651	1.106.651	1.106.651	1.106.651
Totaal	69.120.659	70.537.852	68.592.301	69.747.276	69.747.276	69.120.659	70.537.852	68.592.301	69.747.276	69.747.276

Bijlage 11: Lijst met afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
ABdK	Actief Bodembeheer de Kempen
AMHK	Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling
AO	Administratieve Organisatie
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
ARCOR	Algemene Regels voor de Cranendonckse Openbare Ruimte
ARG	Algemene Reserve Grondexploitatie
AU	Algemene Uitkering
AV	Audio Visueel
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AWB	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
AZC	Asielzoekerscentrum
BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBT	Bedrijventerreinen Benchmark Tool
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten
BBZ	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004
BCF	BTW Compensatie Fonds
BdK	Bibliotheek De Kempen
BDU	Brede doeluitkering
BENG	Bijna Energie Neutrale Gebouwen
BIBOB	Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIE	Bouwgrond in exploitatie
BIG	Baseline Informatieveiligheid Gemeenten
BIO	Buitengebied In Ontwikkeling
BIO	Ensia/Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Overheid
BIVAK	Bijzonder Innovatief Vakonderwijs
BIZOB	Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost Brabant
BKP	Beeldkwaliteitplan
BNA	Brainport Nationale Actieagenda
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOM	Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij
BO-MIRT	Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
BOPA	Buitenplanse omgevingsplanactiviteit
Bor	Besluit Omgevingsrecht
BOR	notitie Beheer Openbare Ruimte
BOV	Budelse Ondernemers Vereniging
BOVO	Bovenwijkse Voorzieningen
BPB	Brainport Principles Bedrijventerreinen
BTPL	Basisteamprogrammameider
BRK	Basisregistratie Kadaster
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BRP	Basisregistratie Personen
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten
BURAP	Bestuursrapportage
BvC	Baronie van Cranendonck
BVL	Brabants VerkeersveiligheidLabel

BW/MO	Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CAR/UWO	Collectieve Arbeidsvoorwaardenregeling/Uitwerkingsovereenkomst
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
CDOKE	Tijdelijke regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid
CEO	Cliëntervaringsonderzoek
Cer	Compensatie eigen risico
CISO	Coördinator informatieveiligheid
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
COVID-19	Corona Virus Disease 2019
CPB	Centraal Planbureau
CPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
CRM	Customer Relationship Management
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Wegen- en Waterbouw
CRZ	Collectief Randweg Zuid
CMK	Cultuurreductie met kwaliteit
CUP	College UitvoeringsProgramma
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
CZ	Centraal Ziekenfonds (zorgverzekeraar)
DDS	Datadistributiesysteem
DIC	Duurzaam Industrierrein Cranendonck
DIV	Documentatie en Informatie Voorziening
DIT	Dommelstroom Interventie Team
DKD	Digitaal Klantdossier
DLO	Dienst Landbouwkundig Onderzoek
DMOP	Duurzaam Meerjaren Onderhoudsprogramma
DMS	Document Management Systeem
DO	Definitief Ontwerp
DSO	Digitaal stelsel Omgevingswet
DSP	Dorpssteunpunt
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVC	Dement Vriendelijk Cranendonck, of
DVC	DienstverleningsConcept
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
EB	Eigen Bijdrage
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische en Monetaire Unie
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate
EVZ	Ecologische Verbindingszone
EZ	Economische Zaken
FG	Functionaris gegevensbescherming
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
FMI	Funciemengingsindex
Fup	Fauna uittreed plaatsen
FVW	Financiële verhoudingswet

GALM	Groninger Actief Leven Model
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie voor persoonsgegevens
GBKN	Grootschalige Basiskaart van Nederland
GEO	Geografisch
GFT	Groente-, Fruit- en Tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheid Dienst
GGI	Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur
GGz	Geestelijke gezondheidszorg
GGzE	Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven en de Kempen
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GI	Gecertificeerde Instelling
GMSD	Gemeentelijke Monitoring Sociaal Domein
GOB	Groen Ontwikkelfonds Brabant
CPB	Centraal Planbureau
GPvE	Globaal Programma van Eisen
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRSA2	Gemeenschappelijke Regeling Samenwerkende A2-gemeenten
GREX	Grondexploitatie
GTK	Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader
GVOP	Gemeentelijke Voorzieningen voor Officiële Publicaties
GVL	Gemeenschappelijke Vluchtelingen Locatie
GVVP	Gemeentelijk Verkeer- en Vervoer Plan
HbH	Hulp bij Huishouden
HCC	HockeyClub Cranendonck
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
HNG	Hypotheekfonds Nederlandse Gemeenten
HNW	Het Nieuwe Werken
HOF	Wet Houdbare Overheidsfinanciën
HRM	Human Resources Management
HvC	Hof van Cranendonck
HUB	Overstappunt tussen verschillende vervoersmodaliteiten
I&A	Informatievoorziening & Automatisering
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte
IBP	Interbestuurlijk programma
IC	Interne Controle
ICHOP	Integraal Cultuur Historisch OntwikkelingsProgramma
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
iDOP	Integraal dorpontwikkelingsplan
IGO	Integrale Gebiedsontwikkeling
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IMOC	Index Materiële OverheidsConsumptie
Interreg	Europese subsidieregeling voor ruimtelijke en regionale ontwikkeling
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
ITV	Intensivering Toezicht Veehouderijen
IV3	Informatie voor Derden, welke aangeleverd dient te worden aan CBS
IZA-gelden	Integraal Zorg Akkoord gelden
JB/JR	Jeugdbescherming/Jeugdreclassering

JGZ	Jeugd Gezondheidszorg
JuZa	Juridische Zaken
KCA	Klein Chemisch Afval
KCC	Klant Contact Centrum
KIT	Kempen Interventieteam
KLIC	Kabels en Leidingen Informatie Centrum
KPI	Kritische Prestatie Indicator
KZC	Kindzorgcentrum
LAA	Landelijk Aanpak Adreskwaliteit
LAP3	Landelijk Afvalbeheerplan 3
LED	LED-verlichting; Light Emitting Diode; zuinige lamp die gebruik maakt van elektriciteit om licht te produceren
LGB	Lokaal Gezondheidsbeleid
LIA	Langetermijn agenda
LISA	Landelijk informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LVN	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LOG	Landbouwontwikkelingsgebied
LTA	Lange Termijn Agenda
LVO	Limburg Voortgezet Onderwijs
Mabib	Maatschappij voor Breedband in Brabant B.V.
MBvO	Meer Bewegen voor Ouderen
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MER	Milieueffect Rapportage
Metalot	Innovatie, onderzoek, ondernemerschap en onderwijs voor duurzame, circulaire ontwikkelingen
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MJIP	Meerjaren investeringsplanning
MJOP	Meerjarig onderhoudsprogramma
MKB	Midden en klein bedrijf
MKOB	Meldkamer Oost Brabant
MO	Maatschappelijke Ondersteuning
MPG	MeerjarenPrognose Grondexploitaties
MRE	Metropoolregio Eindhoven
MT	Managementteam
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
NIMBY	Not in my back yard
NIP	Nationaal IsolatieProgramma
NNB	Natuur Netwerk Brabant
NPK	Nota Publiekrechtelijke Kaders
NPR	Nederlandse Praktijk Richtlijn
NPS	Net Promoter Score
NRS	Netto Retraction Score
NUP	Nationaal Uitvoering Programma
NWW'er	Niet Werkende Werkzoekende
NZA	Nederlandse Zorgautoriteit
OCC	Ondernemersvereniging Cranendonck
ODZOB	Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
OGB	Onderlinge gemeentelijke bosbrandverzekering
OHBA	Onderwijs huisvesting basisonderwijs asielzoekerskinderen
OML	Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg
OOGO	Op Overeenstemming Gericht Overleg

OPK	Oud Papier en Karton
OVA	Overheidsbijdrage in de Arbeidsontwikkeling
OZB	Onroerende Zaak Belastingen
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
P&C	Planning & Control
P-budget	Personeelsbudget
PDC	Producten- en Diensten Catalogus
PGB	Persoonsgebonden Budget
PIMS	Personeelsinformatie Managementsysteem
PIJOFACH	Personeel, Informatievoorziening, Juridische zaken, Organisatie, Financiën, Administratieve organisatie, Communicatie en Huisvesting
PIP	Persoonlijk Inburgerings Plan
PIT	Peelland interventieteam
PMD	Plastic, metaal en drankenkartons
PMO	Platform Maatschappelijke Ondersteuning
POH	Praktijkondersteuner huisarts
Poc	Percentage of completion
POS	Platform Ondernemende Sportaanbieders
PTOW	Plaats- en Tijd Onafhankelijk Werken
RAV	Regionale Ambulance Voorziening
RES	Regionale Energie Strategie
R&T	Recreatie & Toerisme
RHCE	Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
RIB	Raadsinformatiebrief
RICK	Regionaal Instituut Cultuur- en Kunsteducatie
RIEC	Regionaal informatie- en expertisecentrum
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMA	Record Management Applicatie
RMC	Regionaal Meld- en coördinatiepunt
RO	Ruimtelijke ordening
ROC	Regionaal opleidingscentrum
ROK	Regionaal Operationeel Kader
ROVL	Richtlijn openbare verlichting
RPvE	Ruimtelijk Programma van Eisen
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
Ruddo	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RUP	Regionaal UitvoeringsProgramma
RVCS	Regeling verwijdering calamiteuze stoffen
RvIG	Rijksdienst voor identiteitsgegevens
RVP	Rijksvaccinatieprogramma
SBB	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
SD	Sociaal Domein
SGDK	Samenwerking Grensgebied De Kempen
SISA	Single information, Single audit
SMA	Sociaal Medische Advisering
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SOR	Samenhangende Objectenregistratie
SPUK	Specifieke Uitkering
SPUK GALA	Specifieke Uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord
SRE	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
SSC	Shared Service Center
Stika	Stimuleringskader landschappen

SVB-BGT	Samenwerkingsverband Van Bronhouders – Basisregistratie Grootchalige Topografie
SvJ	Samen voor Jeugd
SW	Sociale Werkplaats
SWI	Samenwerking Werk en Inkomen
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TRK	Team Ruimtelijke Kwaliteit
UVV	Uitvoeringsprogramma Verkeer & Vervoer
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VANG	Van Afval naar Grondstof
VBG	Vereniging van Brabantse Gemeenten
VCC	Vrijwilligerscentrale Cranendonck
v-GRP	Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VOG	Verklaring Omtrent Gedrag
VON	Vrij Op Naam
VR	Veiligheidsregio
VRBZO	Veiligheidsregio Brabant Zuidoost
VTa	Visual Tree Assessment
VTBC	Vrijtijdsbedrijf Cranendonck
VTH	Veiligheid Toezicht en Handhaving
VVE	Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie
VVE- woningen	Vereniging van Eigenaren; als u een appartement koopt, bent u automatisch eigenaar van de vereniging van eigenaren
VTH	Vergunningen Toezicht en Handhaving
VvC	Vereniging van Contracten
VVTv	Voorwaardelijke Vergunning Tot Verblijf
VvV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
W&I	Werk & Inkomen
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAC	Wmo Adviesraad Cranendonck
WAS	Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen
Wbb	Wet bodembescherming
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
Wet OKE	Wet Ontwikkelkansen door Kwaliteit en Educatie
WEW	Stichting Waarborgfonds Eigen Woningbouw
WGA	Werkhervattingsregeling Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten
WGS	Wet Gemeentelijke Schuldhulp
WHO	Wereld Gezondheidsorganisatie
WHVZ	Wet Hygiëne en Veiligheid Zwemgelegenheden
WIJ	Wet Investeren in Jongeren
Wkb	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen
WKO	Warmte-Koude-Opslagsysteem
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
WKR	Werkkostenregeling
Wlz	Wet Langdurige Zorg
WML	Wet minimumloon en minimum vakantiebijslag
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
Wob	Wet openbaarheid van bestuur
WOZ	Wet Onroerende Zaakbelastingen
Woo	Wet open overheid

Wro	Wet Ruimtelijke Ordening
WSJG	Waar Staat Je Gemeente
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
Wtcg	Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten
WTI	Werkgroep Tegengaan Identiteitsgegevens
WV	Woonvoorzieningen
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
Wvr	Wet Veiligheidsregio's
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWnV	Wet Werken naar Vermogen
WWV	Wet Werkloosheidsvoorziening
ZLTO	Zuidelijke land- en tuinbouworganisatie
ZZP	Zelfstandigen zonder personeel

Bijlage 12: Structuurvisie uitvoeringsparagraaf 2024

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	194
2. Structuurvisie	194
3. Uitvoeringsparagraaf	194
4. Nota Grondbeleid 2016-2020	194
5. Instrumenten	195
5.1 Afweging privaatrecht en publiekrecht	195
5.2 Kostenverhaal en dekking Uitvoeringsparagraaf	195
 Bijlage projectenlijst	 197

1. Aanleiding

Als algemeen uitgangspunt voor het gemeentelijk beleid geldt dat de gemeente Cranendonck actief sturing wil blijven geven aan (de kwaliteit van) ruimtelijke ontwikkeling.

Sinds de inwerkingtreding van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) per 1 juli 2008 moeten gemeenten voor het gehele grondgebied kunnen beschikken over een Structuurvisie waarin “de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling van dat gebied, alsmede de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijk beleid” zijn vastgelegd.

2. Structuurvisie

Met de Structuurvisie Cranendonck heeft de gemeente de ruimtelijke ontwikkeling van Cranendonck op hoofdlijnen geschetst voor de periode 2015 tot 2024, maar ook de wijze waarop deze visie geconcretiseerd gaat worden.

Het gemeentebestuur verplicht zichzelf naar de Structuurvisie te handelen. De Structuurvisie bevat geen verplichtingen naar burgers. Burgers mogen wel verwachten dat het bestuur de koers van Structuurvisie aanhoudt.

Wel dient de Structuurvisie als ruimtelijk toetsingskader voor nieuwe ruimtelijke initiatieven.

De Structuurvisie en de periodiek te actualiseren uitvoeringsparagraaf vormen samen de Structuurvisie zoals bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening (Wro).

De komende jaren zal de structuurvisie onder de Omgevingswet vervangen gaan worden door een Omgevingsvisie.

3. Uitvoeringsparagraaf

De uitvoeringsparagraaf geeft een antwoord op de vraag hoe en met welke inzet van middelen en instrumenten de ontwikkelingsvisie wordt gerealiseerd. De uitvoeringsparagraaf wordt periodiek geactualiseerd en is gekoppeld aan de gemeentelijke planning- en control cyclus. Dit noodzaakt het gemeentebestuur tot het maken van keuzes. Immers niet alle ambities en projecten kunnen gelijktijdig uitgevoerd worden. Financiën, maar ook de samenwerkingsmogelijkheden met derde partijen en organiserend vermogen zullen randvoorwaarden stellen aan de mate waarin de uitvoeringsparagraaf geconcretiseerd kan worden.

Met de periodieke actualisatie van de Uitvoeringsparagraaf Structuurvisie wordt deze visie op projectniveau verder geconcretiseerd.

Integrale afweging (en prioritering) vindt plaats op geëigende momenten uit de huidige planning en control-cyclus. Hiermee wordt gedoeld op de besluitvorming bij de begrotingsbehandeling. De Uitvoeringsparagraaf maakt als bijlage onderdeel uit van de begroting.

4. Nota Grondbeleid

Het Grondbeleid wordt als instrument ingezet om beleid op het gebied van onder meer ruimtelijke ordening, wonen, bedrijvigheid, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer te realiseren. Het Grondbeleid heeft daarmee een volgend, dienend karakter voor doeleinden op deze beleidsvelden.

De Nota Grondbeleid moet gezien worden als een kaderstellende nota waarbinnen het college tot verdere uitwerking kan komen en invulling kan geven aan de ruimtelijke ontwikkeling.

5. Instrumenten

5.1 Afweging privaats- en publiekrecht

Hierna wordt ingegaan op de afweging tussen het inzetten van privaatrechtelijke en publiekrechtelijke instrumenten om ruimtelijke visie uit de Structuurvisie te realiseren.

Privaatrechtelijke spoor

Cranendonck kiest allereerst voor een minnelijke vorm van samenwerking boven het inzetten van publiekrechtelijke instrumenten. Dat gebeurt door een privaatrechtelijke overeenkomst te sluiten met particuliere eigenaren. Dit zijn vrijwillige afspraken die vastgelegd worden in een zogenoemde intentie en/of anterieure overeenkomst. In deze overeenkomsten worden, naast afspraken voor het kostenverhaal, zo mogelijk ook kwaliteitseisen vastgelegd (kwaliteit en inrichting openbaar gebied, aandeel sociale huur en particulier opdrachtgeverschap en afdracht aan het fonds Ruimtelijke Kwaliteit).

Publiekrechtelijke spoor

Als het niet lukt om met een private exploitant tot een anterieure overeenkomst te komen en de gemeente wil de realisatie wel mogelijk maken, wordt een exploitatieplan opgesteld. Het is bedoeld als stok achter de deur voor kostenverhaal.

5.2 Kostenverhaal en dekking uitvoeringsparagraaf

De Wro biedt gemeenten een aantal mogelijkheden voor kostenverhaal. Onderstaand wordt het beleid van Cranendonck beschreven:

Reguliere grondexploitaties

Grondverkoop

Als de ontwikkellocatie bestaat uit gemeentegrond dan kan de gemeente de exploitatiekosten verrekenen in de gronduitgifteprijs. Kostenverhaal vindt dan plaats via grondverkoop (privaatrechtelijk spoor). De grondprijzen dienen overigens wel marktconform te zijn. Wanneer de gronden in particulier eigendom zijn, moeten de exploitatiekosten op een andere manier worden verhaald.

Als instrument voor de verantwoording voor (de ramingen van de) kosten en opbrengsten wordt de grondexploitatie en Meerjaren Prognose Grondexploitaties gebruikt.

Particuliere initiatieven / investeringen

Naast de gemeente kunnen ook particulieren een beroep doen op zelfrealisatie voor projecten. In de praktijk betreft het veelal verzoeken tot medewerking voor nieuwe woningbouwontwikkelingen. De kosten die de gemeente hiervoor maakt zal zij via een privaatrechtelijke overeenkomst (anterieur) of via het exploitatieplan op de initiatiefnemer verhalen.

Nieuwe Instrumenten vanuit de Wro

Bovenwijkse verevening

Bovenwijkse verevening betekent het toerekenen van kosten van bovenwijkse voorzieningen (bijv. hoofdinfrastructuur, rotondes, e.d.) over de gebieden en projecten die ook daadwerkelijk gebaat zijn bij deze voorzieningen. De gemeente Cranendonck heeft de afgelopen jaren een Fonds Bovenwijkse Voorzieningen gehad. Deze is per 2019 overgegaan in een fonds Ruimtelijke Kwaliteit.

Bovenplanse verevening

Bovenplanse verevening is het inzetten van financiële overschotten van winstgevende locaties (de zogenaamde verdienlocaties) om tekorten op andere locaties te verevenen. Afspraken voor bovenplanse verevening zijn alleen in de zogenaamde anterieure fase vast te leggen.

Financiële bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen

Financiële bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen betekent dat in een privaatrechtelijke overeenkomst de bijdrage voor ruimtelijke ontwikkelingen wordt vastgelegd zoals bijvoorbeeld bijdragen aan natuur, recreatie, waterberging en infrastructuur. Het vragen van een bijdrage kan alleen op een minnelijke manier, via een anterieure overeenkomst, en niet via publiekrechtelijk

worden afgedwongen. De gemeente maakt vanaf 2019 gebruik van dit instrument door middel van een fonds Ruimtelijke Kwaliteit.

Meerjarenbegroting

Een deel van de projecten zal (mede) gedekt worden uit middelen die vanuit de reguliere gemeentelijke middelen beschikbaar gesteld worden. Dit kunnen investeringsbudgetten zijn om rechtstreeks de kosten eenmalig af te dekken, of jaarlijks beschikbaar gestelde middelen om de (jaarlijkse) om de exploitatielasten van de voorgenomen investering af te kunnen dekken.

Co-financiering en subsidies/bijdragen derden

Voor sommige projecten zal een beroep gedaan (moeten) worden op een bijdrage van hogere overheden en/of andere instanties. Zeker als het belang van het project het “gemeente overstijgend” is.

Dit kan inhouden dat de gemeente gehouden is om in geval van co-financiering zelf ook de noodzakelijke middelen beschikbaar te stellen.

Dekking en financiering uitvoeringsparagraaf

In de bijgevoegde lijst zijn projecten uit de Structuurvisie opgenomen. Uitgangspunten hierbij zijn:

- Projecten moeten zich via de grond- en gebouwenexploitatie financieren;
- Kleinere ruimtelijke initiatieven worden gefinancierd vanuit de legesopbrengsten;
- Maximaliseren subsidies;
- Realistisch programmeren;
- De nota Fonds Ruimtelijke Kwaliteit;

De uitvoeringsparagraaf is procesmatig gekoppeld aan de planning & control cyclus van de gemeente Cranendonck. Dat betekent dat de integrale afweging om gelden beschikbaar te stellen gebeurt tijdens de behandeling van de gemeentelijke gemeentebegroting en eventueel de bestuursrapportages.

RUIMTELIJKE projecten en beleidsinitiatieven	Projectfasering	GreX	Dekking	Nieuw project
Kernen algemeen				
Herontwikkeling bestaand vastgoed (bedrijven, horeca- en winkelpanden)	doorlopend		leges	
Herbestemmen maatschappelijk/cultureel vastgoed zoals kerken	doorlopend		leges	
Toekomstige uitbreiding kernen woningbouw	initiatief		leges	
Tijdelijke woonunits	initiatief		leges	
Budel				
Transformatie bibliotheek Rubenslaan 1 Budel	planvorming		GreX	
Herontwikkeling locatie Kleine Wereld	planvorming		leges	
Verplaatsing/uitbreiding Jumbo	uitvoering	9447	GreX	
Centrum Budel	doorlopend		leges	
Herontwikkeling Rabobank en omgeving, Budel	uitvoering	9462	GreX	
Boschakkers I	planvorming		GreX, wordt anterieure overeenkomst	
Boschakkers II	planvorming		anterieure overeenkomst	
Nieuwstraat herontwikkeling diverse locaties	divers		leges	
Airpark Brabant uitbreiding fase 2	uitvoering	9203	GreX	
Airpark Brabant uitbreiding fase 2b	initiatief	9203	GREX-ruimtelijke besluitvorming nog nodig	x
Maarheeze				
De Neerlanden II	uitvoering		Nieuwe GreX	
Stationsstraat	planvorming		leges	
Herontwikkeling Hoge Weg 1-3	uitvoering		Ambtelijke uren, regulier werk	
Locatie Winters Maarheeze				
Centrumvisie Maarheeze - realisatie woningbouw	doorlopend		leges	
Soerendonk				
Herontwikkeling Antioine	planvorming		anterieure overeenkomst	
Herontwikkeling Maaske/De Sport	planvorming		anterieure overeenkomst	
Budel Schoot				
Ontwikkeling Grootshoterweg				
Kern Schoot (v/h de Ark)	uitvoering		leges	
Budel Dorplein				
t Routje	planvorming			
St Servaasstraat				
Stationsweg herontwikkeling bedrijfslocatie	initiatief		leges	
Gastel				
Heistraat/Hoevestraat				
Hoogstraat 9 (Bim)	planvorming		leges	
Buitengebied				
Herontwikkeling (agrarische) bedrijfspcelen	doorlopend		leges	
Herontwikkeling Nassau Dietz	initiatief			
Gebiedsontwikkeling De Baronie	planvorming		GreX	
Ruimte voor Ruimte woningen	doorlopend		leges	
Maarheeze Vrachtverkeer/Samen mee naar de A2	uitvoering		project in begroting opgenomen	
Studies naar oplossingen verkeersstructuur Budel-Weert-Hamont irt vrachtverkeer	uitvoering		reserve staat in de begroting	
Zonnevelden	divers		leges	
Natuurgrenspark De Grootte Heide	uitvoering		project in begroting opgenomen	
Grenspark Kempen~Broek	uitvoering		project in begroting opgenomen	
Recreatieve poort Baronie van Cranendonck	uitvoering		GreX, regiodeal	
Recreatieve poort Dorplein 3 'bezien' - tijdelijk	planvorming		Ambtelijke uren, regulier werk	
Icoonprojecten Smokkelen en fabrieksdorp Dorplein	planvorming		Ambtelijke uren, regulier werk	
Optimalisering recreatieve voorzieningen en beleving	uitvoering		Ambtelijke uren, regulier werk	
Herrijking recreatieve routes (paden en routes fietsen/wandelen/ATB, ruiters & mensen)	uitvoering		Ambtelijke uren, regulier werk	
Herinrichten Buulder Aa (Baronie)	initiatief			
Inrichting watersporen (gebiedsvisie Baronie, Kapenbroek en noordelijk DIC)	initiatief			
Metalot Nature (natuurcompensatie DIC) voorlopig opgeschort	planvorming		Project in begroting opgenomen	
Herinrichting en uitbreiding waterberging 't Stepe incl. omliggende natuurontwikkeling	uitvoering		deels uit gemeentelijk rioleringsplan	

